

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 23 JANUARI 1935

No. 995

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
BRUGGEN ENZOOVOORT door Prof. Dr. N. J. Polak	64
Het Rijk en de Gemeenten door Mr. M. Rooij Jr.	65
De markenkoers en onze Deutsche import door C. A. Klaasse	67
De havens van Antwerpen, Bremen en Hamburg in 1934 door C. Vermey	69
Kantteekeningen bij onze betalingsbalans over 1933 door Dr. J. Oortwijn Botjes	70
Kosten van voeding in Nederland en zijn buurstaten door Dr. H. M. H. A. van der Valk	71
AANTEEKENINGEN:	
Een onderzoek inzake de groot-filiaalbedrijven in de Vereenigde Staten	72
De buitenlandsche handel van Groot-Brittannië in 1934	73
STATISTIEKEN 73—74	
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

22 JANUARI 1935.

Op de geldmarkt viel eenige terughoudendheid waar te nemen in verband met de onzekerheid, welke alom heerscht. De koersen bleven vrijwel onveranderd. Driemaands bank-accepten $\frac{7}{10}$ pCt., schatkistpapier $\frac{3}{8}$ pCt. Prolongatie nog steeds 1 pCt.

* * *

De wisselmarkt was zeer bewogen. Aanleiding tot alle ongerustheid was het bericht over de eventuele gevolgen van de binnenkort te verwachten uitspraak van het

Supreme Court inzake de goud-clausule, waarvoor ook hier te lande zulk een bijzondere belangstelling bestaat. Nadat Dinsdagmorgen de Dollar zich iets boven het goudpunt had bewogen en er door verschillende bankiers de noodige preparatieven voor goud-export naar Amerika waren getroffen, verspreide zich Dinsdagmiddag na-beurs plotseling in alle financieele centra van Europa het bericht, dat verlaging van den goudprijs in Amerika niet tot de onmogelijkheden zou behooren. De verwarring werd nog grooter, toen één van de groote Amerikaanse banken bekend maakte, dat zij — in tegenstelling met de tot nog toe door haar gevolgde gewoonte — niet bereid bleek voorschotten op goudzendingen te verstrekken. (Inmiddels heeft zij haar standpunt weder gewijzigd). Opmerkelijk was wel, dat in Parijs de bankiers, die anders bij eventuele goud-remises naar Amerika in het eerste gelid staan, zich in den aanvang geheel afzijdig hielden. De koers vloog naar boven en kwam zelfs een oogenblik boven de 1.51; tenslotte liep de noteering dien middag nog iets achteruit. Ook in Londen en Parijs was de Dollar zeer vast, nl. 4.86½, en 15.27 — het gouduitvoerpunt is 15.19. Den volgende dag, toen van Amerikaansche zijde de verzekering ontvangen was, dat voor verlaging van den goudprijs geen vrees behoefde te bestaan en ook De Nederlandsche Bank bereid bleef goud voor export naar Amerika af te staan, was de stemming veel kalmer en — hoewel de Dollarkoers nog boven het goudpunt bleef — was de vraag niet meer zoo dringend, waardoor de noteering gestadig achteruitliep. Toch is de Dollar-koers de geheele week boven het goud-uitvoerpunt gebleven en er moet door De Nederlandsche Bank naar schatting een f 17 miljoen aan goud voor export zijn afgegeven. Achter de schermen schijnt te worden samengewerkt om een te groote stijging van den Dollarkoers tegen te gaan. In Londen handhaaft de controle den koers op ca. 4.88, terwijl in Parijs de Banque de France op 15.19 Dollars afgeeft. Geheel gerust is men toch nog niet en de stemming blijft nerveus. Zoodra de Banque de France uit de markt schijnt te zijn, tracht men op andere markten aan de Dollarvraag te voldoen, waardoor plotselinge koersstijgingen ontstaan. Gisterenmiddag b.v. is hier, nadat de noteering den geheelen ochtend ca. 1.48½ a ¾ geweest is, deze plotseling tot 1.49½ opgelopen, om echter toch weder op 1.48½ te sluiten. Het Pond Sterling veranderde hier uiteindelijk niet veel, 7.23—7.25, waartusschen echter groote fluctuaties liggen. Gedurende de algemeene paniek werd er zelfs voor 7.31 afgedaan. Voor Fransche Francs was eveneens vraag; de koers naderde het goudpunt van uitvoer: 9.75—9.77½—9.76%. Belga's veranderden maar weinig, ca. 34.55. Ook de fluctuaties van den Zwitserschen koers waren van niet veel belang. Scandinavië maakte de up en downs van het Pond Sterling mede. Canadeesche Dollars volgden eveneens de schommelingen van het Pond; 1.48½. De Argentijnsche Peso was wat onzeker in verband met de berichten over financieele hervormingen daar te lande, waarbij ook de stabilisatie van den Peso ter sprake is gekomen; slotkoers 37½. In Brazilië zijn moeilijkheden geweest met de toewijzing van deviezen, welke zelfs voor een week geheel is stopgezet; de laatste koers was ca. 9.75.

De marges op de termijnmarkt zijn practisch niet veel gewijzigd; één- en drie-maands Ponden noteeren rond den contanten prijs, Dollars levering één maand ongeveer pari, op drie-maanden ½ p. onder den kassa-prijs.

Op de goudmarkt was natuurlijk eenige belangstelling waar te nemen; de prijs voor baren was in overeenstemming met den goudafgifte-prijs van de Bank: f 1.653—1.653.50. Sovereigns 12.12, Eagles 2.48½, Gouden Tientjes 10.15.

BRUGGEN ENZOOVOORT.

Een juichkreet zal menigeen zijn ontsnapt toen hij jongstleden Vrijdag in het Ochtendblad las, dat de bruggen over de grote rivieren thans in versneld tempo zullen worden gebouwd. De Oostelijke reeks Grave—Nijmegen—Arnhem en de middelste reeks Hedel—Zalt-Bommel—Vianen zullen in de tweede helft van 1936 voltooid zijn, de Westelijke reeks Moerdijk—Dordrecht—Rotterdam (voorlopig gebruik makend van de bestaande oeververbindingen binnen de stad Rotterdam) zal in de zomer 1937 voor het verkeer kunnen worden opengesteld.

Nu ja, Rotterdam, Westelijk Noord-Brabant en de Betuwe worden wel weer wat achteraf gesteld doordat Hendrik Ido Ambacht een jaar en Gorinchem vijf jaar na Vianen gereed komt, Dordrecht niet tegelijk met Moerdijk klaar zal zijn en de brug ten Oosten van Rotterdam na de voltooiing van Moerdijk en Dordrecht nog ruim een jaar op zich zal laten wachten, zoodat het verlevendigde verkeer zich door de binnenstad van Rotterdam moet persen en oponthoud voor de Koninginnebrug blijft ondervinden, waardoor de Westelijke route in dat jaar een slechte naam zal verkrijgen en tal van relaties erdoor zullen worden afgeschrikt of naar elders verlegd. Maar ondanks dat alles zal men bevrediging hebben gevoeld over het feit, dat nu eindelijk de bruggen komen.

Was die bevrediging er niet, dan zou men van dit wetsontwerp kunnen zeggen: Such' nur die Menschen zu verwirren, sie zu befriedigen ist schwer. Want het is zó ingewikkeld, dat men de desbetreffende stukken een paar maal moet lezen om de weg naar de bruggen te vinden.

Er wordt een naamloze vennootschap opgericht, de Bruggen-Exploitatie Maatschappij (B. E. M.), te vestigen in het ver van de bruggen verwijderde Amsterdam. Die vennootschap, welke aandelen door particulieren (bankiers) worden genomen, gaat een lening sluiten van bijkans 50 miljoen ten einde de geldmiddelen voor de bruggenbouw bijeen te brengen, en verkrijgt van het Rijk concessie om op alle bruggen bruggeld te heffen.

Als men het zó ziet, denkt men aan exploitatie voor rekening van particulieren, zoals indertijd door verschillende personen, die door de langzame behandeling dezer aangelegenheid tot wanhoop waren gebracht, werd in overweging gegeven. Particuliere bruggenexploitatie moest opbrengst in uitzicht stellen, vandaar het idee van bruggeldheffing.

Brengt de nu ontworpen B. E. M. zulk een exploitatie voor rekening van particulieren? De aandelen komen in handen van particulieren. Maar het Rijk garandeert 4 pCt. dividend. En als er meer winst wordt gemaakt dan nodig is om 1½ pCt. cumulatief superdividend uit te keren, dan moet het restant aan het Rijk worden afgedragen. Het Rijk garandeert bovendien een minimum bruggeld en een maximum voor inningskosten voor elk jaar. De situatie is dus méér zó, dat de bruggen voor rekening en risico van het Rijk worden geëxploiteerd en dat de bankiers daarbij f 500.000 (de grootte van het aandelenkapitaal) fourneren tegen 5½ pCt.

De B. E. M. zal ook nog een obligatielening sluiten van bijkans 50 miljoen gulden voor de bruggenbouw. Zulks ware logisch, indien de B. E. M. de bruggenbouw ter hand nam of indien men dit object afzonderlijk wilde financieren en beheren, afgescheiden van de staatsrekening en immuun voor de risico's, die de staatsrekening als zodanig oplevert. Noch het ene, noch het andere is het geval. De B. E. M. leent de ontvangen geldmiddelen cito uit aan het Rijk, hetwelk zich verbindt tot aflossing in jaarlijkse termijnen van 2½ miljoen uit het Verkeersfonds. De rente moet de B. E. M. verkrijgen uit de heffingen, die het Rijk zoals gezegd garandeert tot een zeker minimum, welk minimum zodanig is bepaald, dat de B. E. M. daaruit juist aan haar renteverplichting kan voldoen.

Gelijk men ziet een zeer ingewikkelde constructie, wat de Memorie van Toelichting dan ook zelf toegeeft. En men vraagt zich af, waarvoor die ingewikkelde constructie nodig is, als toch alles van Rijkswege en voor Rijksrekening geschiedt.

Niet ter vergemakkelijking van de financiering. De B. E. M. lening zal eer minder dan meer waarborgen geven dan een staatslening, want de B. E. M. bezit niets dan vorderingen op het Rijk en moet haar overwinst aan het Rijk uitkeren. Pleegt een employé van de B. E. M. fraude, dan is het Rijk dáárvor niet garant en lopen aandeelhouders en obligatiehouders het risico; de B. E. M.-obligatiën staan dus achter bij staatsfondsen. Zij hebben daartegenover geen enkel voordeel boven staatsobligatiën. Het door schrijver dezes indertijd opgeworpen denkbeeld om het Wegenfonds zelfstandig te laten lenen — welk denkbeeld niet meer te verwezenlijken is sinds de vaste inkomsten van dat fonds in het Verkeersfonds zijn vermengd met de spoorwegtekorten — wordt hier geenszins tot uitvoering gebracht. Dáár toch was het de bedoeling, de financiering van de bruggenbouw veilig te stellen, tegenover de risico's van de verdere staats-huishouding, hier echter geeft de B. E. M. al haar bezit door aan het Rijk, als gewoon creditrice, zonder enige meerdere waarborg dan de houder van staatsfondsen. Het Rijk zou dus evengoed direct kunnen lenen. Het zou dan kunnen volstaan met minder te lenen, 20 miljoen minder, die reeds aan bruggen zijn verwerkt. De B. E. M. is er niet bij nodig.

Het Rijk zou ook zelf bruggeld kunnen heffen. Ook dáárvor is er geen B. E. M. nodig. Alleen is voor de berekening der nodige heffingen op de grondslag, waarvan men is uitgegaan, een afzonderlijke boekhouding voor de bruggenexploitatie nodig. Er zijn wel accountants in het land, die daarvoor een eenvoudiger schema kunnen ontwerpen dan deze „ingewikkeld schijnende overeenkomst, welke een product is van langdurige studie en veelvuldige besprekingen” (M. v. T.).

Het Verkeersfonds diende om een goed overzicht te geven van wat het verkeer aan het Rijk kost. Hier krijgen we nu voor de bruggen: aflossingen op de lening uit het Verkeersfonds, dividendgarantie, bruggeldgarantie en kostengarantie ten laste van Verkeersfonds en/of begroting van Waterstaat, en dividend- en couponbelasting van de B. E. M. afzonderlijk onder de Rijksmiddelen. Het overzicht zal niet gemakkelijk zijn.

Met een gewone staatslening en rechtstreekse bruggeldheffing door het Rijk zou hetzelfde schema gevolgd kunnen worden. Maar gaat men eenmaal eenvoudigen, dan kan men nog verder gaan.

Zonder bruggeldheffing, met een gewone staatslening, en een voorschot aan het Verkeersfonds voor de nog te verwerken 30 miljoen plus 6 miljoen voor aansluitende wegen, zou het geheel veel eenvoudiger tot stand kunnen worden gebracht. Gaat men daarbij uit van een jaarlijkse post op de gewone dienst van het Verkeersfonds van 2½ miljoen voor dit doel, évenals dit ontwerp doet, en brengt men de onderhoudskosten ten laste van die post, dan kan dit fonds een annuïteit van f 2.310.000 ter delging van het voorschot ad f 36 miljoen bestemmen. Bij een rentevoet van 4 pCt. is met deze annuïteit het voorschot in 25 jaar geamortiseerd. Vijf jaar langer dan in het ontwerp voorzien is, houdt dan het fonds die last. En de hele ingewikkelde B. E. M. constructie met garanties, bruggelden, enzovoort wordt overbodig. Versnelde bruggenbouw in alle eenvoud.

Wij zouden hiërmede kunnen volstaan, ware het niet, dat nog een aantal details, waaronder de kwestie van het bruggeld zelf, onze aandacht hadden getrokken. Daarover in een volgend artikel.

P.

HET RIJK EN DE GEMEENTEN.

Na de Rijksbegroting, die de Tweede Kamer voor Kerstmis pleegt af te handelen, heeft zij, eveneens nog voor het reces, de belangrijke ontwerpen behandeld, die de verhouding tusschen het Rijk en de Gemeenten, vooral met het oog op de financiering van de lasten der werkloosheidszorg, wijzigen. Zooals bekend, waren bij de Kamer aanhangig gemaakt een ontwerp tot wijziging van de wet van 1929, die de financieele verhouding regelt, een voorstel tot instelling van een Werkloosheidssubsidiefonds en tenslotte een ontwerpje, waarbij de crisisopcenten op de gemeentefondsbelasting worden getransponeerd in opcenten op de Rijksinkomstenbelasting. De opbrengst van deze crisisopcenten en van die op de vermogensbelasting, welke eveneens worden gehandhaafd, komen tot dusver ten goede aan het Gemeentefonds, waarvan de oorspronkelijke inkomsten — gemeentefondsbelasting en 50 opcenten op de vermogensbelasting — sinds eenige jaren deernig zijn geslonken. De Regeering stelde zich nu voor, deze crisisopcenten (na de zooveen vermelde omzetting) te doen strekken tot versterking van het rijksbudget.

De wijziging van de financieele-verhoudingswet zal 1 Mei a.s. in werking moeten treden; het in te stellen Werkloosheidssubsidiefonds moet reeds over het kalenderjaar 1935 functionneeren. De ontwerpen, die door de Tweede Kamer zijn aangenomen, zullen dus binnen korten tijd door onzen Senaat in behandeling worden genomen. Nu zij geen wijziging meer kunnen ondergaan, loont het de moeite, de positie, die zij scheppen, te overzien en daarbij enkele punten, die in het overleg van Kamer en Regeering bijzonderlijk de aandacht hebben gehad, de revue te laten passeeren.

Twee opmerkingen van algemeenen aard mogen aan de beschouwing der afzonderlijke wetsontwerpen vooraf gaan. De eerste is deze, dat het bijzondere toewijding verdient, dat de financiering van de werkloosheidslasten voorwerp van wettelijke regeling is gemaakt. Een van de zuilen, die het Nederlandsch gemeenterecht dragen, is de *wettelijke* regeling van het gemeentewezen. Daaronder is mede de regeling van de financieele verhouding te begrijpen. En weer hierin is de steun, die het Rijk den Gemeenten in de werkloosheidszorg verleent, een eerste plaats gaan innemen. Dit belangrijke onderdeel van ons bestuursrecht behoefde daarom reeds lang wettelijke regeling, waartoe dan thans wordt overgegaan. Het op dit stuk bestaande instituut der ministerieele circulaires wordt dus vervangen door den juisten staatsrechtelijken vorm.

Op deze wijze ook zijn de Staten-Generaal ten volle betrokken in de bepaling van het systeem van financiering der werkloosheidslasten. Het overleg met de regeering heeft zeker zijn vruchten afgeworpen. In het systeem van het voorstel is weliswaar geen principiele wijziging gebracht, maar de scherpste kant is er af geslepen, doordat de regeering, op aandrang van de Kamer, f 6 miljoen extra in het werkloosheidssubsidiefonds heeft laten vloeien, waarmee de Gemeenten, die door het verlies van belastingopbrengsten in moeilijkheden geraken, zullen worden geholpen.

Ook in vorige jaren hebben wetsontwerpen betreffende de financieele verhouding wijziging ondergaan tengevolge van het overleg tusschen Regeering en Kamer. Het parlement blijkt ten deze volkomen competent en terecht heeft de Regeering dan ook het geopperde denkbeeld, het overleg tusschen Regeering en Gemeenten te organiseeren in een afzonderlijk lichaam, afgewezen. De Gemeenten hebben in de Kamer uitstekende pleitbezorgers gevonden.

Dit brengt ons vanzelf tot onze tweede opmerking vooraf, nl. over de tegenstelling Rijk-Gemeente. In de Kamer is het bekende lied, dat het Rijk zooveel op den rug van de Gemeenten heeft afgeschoven en daarvoor mede schuldig staat aan de financieele moei-

lijkheden van deze lagere organen, in vele toonaarden gezongen. Minister Oud heeft daartegenover de stelling geponoerd, dat Rijk en Gemeenten ieder een deel van de overheidstaak vervullen, doch voor de financiering daarvan een beroep moeten doen op dezelfde groep contribuabelen. Rijk en Gemeenten staan dus niet tegenover elkaar, maar zijn naast elkaar werkzaam.

Wij gelooven, dat de waarheid in het midden ligt. Natuurlijk is volmaakt juist, dat uiteindelijk de belastingbetalers voor de geldmiddelen van alle overheidsorganen moeten opkomen. Hun capaciteit is een bepaalde grootte waarnaar de omvang van de geheele overheidstaak moet worden gericht. Deze grootheden staan echter niet in direct verband. Daartusschen bevindt zich een wettelijk systeem, volgens hetwelk de overheidstaak over de verschillende organen wordt verdeeld en de beschikbare belastingcapaciteit voor de lagere organen wordt vastgelegd. Nu is het duidelijk, dat hier iets kan wringen. De op het lagere orgaan rustende taak kan nl. met de gegeven belastingcapaciteit niet zijn te financieren.

De minister heeft dit trouwens zelf zeer goed gevoeld, toen hij de bovenvermelde f 6 miljoen beschikbaar stelde aan Gemeenten, die in moeilijkheden zouden geraken door de inbeslagneming van een deel der belastingcapaciteit voor het Werkloosheidssubsidiefonds.

In theorie zou men het tenslotte dus wel eens kunnen worden. Vergissen wij ons niet, dan vloeit echter de wrevel van tal van gemeentelijke bestuurders vooral voort uit de omstandigheid, dat het Rijk hen door allerlei maatregelen tot dikwerf radicaale bezuinigingen dwingt, die de regeering op haar eigen budget nog niet aanbrengt. Deze laatste grief is inderdaad juist en de Regeering zal den grond daarvoor geheel moeten wegnemen, wil zij op de welgemeende medewerking van de lagere bestuurders kunnen rekenen.

* * *

De wet van 1929, die de financieele verhouding op geheel nieuwe leest heeft geschoeid, heeft in het algemeen, hoe men ook over haar grondbeginselen moge oordeelen, voor de Gemeenten allerminst ongunstig gewerkt, noch op het tijdstip van haar invoering, noch tijdens de daarop ingetreden depressie. De regeling deelde immers aan de Gemeenten toe de minder conjunctuurgevoelige personeele belasting (de geheele hoofdsom) en grondbelasting ($\frac{1}{3}$ van de hoofdsom); benevens een, in thans onbegrijpelijk optimisme voor vijf jaar vastgelegde, uitkeering uit het Gemeentefonds, waarbij de draagkracht der gemeentelijke contribuabelen tegenover de uitgaven voor politie, onderwijs, armenzorg en werkloosheidszorg in rekening werden gebracht. De gemeentelijke inkomstenbelastingen kwamen daarmee te vervallen, doch het behoud van deze heffing zou de Gemeenten veel sneller in de moeilijkheden hebben gedompeld dan bij de nieuwe regeling het geval is geweest. Het Rijk heeft immers de daling van de opbrengst der bronnen van het Gemeentefonds opgevangen door de heffing van crisisopcenten en door suppletie van het tekort uit 's Rijks kas. Weliswaar wordt op de uitkeeringen uit het Gemeentefonds thans een korting toegepast, maar deze is voor de het meest gekorte Gemeente procentueel toch altijd nog lager dan de daling van de oorspronkelijke bronnen van het Gemeentefonds bedraagt.

De regeering meent echter, dat het Rijk op deze wijze niet kan voortgaan. Zij wil het Gemeentefonds weer voeden uit de oorspronkelijke bronnen alleen en de opbrengst daarvan telken jare verdeelen volgens een gewijzigde formule. Omdat echter het totale uit te keeren bedrag en, wegens den nieuwen verdeelingsvoet, ook verscheidene individueele uitkeeringen aanzienlijk lager zullen zijn dan thans, wordt een overgangstoestand geschapen, die tien jaar zal duren en waarin het Rijk een telken jare verminderde garan-

tie aan de Gemeenten verleent, zoodat zij geleidelijk in de nieuwe regeling zullen ingroeien. De Gemeenten, die een hooger uitkeering dan thans zullen ontvangen, krijgen deze ook eerst na tien jaar ten volle in handen. De crisisopcenten, tot dusver ten behoeve van het Gemeentefonds geheven, wilde het Rijk, ten volle tot zich nemen, terwijl het de aflopende garantiebedragen sommeerde, welk totaal zal worden gemortiseerd in tien gelijke jaarlijksche termijnen, ten laste van de Rijksbegroting. Daar de telkenjare aan de Gemeenten uit te keeren garantie steeds vermindert, komt deze wijze van financiering voor het Rijk neer op verschuiving van lasten naar de toekomst.

Het verzet tegen dit wetsontwerp sproot voornamelijk voort uit de beperking van de inkomsten van het Gemeentefonds tot de opbrengst der oorspronkelijke bronnen. De tegenstanders waren van oordeel, dat het fonds een extra-versterking niet kan ontberen. Het grootste contingent van de tegenstemmers vormt echter tevens de groep van hen, die tegen verdergaande, ingrijpende bezuiniging gekant zijn. Het verzet kreeg daardoor een principiëelen kant, welke voor degenen, die verdere versoering onafwijsbaar achten, onaanvaardbaar was. De Gemeenten zullen zich moeten inleven op een verlaagd niveau en nu deze overgang; wat de uitkeering uit het Gemeentefonds aangaat, over tien jaar verdeeld wordt, kan de voorstander van verlaging van lasten tegen het uitgangspunt van de regering ook geen praktische bezwaren meer koesteren¹⁾.

De garantieregeling ontleent ook aan de gewijzigde berekening van de uitkeering, voor de eerste jaren althans, haar scherpste kanten. In de thans geldende formule, zoo goed als in de nieuwe, wordt invloed toegekend aan den factor „draagkracht”. Tot dusver wordt de draagkracht van een Gemeente gemeten aan de verhouding, waarin het belastbaar inkomen per inwoner in die Gemeente staat tot dat inkomen per inwoner des Rijks. In de nieuwe formule wordt de draagkracht op bredere basis berekend. Zij wordt uitgedrukt in een verhoudingscijfer, dat verkregen wordt door de maximale opbrengst (per inwoner) van de, in alle Gemeenten geheven, belastingen, voor zover zij aan de Gemeenten ten goede komen, te stellen tegenover die opbrengst in het geheele Rijk.

Deze coëfficiënt is geïntroduceerd in het kortingswetje 1933. Zij is ook thans aanvaard en, in vergelijking met de nu geldende draagkrachtformule, is ze een vooruitgang. Zij is theoretisch echter nog verre van volmaakt, daar de draagkracht alleen aan de *inkomstzijde* wordt gemeten en onvoldoende rekening houdt met de *verplichtingen*, die op de Gemeente rusten. Deze verplichtingen komen in den uitgavenfactor immers zeer betrekkelijk tot uitdrukking. Het beetje enthousiasme, dat men voor de nieuwe formule desondanks nog kon voelen, bekoelt echter geheel, wanneer men de praktische uitkomsten ziet, waartoe haar toepassing leidt. De afwijking van de thans door de Gemeenten genoten bedragen is in menig geval zoo aanzienlijk, dat, naar te vreezen is, verplaatsing, zoo niet vergroting van moeilijkheden, instede van vermindering, het gevolg zal zijn. Getemperd door de garantieregeling, zullen de bezwaren zich echter waarschijnlijk eerst na eenige jaren doen gevoelen. Het is te hopen, dat de regering alsdan een open oog voor de moeilijkheden zal hebben.

Een belangrijke wijziging is voorts in de uitgavenfactor van de verdeelingsformule gebracht, doordat

¹⁾ Hoezeer de Gemeenten aanstonds van de garantieregeling profiteren blijkt uit de cijfers, die de minister over de vermoedelijke inkomsten van het Gemeentefonds verstrekte. De aanvankelijke verwachting was, dat deze in 1934/35 zouden bedragen f 62 miljoen. Het totaal zal echter niet meer dan f 56½ à f 57 miljoen, beloopt. Dit verschil van f 5 à f 6 miljoen komt wegens de garantiebepaling het eerste jaar slechts voor $\frac{1}{10}$, dus voor f 500.000 à f 600.000 ten nadeele der Gemeenten!

de uitgaven wegens werkloozenzorg daaruit zijn geschrapt, zoodat deze op de grootte van de te ontvangen uitkeering uit het Gemeentefonds geen invloed meer zullen hebben. Dit houdt verband met de zelfstandige regeling van de verdeling der werkloosheidslasten, die het tweede wetsontwerp brengt. Omdat deze regeling slechts twee jaar zal werken, na welke periode de situatie opnieuw zal worden overzien, is, op voorstel van den heer De Geer, de uitwerking van de werkloosheidsuitgaven uit de formule van de financiële-verhoudingswet aan een soortgelijke tijdsbepaling gebonden.

De instelling van een Werkloosheidssubsidiefonds heeft in de Kamer algemeene instemming gevonden. De voorstanders van een *Rijks* werkloozenzorg zagen in deze instelling een stap in de door hen voorgestane richting. De regering heeft dezen leden echter principieel geen voet gegeven. Zij blijft zich op het standpunt stellen, dat de werkloozenzorg van ouds bij de Gemeenten thuis behoort. De juistheid van deze zienswijze, die uiterst zwak is verdedigd — het historische argument, dat in een hevige crisis als de huidige toch niet veel zegt, was het eenige positieve in deze verdediging —, is aan sterken twijfel onderhevig.

Hoe dit ook zij, de opzet van het wetsontwerp beantwoordt geheel aan de zienswijze der regering. Slechts in een enkel opzicht zou men van een kentering in de regeringsopvattingen kunnen spreken. De geforceerde onderscheiding tusschen werkloozen en crisis-werkloozen — alleen in de ondersteuning van de laatsten droeg het Rijk bij — heeft de regering in het ontwerp laten vallen. Zij heeft terecht ingezien, dat de samenhang van de verschillende bedrijfstakken zoo sterk is, dat van een onderscheiding van speciale crisisvakken geen sprake meer kan zijn. Op denzelfden grond is te betoogen, dat het niet aangaat bij de zorg tegen de gevolgen van den nationalen ramp der werkloosheid de territoriale gemeenschappen, die tengevolge van den toevalligen loop hunner grenzen zeer ongelijk worden getroffen, het eerste risico te doen dragen.

De Regeering wilde zich echter niet van haar pad laten dringen en zelfs de poging van den heer Van den Tempel om Rijk en Gemeenten gelijkelijk de lasten te laten dragen, leed schipbreuk. Volgens het regeringsontwerp zouden de inkomsten van het Werkloosheidssubsidiefonds bestaan uit de opbrengst van een deel der thans aan de Gemeenten toevallende heffingen, tezamen ongeveer $\frac{1}{4}$ van de gemeentelijke belastingcapaciteit uitmakende en voor 1935 op f 44 miljoen geraamd, alsmede uit een bijdrage uit 's Rijks kas, voor dit jaar op f 46 miljoen bepaald. Van de totale werkloosheidsuitgaven, die voor 1935 op f 111 miljoen worden begroot, zal dus f 90 miljoen uit het fonds worden gedekt, zoodat rechtstreeks ten laste der Gemeenten f 21 miljoen blijft. Het amendement Van den Tempel beoogde de rijksbijdrage vast op 50 pCt. der totale uitgaven te bepalen, zoodat zij voor 1935 f 55½ miljoen zou beloopt. De meerdere f 9½ miljoen zouden strekken tot vermindering van de in beslag te nemen heffingen, zoodat daaruit slechts f 34½ miljoen in het fonds zou vloeien. De Gemeenten zouden dus uit eigen middelen f 21 miljoen blijven dekken, maar een ruimer belastinggebied overhouden. Het spook der noodlijdendheid zou voor verscheidene Gemeenten terugviken, een toestand, des te aantrekkelijker, omdat zij zou worden geschapen door objectieve normen en niet van het subjectieve regeringsinzicht afhankelijk zou zijn.

Tegen een fixeering van de rijksbijdrage had de regering echter overwegend bezwaar. Dit vloeit ook geheel voort uit haar zienswijze over de werkloozenzorg. Zoodra immers de werkloosheid vermindert, trekt de regering zich van deze zorg, die zij als gemeentelijk beschouwt, terug. Een, eenmaal door haar aanvaarde, wettelijke fixatie van de rijksbijdrage zou haar daartoe den pas afsnijden!

Men moet de verdere ontwikkeling van zaken voor-

al in dit licht bezien en in dit verband niet te zeer hechten aan het op zichzelf niet krachteloze argument, dat de toestand van 's Rijks kas een hoogere bijdrage dan f 46 miljoen niet zou wettigen. Want als de regeering aan dit laatste had vastgehouden, zou zij er ook niet toe gekomen zijn de reeds eerder vermelde f 6 miljoen — in den vorm van opcenten op de inkomsten- en vermogensbelasting — voor het fonds af te staan. Het doel van deze versterking is, die Gemeenten te helpen, die tengevolge van de inperking van haar belastinggebied, ingevolge deze wet, moeilijkheid ondervinden. Deze Gemeenten zullen met deze extra-bijdrage zoo mogelijk voor noodlijdendheid worden behoed.

Op welke voorwaarden zullen de Gemeenten deze bijdrage deelachtig kunnen worden? De heer Kooiman, wien de onafhankelijkheid van de lagere organen ter harte gaat, zag gaarne objectieve regelen gesteld, volgens welke de bijdragen zullen worden verleend. De minister kon dit echter niet vast toezeggen. Deze groep Gemeenten komt dus in elk geval onder een zeker toezicht.

Eenzoo is het gesteld met de Gemeenten, die met de maximumbijdrage uit het fonds van 90 pCt. haar werkloosheidsuitgaven nog niet kunnen dekken. Voor de verwerving van een extra bijdrage (die maximaal 9 pCt. van deze kosten kan beloopten, zoodat in totaal 99 pCt. wordt genoten) zal een begrotingsonderzoek noodzakelijk zijn.

De bezwaren tegen een extra toezicht schijnt de heer Wendelaar niet zoo zwaar te wegen als de heer Kooiman. De eerste immers had tegen het stelsel van de objectieve schaal, waaruit de Gemeenten haar bijdragen kunnen aflezen, bezwaren, omdat daardoor de prikkel tot bezuiniging op de werkloosheidsuitgaven bij de Gemeenten zou vervallen. Beter achtte dit lid daarom het oude systeem van de subjectieve bijdragen, die met loven en bieden tusschen Regeering en Gemeente werden verleend.

Wij achten dit standpunt principieel, zowel als practisch onjuist. Het oude systeem der subjectieve bijdragen heeft toch tot groote willekeur geleid. Wie voor de financieele zelfstandigheid der Gemeenten gevoelt — en de heer Wendelaar doet dit als oud-burgemeester zeker —, moet objectieve normen voor de regeling van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten ten zeerste toejuichen. Men komt helaas met het objectieve stelsel niet geheel uit en daarom zijn de subjectieve bijdragen van 90 tot 99 pCt. der werkloosheidslasten ingevoerd, maar men beperke in zaken als deze de subjectiviteit tot het uiterste.

Ook practisch zijn de bezwaren van den heer Wendelaar o.i. niet steekhoudend. De contrôle, die het Rijk uitoefent, is vrij straf en bovendien heeft het de werking van de steunregeling in de onderscheidene Gemeenten voldoende ervaring opgedaan om onregelmatigheden ten spoedigste op te sporen. Voorts komt het gebrek aan zuinigheid toch op den rug der Gemeenten neer, omdat de Rijksbijdrage gelimiteerd is. Wij zien overigens niet in, dat het Rijk bij de vaststelling van subjectieve bijdragen — het stelsel van den heer Wendelaar — beter in staat zou zijn contrôle op spijziekte uit te oefenen dan onder huidige omstandigheden.

Het aantal Gemeenten intusschen, dat onder eenige extra-contrôle zal komen, zal ondanks het systeem der voornamelijk objectieve bijdragen, vrij aanzienlijk zijn.

Het sterkst onder curateele staan de Gemeenten, die ondanks de maximumbijdrage haar budget niet kunnen doen sluiten. Zij komen in de weinig benijdenswaardige categorie der noodlijdende Gemeenten.

De practijk der hier besproken wetten zal moeten uitwijzen in hoeverre zij doelmatig zijn. Het aantal Gemeenten, dat noodlijdend is, is voor de beoordeeling van het effect de beste maatstaf. Want slechts die regeling is goed, die de fundamenten van de financieele zelfstandigheid der Gemeenten niet aantast.

Mr. M. Rooij Jr.

DE MARKENKOERS EN ONZE DUITSCHE IMPORT

De „vrije mark” noteert nog steeds om en nabij goudpariteit. Sedert de invoering der eerste deviezenverordeningen en dientengevolge de creatie van verschillende soorten geblokkeerde Markten is herhaaldelijk de stelling geponeerd, dat de goudpariteit van de Mark tot een fictie was geworden, dat immers die koers slechts voor een kunstmatig gemanipuleerd en binnen enge grenzen gehouden bedrag „vrije markten” gehandhaafd kon worden, terwijl de „Sperrmarkten” ver daar beneden noteerden, sommige soorten af en toe zelfs meer dan 65 pCt. lager. Naar mijn meening is deze uitspraak, dat feitelijk de Mark al lang gedeprimeerd is, geheel onjuist en berust zij op gebrekkelijk inzicht in de situatie. De koers van Effektensperrmark, van Kreditsperrmark, Registermark enz. is niet een waardeering van de Mark-als-ruilmiddel, doch een koers voor de Mark als rekeneenheid-voor-in-Duitschland-geïnvesteerd-kapitaal. Wat men in de noteering van Effektensperrmark tot uiting brengt is een taxatie van het Deutsche effect; een duidelijke aanwijzing daarvoor is, dat ook in Gulden luidende Deutsche obligatiën een ongeveer gelijke depreciatie hebben ondergaan. Wanneer in Duitschland de economische en financieele ontwikkeling de uitheemsche beleggers niet wantrouwig had gemaakt, dan zouden deze hun beleggingen niet hebben gerealiseerd, en de in die investeringen belichaamde Markbedragen zouden nimmer als koopkracht uitoefenend ruilmiddel ter deviezenmarkt zijn aangeboden. Wanneer een debiteurland plotseling bestormd wordt door de uitheemsche beleggers, die hun geld terugwenschen, dan zal steeds de valuta depreciëren, wanneer men geen blokkade legt op die kapitalen. Wanneer dit laatste geschiedt dan zal vaak de waardeering van dat kapitaal dalen, hetgeen zich uitdrukt in een koers voor de geblokkeerde saldi, maar met de koopkrachtsverhoudingen van de betrokken munt als ruilmiddel heeft dat niets te maken.

Zoo kon men ook volkomen terecht ten aanzien van Duitschland zeggen, dat de noteering der verschillende soorten Sperrmarkten, hoe laag ook, niets prejudicieerde met betrekking tot de „koopkrachtpariteit” van de Mark. En in het eerste jaar van de deviezenrestrictie, toen deze zich nog grootendeels beperkte tot de blokkade van in Duitschland belegde kapitalen, en den Markenkoers slechts moest beschermen tegen den invloed van een verschuiving van schulden- naar betalingsbalans was dan ook de goudpariteit van de Mark allerminst een fictie; die koers was vrijwel even reëel als die der andere goudvaluta's. Inmiddels is sedert de eerste deviezenverordening het ingrijpen en de restrictie steeds verder gegaan en heeft men ook zeer verstrekkenden invloed moeten uitoefenen op vraag en aanbod van deviezen voor het normale handelsverkeer, dus op de normaliter-koopkracht-uitoefenende-Mark.

Dat feit op zichzelf doet reeds vermoeden, dat er een spanning is tusschen de koopkrachtpariteit en den wisselkoers. Zoolang nu de internationale handelsbeweging zich nog ontwikkelen kan op basis van de bestaande verhouding tusschen Duitsch- en wereldprijsniveau is de wisselkoers, hoewel kunstmatig gehandhaafd, toch, althans bij den bestaanden omvang der handelsbeweging, nog tot op zekere hoogte natuurlijk. Nu wordt echter de spanning tusschen het Deutsche prijsniveau en de wereldmarktprijzen steeds grooter. Hoewel op dit punt zelfs globale statistische gegevens niet aanwezig zijn, kan men toch op grond van waarneming aannemen, dat in toenemenden omvang de prijzen van grondstoffen, die Duitschland moet invoeren, daar te lande hooger, soms aanmerkelijk hooger, liggen dan de wereldmarktprijzen, omgekeerd tegen den koers van de „vrije Mark”. Terwijl anderzijds Duitschland een steeds stijgend deel van zijn export alleen maar kan handhaven door toepassing van het „Verlustausgleichsverfahren”, d.w.z. exportpremieering, waardoor de verkoop in den

vreemde mogelijk wordt beneden het peil van den kostprijs, ook al weer omgerekend tegen dien vrije-Markenkoers. Wanneer men zich die ontwikkeling van den Duitschen in- en uitvoer steeds meer ziet toespitsen, dan moet men wel tot de slotsom komen, dat werkelijk de koopkrachtpariteit van de Mark lager ligt dan de wisselkoers.¹⁾

De beteekenis, welke deze kwestie voor ons land heeft, hangt direct samen met de clearing, waarvan de basis voor verrekening der beide landvaluta's tusschen de clearinginstituten en dus ook voor de storting door de importeurs, de koers van de vrije Mark is. Wanneer dat inderdaad een koers is, die te hoog is in vergelijking tot de koopkrachtpariteit dan beteekent dat een stimuleering van onzen uitvoer en een rem op onzen import uit Duitschland. In dat verband is men geneigd te denken aan de vroegere Zwitsersch-Oostenrijksche clearing, die gebaseerd was op een vasten Schillingkoers, terwijl toen juist de werkelijke noteering van die valuta dalend was. Deze clearing is sindsdien het klassieke voorbeeld geworden van een onjuist gefundeerde, die de tendens in zich droeg om het handelsverkeer averechts te beïnvloeden. Sindsdien heeft men dan ook geen vaste verrekeningkoersen, maar den werkelijken beurskoers der valuta's als uitgangspunt genomen. Wanneer nu echter die koers voor de Mark een gemanipuleerde is, die sterk afwijkt van de koopkrachtpariteit, dan wordt in wezen dezelfde consequentie in het leven geroepen als bij de erkend-onjuiste Zwitsersch-Oostenrijksche clearing van weleer.

Waarom dit punt voor ons van zulk een buitengewoon gewicht is, volgt uit de beschouwing, welke ik in de beide voorgaande nummers heb gewijd aan het verloop van de clearing met Duitschland. De conclusie daarbij was deze: willen wij onzen export naar Duitschland bewaren voor een catastrofalen achteruitgang, dan is het noodig om te zien naar middelen om den invoer uit Duitschland te stimuleeren. Zulk een middel zal men toch in de allereerste plaats moeten zoeken in de richting van den prijsfactor. Ik noemde in mijn laatste artikel daartoe één mogelijkheid, t.w. een andere regeling ten aanzien van de incassering der interestvorderingen, waardoor de „Konversionskassemarken” voor betaling van extra-invoer konden worden gebruikt. Op grond van de bovenstaande beschouwing vraagt men zich echter af, of men in diezelfde richting niet nog veel verder kan gaan, door bovendien voor het clearingverkeer een andere verrekeningbasis aan te nemen; die meer in overeenstemming is met de koopkrachtpariteit der beide landmunten. In dit verband zij verwezen naar het betalingsverkeer tusschen Duitschland en enkele Zuid-Amerikaansche landen. Zoowel in Brazilië als Argentinië (het eerste land heeft geen verrekeningsovereenkomst, het tweede wel) betaalt de importeur van Deutsche goederen den koopprijs geheel of ten deele met z.g. „Verrechnungsmarken” (in Argentinië een soort „clearing-Marken”, in Brazilië saldi van „Ausländeronderkonto für Inlandszahlungen), waarvoor een andere koers geldt dan voor vrije Markten, afhankelijk van vraag en aanbod. Het disagio, dat op deze Markten ontstaat, heeft natuurlijk de tendens om den invoer uit Duitschland te stimuleeren, en aldus een niet sluitend handelsverkeer wel sluitend te maken. In Brazilië was b.v. het disagio voor kort niet minder dan 45 pCt., hetgeen natuurlijk een buitengewoon sterke prikkel voor den import beteekent.

Het is natuurlijk niet mogelijk in het kort bestek van dit artikel alle aspecten van deze kwestie te belichten. Zoo zou men een wijziging van de basis der clearing op twee wijzen kunnen denken: een wijzi-

¹⁾ Wanneer men weet, dat verschillende grondstoffen in Duitschland 20 pCt. en meer boven den wereldprijs noteeren, terwijl de exportpremie in het Verlustausgleichsverfahren ook vaak 20 a 25 pCt. belooft, dan is het duidelijk, dat het hier om belangrijke verschillen gaat.

ging van den nu geldenden beurskoers voor vrije Markten in een specialen koers voor clearingmarkten, die een zeker percentage beneden den vrijen Marktenkoers ligt. Zulk een koersfixatie heeft echter weer de bezwaren van de onveranderlijkheid, waarop, zooals gezegd, destijds de Zwitsersch-Oostenrijksche regeling vastliep. Bovendien is het uitermate moeilijk voor zulk een koers een tastbaren maatstaf te vinden. De tweede mogelijkheid ware de koers zich in het vrije verkeer te laten ontwikkelen, zooals in Brazilië. Daarvoor zou het noodig zijn een technische wijziging in de clearing te brengen, de importeur zou niet meer hier in de clearing moeten storten, doch feitelijk van De Nederlandsche Bank, als kassier van het clearinginstituut, „clearingmarkten” moeten koopen. Een regeling dus soortgelijk aan de bankmarkenhandel uit den tijd van het Sonderkonto tot 15 Augustus jl. met dien verstande, dat de importeur nu gedwongen zou zijn van deze Markten gebruik te maken. Wat hij overigens gezien den koers ook zonder dien dwang waarschijnlijk wel zou doen! Voor de exporteurs zou de verlaging van den koers, waartegen zij hun verkoopprijs te gelde wordt gemaakt een na-deel beteekenen voor zoover zij niet in staat zijn hun verkoopsprijs dienovereenkomstig te verhoogen (waartegen van Deutsche zijde zeker verzet zou rijzen). Maar wanneer daardoor de import sterk gestimuleerd zou worden, en daarmee de exportmogelijkheid wellicht zou verdubbelen dan is het een kwestie van afwegen dier 2 factoren, waarbij het alleszins denkbaar is, dat de exportvermeerdering het zwaarst weegt. Grooter zullen wellicht de weerstanden zijn, die van Deutsche zijde zouden rijzen. De koers van de Mark is een prestige-kwestie en min of meer een heilig huisje. Daarom zal ook ongetwijfeld de zaak van deze zijde niet aldus moeten worden voorgesteld, dat de Mark omlaag moet. Men heeft echter tot nu toe een speciale noteering zien ontstaan voor allerlei soorten Spermarkten, zonder dat een aantasting van de Mark te achten. Welnu de Nederlandsche „clearingmarkt” is ook zulk een geblokkeerde Mark met een eigen koers, zooals ook de Braziliaansche Verrechnungsmark. Op de vorenomschreven basis zal zich feitelijk tusschen Duitschland en ons land een speciale koopkrachtpariteitskoers ontwikkelen, afgestemd op onzen wederzijdschen handel. Voor de waarde van de vrije Mark als zoodanig kan dat buiten beschouwing blijven. Hoe men dan nu wil voorstellen om Duitschland's gevoeligheid op dit punt het meest te sparen, is irrelevant. Desnoods gaat het in den vorm van een „clearingbijdrage” van 10 pCt. of een ander cijfer, van de exporteurs te heffen en uit te keeren aan de importeurs.

Deze kwestie is ongetwijfeld niet eenvoudig en gemakkelijk te regelen, maar bij het speuren naar middelen om de catastrofale exportdaling tegen te gaan, zal men aan dezen factor zeker aandacht moeten schenken, naast de in mijn vorig artikel genoemde.¹⁾

C. A. Kl.

¹⁾ Hoewel dit geheel naast het onderwerp van dit artikel staat moge volledigheidshalve nog een enkel woord gewijd worden aan het „laatste nieuws” terzake van de oude vorderingen uitstaande op Sonderkonto, Zwischenkonti en Treuhänderkonto.

In de eerste plaats werd juist een wetsontwerp ingediend behandelend de mogelijkheid om aan houders dier geblokkeerde saldi voorschotten te doen verstrekken door De Nederlandsche Bank onder garantie van het Rijk. Deze wet opent geen nieuwe gezichtspunten, is in wezen niet anders dan de wettelijke sanctioneering van de regeling terzake van die voorschotten, mede verband houdend met de koersfixatie, waarvoor de Deutsche regering de voorschotregeling als eisch heeft gesteld, die reeds geruimen tijd geleden in groote trekken is bekend gemaakt.

Wel nieuw is daarentegen dat thans de splitsing is vastgesteld van de 18 pCt., welke uit de clearing voor liquidatie van oude vorderingen wordt gereserveerd over de twee groepen, die daarvoor in aanmerking komen: enerzijds Sonderkonto en Zwischenkonti (die nog maar zeer weinig bestaan) en anderzijds het nieuwe Treuhän-

DE HAVENS VAN ANTWERPEN, BREMEN EN HAMBURG IN 1934.

Zoals gewoonlijk bij het begin van een nieuw jaar, zijn ook ditmaal in dagbladers en vakbladen min of meer uitvoerige beschouwingen gewijd aan den gang van zaken in onze havens. Wij willen daarom een beknopt overzicht geven van de ontwikkeling der drie concurrerende havens, t.w.: Antwerpen, Bremen en Hamburg.

In *Antwerpen*, Rotterdam's groote rivale, is men over het geheel en gelet op de omstandigheden niet ontevreden over het afgelopen jaar. De heer C. Jussiant, de bekwame Voorzitter der Kamer van Koophandel te Antwerpen, sprak dan ook in zijn belangwekkende en zéér lezenswaardige jaarrede van „une légère amélioration pour 1934, au moins en ce qui concerne le nombre des navires et le tonnage des marchandises”. Blijkens de officieele gegevens steeg het aantal binnengekomen schepen van 9841 in 1933 tot 10.305 in het afgelopen jaar. De tonnenmaat toont een belangrijk geringer stijging t.w. van 17.373.316 tons in 1933 tot 17.450.620 tons in 1934. De vermeerdering van het aantal binnengekomen schepen is goeddeels te danken aan de kleine kustvaart. Hier toch valt — wij denken speciaal aan de categorie schepen met een tonnenmaat van 250 tons en minder — een stijging van 464 schepen waar te nemen, waarmede het excedent voor een groot deel is verklaard.

Zeggen over het geheel, aantal schepen en tonnenmaat niet veel ten aanzien van de arbeidsgelegenheid, van grooter betekenis en welsprekender is de toename van den uitvoer ter zee. Vertrokken van de 9860 in 1933 vertrokken schepen, 8194 met volle of gedeeltelijke lading en 1666 in ballast, voor het afgelopen jaar zijn deze cijfers respectievelijk 8521 en 1806 op een totaal van 10327. Deze laatste cijfers wijzen in de richting van een iets grooter aanbod van lading. De Nederlandsche vlag maakt een goed figuur. Volgens de op dit oogenblik in ons bezit zijnde gegevens, toont het aantal binnengekomen Nederlandsche schepen met een totaal van 1393 een vermeerdering van 365 schepen. De Engelsche vlag is met 3002 schepen nog steeds een goede eerste; de Duitsche vlag neemt met 2089 schepen de tweede plaats in.

Volvoening heerscht in de kringen der Antwerpse belanghebbenden over het besluit van de havenadministratie om twee kleine transportbruggen aan de reeds bestaande en door Stocatra geëxploiteerde transportbruggen toe te voegen. Wij citeeren nog eens den heer Jussiant: „Enregistrons tout d'abord avec une vive satisfaction, la décision de l'administration communale d'ériger les deux ponts transbordeurs de moindre puissance, réclamés avec tant d'insistance Souhaitons que l'on passe rapidement à l'exécution. Notre port doit sans retard être mis en état de soutenir la concurrence de plus en plus acharnée qui lui est faite. La Société Stocatra continue à ne rien négliger qui puisse augmenter notre trafic et ses efforts constants méritent d'être appréciés et hautement encouragés.” De waarschuwing van den Burgemeester in zijn in de Raadzitting van 10 dezer gehouden jaarrede, is waarlijk niet overbodig. De vooruitgang van Emden en Bremen alsmede Antwerpen op het gebied van massaal vervoer — de factoren die tot dezen

derkonto voor de „zwevende vorderingen”. De splitsing is: 10 pCt. voor Sonder- en Zwischenkonti, en 8 pCt. voor Treuhänderkonto. Voor vele houders van saldi op Sonderkonto zal dit een teleurstelling-betekenen. Immers door deze verdeling is het bedrag ter liquidatie van deze vorderingen gehandhaafd op het peil, waarop het onder het vorige clearingverdrag stond, toen ook 10 pCt. voor oude vorderingen werd opzij gesteld, maar dit uitsluitend voor Sonderkonto bestemd was, daar immers het Treuhänderkonto nog niet bestond. Blijkbaar is de omvang der „zwevende vorderingen” zoo groot, dat het noodig is daarvoor 8 pCt. te reserveeren. In elk geval is de wachttijd voor het Sonderkonto nu weer precies gelijk aan die onder het eerste clearingverdrag!

vooruitgang leidden kunnen gevoegelijk buiten beschouwing blijven daar wij tenslotte de *feiten* onder het oog moeten zien — geeft te denken en toont duidelijk aan, dat de positie van Rotterdam als aanvoeren afvoerhaven bij uitstek van massaal vervoer, niet onaantastbaar is. Wij wezen hierop trouwens reeds jaren geleden; helaas schijnen de feiten ons in het gelijk te stellen.

Het havenverkeer van *Bremen* toont evenzeer een stijging, die speciaal in het vervoer tot uitdrukking komt. Wij beschikken op dit oogenblik nog slechts over officieele gegevens over de eerste tien maanden, maar deze bieden niettemin voldoende leidraad.

	In duizenden tonnen.			
	1934	1933	1934:1933	in pCt.
Aanvoer.....	2326	2069	+ 257	+ 12.4
Uitvoer.....	2693	1607	+ 1086	+ 67.6
Totaal verkeer..	5019	3676	+ 1343	+ 36.6

Wat den aanvoer aangaat, waren het voornamelijk graan- en peulvruchten (ca. 49.400 tons), hout (87.000 tons), aardolie (121.000 tons) die tot de vermeerdering bijdroegen. Het standaard-artikel, t.w. katoen, liep tengevolge der bekende contingenteregelingen der Rijksregering met niet minder dan 82.000 tons terug. De stijging van den uitvoer is voornamelijk toe te schrijven aan kalizouten (46.000 tons), ijzer (143.000 tons), steenkolen (659.000 tons). De belangrijke vermeerdering — goeddeels ten koste van Rotterdam — van laatstgenoemd artikel is een gevolg van de maatregelen der Duitsche Regering, die er krachtig naar streeft den Duitschen export met alle haar ten dienste staande middelen over de Duitsche Noordzee-havens te bevorderen. Is dit al koren op den molen der belanghebbenden, men is nog geenszins tevreden. Met nadruk wordt erop gewezen, dat bijvoorbeeld in 1933 niet minder dan 66.8 pCt. van het goederenverkeer in de Rotterdamse haven uit „Duitsch goed” bestond. „Sehr erhebliche Werte gehen der deutschen Volkswirtschaft dadurch verloren, dass die Verkehrsleistungen für die deutsche überseeische Ein- und Ausfuhr über ausländische Häfen in fremden Händen liegen und in Devisen abgegolten werden müssen. Die Deutsche Reichsbahn schätzt diesen Betrag auf 90 Millionen R.M.; aus dem deutschen Erzdurchfuhrverkehr allein sollen holländische Unternehmer rund 1.59 R.M. je Tonne erhalten”, aldus het jaarverslag van de Kamer van Koophandel te Bremen. Zij eindigt dan ook haar algemeen overzicht met de volgende tirade: „An dieser Stelle müssen wir erneut den Appell an die masgebenden Regierungsstellen richten, die Weserhäfen in dem schweren Lebenskampfe, den sie zu führen haben, nicht zu schwächen. Bremen hat den Hauptanstoß der Konkurrenz der holländisch-belgischen Häfen zu tragen und steht daher auf besonders ausgesetztem Posten. Wir hegen die zuversichtliche Hoffnung, dass wir dabei an der starken Regierung des Reiches stets einen sicheren Rückhalt finden werden”. Nederland en in het bijzonder Rotterdam houden het zich voor gezegd!

Het aantal der te *Hamburg* binnengekomen schepen bleef vergeleken met 1933 vrijwel constant. De vermeerdering bedroeg slechts tien schepen. Daarentegen vermeerderde de tonnenmaat met 662.201 tons. Wat het aantal schepen aangaat neemt *Hamburg* verreweg de eerste plaats in, zooals uit onderstaand vergelijkend overzicht duidelijk blijkt. Bij de beoordeeling der tonnenmaat, welke die van Antwerpen en Rotterdam eveneens overtreft, dient ermede rekening te worden gehouden, dat de cijfers regionaal, d.w.z. met inbegrip van Altona, Harburg en Wilhelmsburg, zijn samengesteld. Zoo bezien blijft de totale tonnenmaat bij die van den Nieuwen Waterweg ten achter.

Gerekend naar de hoeveelheid, waren de aanvoeren in 1934 grooter dan het jaar tevoren en daar ook de uitvoer voor de haven van Hamburg in het afgelo-

pen jaar, wederom kwantitatief beschouwd, geen verderen aanzienlijken achteruitgang heeft ondergaan, was de totale omzet in het zee-, scheepvaart- en havenverkeer in 1934 niet geringer dan het jaar tevoren. Ook hier intusschen klachten over de concurrentie met Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen! In het jaarverslag der Kamer van Koophandel te Hamburg wordt erop gewezen, dat het havenverkeer der drie concurrerende havens een belangrijke toeneming aanwijst. „Auch in diesem Zusammenhang musz darauf hingewiesen werden dass durch die Förderung des deutschen Transithandels dafür gesorgt werden muss, dass Hamburg seinen Platz als internationaler Lager- und Umschlagplatz wiedergewinnt.“

	Schep. Tonnen Hamburg	Schep. Tonnen Antwerpen	Schep. Tonnen Nieuwe Waterweg	Schep. Tonnen Rotterdam
1934	17.045	18.484.428	10.305	17.450.620
1933	17.035	17.822.227	9.841	17.373.316
			11.805	18.760.765
				9.556
				14.306.115

Zoo zien wij hoe er ondanks vooruitgang in aantal binnengekomen schepen en tonnenmaat alleszins reden voor Rotterdam is om op zijn hoede te zijn. Naast allerlei regeeringsmaatregelen, die den handel en daarmede de scheepvaart belemmeren, is er de groote activiteit van Antwerpen, stukgoedhaven „par excellence” en trachtend Rotterdam ook ten aanzien der massale transporten, de hoeksteen waarop de Rotterdamsche havenstructuur rust, naar de kroon te steken. En als derde nadeelige factor is er het streven der Deutsche Rijksregering om den reeds zoo sterk ingekrompen in- en uitvoerhandel van het Derde Rijk, het koste wat het wil en zoo noodig met volkomen negatie van de Rijnvaart en de levensbelangen van het Rijnland, over de Deutsche Noordzeehavens te leiden. En daarom is het noodzakelijk dat Landsregering en Overheid zich bij voortdurende rekenschap geven van den terugslag dien elke nieuwe maatregel in crisistijd genomen, op de nationale havens kan oefenen. Caveant consules geldt thans meer dan ooit.

C. VERMEIJ

KANTTEKENINGEN BIJ ONZE BETALINGSBALANS OVER 1933.

Dr. J. Oortwijn Botjes schrijft ons:

Gedurende zeer langen tijd werd in ons land gedoerd dat, bij den internationalen handel, de goederen (plus diensten, renten en dividenden) uitsluitend werden betaald met goederen (plus diensten, renten en dividenden). Aan deze stelling ontleenden de vrijhandelaren het zoogenaamde in- en uitvoerargument, volgens hetwelk de betalingsbalans er steeds toe zou dwingen, dat een vermindering van den invoer van goederen automatisch een gelijkwaardige vermindering van den uitvoer van goederen tengevolge moest hebben. Was deze stelling juist, dan moest ook omgekeerd de betalingsbalans veroorzaken, dat vermindering van den uitvoer tot een gelijkwaardige vermindering van den invoer leidde.

In en na den oorlog heeft men echter de ervaring opgedaan, dat een staat langen tijd veel meer in kan voeren dan hij uitvoert, zoolang hij kan betalen met effecten of met in het buitenland geleend geld. Men heeft gezien, dat de Ver. Staten zich, door meer uit te voeren dan in te voeren, in korten tijd opwerkten van een debiteurstaat tot een crediteurstaat en dat dit proces elders in omgekeerde richting verliep.

Waar deze mogelijkheid dus blijkbaar aanwezig is, verdient de bestudeering van de betalingsbalans meer aandacht, dan er vroeger aan werd besteed.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft omtrent onze betalingsbalans over 1933 de volgende, korthedshalve door mij samengevoegde, cijfers.

Uitvoer van goederen	f 738 miljoen
Renten en dividenden uit het buitenland ontvangen	136 „
Netto inkomen uit de koopvaardijvloot	66 „
Baten uit het transitoverkeer	47 „
In Nederland uitgekeerde Indische pensioenen, tractementen, enz.	51 „
samen	f 1038 miljoen

Aan de andere zijde vindt men de posten:

Invoer van goederen	f 1244 miljoen
Renten en dividenden aan het buitenland betaald	62 „
Saldo op het reizigersverkeer	25 „
samen	f 1331 miljoen

Hier is een debetsaldo van f 293 miljoen, dat niet betaald is met renten, dividenden, Indische uitkeeringen of goederen, maar dat betaald is door overdacht van effecten of door vermindering van ons tegoed bij het buitenland.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft ook vrijwel weer op welke wijze deze betaling heeft plaats gehad. Betaald is met:

goud	f 88 miljoen
fondsen 361—338 =	23 „
aflossing van leeningen 63—12 =	51 „
verminderd vlottend tegoed (172 + 38) — (85 + 40) =	85 „
Inschrijving vanuit Indië op Nederlandsche leeningen	115 „
samen	f 362 miljoen

Vermeerdering van voorschotten in rekening-courant aan het Gouvernement van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao	9 „
---	-----

blijft... f 353 miljoen

Dat dit bedrag à f 353 miljoen grooter is dan bovengenoemde f 293 miljoen zal hieraan te wijten zijn, dat vele bedragen niet precies zijn na te gaan, doch op schatting berusten, terwijl er ook nog ettelijke lacunes aanwezig zijn.

Uit deze cijfers blijkt wel, dat het kapitaaloverschot dat Nederland in het buitenland heeft geplaatst, doordat meer Nederlandsch geld in het buitenland is belegd dan omgekeerd, en door het bezit van goud, in 1933 met ongeveer f 300 miljoen is verminderd.

Deze vermindering behoeft geen zorg te baren, indien ze gepaard ging met een vermeerdering van de goederenvoorraad in ons land of met een verhooging van de waarde van het nationale productie-apparaat. Ze is echter wel zorgwekkend als het omgekeerde het geval is.

In zijn werk, Socialisme zonder dogma's, zegt Prof. Goudriaan, dat in crisistijd de producenten van eindproducten minder voorraden inslaan dan zij verkopen, terwijl de producenten van grondstoffen met hunne voorraden blijven zitten. Nederland produceert in hoofdzaak eindproducten, zoodat de goederenvoorraad in den loop van het crisisjaar 1933 waarschijnlijk wel eerder achteruit dan vooruit zal zijn gegaan.

Bovendien is ons productie-apparaat slechter geworden. Onze handelsvloot is door verkoop van schepen verkleind en niet behoorlijk vernieuwd. Er zijn bijna geen nieuwe fabrieken gebouwd en slechts zeer weinig nieuwe fabrieken vergroot, terwijl daarentegen bestaande fabrieken zijn gesloopt of wegens gebrek aan vernieuwing slechter zijn geworden. Ook onze bodem is er, wat zijn cultuurtoestand aangaat, stellig niet op verbeterd.

Voegt men daarbij het feit, dat het aantal inwoners jaarlijks met ongeveer 120.000 toeneemt en dat de hoeveelheid kapitaal, noodig per arbeider, in de geheele wereld voortdurend grooter wordt, dan zijn de cijfers onzer betalingsbalans uiterst zorgwekkend.

Er werd in 1933 voor f 74 miljoen meer aan renten en dividenden uit het buitenland ontvangen dan betaald. Als men zou kunnen aannemen, dat gemiddeld 4½ pCt. genoten is van de koerswaarde, dan zouden deze rente en dividenden afkomstig zijn van een kapitaal, dat een koerswaarde van f 1644 miljoen bezat. Voegt men hierbij ongeveer f 400 miljoen aan goud, dat wij meer bezitten dan noodig is voor dekking van onze bankbiljettencirculatie, dan komt men voor 1933 op een bedrag van f 2033 miljoen. Dit cijfer is natuurlijk zeer onnauwkeurig, maar het geeft toch bij benadering een denkbeeld omtrent de grootte van ons netto-bezit, aan in het buitenland geplaatst kapitaal.

Er blijkt wel uit, dat dit bezit, dat sedert 1933 reeds weer aanzienlijk kleiner is geworden, niet on-

uitputtelijk is en dat, als wij op den ingeslagen weg voortgaan, het over enkele jaren verdwenen zal zijn. Als dit bezit, dat thans nog een hechte steun vormt voor ons economisch leven, verdwenen is, zullen wij op een zeer laag levensniveau moeten terugvallen.

KOSTEN VAN VOEDING IN NEDERLAND EN ZIJN BUURSTATEN.

In de discussies van den laatsten tijd over aanpassing aan een lager levensniveau is herhaaldelijk geconstateerd, dat de kosten van levensonderhoud in ons land uitermate hoog blijven. Hoewel men bij analyseering van het huishoudbudget tot de conclusie komt, dat de kosten van voeding sedert 1929 sterker zijn gedaald dan de *gezamenlijke* overige deelen van de uitgaven, blijft het niettemin een feit, dat ook de prijzen van de allernoodzakelijkste levensbehoeften zich nog op een — voor de omstandigheden waarin ons land zich momenteel bevindt — betrekkelijk hoog niveau bewegen.

Budget van een arbeidersgezin te Amsterdam.
(uitgedrukt per gezinseenheid.)

	Sept. 1929	Sept. 1934	Daling
Kosten van voeding	f 4,48	f 3,46½	22,7 %
Overige uitgaven	„ 5,91½	„ 5,25½	11,2 „
Totale kosten van levensonderhoud	f 10,39½	f 8,72	16,4 %

In de overige uitgaven speelt de post huishuur een groote rol. De huurdaling, die thans allerwege is waar te nemen, is zeker een gunstig verschijnsel, dat tot een verdere verlaging van de kosten van levensonderhoud kan leiden, al staat daar tegenover, dat deze daling wegens de starre vaste lasten een bepaalde groep van onze bevolking zwaar treft.

Het is echter van beteekenis om de prijzen van enkele belangrijke voedingsmiddelen in ons land te vergelijken met die bij onze buurstaten. Het resultaat van een dergelijk onderzoek is in onderstaande tabel, die wij door de vriendelijke medewerking van een onzer relaties ontvingen, weergegeven. Wij wijzen er hierbij nadrukkelijk op, dat een vergelijking van prijzen buitengewoon moeilijk is in verband met kwaliteitsverschillen en ook in verband met plaatselijke levensomstandigheden. Daarom willen wij de absolute cijfers van deze tabel niet als zuivere maatstaf gebruiken, doch meer letten op de *tendens*, die er uit spreekt. Het blijkt namelijk, dat deze tendens zeer goed overeenkomt met de feiten, zooals die uit een vergelijking van de kosten van levensonderhoud in de betreffende landen blijken.

Kosten van levensonderhoud op *goud*basis (1929 = 100).

	1930	Aug. 1931	Juni 1934
Frankrijk	104	101.8	92.0
Nederland	95.8	89.9	83.6
Duitschland	95.8	87.7	79.9
België	103.6	91.4	76.8
Engeland	96.3	88.4	53.1

De landen, die den Landbouw sterk beschermen,

Frankrijk, Duitschland en Nederland, blijken ook de hoogste kosten van voedingsmiddelen te hebben.¹⁾ Vooral in Frankrijk zijn de voedingskosten zeer hoog. Vergelijkt men ons land met België, waar de landbouwbescherming lang niet zulke afmetingen heeft aangenomen als hier, dan valt het direct op, welke groote verschillen zich op dit gebied openbaren. In Nederland zijn de prijzen voor de belangrijkste voedingsmiddelen, brood, aardappelen en margarine, blijkens onderstaande tabel bijna tweemaal zoo hoog als in België. Mede om deze reden zijn de kosten van levensonderhoud sedert 1929 in België veel sterker gedaald (nl. ruim 23 pCt.) dan in Nederland (ruim 16 pCt.). Ook in Engeland zijn de prijzen van brood, vleesch, boter en margarine aanzienlijk lager dan in Nederland. Al houdt men ook met kwaliteitsverschillen rekening, dan blijkt uit deze voorbeelden wel duidelijk, dat de aanpassing in ons land zich nog heel wat verder kan voltrekken dan thans het geval is.

Een verdere daling van de prijzen van noodzakelijke voedingsmiddelen heeft ook nog een andere beteekenis, hetgeen met twee voorbeelden aangetoond moge worden, t.w. boter en suiker. Beide artikelen zijn door allerlei heffingen buitengewoon zwaar belast; beide artikelen behooren tot de noodzakelijke levensbehoeften en van beide artikelen is er een teveel, van boter o.a. in ons land, van suiker vooral in Ned.-Indië.

Inplaats van dit teveel weg te werken door vergroting van het verbruik, tracht men de oplossing te vinden in een richting, die met alle economische en statistische wetten spot. Inplaats van de oplossing te zoeken in een vermeerdering van het verbruik door prijsdaling, hetgeen — bij boter meer, bij suiker minder, — mogelijk is tengevolge van de elasticiteit van de vraag naar beide artikelen en op basis van het vermeerderde verbruik maatregelen te nemen tot productiebeperking, gebeurt thans juist het omgekeerde.

Het verbruik van boter, om ons eerst tot dit artikel te bepalen, is door de heffing sterk beperkt, tegelijkertijd is de productie sedert 1932 gestimuleerd door een productiepremie, waardoor de wanverhouding tusschen vraag naar en aanbod van boter steeds grooter is geworden. Thans tracht de Regeering in de eerste plaats het evenwicht te herstellen door een beperking van de productie, d.w.z. door een vermindering van het productieapparaat. Of ook aan de ontwikkeling van het verbruik meerdere aandacht zal worden besteed, dient nog te worden afgewacht.²⁾

¹⁾ De bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op 1929 en be wijzen dus niet, dat Frankrijk ook het duurste land is.

²⁾ Met ingang van 13 Januari is het percentage boter, dat in margarine moet worden vermengd, verlaagd van 25 tot 15 pCt. Wij kunnen niet beoordeelen of het hier een tijdelijken maatregel — in het begin van het jaar is de productie van boter steeds zeer gering — of een maatregel van blijvenden aard betreft.

Prijzen in volkswinkels per kg, December 1934.

Voedingsmiddelen	Amsterdam	Brussel	Parijs	Londen	Dusseldorf/ Roergebied
Tarwebrood	17½ ct. ¹⁾	10 ct.	16½ ct. ¹⁰⁾	10 ct. ⁵⁾	24 ct. ⁷⁾
Rundvleesch	50 ct. à f 1.20 ²⁾	40 ct. à f 1.50 ²⁾	f 1.10 à 2.70 ²⁾	40 ct. à f 1.— ²⁾	96 ct. ⁸⁾
Aardappelen	6½ ct. ³⁾	3½ ct. ³⁾	10 ct.	8½ ct. ³⁾	5 ct. ⁹⁾
Boter	f 1.62	f 1.40	f 2.—	60 ct. à f 1.— ⁶⁾	f 1.90
Margarine	f 1.08 ⁴⁾	35 à 77 ct.	90 ct.	37 ct.	70 ct. à f 1.30
Eieren	3½ ct. ³⁾	5 ct. ³⁾	10 ct.	6 ct. ³⁾	7½ ct. ³⁾

¹⁾ Deze prijs geldt voor brood, in een volkswinkel afgehaald; in sommige buurten is hij hooger, in andere lager dank zij onderlinge concurrentie van de bakkers. In elf steden des lands was onlangs de gemiddelde broodprijs ruim 21 ct. per kg.

²⁾ De prijzen voor rundvleesch zijn zeer moeilijk vergelijkbaar, zelfs tusschen 2 winkels in dezelfde stad of straat.

³⁾ Gemiddelde prijs. ⁴⁾ Noteering voor Blue Band.

⁵⁾ Deze prijs is lager dan die van de Ministry of Labour Gazette, doch door persoonlijk bezoek vastgesteld.

⁶⁾ De lage noteering is voor Nieuw-Zeelandse boter, de hooge voor Deensche.

⁷⁾ Voor Graubrot, het voornaamste volksvoedsel ⁸⁾ Incl. been.

⁹⁾ Inheemsche zeer slecht, buitenlandsche niet verkrijgbaar. ¹⁰⁾ Eerst sedert einde 1934; voordien 19 ct.

Terwijl echter de belasting op boter ongeveer 150 à 200 pCt. bedraagt — afhangelende van het jaargetijde tengevolge van de seizoensschommeling van den boterprijs — heeft die op suiker afmetingen aangenomen, die eenigszins ongelooflijk klinken. De heer Volz heeft er in het vorige nummer op gewezen, dat de prijs van witte kristalsuiker ex entrepot in Amsterdam of Rotterdam 1½ cent per pond bedraagt, doch dat de kleinhandelsprijs 24 cent per pond is, mede als gevolg van den accijns, die zeer hoog is, den bietensteun en het invoerrecht. De accijns bedraagt, met 10 opcenten f 24,75, het compenseerend invoerrecht f 2,40 en de crisisheffing f 9,— per 100 kg of totaal f 36,15, dat is dus ruim 18 cent per pond. M.a.w. de belasting op suiker bedraagt ruim duizend procent.

Erkend dient te worden, dat de wereldmarktprijs onder de huidige omstandigheden weinig waarde heeft, maar men moet niet vergeten, dat Java bijna zijn geheele productie op de vrije markt tegen dergelijke afbraakprijzen moet afzetten. Bovendien heeft de hevige protectie in ons land er mede toe geleid, dat deze wereldmarktprijs zoo ontzettend laag is. Dit wil niet zeggen, dat, indien Nederland den vrijen invoer had gehandhaafd, de wereldsituatie veel beter zou zijn, doch vast staat, dat het verbruik in ons land zonder twijfel grooter zou zijn geweest bij een geringere belasting, hetzij dan in den vorm van accijzen of invoerrechten.

Uit het bovenstaande blijkt intusschen wel, dat de prijzen van verschillende voedingsmiddelen zich voor de huidige omstandigheden op een veel te hoog niveau bewegen. De stijgende werkloosheid, de dalende inkomsten vormen op zichzelf reeds factoren, die een bestaand evenwicht tusschen productie en verbruik kunnen verstoren, de hoogere prijzen tengevolge van belastingen versterken deze tendens. Belangrijk is — en wij hebben er onlangs niet ten onrechte op gewezen ¹⁾ — dat de belastingdruk bij elke prijsdaling steeds zwaarder wordt. Weliswaar heeft de Regeering medegedeeld, dat de grens van den belastingdruk bereikt is, doch dit kan alleen in overeenstemming zijn met de feiten, indien men in *nominale* guldens rekent. De *reële* verhoudingen, — en daar komt het tenslotte op aan — wijzen in de richting van nog steeds *toenemenden belastingdruk*. Een voorbeeld als dat van de belasting op suiker, dat met verschillende andere te vermeerderen is, toont zulks onomstootelijk aan.

v. d. V.

¹⁾ Zie E.-S.B. van 7 Nov. 1934.

AANTEKENINGEN.

Een onderzoek inzake de groot-filiaalbedrijven in de Vereenigde Staten.

De Federal Trade Commission heeft ongeveer zes jaar geleden van den Senaat opdracht gekregen een onderzoek in te stellen naar het verkoopsysteem van de groot-filiaalbedrijven in Amerika. Zij moest onder meer nagaan, of er combinaties (consolidations) bestonden, die in strijd met de wet tot stand kwamen

en werkzaam waren en of een wettelijke regeling der chain-store-distributie gewenscht was.

In 34 rapporten heeft zij de resultaten van haar omvangrijk werk weergegeven en 14 December jl. haar slotrapport aan den Senaat overhandigd. Wij willen uit den inhoud van dit slotrapport hier het een en ander vermelden voor zoover betreft de feitelijke beteekenis en ontwikkeling der Amerikaansche grootwinkelbedrijven. Hetgeen in het rapport wordt gezegd of aanbevolen inzake de chains en hun zakenpolitiek, beschouwd in het licht der Amerikaansche anti-trustwetgeving, laten wij grotendeels onvermeld.

Ter illustratie van de vlucht, die het grootwinkelbedrijf in Amerika heeft genomen, worden in het slotrapport een aantal cijfers genoemd, die het resultaat zijn van door het Census Bureau der Vereenigde Staten verrichte tellingen. Volgens deze cijfers waren er in 1929 in de Vereenigde Staten 1.543.158 detailzaken met een gezamenlijken omzet van \$ 49.114.653.269. Het aantal grootwinkelbedrijven bedroeg 7.061 met in totaal 159.638 winkels, dat is dus circa 10 procent van alle winkels in het land. De omzetten van deze grootwinkelbedrijven bedroegen \$ 10.740.385.208 of circa 22 procent van de omzetten van alle winkels. Plaatselijke filiaalbedrijven exploiteerden 52.465 winkels met een totaal-omzet van \$ 3.293.890.233. „Sectional” chains — dus werkend in een beperkt deel van het land — exploiteerden 41.083 winkels met \$ 2.191.250.396 omzet. De „National”, dus landelijke, chains hadden 51.058 winkels met \$ 3.960.086.992 omzet. Het rapport bevat een tabel, waaruit blijkt, dat gemiddeld 20 procent van iederen Dollar, dien de Amerikaansche consument in detailzaken uitgeeft, naar de chain stores gaat.

Meer dan de helft van het genoemd aantal groot-filiaalbedrijven exploiteerde van 2 tot 5 winkels, doch deze groep als geheel exploiteerde minder dan 5 procent van het totaal aantal winkels van alle chains. De grootwinkelbedrijven met 1000 of meer winkels hebben circa de helft van het totaal aantal filiaalwinkels en circa 40 procent van den totalen omzet van alle filiaalwinkels. De grootsten zijn de Great Atlantic & Pacific Tea Co. (A. & P.), de Kroger Grocery & Bakery Co. en de Safeway Stores, Inc., die in 1930 circa 25.000 kruidenierszaken exploiteerden met een totalen omzet van bijna \$ 1.600.000.000. Alleen reeds de A. & P. exploiteerde in 1930 15.738 winkels met een totaalomzet van \$ 1.065.000.000.

De F.T.C. vestigt er in haar rapport de aandacht op, dat de beteekenis dezer cijfers wordt vergroot door de neiging van de chain stores om zich in sneller tempo uit te breiden dan de zelfstandige winkeliers. Het „geboortecijfer” der zelfstandige winkels is wel aanmerkelijk hooger dan dat der filiaalzaken, evenwel het „sterftcijfer” is voor de zelfstandige winkels bijna evenhoog als hun „geboortecijfer”, terwijl het aantal filiaalwinkels, dat gesloten wordt, slechts circa een vierde is van het aantal, dat wordt geopend.

De onderzoekingen van de F.T.C. leerden, dat de zelfstandige winkeliers in sommige branches en in

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13-19 Jan. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	13-19 Jan. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	31.555	84.319	36.830	75	775	—	85.094	36.830
Rogge	4.690	12.210	16.857	—	—	2.000	12.210	18.857
Boekweit	420	987	775	—	—	—	987	775
Mais	13.903	51.055	81.996	2.575	6.871	19.930	57.926	101.926
Gerst	1.766	13.903	10.545	185	785	2.329	14.688	12.874
Haver	1.295	3.813	7.120	—	—	—	3.813	7.120
Lijnzaad	270	2.700	10.218	3.430	12.669	10.936	15.369	21.154
Lijnkoek ¹⁾	—	27	11.292	—	—	—	27	11.292
Tarwemeel	178	936	715	—	371	116	1.307	831
Andere meelsoorten	307	2.671	2.681	80	366	167	3.037	2.848

het bijzonder in die der kruidenierswaren, „drugs” (pharmaceutische en toiletartikelen) en „hardware” (ijzerwaren e.d.), teneinde de concurrentie van het grootfiliaalbedrijf het hoofd te bieden, zijn overgegaan tot de oprichting van „coöperative chains”, voornamelijk met het doel om gezamenlijk in te koop. De F.T.C. verzamelde materiaal bij 319 van dergelijke coöperatieve filiaalbedrijven in de kruidenierswarenbranche met 43.141 zelfstandige kruideniers als leden in het begin van 1930. De F.T.C. schat het totaal aantal der coöperatieve chains in deze branche op 395 met 53.400 aangesloten winkels en raamt hun omzet in 1929 op 600 à 700 miljoen Dollars. Bij 24 coöperatieve drug chains waren in 1929 in totaal 6.041 zelfstandige winkeliers aangesloten.

Dr. TH. VAN LUYTELAER.

De buitenlandse handel van Groot-Brittannië in 1934.

Waar de economische opleving in Engeland tot nu toe voornamelijk het karakter had eener binnenlandse conjunctuur, is het van groot belang na te gaan, hoe de handel met het buitenland zich ontwikkelt, daar eerst met een herstel hiervan Engeland weer zijn oude positie zal kunnen innemen.

Hoewel een vergelijking met de jaren 1928 tot 1930 nog zeer ongunstig uitvalt, is toch in het afgelopen jaar een niet onbelangrijk herstel ingetreden: de totale buitenlandse handelsbeweging nam naar waarde van £ 1.092 miljoen toe tot £ 1.179 miljoen, d.i. met 8 pCt., waarmee zij een peil bereikte, liggende boven dat van 1932. Desondanks is het cijfer nog 42 pCt. lager dan dat van 1928.

Het uitvoercijfer kwam boven dat van 1931 te liggen, het invoercijfer boven dat van 1932. In het afgelopen jaar ontwikkelde de invoer zich sterker dan de uitvoer, hoewel het verschil niet zoo belangrijk was. Vergeleken met den toestand in 1929 echter zijn de verschillen groot: de uitvoer is op een belangrijk lager niveau gekomen dan de invoer. Het passief saldo der handelsbalans, dat in 1931 het grootst was, doch in het jaar daarop scherp verminderde, is sinds het vorig jaar weer een weinig gestegen, doch niet meer dan overeenkomt met de toeneming van den geheelen buitenlandschen handel.

De belangrijkste toeneming deed zich voor bij de import van grondstoffen en halffabrikaten (£ 29 miljoen), ongeveer de helft uitmakende van de totale toeneming (£ 57 miljoen), waarbij de posten hout en rubber het sterkst in het oog springen, zulks als gevolg van de opleving van de bouwnijverheid, respectievelijk de aanzienlijke prijsstijging van rubber, gevolg van de rubberrestrictie maatregelen. Ook de posten ijzererts en metalen, andere dan ijzer, vertoonden een stijging.

De invoer van fabrikaten nam met £ 20,4 miljoen toe, doch daartegenover staat een stijging van den uitvoer van Britsche fabrikaten met £ 23 miljoen, waarin een herstel gezien kan worden van den internationalen goederenruil.

Ten aanzien van den uitvoer van Britsche goederen valt over de geheele linie een herstel op te merken, met uitzondering van den uitvoer van katoenen stukgoederen. De ijzer- en staaluitvoer steeg met 17 pCt. naar hoeveelheid, die van kolen echter met nog geen 2 pCt., ondanks de handelsverdragen met de Noorsche landen. Ook de uitvoer van machinerieën en wollen goederen was grooter dan in 1930, die van automobielen en linnen stukgoederen zelfs hoger dan in 1929!

Samenvattend kan men zeggen, dat teekenen van herstel zijn op te merken, hoewel het exportprobleem in Groot-Brittannië een der moeilijke vraagstukken blijft, waarbij de nog steeds dalende export van katoenen goederen wel de zwakste stee is.

N.B. De prijsstatistiek is in het „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht” opgenomen.

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc Wissels. 2½	19 Sept. '33	Lissabon	5	13 Dec. '34	
	Bel. Binn. Eff. 3	19 Sept. '33	Londen	2	30 Juni '32	
	Vrsch. in R.C. 3	19 Sept. '33	Madrid	5½	6 Nov. '34	
Athene	7	14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1½	1 Feb. '34	
Batavia	3½	1 Nov. '34	Oslo	3½	22 Mei '33
Belgrado	6½	16 Juli '34	Parijs	2½	31 Mei '34
Berlijn	4	22 Sept. '32	Praag	3½	25 Jan. '33
Boekarest	4½	15 Dec. '34	Pretoria	3½	15 Mei '33
Brussel	2½	28 Aug. '34	Rome	4	26 Nov. '34
Budapest	4½	17 Oct. '32	Stockholm	..	2½	1 Dec. '33
Calcutta	3½	16 Feb. '33	Tokio	3.65	2 Juli '33
Dantzig	4	21 Sept. '34	Weenen	4½	27 Juni '34
Helsingfors	4	3 Dec. '34	Warschau	...	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	2½	1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk.	2	22 Jan. '31	

OPEN MARKT.

	1935			1934/35	1934	1933	1914
	19 Jan.	14/19 Jan.	7/12 Jan.	31 Dec./5 Jan.	15/20 Jan.	16/21 Jan.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	5/16-1/2	1/4-1/2	3/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2 1/4-3/4
Londen Daggeld...	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/4-2 1/2	3/4-1	1/2-1	1 1/4-2
Partic. disc.	3/8	3/8	3/8-7/16	3/8-1/2	1	13/16-15/16	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld...	3 1/4-4	3 3/4-4	3 5/8-4 1/8	3 7/8-4 3/8	4-5 1/4	4 1/4-5 1/4	—
Maandgeld	3 3/4-4	3 7/8-4	3 3/4-4	3 3/4-4	4-5 3/4	4 1/4-5 3/4	—
Part. disc.	3 1/2	3 1/2	3 1/2	3 1/2	3 7/8	3 7/8	2 1/8-1 1/2
Warenw. ...	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	1 1/4-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	5/16	5/16	5/16	5/16	3/4	1/2	—

1) Koers van 18 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
15 Jan. 1935	1.48 1/16	7.23 3/8	59.36	9.75 3/8	34.58	100 1/2
16 „ 1935	1.48 5/8	7.25	59.39	9.76 1/4	34.58	100 1/2
17 „ 1935	1.48 1/2	7.24 1/2	59.38	9.75 1/2	34.56	100 1/2
18 „ 1935	1.48 5/16	7.24 1/8	59.37	9.76	34.56	100 1/2
19 „ 1935	1.48 5/16	7.23 7/8	59.38	9.76 3/8	34.57	100 1/2
21 „ 1935	1.49 1/8	7.28 3/4	59.45	9.77 1/2	34.57	100 1/2
Laagste d.w. 1)	1.47 3/8	7.21 1/2	59.30	9.74 1/2	34.50	100
Hoogste d.w. 1)	1.50	7.30	59.42 1/2	9.77 1/2	34.62 1/2	100 1/2
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
15 Jan. 1935	47.87	—	6.19	1.48	12.64 1/2	20.23
16 „ 1935	47.89	—	6.19	1.48	12.65	20.23
17 „ 1935	47.89	—	6.19	1.48	12.65	20.23
18 „ 1935	47.90	—	6.19	1.48	12.65	20.23
19 „ 1935	47.92	—	6.19	1.48	—	—
21 „ 1935	47.93	—	6.20	1.48	12.65	20.23
Laagste d.w. 1)	47.85	—	6.15	1.45	12.60	20.15
Hoogste d.w. 1)	47.97 1/2	28.—	6.22 1/2	1.50	12.70	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
15 Jan. 1935	37.30	32.30	36.35	3.20	37	1.48
16 „ 1935	37.40	32.40	36.45	3.20	37	1.48 1/2
17 „ 1935	37.37 1/2	32.37 1/2	36.42 1/2	3.20	37	1.48 1/2
18 „ 1935	37.35	32.35	36.40	3.20	37	1.48 1/2
19 „ 1935	37.35	32.35	36.40	3.20	37	1.48 1/2
21 „ 1935	37.60	32.55	36.65	3.22	37	1.49
Laagste d.w. 1)	37.05	32.05	36.10	3.17 1/2	36 1/2	1.47 1/2
Hoogste d.w. 1)	37.75	32.70	36.80	3.24	37 1/2	1.49 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/2	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't late of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
15 Jan. 1935	4,86 1/8	6,58 1/2	40,05	67,40
16 „ 1935	4,87 1/4	6,56 1/4	40,03	67,32
17 „ 1935	4,88	6,57 1/4	40,02	67,36
18 „ 1935	4,88	6,58 1/2	40,09	67,48
19 „ 1935	4,88 1/4	6,58 1/2	40,07	67,46
21 „ 1935	4,88 3/8	6,58 1/2	40,08	67,42
22 Jan. 1934	5,00 1/2	6,27	37,95	64,30
Muntpariteit	4,86	3,90 1/8	23,81 1/4	40 1/4

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	5 Jan. 1935	12 Jan. 1935	14/19 Jan. 1935 Laagste/Hoogste	19 Jan. 1935
Alexandrië..	Piast. p. £	97 3/4	97 3/4	97 3/8	97 3/4
Athene	Dr. p. £	512	514	512	515
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/4	1/10 1/4	1/10 1/4	1/10 1/4
Budapest ...	Pen. p. £	16 3/4	16 3/4	16 3/4	16 3/4
Buenos Aires ¹	d. p. \$	27 1/16	27 1/16	19.40	19.80
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/16	1/6 1/16	1/6 3/32	1/6 1/8
Constantin ..	Piast. p. £	605	605	608	610
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/9 1/8	1/9	1/8 3/4	1/9 3/8
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/1 1/16	1/2 1/16
Lissabon	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 3/4	110 3/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 3/4	18 3/4
Montevideo ²	d. per £	20 3/4	20 3/4	19 3/4	20 3/4
Montreal ..	\$ per £	4.89 3/4	4.89	4.83	4.89 3/4
Rio de Janeiro ³	d. per Mil.	3 3/4	3 3/4	3 1/8	3 3/16
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/5 1/16	1/5	1/4 3/4	1/5 3/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 5/32	2/4 5/32	2/4 1/16	2/4 5/32
Valparaiso ⁴	\$ per £	117	116	116	116 3/4
Warschau ..	Zl. p. £	25 1/16	25 1/16	25 3/8	26 3/4

¹) Officiële not. 36 1/2 laten, gemidd. not., welke importeurs hebben te betalen, sinds 2 Jan. 31 3/32, vanaf 14 Jan. papieren peso per £, offic. not. 15 laten, gem. not. imp. 32 d., 16 Jan. 17.03, 17 Jan. 17.02, 18 Jan. 17.01.
²) Offic. not. vanaf 5 Jan. 39 7/8, 8 Jan. 40, 9 Jan. 39 7/8, 15 Jan. 36 5/8, 16 Jan. 39 7/8. ³) Id. 22 Dec. 4 1/4. ⁴) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Goudprijs²)

Londen ¹) N.York ²)		Londen	
15 Jan. 1935..	24 9/16	54 3/4	15 Jan. 1935....
16 „ 1935..	24 9/16	54 3/4	16 „ 1935....
17 „ 1935..	24 9/16	54 3/4	17 „ 1935....
18 „ 1935..	24 9/16	54 3/4	18 „ 1935....
19 „ 1935..	24 9/16	54 3/4	19 „ 1935....
21 „ 1935..	24 9/16	54 3/8	21 „ 1935....
22 Jan. 1934..	19 5/8	44 9/8	22 Jan. 1934....
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....

¹) in pence p. oz. stand. ²) Foreign silver in §c. p. oz. fine. ³) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	7 Jan. 1935	15 Jan. 1935
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 47.944.796,87	f 65.877.074,56
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ult. Dec. (resp. Nov.) '34 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en dergem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting Voorschotten aan Ned.-Indië.....	f 117.631.466,35	f 116.268.263,85
Id. aan Suriname.....	f 13.251.434,53	f 13.667.608,73
Id. aan Curaçao.....	f 2.150.695,60	f 2.247.024,70
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	f 15.500.000,—	f 11.000.000,—
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds ¹) Vord. op andere Staatsbedrijven ¹) ..	f 25.344.816,36	f 26.833.714,94
Verstr. t. laste der Rijksbeogr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo).....	f 35.196.118,69	f 35.288.595,69

Verplichtingen.

Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt Schatkistbiljetten in omloop.....	f 40.966.000,—	f 40.966.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	f 97.070.000,—	f 97.070.000,—
Zilverbons in omloop.....	f 1.275.059,—	f 1.271.709,—
Schuld op ult. Dec. (resp. Nov.) '34 a/d gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. l. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op de bel. en op de verm. bel.	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. ¹) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. ¹) ..	f 42.598.218,13	f 21.545.271,37
Id. aan andere Staatsbedrijven ¹) ..	f 129.956.146,97	f 110.283.045,60
Id. aan diverse instellingen ¹) ..	f 20.000,—	—
Id. aan diverse instellingen ¹) ..	f 42.494.459,08	f 68.611.641,30

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	12 Jan. 1935	19 Jan. 1935
Saldo Javasche Bank.....	f 2.266.000,—	f 992.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	f 57.158.000,—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	f 114.571.000,—	f 117.205.000,—
Schatkistpromessen ..	f 1.750.000,—	f 750.000,—
Schatkistbiljetten ..	f 12.035.000,—	f 12.035.000,—
Muntbiljetten in omloop ..	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	f 2.492.000,—	f 2.492.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	f 599.000,—	f 630.000,—

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse rekeningen ¹	Diverse rekeningen ²
1 Decèmb. 1934	4.460	4.538	131	74	629	170
1 Novemb. 1934	4.517	4.567	58	74	663	158
1 October 1934	4.493	4.591	105	95	641	155
1 Septemb. 1934	4.555	4.637	117	95	545	86
1 Decèmb. 1933	4.800	4.901	76	117	623	124

¹) Sluftp. der activa. ²) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 21 Januari 1935.

Activa.		
Binnenl. Wis. Hfdbk. f	22.211.709,60	
sels, Prom., Bijbnk. „	481.317,02	
enz. in disc. Ag. sch. „	3.135.312,94	f 25.828.339,56
Papier o. h. Buitenl. in disconto ..	—	—
Idem eigen portef. f	866.250,—	—
Af: Verkoht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	866.250,—
Beleeningen		
incl. vrsch. Hfdbk. f	99.913.495,24 ¹)	
Bijbnk. „	4.801.203,88	
in rek.-crt. Ag. sch. „	38.652.000,26	
op onderp. f	143.366.699,38	
Op Effecten	f 138.959.660,44 ¹)	
Op Goederen en Spec. „	4.407.038,94	f 143.366.699,38 ¹)
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt, Goud	f 102.184.095,—	
Muntmat., Goud ..	719.524.895,75	
	f 821.708.990,75	
Munt, Zilver, enz. „	23.166.817,08	
Muntmat., Zilver.. „	—	844.875.807,83 ²)
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds	—	38.013.347,19
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.970.000,—
Diverse rekeningen	—	7.132.194,34
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) ..	—	16.996.491,37
		f 1.082.049.129,67

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 3.807.914,92
Bijzondere reserve	f 5.000.000,—
Pensioenfonds	f 9.221.597,48
Bankbiljetten in omloop.....	f 856.979.180,—
Bankassignatiën in omloop	f 81.091,87
Rek.-Cour. Het Rijk f	75.055.068,85
saldo's: Anderen „	106.603.950,70
	f 181.659.019,55
Diverse rekeningen	f 5.300.325,85
	f 1.082.049.129,67

Beschikbaar metaalsaldo	f 429.415.708,32
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..	f 1.073.539.270,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—

¹) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)

²) Waarvan in het buitenland

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dektingsperc.
	Munt	Muntmat.				
21 Jan. '35	102184	719.525	856.979	181.740	429.416	81
14 „ '35	102184	739.853	875.162	182.665	441.267	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹)
21 Jan. 1935	25.828	—	143.367	866	7.132
14 „ 1935	26.085	—	142.350	866	7.290
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
19 Jan. '35 ¹)	141.900	—	179.110	31.150	57.796
12 „ '35 ²)	140.800	—	182.380	31.650	55.188
15 Dec. 1934	113.500	27.518	181.484	32.990	55.229
8 „ 1934	113.500	29.137	183.534	32.518	56.216
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹)	Dektings-percentage
19 Jan. '35 ¹)	1.560	68.740	—	10.890	67
12 „ '35 ²)	1.460	73.740	—	10.810	66
15 Dec. 1934	460	9.661	51.863	14.548	66
8 „ 1934	786	9.765	53.829	12.281	66
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹) Sluftp. activa. ²) Cijfers telegrafisch ontvangen.

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
(Bijvoegsel van het Weekblad „Economisch-Statistische Berichten”)

No. XVI

WOENSDAG, 23 JANUARI 1935

INLEIDING.

De ongelijke ontwikkeling van de internationale conjunctuur en de conjunctuur in de afzonderlijke landen, die reeds in 1933 was waar te nemen, is in 1934 in het algemeen blijven bestaan. Internationaal is de toestand voortdurend ongunstiger geworden. Het protectionisme heeft zich verscherpt; de spanningen op de internationale valuta-markt zijn toegenomen; de prijzen (in goud) zijn, met uitzondering van die van granen, verder gedaald; de waarde van den wereldhandel is t.o.v. 1933 afgenomen; de zeescheepvaart lijdt, ondanks de verminderde tonnage, nog bij voortdurend aan een teveel aan vrachtruimte; de internationale kapitaalbeweging stagneert nog steeds.

De wisselwerking tusschen handelspolitiek en valutapolitiek heeft zich in het afgelopen jaar in versterkte mate geopenbaard. Eenerzijds door de daling van de meeste goudprijzen als gevolg van de nog voortdurend inkrimpende wereldmarkt en van den druk uitgeoefend door een verdere depreciatie van Pond en verschillende andere valuta's, anderzijds door de valutamoelijkheden in een aantal landen, die tot verscherpte handelspolitieke maatregelen noopten. De eenige verlichting, die de prijsbeweging op de wereldmarkt ondervond, kwam van de zijde van de granen. De maatregelen tot aanpassing van de agrarische productie in de voornaamste uitvoerlanden aan den dalenden afzet, werden gunstig beïnvloed door de droogte in de Vereenigde Staten. Op het gebied van de zuivelproductie is de aanpassing nog slechts in geringe mate tot stand gekomen. De ongelijke beweging van de conjunctuur in den akkerbouw en in de zuivelindustrie, die in het begin van de crisis veel waar te nemen, openbaart zich thans weer eenigszins in omgekeerde richting.

De stijgende prijsbeweging van granen ging echter gepaard met een verdere daling van de prijzen van fabricaten. Globaal beschouwd heeft de wanverhouding, die in deze crisis is ontstaan door de ongelijkmatige prijsontwikkeling van granen en grondstoffen eenerzijds en die van fabricaten anderzijds zich in 1934 eenigermate hersteld. Ondanks de lage prijzen van grondstoffen, heeft de toestand zich in de grondstoffen leverende landen verbeterd door vergroting van den afzet, zulks als gevolg van de opgaande conjunctuur in verschillende industrielanden. De koopkracht van verschillende overzeesche landen is dan ook in 1934 gestegen, hetgeen zich in een vermeerderden invoer in de eerste helft van 1934 heeft ge-

INHOUD:

	Blz.
Inleiding	75
De loop der prijzen	76
Productie van voedings- en genotmiddelen	77
Voorraadstatistiek van groothandelsartikelen	79
Productie van metalen en andere grondstoffen	80
Industriele productie	81
Geld- en kapitaalmarkt	82
Deviezenmarkt	84
Lijnen betreffende de conjunctuur in Nederland	85
Conjunctuurpolitiek in België I	90
De economische toestand van Nederlandsch-Indië	93
Ontwikkeling van den omvang en de rente van de vlot- tende schuld van Nederland in de crisis	94
De loop der prijzen van groothandelsartikelen ge- durende het vierde kwartaal van 1934	96
Statistisch overzicht van groothandelsprijzen	98
De economische toestand van:	
Duitschland	106
Groot-Brittannië	106
Vereenigde Staten	107
Conjunctuurgegevens betreffende:	
Nederland	110
Nederlandsch-Indië	111
Duitschland	112
Groot-Brittannië	113
Vereenigde Staten	114

CONTENTS

Business conditions in the Netherlands	89
The economic situation in the Netherlands Indies	93
Monthly business statistics of the Netherlands	110
Monthly business statistics of the Netherlands Indies	111

openbaar. In de tweede helft van 1934 heeft de verscherpte invoercontrole van Duitsland de toestand voor verschillende grondstofleverende landen weder ongunstig beïnvloed.

De wereldhandel heeft zich, wat het *volumen* betreft, in de eerste negen maanden van 1934 gemiddeld op vrijwel hetzelfde niveau bewogen als in 1933; de waarde van den wereldhandel is echter blijven dalen. Het tempo van daling is evenwel sterk afgenomen. Er schijnt zich langzamerhand op dit gebied een stabilisatie, zij het weliswaar op een laag niveau, te voltrekken.

Hetzelfde beeld toont eenigszins de wereldscheepvaart. Deze bedrijfstak is ook een voorbeeld van de groote moeilijkheden om met het oog op het bestaande apparaat, productie en vraag bij elkaar aan te passen. Hoewel de nieuwbouw in 1934 t.o.v. 1933 is toegenomen, is de gesloopte en vergane tonnage grooter geweest, waardoor een verdere vermindering van de wereldtonnage is ingetreden. Tenzij in geval van een sterke uitbreiding van de vraag naar scheepsruimte, zullen ook op dit gebied de moeilijkheden voorshands nog blijven bestaan.

De internationale kapitaalbeweging toont volgens de emissiestatistiek nog weinig herstel. Niettemin heeft het afgelopen jaar in zooverre een verbetering gebracht, dat en in Engeland en in de Ver. Staten de vrijheid van kapitaalexport, die sterk aan banden was gelegd, weder ruimer is geworden. Vermelding verdient ook het feit, dat Zweden kapitaalverstrekker van zijn buurstaten is geworden.

De daling van de kapitaalrente, die allerwegen plaats vindt, is een belangrijk symptoom van het toenemende vertrouwen op de kapitaalmarkten, ook in die landen, waar de depressie zich nog blijft voortzetten. Het aantal conversieleeningen is in Engeland, Nederland en Zweden zeer aanzienlijk geweest in tegenstelling met Zwitserland, waar een zekere stagnatie op de kapitaalmarkt is ingetreden, hetgeen ook blijkt uit de gestegen kapitaalrente.

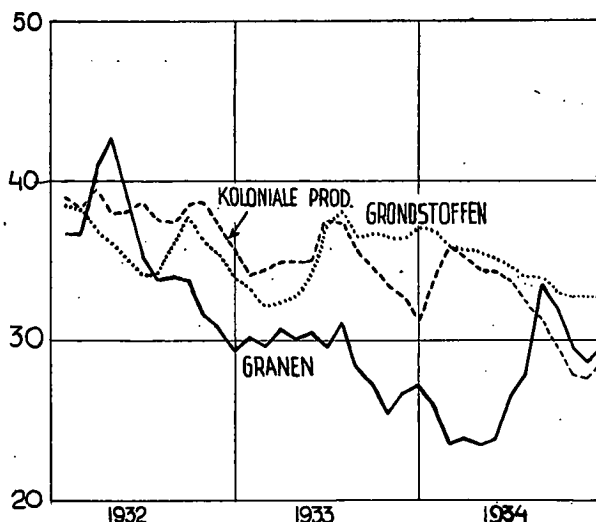
Naast de genoemde verbetering in verschillende grondstofproduceerende landen, heeft het herstel zich in de meeste industrielanden verder voortgezet. Hiertoe behooren in de eerste plaats Japan, Zweden en Groot-Brittannië; een geringe vooruitgang valt ook in Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije waar te nemen, terwijl in de Vereenigde Staten, na de terugslag van den vorigen zomer, weder een langzame verbetering van de conjunctuur plaats vindt. Ook in Duitsland en Italië is een aanzienlijk herstel, vooral in het bouwbedrijf, ingetreden.

Daarentegen blijft de depressie in de andere goudlanden aanhouden. De economische toestand in Nederland is ongunstiger dan ooit tevoren en hetzelfde geldt tot op zekere hoogte voor België en Frankrijk. In beide landen is de interventie van den Staat in het afgelopen jaar sterk toegenomen. Aan de maatregelen, die de Belgische Regeering genomen heeft, is elders in deze aflevering een uitvoerige beschouwing gewijd.

DE LOOP DER PRIJZEN.

De prijsbeweging van de hoofdgroepen, waarin onze statistiek is verdeeld, is in het afgelopen jaar, wat de grondstoffen en granen betreft, tegengesteld geweest aan die in 1933. De index van grondstoffen, die in 1933 was gestegen, is weder gedaald; die van granen is voor het eerst sedert het uitbreken van de crisis gestegen. De daling van den index van koloniale producten (suiker, thee, koffie en cacao) is ook in 1934 nog niet tot staan gekomen.

1925 = 100

De prijsstijging van de *granen* (alleen de tarweprijs was aan het einde van 1934 nog lager dan aan het begin) is zoowel een gevolg van de vermindering van de bebouwde oppervlakten, als van de droogte. Vooral de laatste factor heeft de opbrengst van de oogsten nadeelig beïnvloed. Daar het graanverbruik in 1934 in het algemeen weinig veranderd zal zijn met het oog op de verbetering van de conjunctuur in enkele belangrijke industrielanden, herstelde het in de laatste jaren geheel verbroken evenwicht tusschen vraag en aanbod zich eenigermate, hetgeen in een prijsstijging tot uiting kwam, die zooals nevenstaande tabel laat zien, vooral voor gerst zeer aanzienlijk was.

Terwijl de prijzen van granen voornamelijk bepaald worden door de grootte van de productie, zijn de prijzen van *grondstoffen* tevens afhankelijk van den omvang van het verbruik. Deze laatste factor speelt vooral een groote rol bij die producten, wier voortbrenging door internationale regelingen gemakkelijker bij een verminderde vraag kan worden aangepast dan ingeval van ongeregelde productieverhoudingen. Het grootste gedeelte van de wereldvoortbrenging van eerstgenoemde producten is van tevoren vrij nauwkeurig bepaald en het hangt van den omvang van de vraag af, hoe de prijsbeweging zich zal ontwikkelen. Bij tin is het marktmechanisme in het afgelopen jaar nog in zooverre geperfectioneerd, dat door de vorming van een bufferpool tijdelijke evenwichtsverstoringen tusschen vraag en aanbod, verwacht kunnen worden door het uit de markt nemen of het op de markt brengen van hoeveelheden ingeval het aanbod groot, resp. kleiner is dan de vraag.

De prijsdaling van grondstoffen is in het afgelopen jaar voor een belangrijk deel veroorzaakt door de plotselinge veranderingen in de vraag. In 1933 was de productie van industriele grondstoffen, na de onafgebroken daling sedert 1929, tengevolge van de verbetering van de conjunctuur in bijna alle industrielanden ter wereld, weder gestegen. In de tweede helft van 1934 heeft de terugslag in een aantal landen en de toenemende invoerbelemmeringen van Duitsland, de vraag naar grondstoffen doen afnemen, waarbij de gestegen productie zich niet weer direct kon aanpassen. Vooral de prijzen van metalen en wol zijn hierdoor ongunstig beïnvloed. Daarnaast heeft de

Procentueele stijging en daling van de prijzen van de belangrijkste groothandelsartikelen. ¹⁾

	1930	1931	1932	1933	1934
<i>Index</i>					
<i>Grondstoffen</i>					
Lijnzaad	— 57.6	— 24.1	— 8.8	+ 10.4	— 10.7
Koper.....	— 33.6	— 43.5	— 26.4	+ 8.3	— 18.4
Lood.....	²⁾ — 35.0	²⁾ — 26.6	— 29.5	— 0.3	— 13.3
Tin.....	— 20.4	— 18.4	+ 4.7	+ 49.2	— 9.3
Gietijzer	—	²⁾ — 19.2	²⁾ — 14.5	²⁾ + 2.1	— 4.2
Zink.....	—	²⁾ — 10.3	²⁾ — 3.7	²⁾ — 1.5	— 25.5
Steenkolen ..	— 12.3	— 19.9	— 14.5	— 2.1	— 12.3
Petroleum....	— 34.6	— 16.5	— 11.3	+ 4.8	— 6.1
Katoen.....	— 41.3	— 36.5	— 3.2	+ 8.2	+ 15.2
Wol.....	— 29.6	— 27.3	— 7.7	+ 71.4	— 45.4
Koehuiden....	²⁾ — 7.5	²⁾ — 44.6	— 2.1	+ 13.0	³⁾ — 16.7
Vurenhout....	²⁾ — 15.3	²⁾ — 29.6	— 23.0	+ 18.1	— 13.0
Copra.....	²⁾ — 32.1	²⁾ — 19.8	— 8.7	— 35.1	+ 3.3
Rubber.....	— 43.4	— 48.5	— 22.9	+ 70.4	+ 39.1
Tarwe.....	— 48.8	— 22.7	— 5.9	— 4.2	— 28.3
Rogge.....	— 57.7	+ 24.4	— 28.4	— 8.2	+ 4.4
Mais.....	— 43.7	— 15.7	— 8.7	— 0.7	+ 13.4
Gerst.....	— 45.0	+ 29.5	— 35.1	— 24.3	+ 57.1
<i>Index Kol. pr.</i>					
Cacao.....	—	²⁾ — 23.1	²⁾ — 12.6	²⁾ — 1.5	— 8.4
Koffie.....	—	²⁾ — 20.8	²⁾ — 25.2	²⁾ — 11.5	+ 18.0
Koffie.....	— 17.1	— 20.7	+ 4.3	— 33.3	0
Suiker.....	— 33.3	— 6.2	— 30.0	— 4.8	— 30.0
Thee.....	+ 10.6	— 52.0	— 21.5	+ 72.5	— 15.9

¹⁾ Berekend op grond van de prijsveranderingen in de periode van begin Jan. 1930 tot begin Jan. 1931 enz.

²⁾ Gem. Jan. en Dec. ³⁾ December-prijzen.

dalende koers van het Pond Sterling de prijsdaling verscherpt.

Slechts enkele grondstoffen zijn in prijs gestegen en wel o.a. juist twee artikelen (katoen en rubber), waarvan de productie is beperkt. Bij katoen heeft de vaststelling van minimumprijzen in de Ver. Staten nog een rol gespeeld.

De daling van den prijsindex van *koloniale producten* is voornamelijk teweeggebracht door de zeer sterke daling van den suikerprijs. Ook de prijs van thee is, ondanks het bestaan van een internationale restrictie-overeenkomst, gedaald, waarbij er evenwel rekening mede moet worden gehouden, dat de prijsstijging in 1933 van alle hierboven opgenomen artikelen, den grootsten omvang had bereikt.

In de landen met gedevalueerde valuta is de ontwikkeling van het *niveau van groothandelsprijzen* natuurlijk geheel anders geweest dan in de goudlanden. Dit komt ook hierin tot uiting, dat het gemiddelde niveau van groothandelsprijzen in deze landen in 1934 is gestegen, het sterkst in de Ver. Staten. Ook in Duitsland is de prijsstijging, die reeds in 1933 was ingetreden, blijven aanhouden.

Daling (—) stijging (+) van de groothandelsprijzen in de verschillende landen (December-cijfers), in pCt. van het voorafgaande jaar. *)

	1930	1931	1932	1933	1934	Dec. '29 Nov. '34
Ver. Staten ⁴⁾	— 16.8	— 15.4	— 8.7	+ 13.1	+ 7.6 ¹⁾	— 18.8 ²⁾
Engeland ..	— 17.8	— 2.8	— 4.5	+ 1.8	+ 1.3 ¹⁾	— 21.4
Frankrijk ..	— 15.3	— 17.1	— 6.6	— 1.5	— 15.5	— 38.2 ³⁾
Italië ⁵⁾	— 19.6	— 11.7	— 8.3	— 5.0	— 0.7 ¹⁾	— 39.4 ²⁾
Duitsland ⁶⁾	— 12.3	— 12.0	— 10.9	+ 4.1	+ 5.0	— 24.6
Nederland ⁶⁾	— 20.7	— 21.0	— 10.6	+ 1.3	0.0	— 43.3
Zweden	— 12.7	— 5.1	— 2.7	+ 1.9	+ 4.5 ¹⁾	— 14.9 ²⁾
Denemarken	— 17.8	— 0.8	— 0.0	+ 8.4	+ 4.6	— 6.8
België.....	— 17.5	— 15.6	— 8.9	— 7.3	— 5.4	— 43.4
Zwitserland	— 15.3	— 12.2	— 11.0	— 0.5	— 1.8 ¹⁾	— 35.4 ²⁾
Australië ⁷⁾ ..	— 20.5	+ 1.9	— 4.1	+ 5.1	+ 3.9 ²⁾	— 15.2 ³⁾
Ned.-Indië ..	— 12.5	— 24.6	— 16.8	— 15.2	0.0 ³⁾	— 53.5 ³⁾
Canada	— 19.1	— 9.6	— 9.1	+ 7.8	+ 3.3 ¹⁾	— 25.8 ²⁾
Japan ⁸⁾	— 21.6	— 6.1	+ 22.2	— 4.9	+ 1.3 ¹⁾	— 11.3 ²⁾

*) Ontleend aan „Bulletin Mensuel de Statistique“.

¹⁾ Nov. 1934. ²⁾ Oct. 1934. ³⁾ Sept. 1934. ⁴⁾ Department of Labor. ⁵⁾ National index. ⁶⁾ Centr. Bureau voor de Statistiek. ⁷⁾ Melbourne. ⁸⁾ Bank van Japan.

Het is intusschen onjuist deze prijsstijging uitsluitend toe te schrijven aan de depreciatie. In de genoemde landen is allerwegen een herstel merkbaar, hetgeen een stijging van de vraag naar productie- en consumptiegoederen beteekent. Deze toegenomen vraag zal zich op de binnenlandsche markt in vele gevallen in een prijsstijging uiten, vooral in de huidige omstandigheden, waar de samenhang tusschen nationale prijzen en wereldmarktprijzen vaak geheel is verbroken.

Zeer markant komt dit feit tot uiting in de ontwikkeling van de groothandelsprijzen in Duitsland en Italië. Hoewel beide landen niet meer den vrijen gouden standaard voeren, staan deze landen dicht bij de goud- dan bij de niet-goudlanden. En toch zijn de prijzen in die landen gestegen in tegenstelling tot de algemeene prijsdaling in de goudlanden. ¹⁾ Dit is zonder twijfel een gevolg van de verbetering in de binnenlandsche conjunctuur, waarbij wij geheel de vraag buiten beschouwing laten, op welke wijze deze tot stand is gekomen.

De ontwikkeling van de *kosten van levensonderhoud* is in 1934 analoog geweest aan die van de prijzen van groothandelsartikelen, d.w.z. stijging in de niet-goudlanden en Duitsland, daling in de goudlanden. Alleen Nederland maakt hierop een uitzondering, aangezien de kosten van levensonderhoud hier te lande iets zijn gestegen. De sterke daling van de kosten van levensonderhoud in Italië is een gevolg van het ingrijpen van de Regeering op dit gebied.

Daling (—) of stijging (+) van de kosten van levensonderhoud in de verschillende landen (Sept.-cijfers), in pCt. van het voorafgaande jaar. *)

	1930	1931	1932	1933	1934	Sept. '29 Sept. '34
Ver. Staten ²⁾	— 6.1	— 10.3	— 10.5	+ 1.8	+ 4.0	— 19.6
Engeland ..	— 5.5	— 6.7	— 1.8	— 1.2	+ 1.2	— 13.3
Frankrijk ³⁾	+ 6.2	— 4.2	— 8.7	— 0.02	— 1.0	— 7.8
Italië ⁴⁾	— 2.7	— 10.9	— 5.5	— 2.8	— 6.4	— 25.2
Duitsland ⁵⁾	— 4.4	— 8.8	— 10.8	— 0.4	+ 2.6	— 20.8
Nederland ⁶⁾	— 3.0	— 6.8	— 6.7	— 1.1	+ 0.4	— 16.1
Zweden ⁷⁾ ..	— 4.1	— 3.1	— 1.3	— 1.3	+ 0.6	— 8.8
Denemarken	— 5.8	— 4.9	+ 1.3	+ 4.5	+ 3.7	— 1.7
België.....	+ 2.2	— 12.6	— 8.5	— 1.1	— 3.3	— 21.7
Zwitserland	— 2.5	— 6.3	— 8.7	— 3.7	— 1.5	— 20.8
Australië ..	— 5.9	— 11.4	— 3.9	— 2.0	+ 1.4	— 20.3
Ned.-Indië ..	— 7.7	— 13.6	— 14.9	— 12.3	— 11.0	
Canada	— 3.6	— 9.6	— 7.4	— 2.5	+ 1.9	— 21.4
Japan ⁸⁾	— 14.5 ¹⁾	— 7.2 ¹⁾	+ 3.0	+ 6.4	+ 1.8	— 17.6

*) Ontleend aan „Bulletin Mensuel de Statistique“.

¹⁾ Jaarcijfers. ²⁾ National Industrial Conference Board.

³⁾ Parijs. ⁴⁾ Milaan. ⁵⁾ Statistisches Reichsamt. ⁶⁾ Centr. Bur. v. d. Statistiek. ⁷⁾ K. Socialstyrelsen. ⁸⁾ Bank van Japan.

Productie van voedings- en genotmiddelen.

De groote droogte was oorzaak van een bijzonder geringen graanoogst in de Ver. Staten en Canada en ten deele ook in Europa. Zij leidde vooral tot een zeer kleinen *tarwe*-oogst in de belangrijke productiegebieden van Noord-Amerika. De Ver. Staten treden nu zelfs als invoerlanden op voor verschillende graansoorten. Vooral Argentinië wist hiervan te profiteren door tijdelijk vergrootte exporten. Dit belangrijke productieland heeft echter in 1934 om tot een duurzame saneering te komen de bebouwde oppervlakte met 480.000 ha, d.w.z. 6 pCt. t.o.v. 1933, verminderd. Er wordt voor 1935 een ietwat kleinere oogst (68.6 mill. quintalen) verwacht dan in het afgelopen jaar (69.7 mill.), echter een wat grotere dan het gemiddelde der laatste 5 jaren (65.6 mill.) Voor Australië worden geen belangrijke wijzigingen verwacht.

De Europeesche tarwe-oogst overtreft de oorspron-

¹⁾ De stijging van de groothandelsprijzen in Italië dateert eerst van de tweede helft van 1934, zoodat deze stijging nog niet uit de tabel blijkt.

kelijke ongunstige verwachtingen. Van de 28 graan-verbouwende landen in Europa, hebben er 12 maximale producties, zelfs groter dan in 1933; dit zijn o.a. Denemarken, Groot-Brittannië, Noorwegen, Nederland en Zweden. Het is volgens het Int. Landbouw Instituut, waaraan deze en de volgende gegevens ontleend zijn, niet waarschijnlijk, dat de met graan bebouwde oppervlakte van Europa in de toekomst nog zal toenemen, want de meeste landen zijn reeds „self-supporting” en in enkele gevallen zelfs meer dan dit, hetgeen de moeilijkheden van de groote exportlanden nog vergroot. De wereldproductie van tarwe¹⁾ bedroeg volgens de laatste gegevens van het Int. Landbouw Instituut:

In miljoenen quintalen.

Jaren	Europa			Noord-Amer.	Zuid-Amer.	Azië	Afrika	Oceanie	Totaal	U.R.S.S.
	Import-landen	Export-landen	Totaal							
Gemidd. 1923-'27	251	88	339	330	75	109	29	39	920	184
1928	266	118	384	406	109	93	32	46	1.070	220
1929	292	103	395	310	60	104	37	37	943	189
1930	249	121	370	360	74	125	31	60	1.020	269
1931	265	126	391	346	72	111	36	54	1.010	200
1932	330	76	406	328	77	107	38	61	1.015	202
1933	352	124	476	221	94	114	33	50	988	277
1934 *)	323	88	411	213	85	115	38	39	901	—

*) Raming.

De internationale tarwehandel van Augustus tot October 1934 toont veel minder beweging dan oorspronkelijk door de tekorten in Noord-Amerika verwacht was. De vraag van de Europeesche landen wordt door de reeds vermelde steeds stijgende eigen productie voortdurend geringer; de importen van het belangrijke verbruiksland, Groot-Brittannië, daalden in het afgelopen jaar zelfs met 13 pCt; alleen naar het Verre Oosten handhaafden zich de exporten van verleden jaar.

De wereldproductie van rogge, zonder die van Rusland, China en Turkije, bedraagt volgens ramingen:

In miljoenen quintalen.

	Europa	N.-Amer.	Z.-Amer.	Totaal	U.R.S.S.
Gemidd. 1923-'27	205	16	1,5	222	218
Jaar 1928	230	13	2,5	245	193
1929	239	12	1,3	252	204
1930	235	17	1,3	253	236
1931	197	10	2,7	210	220
1932	237	12	3,4	252	220
1933	255	6	2,6	264	242
1934	217	5	5,0	227	—

De Europeesche oogst, die verreweg het grootste gedeelte van de totale roggeproductie uitmaakt, was 15 pCt. lager dan het voorafgaande jaar. Ook de Noord-Amerikaansche oogstresultaten waren slecht, die van Argentinië, waar de oppervlakte voortdurend wordt uitgebreid, daarentegen dubbel zoo groot en voor het eerst gelijk aan de Noord-Amerikaansche.

De productie van gerst, zonder die van Rusland, China en Turkije, bedroeg volgens bovengenoemde bron:

In miljoenen quintalen.

	Europa	N.-Amerika	Azië	Afrika	Z.-Amerika en Oceanie	Totaal	U.R.S.S.
Gemidd. 1923-1927	140	60	58	21	8	287	52
Jaar 1928	162	103	51	25	8	349	57
1929	180	84	59	26	7	356	72
1930	165	96	55	21	7	344	68
1931	150	59	55	23	8	295	52
1932	169	84	56	24	12	345	50
1933	169	48	55	23	12	307	78
1934	155	40	56	27	14	292	—

¹⁾ Zonder China, Perzië, Turkije en Irak.

Ook de wereldoogst van gerst is evenals die van tarwe en rogge in 1934 lager geweest, al is de oogst voor gerst maar 6 pCt. beneden 1933, terwijl het totaal voor rogge ca. 14 pCt. en voor tarwe pl.m. 8 pCt. lager is. Vooral in Europa en Noord-Amerika was de productie ook voor deze graansoort geringer en ook hier vertoont Argentinië een uitbreiding.

De wereldproductie van haver was voor het jaar 1934 even gering als die van gerst, ca. 15 pCt. lager dan in 1933, vooral door geringe oogsten in Europa en Noord-Amerika. Sinds jaren is de opbrengst niet zoo gering geweest. Zij bedraagt:

In miljoenen quintalen.

	Europa	N.-Amerika	Azië	Afrika	Z.-Amerika en Oceanie	Totaal	U.R.S.S.
Gemidd. 1923-1927	249	247	6	11	513	113	
Jaar 1928	273	261	6	14	554	165	
1929	299	206	6	15	526	157	
1930	248	251	7	14	520	166	
1931	246	214	5	15	480	110	
1932	269	241	5	15	530	112	
1933	281	154	5	13	453	154	
1934	238	127	6	16	387	—	

De maïsproductie, waaraan de Ver. Staten voor 70 pCt. van het totaal deelnemen, ging in 1934 door de droogte het sterkst achteruit; zij daalde met ca. 40 pCt. t.o.v. 1933.

Ondanks de geleidelijke vermindering van de suikervoorraden, blijft de positie van dit artikel nog steeds hetzelfde ongunstige beeld vertoonen. Volgens de laatste schatting van Dr. Mikusch zal de rietsuikerproductie het loopende oogstjaar sterk verminderen, hetgeen echter gepaard gaat met een uitbreiding van de productie van bietsuiker, voornamelijk in Europa.

Suikerproductie in 1000 metr. tonnen.

J a a r .	Totaal	Riet-suiker	Biet-suiker
1927/28	26.675	17.533	9.142
1928/29	28.898	19.304	9.594
1929/30	28.608	19.270	9.338
1930/31	29.579	17.651	11.928
1931/32	27.205	18.252	8.953
1932/33	25.719	17.823	7.896
1933/34	26.945	17.983	8.962
1934/35	26.061	16.479	9.582

Het is echter een bemoedigend verschijnsel, dat de daling van het verbruik, die sedert 1928/29 viel waar te nemen, tot staan is gekomen en zelfs voor een geringe stijging heeft plaatsgemaakt. Indien deze tendens zich voortzet, is het te verwachten, dat de statistische suikerpositie dit jaar zal verbeteren, hetgeen ook blijkt uit de volgende, aan Czarnikow ontleende, opstelling:

Statistische suikerpositie in 1000 metr. tonnen.

	1934/1935	1933/1934	1932/1933	1931/1932	1930/1931
Productie	25.861	26.141	24.463	26.960	29.412
Voorraden op 1 Sept.	6.356	6.941	7.529	7.422	5.900
Totaal	32.217	33.082	31.992	34.382	35.312
Normale voorraden	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Beschikbaar	28.717	29.582	28.492	30.882	31.812
Verbruik	26.205	25.876	26.136	26.939	26.939
Overschot	3.377	2.616	4.746	4.873	—

In de bovenstaande opstelling zijn alleen de zichtbare voorraden opgenomen. De afnemng van de zichtbare voorraden van 1 Sept. 1933 tot 1 Sept. 1934, die 600.000 ton bedraagt, is het resultaat van een vermindering van de voorraden op Java met 600.000 ton, die van Europa met 250.000 en die van Cuba met 100.000 ton, waartegenover een stijging staat van de voorraden in de Ver. Staten met 350.000 ton.

De prijsdaling van *thee*, die in het derde kwartaal van 1934 aanzienlijke afmetingen heeft aangenomen, heeft ertoe geleid, dat het restrictiepercentage voor de aangesloten landen van 12½ tot 17½ pCt. is verhoogd. De uitvoer is van April 1935 tot Maart 1936 als volgt vastgesteld¹⁾:

Ned.-Indië	143.217.525 lbs.
Britsch-Indië	315.640.693 „
Ceylon	207.506.159 „
	666.364.377 lbs.

Hoewel het quotum voor het jaar 1934/35 706.750.097 lbs. bedroeg, moet men er rekening mede houden, dat door de genoemde drie landen ongeveer

¹⁾ Uitvoerig toegelicht in E.-S.B. van 19 Dec. 1934.

26 miljoen lbs. minder was geëxporteerd, welke hoeveelheid het loopende oogstjaar mocht worden ingehaald. Het zal voornamelijk van de ontwikkeling van het verbruik en van de productie van de outsiders afhangen, of de te verwachten vermindering van den uitvoer tot een belangrijke prijsstijging zal leiden.

Hoewel in het afgelopen jaar voortdurend plannen zijn opgedoken tot stabilisatie van de cacao-markt, is er op dit punt niets tot stand gekomen. Aan het eind van het jaar is echter een geringe prijsstijging ingetreden in verband met de verbetering van de statistische positie van dit artikel. Hoewel de oogst het afgelopen jaar grooter was dan in 1933, is het verbruik nog sterk gestegen.

VOORRAADSTATISTIEK VAN GROOTHANDELSARTIKELEN. ¹⁾

	TIN ²⁾		LOOD ³⁾	ZINK		RUBBER ⁴⁾		PETRO- LEUM	STEEN- KOLEN	SUIKER ⁵⁾		KOFFIE ⁶⁾		THEE		TARWE ⁹⁾	KATOEN ¹⁰⁾		
	Wereld	in 1000 long-tons		in 1000 tons	Kartel	Wereld	Vereen. Staten	Europa	Wereld	Wereld ⁷⁾	Londen	Amsterdam	Wereld	Wereld	Wereld	Wereld	Wereld	Wereld	
	in 1000 long-tons	Voorraad	Verbruik		in 1000 tons	Voorraad		Verbruik	in mill. barrels										in mill. tons
1925	17.1	11						—	—	3.3	19	9.6 ⁸	50	187.3	31.5			5.635	26
1926	15.8	11						—	—	3.2	12	10.9 ⁸	53	191.3	57.4	40.5		8.225	35
1927	15.6	11						543	5.7	3.8	15	18.4 ⁸	89	213.0	64.7	47.3		7.037	28
1928	24.9	15						624	6.0	4.4	16	18.8	83	220.5	88.2	50.0		7.024	28
1929	32.4	18			334.5	42		630	5.0	6.7	25	25.1	118	260.4	69.6	72.9		7.234	28
1930	46.6	29	90.5		479.9	69		603	17.4	8.5	31	29.3	131	261.6	68.5	72.9		9.731	32
1931	59.2	44	148.3		623.6	90		568	20.7	8.8	33	34.3	154	244.7	89.4	76.1	10.709	48	
1932	55.9	56	177.0	148.6	611.8	92		525	20.8	8.9	33	28.4	121	235.8	64.2	74.1	10.807	49	
1933	29.1	23	210.5	134.2	650.5	81		513	18.9	8.3	31			269.8	75.2	66.6	10.240	42	
Jan. '32	60.4	60	156.4	189.3	646.6	99		547	20.7	8.3	32	34.4	146	248.3	83.4	79.0	10.742	48	
Febr.	59.6	60	161.9	191.2	634.9	97		568	21.0	8.4	32	34.2	146	240.4	80.2	76.5	10.613	48	
Maart	60.2	60	165.7	177.5	614.9	94		549	21.0	8.6	33	34.3	146	213.3	75.9	74.5	10.243	46	
April	60.5	61	165.3	177.5	614.7	94		570	21.0	9.0	34	33.4	142	171.2	71.7	66.2	9.462	42	
Mei	59.4	59	169.1	174.4	621.8	95		571	21.6	8.3	32	30.7	131	182.1	73.6	61.0	8.849	40	
Juni	58.2	58	176.8	167.8	585.2	89		538	21.5	7.7	30	29.1	126	182.2	72.0	55.6	8.281	37	
Juli	59.8	60	176.8	167.8	572.4	87		559	21.5	7.8	30	7.3 ¹¹	31	183.9	75.4	51.0	7.682	34	
Aug.	56.7	57	173.4	163.2	589.0	90		560	21.1	7.5	29	6.9 ¹¹	29	202.7	92.5	53.0	7.546	31	
Sept.	56.3	56	169.9	154.6	594.8	91		530	20.0	7.1	27	6.4 ¹¹	27	219.1	79.0	62.2	8.239	34	
Oct.	56.1	56	167.1	154.6	598.7	91		526	20.0	7.8	30	29.1	126	239.0	61.1	66.1	9.552	39	
Nov.	56.2	56	175.1	153.8	602.5	92		545	19.7	9.0	35	28.8	123	263.8	61.7	65.7	10.778	44	
Dec.	55.9	56	177.0	148.9	611.8	93		509	19.5	8.9	34	28.4	121	285.8	64.2	74.1	10.807	44	
Jan. '33	54.3	42	188.6	152.2	651.7 ⁴⁾	81		508	19.5	8.6	33	27.1	115	295.5	83.9	80.4	10.832	45	
Febr.	52.7	41	194.7	150.0	642.9	80		503	19.7	8.5	33	25.4	108	292.1	98.6	77.6	10.365	43	
Maart	51.7	40	198.7	151.3	642.2	80		510	20.4	8.9	34	24.7	105	275.6	95.9	72.2	9.866	41	
April	49.9	39	201.9	148.2	626.1	78		504	21.0	8.8	34	23.7	101	262.4	96.8	65.3	9.362	39	
Mei	48.9	38	202.2	141.9	625.0	78		510	21.1	8.4	32	21.8	93	257.4	114.2	59.4	8.661	36	
Juni	46.6	36	198.3	131.8	623.6	77		514	21.0	7.7	30	20.9	89	244.8	115.3	57.3	8.038	33	
Juli	44.9	35	180.6	128.1	616.9	77		521	21.0	7.4	28	20.3	86	234.4	119.1	57.5	7.510	31	
Aug.	40.0	31	170.1	125.5	602.6	75		530	21.2	6.9	27	20.2	86	235.1	106.0	60.3	7.088	29	
Sept.	35.9	28	175.1	129.2	616.7	77		530	20.9	6.4	24	21.3	91	235.3	96.1	64.5	7.871	32	
Oct.	33.8	26	184.1	130.8	622.1	77		525	20.4	7.2	27	22.5	96	248.3	89.2	64.6	9.253	38	
Nov.	31.7	25	197.5	128.7	636.8	79		518	19.9	8.9	34	22.6	96	254.5	94.0	62.6	10.842	46	
Dec.	29.1	23	210.5	134.2	650.5	81		513	18.9	8.3	32	7.7 ¹¹	33	269.8	75.2	66.6	10.240	42	
Jan. '34	28.4	22	214.8	139.9	650.8	81		507	18.6	7.7	29	7.8 ¹¹	33	275.1	81.1	72.8	9.764	40	
Febr.	27.6	21	222.4	134.2	651.9	81		502	18.7	7.6	29	7.6 ¹¹	32	265.8	77.8	69.8	9.033	37	
Maart	24.4	19	227.7	123.8	652.0	81		507		8.0	30	8.1 ¹¹	34	251.5	69.8	66.6	8.546	35	
April	22.4	18	244.6	113.8	649.4	81		506		8.2	31	16.5 ⁸	70	239.2	84.8	61.9	8.026	33	
Mei	21.0	16	237.3		670.5	83		504		8.0	30	8.6 ¹²	37	222.0	88.2	58.0	7.406	30	
Juni	20.1	16	239.7		660.0	82		507		6.5	25	14.0	60	212.2	83.7	56.5	6.948	29	
Juli	20.6	16	239.3		678.0	84				6.9	26	12.3	52	208.9	84.0	59.7	6.571	27	
Aug.	19.6	15	231.1		676.7	84				6.4	24	10.7	46	219.4	91.9	61.4	6.302	26	
Sept.	18.7	15	225.5		686.0	85				5.7	22	10.8	46	232.5	88.2	63.3	6.987	29	
Oct.	20.4	16	224.5		683.6	85				6.5	25	9.5	40	257.4	88.2	62.2	7.940	33	
Nov.	18.6	15			681.6	85				7.9	30	7.4 ¹¹	31	260.7	83.2	59.0	8.249	34	
Dec.	17.1	13										6.6 ¹²	28	279.2	74.7		8.193	34	

¹⁾ De cijfers hebben betrekking op het einde van de maand (jaar) of het begin van de daarop volgende maand.

²⁾ De visible supply volgens W. H. Gartsen (vroeger Ricard en Freiwald). Het wereldverbruik bedroeg in 1932 ruim 117.000 ton.

³⁾ Voorraden in de Ver. Staten en Engeland.

⁴⁾ Wijnaand & Keppler's Rubberbericht. In Februari 1934 zijn de wereldvoorraadcijfers gewijzigd. De gewijzigde cijfers gaan niet verder terug dan Januari 1933. *De wereldvoorraden van vóór 1933 zijn dus niet te vergelijken met die vanaf 1933.*

⁵⁾ Zichtbare voorraden volgens Czarnikow.

⁶⁾ Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

⁷⁾ Niet inbegrepen de binnenl. voorr. in Brazilië. Sedert Juni niet inbegrepen de gouvernementsvorraden van Sao Paulo.

⁸⁾ Zonder Rio.

⁹⁾ Statistiek van George Broomhall. Zichtbare voorraden in de tweede hand in de Ver. Staten en Canada, en in de voornaamste havens van Groot-Brittannië, in Europa, Argentinië en Australië en stoomende partijen.

¹⁰⁾ Liverpool Cotton Association. De cijfers hebben betrekking op de voorraden in Engeland, op het Continent, in de Ver. Staten, te Alexandrië, te Bombay en in den Oriënt.

¹¹⁾ Zonder Santos.

¹²⁾ Zonder Rio en Santos.

Productie van metalen en andere grondstoffen.

Het is de afgelopen maanden wel gebleken, dat de verlaging van de *tin*quota, die 1 October jl. in werking is getreden, noodzakelijk was. De vermindering van de voorraden bewijst namelijk nog niet, dat er in de laatste maanden een evenwicht tusschen productie en verbruik bestond, daar de voorraadvorming van de *bufferpool*, die thans 8000 ton bedraagt, buiten de statistiek valt. Het verbruik heeft zich namelijk in den loop van 1934 geheel anders ontwikkeld als in 1933.

Verbruik van tin in de wereld.

	1933	1934	Toe- of afneming
Jan. t/m. Mei	46.534	48.931	+ 2.397
Juni t/m. Oct.	61.812	47.211	- 14.601

De sterke daling van het verbruik in de periode van Juni t/m October (latere gegevens zijn nog niet bekend) is mede een van de redenen van de prijsdaling, die in de laatste maanden heeft plaats gevonden.

Dat ondanks de daling van het verbruik de zichtbare voorraden in de laatste maanden van 1934 zijn afgenomen, is zoowel aan het verlaagde productiequotum als aan de opnemings van voorraden door de *bufferpool* toe te schrijven.

Dezelfde toestand, n.l. dalende prijzen bij dalende voorraden, die eenigszins paradoxaal aandoet, komt niet alleen voor bij suiker, maar ook bij *koper*. De wereldvoorraden zijn van 1 Jan. tot 1 Nov. met ongeveer 150.000 ton gedaald, terwijl de prijzen intusschen een nieuw laagtepunt bereikten. Evenals bij suiker, spelen ook bij koper de verschuivingen in de productie een groote rol. De productie in de Ver. Staten neemt af ten bate van die van nieuw opgekomen gebieden. (Rhodesia, Congo, enz.). De koper-voorraden in de Ver. Staten zijn in 1934 sterk verminderd en bedroegen volgens Amerikaansche berichten einde November nog slechts 475.000 sh. ton tegen 641.000 sh. ton aan het einde van 1933. Dit is mede een gevolg van den grooten Amerikaanschen uitvoer, die van Jan. t/m. Oct. 1934 221.371 sh. ton bedroeg (in 1933 slechts 98.376). Dientengevolge is de strijd op de wereldmarkt verscherpt, hetgeen mede tot de uiterst lage prijsnoteringen aanleiding heeft gegeven.

Zoolang de vraag naar koper in de Ver. Staten niet aanzienlijk toeneemt, en Duitschland zich als koper afzijdig houdt, zullen de moeilijkheden slechts weinig kunnen verminderen, tenzij er een internationale overeenkomst tot stand komt. Dan moeten echter eerst de tegenstellingen tusschen de Amerikaansche en Afrikaansche producenten uit den weg worden geruimd.

Evenals bij koper, blijft ook bij *lood* de wereldproductie groote schommelingen vertoonen. De positie van dit metaal is het afgelopen jaar door de controle op den invoer in Duitschland en de stijging van de productie in de Ver. Staten weder ongunstiger geworden. De productiestijging in de Vereenigde Staten is mede een gevolg van de Amerikaansche zilverpolitiek.

Het andere belangrijke metaal, *zink*, nam een positie in, die eenigszins het midden hield tusschen die van tin enerzijds, koper en lood anderzijds. De productie buiten de Ver. Staten was namelijk in handen van het Internationaal Zink Kartel. Dit Kartel heeft in tegenstelling tot het Tin Kartel weinig invloed op de prijzen kunnen uitoefenen, hoewel de voorraden zijn blijven dalen. De heffing van een invoerrecht in Engeland op zink, dat niet uit het Imperium afkomstig is en de subsidies, die in Duitschland aan de producenten worden verleend, werkten de politiek van het Kartel tegen. Het Kartel is op 31 December jl. ontbonden, voornamelijk door de houding van de Australische producenten, wier belangen door de depreciatie van hun ruilmiddel en de handelspolitiek van Engeland, anders zijn georiënteerd dan die van de overige kartelleden.

De stijging van de productie van *rubber* in 1934 is voornamelijk het gevolg van de uitbreiding in de eerste helft van het jaar; nadat de internationale rubberrestrictie tot stand is gekomen, is de productie in het algemeen sterk gedaald. Hoewel het verbruik volgens Joosten & Janssen 100.000 ton grooter is geweest dan in 1933, is in de verhouding tusschen productie en verbruik ook in 1934 geen wijziging gekomen.

In tons.

Jaar	Wereldproductie (uitvoer)	Wereldverbruik
1927	601.353	587.724
1928	659.079	679.555
1929	858.201	779.828
1930	819.291	699.490
1931	793.728	665.333
1932	700.867	654.652
1933	834.755	806.442
1934	964.000	906.000

Op 30 Nov. jl. was de tweede licentieperiode voor Ned.-Indië in het internationale rubberrestrictieschema beëindigd. Door de sterk verbreide bevolkingscultuur aldaar, bood Indië de grootste moeilijkheden voor productiebeperking. Voor de ondernemingscultuur en de niet te afgelegen bevolkingscultuur wordt individuele restrictie toegepast, voor de bevolkingscultuur in de buitengewesten wordt een uitvoerrecht geheven. Met ingang van 16 Dec. werd dit uitvoerrecht van 20 ct. verlaagd tot 16 ct. per kg drooggewicht, aangezien de bevolkingsuitvoer binnen de gestelde grenzen bleef. Het restrictiepercentage voor de eerste drie maanden van 1935 bedraagt 25 pCt. Intusschen hangt het voornamelijk van de ontwikkeling van de consumptie in de Ver. Staten af, of in de komende maanden een geleidelijke verbetering van de statistische positie zal intreden.

Evenals voor rubber vertoont ook de wereldproductie van *petroleum* in 1934 een recordcijfer. De raming voor 1934 bedraagt 1.495 miljoen barrels tegen 1.484 miljoen barrels in het tot nog toe hoogste jaar 1929.

Terwijl echter in 1929 — een voor de petroleum ongunstig jaar — de Ver. Staten meer dan een miljard barrels produceerden, bedroeg de productie voor 1934 ruim 900 miljoen barrels. De groote productiestijging van 1934 is dus niet aan de Vereenigde Staten toe te schrijven.

Omtrent de productiecijfers van de Vereenigde Staten dient echter er op gewezen te worden, dat onvoldoende rekening is gehouden met de „hot-oil” productie. Vooral in de tweede helft van 1934 steeg deze schrikbarend. Ook wanneer met een „hot oil” productie van 50.000 barrels per dag rekening wordt gehouden, ligt de productie der Vereenigde Staten slechts ca. 5 pCt. boven die van 1933.

De groote vermeerdering in de productie had plaats in Sovjet-Rusland (pl.m. 14 pCt.), Venezuela (pl.m. 17 pCt.), Roemenië (pl.m. 23 pCt.), Perzië (pl.m. 10 pCt.), Mexico (pl.m. 12 pCt.), Ned.-Indië (pl.m. 10 pCt.) en Columbia (pl.m. 28 pCt.).

De wereldconsumptie van petroleum en aanverwante producten (aardgasbenzine, benzol, etc.) wordt voor 1934 op 1.438.020.000 barrel geschat tegen 1.378.650.000 in 1933. Deze stijging met 60 miljoen barrels is voor pl.m. 35 miljoen aan de Vereenigde Staten toe te schrijven.

De beperking van de productie van *katoen* in de Vereenigde Staten wordt ook in 1935 voortgezet. Volgens telegrafische mededeeling is het quotum op grond van de Bankhead-wet op 10½ miljoen balen (van 500 lbs.) vastgesteld. Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan van vrijwillige restrictie van de te beplanten oppervlakte, waarvoor extra-subsidie wordt verleend.

Industriele productie.

De bedrijvigheid in de industrie ontwikkelt zich in de belangrijkste landen nog steeds op uiteenlopende wijze. Terwijl in 1933 in bijna alle industrielanden een min of meer aanzienlijk herstel is ingetreden, heeft in het afgelopen jaar in enkele landen weder een terugslag plaats gevonden. Het Statistische Reichsamt heeft onlangs de volgende opstelling gemaakt:

Economische toestand in de Industrielanden in den herfst van 1934:

Opbloei	Herstel	Depressie	Terugslag
Duitschland Engeland Zweden Japan	Dantzig Italië Noorwegen Oostenrijk Tsj. Slowakije Ver. Staten	België Nederland Zwitserland	Frankrijk

Hoewel er op deze indeeling wel iets valt aan te merken — Duitschland is bijv. o.i. te hoog geclasseerd evenals Nederland, waar, zooals elders in dit bericht is geconstateerd, een duidelijke terugslag valt waar te nemen — geeft zij niettemin een globale indruk van den stand van de conjunctuur in de industrielanden. Bepalen wij ons tot de belangrijkste, dan valt naar gelang van de oorzaken van de uiteenlopende ontwikkeling de volgende indeeling te maken:

1o. *Japan*, het land, dat in de wereldcrisis zijn industriële productie voortdurend is blijven uitbreiden en daardoor een geheel afzonderlijke positie inneemt.

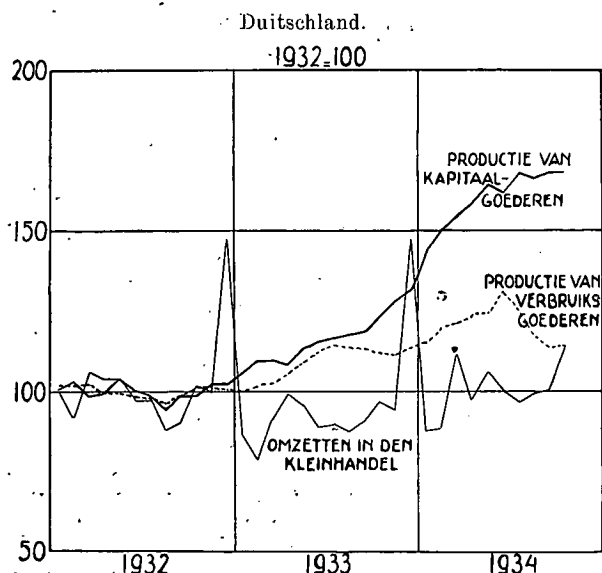
2o. *Engeland* en in zekeren zin *Zweden*, waar de conjunctuur zich sedert 1932 langzaam heeft verbeterd zonder belangrijke staatsinterventie.¹⁾ Het verschil in ontwikkeling in deze landen ligt voornamelijk hierin, dat in Engeland het herstel vrijwel uitsluitend is uitgegaan van de binnenlandsche markt, in Zweden daarentegen voor een aanzienlijk deel ook van den export. Beide landen hebben gemeen, dat de kapitaalrente zeer sterk is gedaald, een verschijnsel, dat in het bijzonder het herstel in Engeland heeft gestimuleerd door de opleving in de bouwvakken. De opleving in dit land heeft geheel volgens de klassieke ontwikkeling via de kapitaalmarkt plaats gevonden. Dit is ook de reden, dat de verbetering van den economischen toestand zeer geleidelijk is ingetreden en niet, zooals in de Vereenigde Staten, met ups en downs of zoo schoksgewijze als in Duitschland.

3o. Landen, waar de Staat op groote schaal tot werkverruiming is overgegaan (Ver. Staten, Duitschland en Italië).

Het verschil tusschen de onder 2o. en 3o. genoemde groepen van landen blijkt niet uit de ontwikkeling van de productie — deze is in alle vijf landen gestegen —, doch uit de geld- en kapitaalmarkt, die in Engeland en Zweden een heel wat gunstiger aspect vertoont dan in Duitschland, Italië en de Ver. Staten. Weliswaar heeft de Staat in deze landen door de verschillende maatregelen getracht de kapitaalrente te verlagen, doch het resultaat van deze politiek is nog niet bijzonder groot.

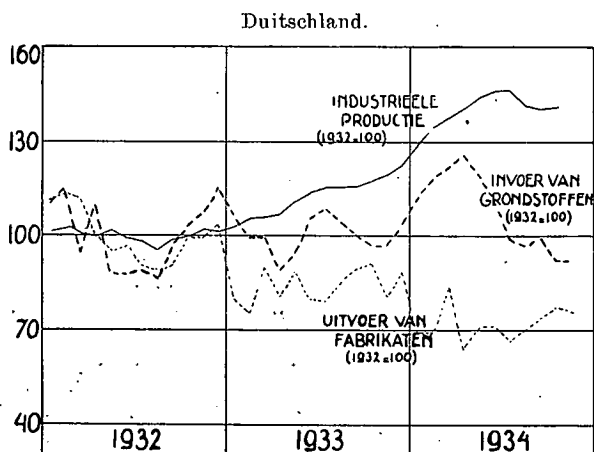
In *Duitschland* is de productie sedert eind 1932 bijna zonder onderbreking tot het midden van 1934 gestegen. Evenals in Engeland heeft ook in dit land de opleving zich vrijwel geheel beperkt tot de binnenlandsche markt. De uitvoer van fabricaten is, zooals nevenstaande grafiek laat zien, blijven dalen. Zeer duidelijk komt in deze grafiek ook de dalende invoer van grondstoffen tot uiting; deze beweegt zich thans onder het niveau van 1933.

¹⁾ Ook in Zweden is de regering op ruime schaal tot werkverschaffing overgegaan. Daarnaast is echter een zeer belangrijke verbetering van den export te constateeren. (Vergelijk ook het conjunctuurbericht over Zweden van het Centraal Bureau voor de Statistiek).

Analyseert men den productie-index nader, dan blijkt de sterkste stijging te zijn ingetreden bij de productiemiddelen, meer in het bijzonder bij de z.g. investeringmiddelen (ijzer-, machine-, scheepsbouw-industrie, bouwvakken, enz.). De industrie van consumptiegoederen heeft weliswaar in de opleving gedeeld, doch niet in die mate als de eerstgenoemde industrietakken.

Het herstel in de industrie van verbruiksgoederen loopt vrijwel parallel met de omzetten in den kleinhandel, die zich sedert begin 1933 eveneens in stijgende richting bewegen.

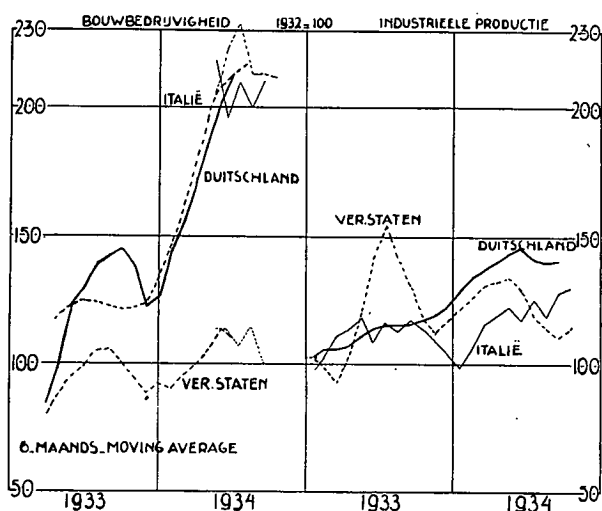
Hoewel de gegevens over *Italië* niet zoo omvangrijk zijn als die over Duitschland, laat zich ook voor dit land een soortgelijke indeeling maken, zij het weliswaar met beperkter basis. In Italië is evenals in Duitschland, de z.g. „Investitions“-industrie (o.a. het bouwbedrijf) in de laatste jaren sterker verbeterd dan de consumptiemiddelen-industrie. De vergelijking tusschen beide landen is nog verder door te trekken. Evenals in Duitschland, is de geschetste ontwikkeling van de productie in Italië gepaard gegaan met een stijging van den invoer van grondstoffen en daling van den uitvoer. Het eerste verschijnsel is voor een industrieland met verbeterende conjunctuur normaal; het tweede vond plaats in een periode, waarin de wereldhandel niet verder daalde. Voor zoover de daling van den uitvoer een *tijdelijk* verschijnsel is, behoeft zij, in verband met een vergroting van het opnemingsvermogen van de binnenlandsche markt nog niet tot moeilijkheden aanleiding te geven.

Het vraagstuk van de opleving op de binnenlandsche markt in Duitschland en Italië, in beide landen gepaard gaande met een daling van den uitvoer, biedt een geheel ander aspect, zoodra het verschijnsel van langen duur wordt en de deviezenpositie in gevaar brengt. Dit verschijnsel heeft zich eerst in Duitschland, sedert einde November ook in Italië,

geopenbaar. In beide landen is tevens het niveau van groothandelsprijzen omhoog gegaan.

Het derde land, waar de Staat op groote schaal door uitvoering van openbare werken en andere maatregelen het herstel tracht te stimuleeren, de *Vereenigde Staten*, toont op verschillende punten een afwijkend beeld met de zoo juist besproken landen. In de eerste plaats is ook daar de productie sedert begin 1933 niet onbelangrijk gestegen, doch dit resultaat is bereikt na enkele zeer heftige golfbewegingen. In een periode van ruim 1½ jaar is de conjunctuur reeds tweemaal omgeslagen en beweegt zich op het oogenblik voor de derde maal (1ste maal April tot Juli 1933, 2de maal Nov. 1933 tot Mei 1934) in opwaartsche richting.

Het verschil in ontwikkeling met Duitsland en Italië is echter, dat het herstel in de Ver. Staten niet zoo markant tot stand is gekomen in de twee typische „Investitionsgüter“-industrieën (bouwbedrijf en ijzer en staal). Wat het bouwbedrijf betreft, blijkt het groote verschil in ontwikkeling tusschen Duitsland en Italië eenerzijds, de Ver. Staten anderzijds uit de volgende grafiek.

De gelijke ontwikkeling van het bouwbedrijf (basis 1932 = 100) in Duitsland en Italië is zeer markant. In de Ver. Staten blijft de depressie in de bouwvakken nog steeds aanhouden.

Ook de toestand in de ijzer- en staalindustrie is nog steeds onbevredigend. Hoewel de productie zich in het begin van 1934 op een voor de crisisjaren hoog niveau bewoog, is zij in de tweede helft gedaald tot een peil, dat nog slechts iets lag boven dat van het ernstige depressiejaar 1932. Aan het eind van het vorige jaar is de toestand intusschen aanzienlijk verbeterd.

Beide genoemde bedrijfstakken weerspiegelen in het algemeen vrij nauwkeurig het beeld van de conjunctuur in de Vereenigde Staten. Er valt op sommige gebieden een verbetering te constateeren, doch een algemeen herstel is nog steeds niet ingetreden en dit geldt inzonderheid voor de industrieën van „Investitionsgüter“, waaronder het bouwbedrijf een zeer belangrijke plaats inneemt. Een gunstige factor voor dit bedrijf vormt echter de dalende kapitaalrente, al beweegt deze zich nog op een vrij hoog niveau.

4o. Tot de vierde groep behooren die landen, waar geen devaluatie heeft plaats gevonden en waar het ingrijpen van de Overheid tot voor kort een defensief d.w.z. een min of meer passief karakter droeg. In deze landen, de z.g. goudlanden met uitzondering van Italië, heerscht nog steeds een ernstige depressie, welke zich in het afgelopen jaar geuit heeft in een voortdurende verslechtering van de binnenlandse conjunctuur. Het geringe herstel, dat in 1932 in deze landen heeft plaats gevonden en dat ook nog in 1933 hier en daar voortgang had, heeft in 1934 plaats gemaakt voor een verderen achteruitgang, waar-

door de conjunctuur in enkele landen (Nederland en België) tot onder het in 1932 bereikte laagtepunt is gedaald.

In deze landen heeft in het afgelopen jaar in zoverre een wijziging plaats gevonden, dat in België en Frankrijk over het algemeen de defensieve politiek is aangevuld met een min of meer actieve conjunctuurpolitiek.

Het sterkst uit zich dit streven in *België*, waarover elders in dit Kwartaalbericht een uitvoerige beschouwing is opgenomen. Het doel van de Belgische politiek ligt niet alleen in de expansionistische tendenzen, die de verschillende maatregelen beoogen, doch ook in het wegruimen van die belemmeringen, die de aanpassing vertragen.

Dit laatste doel vormde ook den achtergrond van de eerste maatregelen, die Minister Flandin in *Frankrijk* heeft genomen (graanwet); daarnaast zal waarschijnlijk ook een expansionistische conjunctuurpolitiek worden gevoerd. De gewijzigde politiek van de Banque de France wijst in elk geval reeds in deze richting op het gebied van het credietwezen.

Wat *Zwitserland* betreft, heeft Minister Schulthess begin December een koerswijziging aangekondigd van de regeringspolitiek in de richting van een consequente deflatiepolitiek, daar het bedrijfsleven wegens het hoge prijs- en kostenniveau in steeds mindere mate in staat is op de wereldmarkt te concurreren. Het is gebleken, dat de politiek van bescherming van de binnenlandsche markt door het verleen van subsidies en het invoeren van een rigoureuze bescherming, geen uitkomst heeft gebracht. Op welke wijze het genoemde doel zal worden nagestreefd, staat nog niet vast. In elk geval schijnt ook in *Zwitserland* een wijziging in de tot dusverre gevolgde politiek op handen te zijn, al zal deze koersverandering waarschijnlijk van anderen aard zijn als in België en Frankrijk.

In *Nederland* neemt het ingrijpen van den staat steeds grooteren omvang aan. Tot dusverre is op het gebied van den Landbouw een min of meer volledige ordening tot stand gebracht. Indien het wetsontwerp inzake het verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten tot wet is verheven, zal de invloed van den Staat, ook op de industrie aanzienlijk vergroot worden. Dit beteekent echter nog geen koerswijziging in de richting van meerdere expansie. Weliswaar zal het f 60 miljoen Fonds eenigszins in deze richting gaan, doch in het algemeen kenmerkt de Nederlandsche conjunctuurpolitiek zich noch door expansionistische elementen, noch door het voeren van een consequente deflatiepolitiek.

Geld- en kapitaalmarkt.

Ook het laatste kwartaal van 1934 werd, zoowel in de goud-, als in de niet-goudlanden, gekenmerkt door een verruiming van de geld- en kapitaalmarkt.

In *Engeland* is dit proces het verst gevorderd. Het particulier disconto, dat aanvankelijk door een „gentlemen's agreement“ opgehouden werd, is inmiddels tot ¼ pCt. gedaald, terwijl het officieel disconto op 2 pCt. gehandhaafd bleef. In overeenstemming hiermee is ook het rendement van goudgerande waarden gedaald. De 2,5 pCt. Consols vertoonden een topkoers, een rendement gevende, dat met iets beneden 3 pCt. niet meer ver verwijderd was van het minimum van het begin dezer eeuw.

Opmerkelijk is deze daling van de geld- en kapitaalrente, omdat het bedrijfsleven in Engeland sedert geruimen tijd aanzienlijk verbeterd. Dat de rentestand desondanks is blijven dalen, vindt zijn oorzaak eenerzijds in de doelbewuste open markt politiek van de centrale bank, anderzijds in de geringe vraag naar kapitaal van de zijde van het bedrijfsleven. Waar de handel op het buitenland stagneert en nieuwe investeringen in kapitaalarme gebieden door de te groote onzekerheid nog op zich laten wachten, daar vertoonde

de emissiemarkt, hoewel van grooter beteekenis dan in voorgaande jaren, een overeenkomstig beeld.

De toestand in *Zweden* vertoont ook ten opzichte van de kapitaalmarkt groote overeenkomst met die in *Engeland*. Ook hier een sluitende begroting, financiering van werkverschaffing met leeningen op langen termijn, zeer lage geldrente en dalende kapitaalrente en dit ondanks een belangrijke opleving. Ook hier kon de productie-uitbreiding tot nu toe geschieden binnen de grenzen der in vroegere jaren uitgebreide en gemoderniseerde installaties of kon uitbreiding gefinancierd worden uit vrijkomend kapitaal. Verscheidene groote ondernemingen hadden eind 1933 zulke groote liquiditeiten, dat zij hiermede de totale uitstaande schuld hebben kunnen aflossen, terwijl in enkele gevallen terugstorting van aandelenkapitaal plaats vond.

Terwijl in het begin van 1934 het rendement van goudgerande waarden 3,75 pCt. bedroeg, daalde dit in den loop van dat jaar tot 3 pCt. Zeer groote conversies hadden plaats, terwijl het totaal bedrag aan uitstaande obligaties sterk toenam. Belangrijk is het feit, dat *Zweden* in het afgelopen jaar verschillende buitenlandse leeningen heeft geëmitteerd.

In de *Vereenigde Staten* bleef de toeneming der opvraagbare deposito's aanhouden. Sedert de heropening der banken in Maart 1933 tot October 1934 bedroeg de toeneming ruim \$3,7 milliard, sedert April 1934 \$1,25 milliard. Inmiddels heeft de stijging zich voortgezet.

Het cijfer der bankomzetten, dat in April 1934 een top had bereikt, even hoog als het cijfer van Juli 1933, heeft zich sindsdien niet kunnen handhaven en bereikte in September 1934 een dieptepunt. Sindsdien is in overeenstemming met het overige conjunctuurbeeld een licht herstel ingetreden.

De toeneming van de liquiditeit was mede het gevolg van de politiek der schatkist, welke tegenover de goudaanwinsten goudcertificaten deponeerde bij de Federale Reserve banken, wat indirect tot een verruiming van de geldmarkt bijdroeg. Opmerkelijk is, dat in de laatste weken van December met deze politiek gebroken is; tegenover nieuwe goudaanwinsten stond geen evenredige toeneming van bezit aan goudcertificaten bij de Federale Reserve banken. Het is niet onmogelijk, dat de Regeering begint te beseffen, dat de credietpotentialiteit in de *Vereenigde Staten* thans ruim voldoende is om aan iedere credietvraag te voldoen.

Dat de door de Regeering betreunde — en aan de banken verweten — onvoldoende verstreking van bankcrediet aan het bedrijfsleven aan de lusteloosheid van deze laatste moet worden toegeschreven, trachtte een rapport aan te toonen van de „Association of Reserve City Bankers” van 8 Nov. 1934. Uit een gehouden enquête immers bleek, dat banken, gezamenlijk beschikkende over ruim 1/3 der totale deposito's bij alle commercieele banken, \$6.150 miljoen dispositieruimte hadden, waarvan slechts \$1.950 miljoen was opgenomen, zoodat van ruim 2/3 der credietcapaciteit geen gebruik werd gemaakt.

Het oppotten van middelen bleek in de laatste maanden steeds te verminderen. Bedroeg in Maart 1933 het bedrag aan uitstaande bankbiljetten in coupures van \$50 en hooger \$1.900 miljoen, op 30 September 1934 was het 1.255 miljoen, hetgeen echter nog \$600 miljoen meer was dan het normale bedrag van vóór de bankcrisis. In de laatste maanden is de bankbiljettencirculatie regelmatig toegenomen door de grootere behoeften van den detailhandel.

De kapitaalmissies bleven zich op een laag niveau bewegen. Als bijzonderheid kan vermeld worden, dat *Finland* met een 4 pCt. \$10 miljoen leening sedert 1930 de eerste Europeesche regeeringsleening in de *Vereenigde Staten* plaatste.

Van de *goudlanden* staat *Nederland* wat betreft de ruimte op de kapitaalmarkt er het best voor. Parti-

culier disconto noteerde sedert November 1934 ca. ½ pCt.; het rendement op staatsobligaties is ongeveer 3,5 pCt.

In *België* bestaat nog steeds een wanverhouding tusschen de geldrente en het rendement van obligaties, hoewel de spanning in den laatsten tijd sterk verminderd is.

De belangrijkste gebeurtenis in *Frankrijk* is de wijziging in de politiek van de Banque de France. Een verlaging van de prolongatierente en de invoering van een open markt politiek zal het staatscrediet moeten steunen en daarmee den weg moeten effenen voor conversie-operaties en plaatsing van nieuwe leeningen, welke noodzakelijk zullen zijn in verband met te verwachten begrotingstekorten en werkverschaffingsplannen.¹⁾

Duitschland schreed in 1934 voort op den weg van verlaging van den rentestand en dit ondanks verschillende factoren, die in omgekeerde richting werkten. Hiertoe behoorden de terugvloeiing van Dollarleeningen, de groote leening ter sanering van het gemeentelijk crediet, voor zoover door buitenlanders gerealiseerd, en de plaatsing van „Zinsvergütungsscheine”, welke factoren in het aangevangen jaar niet meer zullen werken. Een andere factor van beteekenis is de aanzienlijke kapitaalbehoefte ter financiering van de werkverschaffing met „Arbeitsbeschaffungswchsel”, welke korte leeningen mettertijd geconsolideerd zullen moeten worden.

Het rendement van verschillende fondsen liep in *Duitschland* sterk uiteen naar gelang van debiteur en rentetype. In de afgelopen maanden nu zijn deze verschillen geringer geworden, hetgeen duidt op een grooter vertrouwen en een aanpassing over de geheele linie.

Van belang voor de daling der rentevoet is de steun, welke de regeering op verschillende wijze aan de beleggingsmarkt geeft, o.a. door een preferentiele fiscale behandeling.

Rendementen van obligaties.

	1931	1932	1933	Uito. 1934
Zuid-Afrika 5 %/o	5.01	4.59	3.89	3.35 ¹⁾
Duitschland 6 %/o	7.08	8.33	7.15	6.50 ¹⁾
Australië 5 %/o	6.94	5.25	4.32	3.75 ¹⁾
Oostenrijk 7 %/o	7.41	7.75	7.26	6.94 ¹⁾
België 3 %/o	3.98	4.51	4.54	4.01 ²⁾
Frankrijk 3 %/o	3.48	3.85	4.39	4.13 ¹⁾
Br.-Indië 3½ %/o	6.25	4.75	4.10	3.53
Italië 3½ %/o	4.90	4.77	4.35	4.05 ²⁾
Japan gemiddeld.....	5.44	5.50	4.78	4.59 ³⁾
Polen 6 %/o	8.99	10.86	10.82	8.10 ¹⁾
Zweden gemiddeld.....	4.22	4.32	4.02	3.45 ²⁾
Zwitserland 3½ %/o	3.78	3.62	3.84	4.18
Tsjecho-Slow. Gouvern.....	5.73	6.50	6.06	5.99 ²⁾
Canada 4½ %/o	4.63	5.21	4.68	3.93 ²⁾
Ver. Staten F. Res. Bonds ..	3.31	3.66	3.31	3.20 ²⁾
Gr.-Britannië 2½ %/o	4.39	3.76	3.38	2.69

¹⁾ October. ²⁾ September. ³⁾ Augustus.

Ontleend aan het Maandbericht van den Volkenbond No. 10. 1934.

Uit het bovenstaande volgt, dat de daling van de kapitaalrente in alle genoemde landen heeft plaats gevonden. Dat dit verschijnsel internationaal is, moge volgen uit de bovenstaande tabel, waarin het rendement van obligaties voor de laatste jaren is weergegeven.

Op de pandbriefmarkt staan de hypotheekbanken gereed het voorbeeld van een hunner na te volgen, welke een 4,5 pCt. leening plaatste, doch wachten hiertoe de toestemming af van de betrokken regeeringsinstantie, welke de emissies onder contrôle heeft teneinde deze meer gelijkmatig te doen verlopen.

¹⁾ Zie ook E.-S.B. van 9 Jan. jl.

Deviezenmarkt.

In onderstaande tabel geven wij een overzicht van de mate van depreciatie der verschillende valuta's per jaar en de cumulatieve depreciatie ten opzichte van de oude goudpariteit.

LANDEN	Depreciatie uit 1930 in % v. d. par.	Depreciatie per ultimo in % van de ultimo koers van het voorafgaande jaar.				Totale omvang van de depreciatie op 1 jan. 1935
		1931	1932	1933	1934	
Engeland	—	29,8	2,2	2,1	10,1	39,6
Ver. Staten	—	—	—	39,2	5,6	40,7
Japan	—	29,1	40,6	9,6	9,0	65,5
Denemarken ..	—	29,2	8,8	15,4	10,2	51,1
Estland	—	—	—	31,3	10,4	38,9
Finland	—	41,2	1,4	1,4	9,9	48,6
Griekenland ..	—	—	59	-5	-0,7	56,7
Noorwegen	—	30,3	7,7	4,6	10,2	45,1
Spanje	46,7	18,4	3,9	-1,0	1,3	58,3
Tsjecho-Slow. .	—	—	—	—	16,0	16,0
Zweden	—	28,7	4,8	7,5	10,1	43,6
Australië	8,8	38,7	1,8	2,5	10,0	51,8
Britsch-Indië ..	2,2	28,1	1,6	2,4	10,6	39,6
Canada	—	17,3	-7,0	28,0	6,0	51,5
Nieuw-Zeeland. .	5,0	32,8	1,9	14,1	9,8	39,8
Zuid-Afrika	—	1,9	21,8	12,2	10,1	40,3
Argentinië	25,3	19,0	-0,8	39,9	4,2	64,9
Brazilië	71,5	34,8	-28,3	27,3	40,0	87,6
Chili	—	—	49,8	0,0	58,3	79,2
Uruguay	30,0	45,0	-8,6	-9,3	47,7	76,1

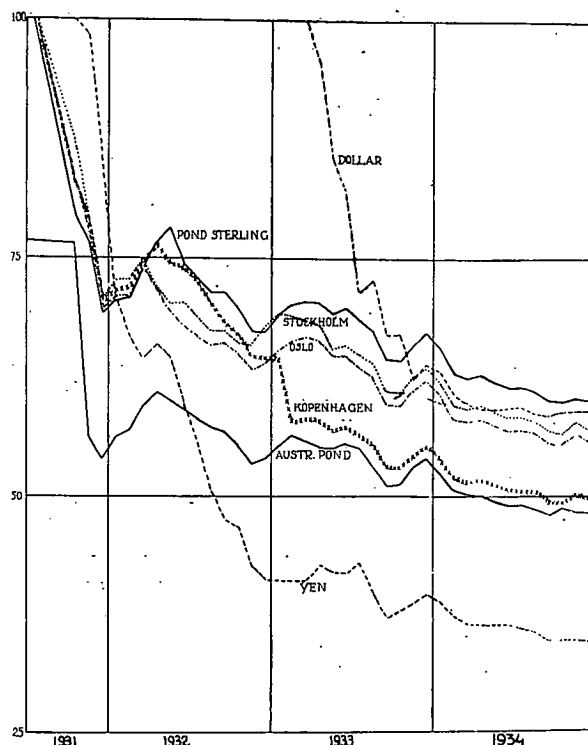
Hieruit blijkt, dat reeds in 1930 enkele landen, met name de Latijnsch-Amerikaansche een gedeprimeerde valuta hadden. Het jaar daarop volgt de devaluatie van het Pond, gevolgd door die van de valuta's der Oostzeestaten en Japan, terwijl met uitzondering van Zuid-Afrika, de Britsche Dominions en Britsch-Indië een sterke verdere daling te zien geven.

Het jaar 1932 is gekenmerkt door een slechts geringe daling voor de landen, welke later het Sterlingblok vormden, terwijl Canada zelfs een stijging noteert. Japan daarentegen zet de scherpe daling voort, terwijl in dit jaar Zuid-Afrika ook vrijwillig afstand doet van de goudbasis (evenals Chili en Griekenland). Ook in 1933 blijft de daling der valuta's der Sterlinglanden binnen zekere grenzen, doch nu vindt de groote daling van den Dollar met ongeveer 40 pCt. plaats.

Terwijl in 1934 de Amerikaansche Dollar nog slechts weinig daalt, dalen Pond, Noorsche en Zweedsche Kroon, Finmark, Australisch Pond en Rupee vrijwel parallel ten opzichte van elkaar in sterkere mate (ongeveer 10 pCt.), met als resultaat, dat thans Pond en Dollar op vrijwel gelijk niveau zijn gekomen, uitgedrukt in procenten van de oude goudpariteit. Britsch-Indië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika blijken even ver gedaald te zijn, daarop volgt de groep der Oostzeestaten, wier valuta met 43,6 tot 51,1 pCt. gedaald is. Australië en Canada zagen hun wisselkoers tot ruim de helft dalen. De Yen daalde in 1934 iets minder dan de Sterlingvaluta's.

Uit de nevenstaande grafiek blijkt, dat met uitzondering van den Dollar, de beweging van de belangrijkste valuta's in 1934 geheel parallel is verlopen.

Gezien het gelijke niveau van Pond en Dollar is de vraag van een definitieve stabilisatie dezer twee belangrijke valuta's actueel geworden. Zoowel Roosevelt als Chamberlain spraken zich kort geleden uit voor de principieele wenschelijkheid van een dergelijke maatregel, doch beiden achtten den tijd daartoe nog niet gekomen. Chamberlain heeft nadrukkelijk gewezen op de disharmonie, welke thans

nog heerscht tusschen Franc en Dollar in vergelijking met de prijsniveaux in de landen van het goudblok en de Vereenigde Staten. In dit verband wijzen wij ook op de steeds luider opklinkende stemmen in de landen van het Sterlingblok, welke op een devaluatie van de goudvaluta's aandringen. Dit is zonder twijfel ook toe te schrijven aan de zwakke positie, waarvan enkele goudvaluta's in de afgelopen maanden hebben blijk gegeven.

Zoo heeft de Belga begin November onder druk gestaan tengevolge van de moeilijkheden, waartoe de nieuwe politiek had geleid. In dit verband dient te worden vermeld de leening van f 100 miljoen door een internationaal bankconsortium onder Nederlandsche leiding aan België verstrekt. Door deze leening is de deviezenvoorraad van de Banque de Belgique toegenomen met ongeveer 10 pCt. van haar goudvoorraad.

In Italië verscherpten zich de moeilijkheden in verband met de ongunstige betalingsbalans, mede door de groote importen van grondstoffen als gevolg van de binnenlandsche opleving en ondanks de pogingen de binnenlandsche waarde van de Lire omhoog te brengen. Bedroeg de goudvoorraad in Januari 7.099 miljoen Lire, in September 6.213 miljoen Lire, in November 1934 was deze reeds gedaald tot 5.840 miljoen Lire, waardoor de gouddekking nog slechts 2 pCt. hooger was dan de wettelijke van 40 pCt.

Na de maatregelen, welke reeds op 26 Mei getroffen waren, heeft de Italiaansche regering op 24 November het disconto van 3 op 4 pCt. gebracht, terwijl medio December verder is ingegrepen op de wisselmarkt, daar uitvoer thans slechts toegestaan wordt, wanneer de saldi uit export gedeponneerd worden bij het centraal instituut, zoodat Italië in navolging van Duitschland thans een volledige deviezenreglementeering kent.

Ook de Zwitsersche Franc heeft begin November onder druk gestaan, in verband met de invoering van een toeristenfranc, die de verhouding tusschen Pond en Franc voor reisdoeleinden gedurende het winterseizoen stabiliseert. Toen de National Bank verklaarde, dat het hier een particuliere aangelegenheid van het hotelbedrijf betrof, trad spoedig een herstel in.

LIJNEN BETREFFENDE DE CONJUNCTUUR IN NEDERLAND.

(Samengesteld in overleg met het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.)

Inleiding.

Een jaar geleden is te dezer plaatse een beknopte analyse gegeven van enkele belangrijke deelen van onze volkshuishouding, die voor de ontwikkeling van de conjunctuur in Nederland beslissend zijn. Het eindresultaat wees toen in de richting van een verdergaande depressie, hetgeen intusschen door de feiten bevestigd is.

Over het algemeen was in 1934 de bedrijvigheid in de industrie dalende, hetgeen weerspiegeld wordt door de aanhoudende stijging van de werkloosheid, die, ondanks het zachte weer in December, aan het einde van het jaar een recordhoogte bereikte. De uitvoer, die zich in de eerste drie kwartalen van 1934, in tegenstelling tot de werkloosheid, niet onbevredigend ontwikkelde, is in het vierde kwartaal weder gedaald tot het laagste tot dusverre bereikte niveau. De depressie blijft zich dus in Nederland, na een tijdelijk zeer gering herstel in 1933, voortzetten en heeft op het eind van 1934 een omvang aangenomen, die buitengewoon ongunstig kan worden genoemd.

De vraag rijst in dit verband, of niet langzamerhand een niveau bereikt wordt, waarop een zekere stabiliteit zal intreden. Dit zal niet alleen afhangen van de ontwikkeling van den uitvoer, maar eveneens van de ontwikkeling van de binnenlandsche markt. Over de toekomst van onzen uitvoer valt weinig te zeggen met het oog op de zwakke betrekkingen met onze grootste afnemers. Het clearingverdrag met Duitschland is niet van dien aard, dat het het handelsverkeer tusschen beide landen bevordert, terwijl de handelsbetrekkingen met Engeland nog steeds ongeregeld zijn.

Ook op de binnenlandsche markt zijn de vooruitzichten voor een aanzienlijke vermeerdering van den afzet gering. Het vraagstuk van de wanverhouding tusschen prijzen en kosten is nog steeds niet opgelost, mede tengevolge van een nog steeds aanhoudende daling van de prijzen van fabrikaten. De koopkracht op de binnenlandsche markt neemt namelijk nog steeds af tengevolge van dalende inkomsten en dalende loonen en salarissen enerzijds en de vrijwel gelijkblijvende kosten van levensonderhoud anderzijds. Bovendien is mede met het oog op de prijsdaling een verlaging van den reëelen belastingdruk voorshands niet te verwachten.

Daartegenover staan enkele gunstige factoren, zooals o.a. de daling van de rente van obligaties van openbare lichamen, die haar invloed ook op de markt voor hypotheekkapitaal doet gelden. Bovendien kan ook het f 60 miljoen plan een gunstige werking uitoefenen, zoodra de middelen van dit fonds door het

uitvoeren van allerlei objecten in circulatie komen. Voorts is in sommige bedrijfstakken de aanpassing reeds ver voortgeschreden, terwijl hier en daar ook een kleine verbetering (o.a. in de scheepvaart) valt waar te nemen. Tenslotte kan als gunstige factor ook genoemd worden de ruime oogst van den afgeloopen zomer, die de rentabiliteit in het akkerbouwbedrijf heeft verbeterd.

In welke richting de resultante van deze tegengestelde krachten zal gaan, is niet te zeggen. Op het oogenblik echter hebben de depressiefactoren nog steeds de overhand.

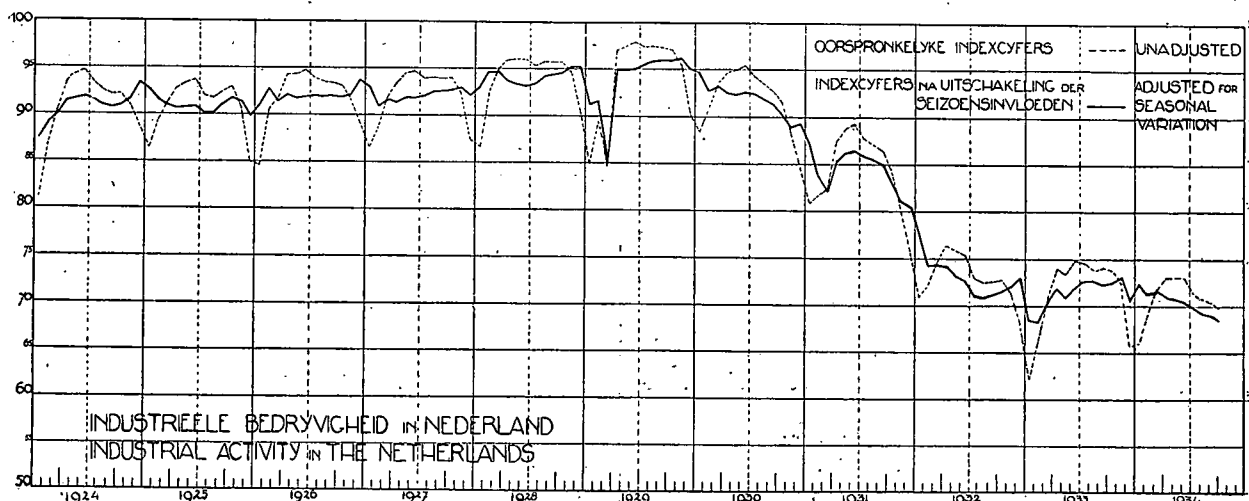
Industriele bedrijvigheid.

De daling der industriële bedrijvigheid, die uit de op seizoensinvloeden gecorrigeerde lijn in de grafiek onderaan de pagina duidelijk spreekt, werd door ons reeds in het vorige Kwartaalbericht geconstateerd. In deze situatie is de laatste drie maanden geen verandering gekomen. De bedrijvigheid is volgens een rechte lijn blijven dalen; sinds den herfst van 1933 bedraagt de vermindering der bedrijvigheid ca. 0,4 pCt. per maand. Dientengevolge is het werkloosheidspercentage volgens de *definitieve* cijfers, die t/m. Oct. bekend zijn, in de meeste bedrijfstakken hooger dan een jaar geleden in September en October.

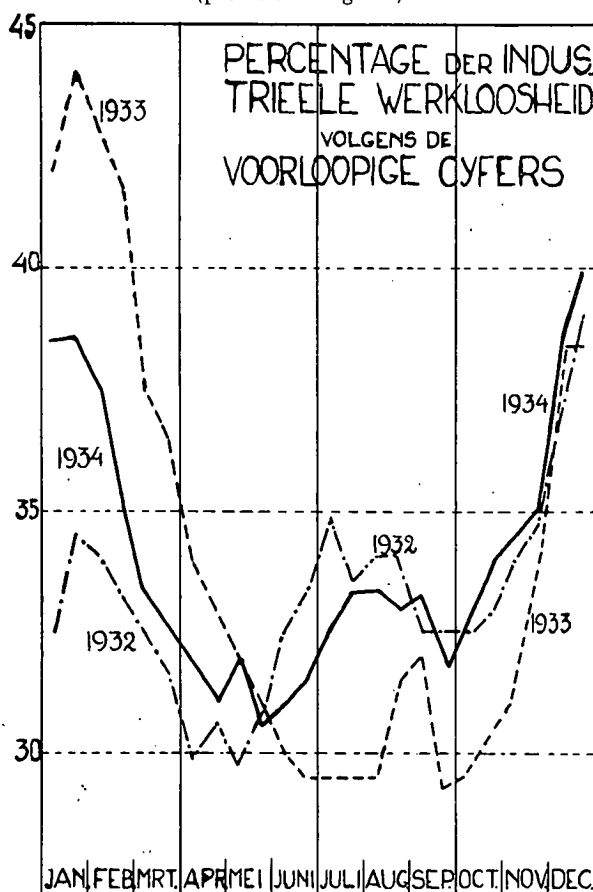
Uit de *voorloopige* werkloosheidscijfers, die thans reeds tot eind December bekend zijn, blijkt, dat deze tendens zich heeft gehandhaafd. De werkloosheid is sedert begin October steeds grooter geweest, dan in 1932, tot dusverre het ernstigste depressiejaar en ook grooter dan aan het einde van 1933. Want men moet bij vergelijking van de werkloosheidscijfers in den winter steeds rekening houden met de temperatuur; een strenge koude kan bijv. de normale ontwikkeling geheel verstoren. Zoo is bijv. de maand December 1933 buitengewoon koud geweest, waardoor de werkloosheid in het bouwbedrijf en dergelijke vakken abnormaal toenam. Daarentegen was de afgeloopen Decembermaand zeer zacht, zoodat zonder onderbreking voor vorst gewerkt kon worden. De ernst van de stijging van de werkloosheid aan het einde van 1934 komt zodoende feitelijk niet geheel in de eerste grafiek op de volgende kolom tot uiting.

Om een beter beeld van de werkloosheid aan het einde van 1934 te verkrijgen, hebben wij de *voorloopige* indexcijfers der werkloosheid berekend *zonder het bouwbedrijf*, omdat zich hier de invloed van temperatuursverschillen het sterkst openbaart. Dientengevolge zijn de groote schommelingen in de werkloosheid in de bouwvakken, welke door weersomstandigheden worden veroorzaakt, uitgeschakeld.

Men ziet uit deze grafiek duidelijk, dat de werkloosheid (volgens de voorloopige gegevens) aan het einde van 1934 aanzienlijk grooter was dan in 1933 en ook grooter dan in het ernstige depressiejaar 1932. Het bouwbedrijf heeft er dus, mede tengevolge

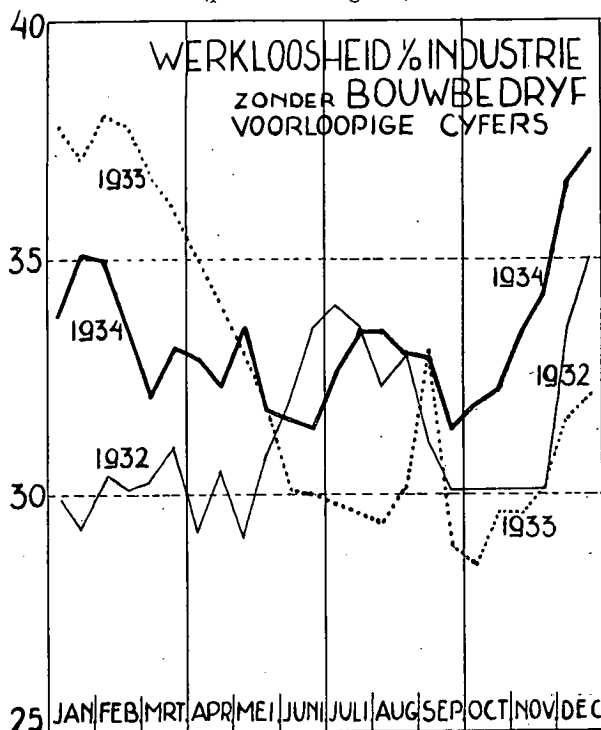

Percentage of industrial unemployment
(provisional figures).

van de zachte maand December, toe medegewerkt om het beeld van de algemeene werkloosheid nog relatief gunstig te beïnvloeden. Indien het weer in de afge-loopen maand normaal was geweest, dan zou de werkloosheid nog sterker zijn gestegen dan thans reeds het geval is geweest.

Industrial unemployment excluding the building trade
(provisional figures).

Vergelijking van het bedrag der aanbestedingen gedurende de laatste jaren geeft het volgende resultaat:

Aanbestedingen in mill. gld.			
Jan. t/m. November.			
1931	1932	1933	1934
141,3	80,5	97,9	84,5

In 1934 is dus een achteruitgang ingetreden, waardoor de aanbestedingen bijna tot het niveau van 1932 zijn gezakt, het jaar van ernstige depressie in den woningbouw tengevolge van moeilijkheden met het verkrijgen van hypotheek en van het stagneeren der woningbouwvoorschotten door de overheid.

Het totaal der aanbestedingen was in de periode Augustus-October zoowel lager in de overeenkomstige periode van 1933 als in eenige voorafgaande maand in 1934. Het bedrag in October 1934 slechts f 4,5 miljoen tegenover f 10,1 miljoen in Oct. 1933. (Aug.-Oct. 1934 f 17,6 mill., 1933 f 33,4 miljoen).

Wat den toestand in het bouwbedrijf in het bijzonder betreft, deze ontwikkelde zich in den loop van 1934 ongunstig.

Het aantal in uitvoering gekomen woningen in September en October (latere gegevens zijn nog niet bekend), komt echter ongeveer overeen met het aantal van dezelfde maanden in 1933:

	Sept.	Oct.	Jan t/m. Oct.
1931	4233	3491	44.235
1932	3105	2975	27.430
1933	4396	4957	48.913
1934	4494	4058	41.477

Het gemiddelde voor de periode Jan. t/m. October bedroeg in 1934 echter 4148 woningen per maand, in 1933 4663 per maand. Hoewel het dus iets kleiner is dan verleden jaar, verklaart het toch niet de toegenomen werkloosheid in het bouwbedrijf.

De indexcijfers der werkloosheid in het bouwbedrijf waren in het tweede deel van 1934 hooger dan in de overeenkomstige maanden van 1933, hetgeen uit de volgende gegevens blijkt:

Werkloosheid in het bouwbedrijf (percentage).

	Definitief			Voorloopig		
	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
1933	27,—	27,9	28,4	30,7	37,4	67,8
1934	31,3	31,3	33,1	36,4	40,9	49,0
Verschil	4,3	3,4	4,7	5,7	3,5	— 18,8

In de metaalindustrie neemt de bedrijvigheid voortdurend af, terwijl in het textielbedrijf de situatie iets minder ongunstig is dan een paar maanden geleden, hoofdzakelijk het gevolg van een verbetering in de wolindustrie. De toestand in de katoenindustrie blijft nog steeds zorgelijk, het percentage der niet of korten tijd werkenden schommelt tusschen de 43 en 45. De werkloosheid in het mijnbedrijf bleef tusschen de 14 en 17 pCt. schommelen.

De indexcijfers van den invoer van grondstoffen voor de industrie bleven zich ongunstig ontwikkelen. In overeenstemming met de seizoensbeweging was de invoer voor de consumptiemiddelenindustrie in October hooger dan in September (109 en 98 tegenover 130 in het begin van 1934), maar voor de productiemiddelenindustrie daalde de index tot 89 in October (Oct. 1933 105, hoogste cijfer 121 in Mei 1934).

Handelsbeweging.

De buitenlandse handel ondervond in het laatste kwartaal van 1934 een terugslag na de voor den export gunstiger maanden Augustus en September. Deze terugslag, mede een gevolg van de gewone seizoensdaling, kondigde zich in September reeds aan, en nam in de daaropvolgende maanden grotere afmetingen aan.

De volgende cijfers geven de handelsbeweging weer in vergelijking met de overeenkomstige maanden van 1933.

	Waarde in miljoenen guldens.			
	Invoer		Uitvoer	
	1933	1934	1933	1934
October	109	87	63	62
November	109	83	63	60
December	108	77	52	56
Totaal 4e kwartaal	326	247	178	178

De waarde van den invoer liep van kwartaal op kwartaal vanaf eind 1933 geleidelijk terug; de waarde van den uitvoer steeg daarentegen in 1934, om

in het vierde kwartaal weer op het bedrag van hetzelfde kwartaal van 1933 te dalen.

1934	Kwartaalcijfers		Percentage v. d. invoer door uitvoer gedekt
	In mill. gld.	Uitvoer	
1e kwart.	276	167	60,9
2e "	262	171	65,3
3e "	253	196	77,6
4e "	247	178	72,2
Totaal 1934	1038	712	68,5

De achteruitgang van den export in het vierde kwartaal blijkt duidelijker, wanneer men de waarde corrigeert op seizoensfluctuaties. De gecorrigeerde waarde van den export bedroeg:

1932 (gem.)	1933 (gem.)	1933	1934
		4e kw. 1e kw.	2e kw. 3e kw. 4e kw.
211,5	181,5	171 181	180 186 171

Doordat de waarde van den invoer sterker verminderde, was het percentage daarvan, door de waarde van den uitvoer gedekt, in 1934 tot 68,5 gestegen, tegenover 60 in 1933 en 65,1 in 1932.

De daling van den invoer betreft in het algemeen zoowel de hoeveelheid als de prijzen, wanneer men 1934 met 1933 vergelijkt. Zeer aanzienlijk is de invoervermindering, wat de hoeveelheden betreft, bij plantaardige stoffen geweest tengevolge van de agrarische crisismaatregelen (beperking varkens- en pluimveestapel, monopolierechten). Ofschoon de gemiddelde prijzen der producten in 1934 bijna 1,5 pCt. hooger waren dan in 1933, daalde de ingevoerde waarde van 248 tot 212 mill. gld.

De sterkste prijsdalingen kwamen voor in de groepen oliën en harsen (33,2 pCt.), chemische producten (24,2 pCt.), leder en schoenen (20,7 pCt.) en voedings- en genotmiddelen (14,8 pCt.). Doch ook de prijs van andere industriele producten, zooals textielgoederen, meel, voertuigen en papier was in 1934 ongeveer 10 pCt. lager dan in 1933. Mineralen vertoonden daarentegen een prijsstijging van 1,1 pCt. Zodoende komt in onzen invoer duidelijk de tendens der wereldmarkt van prijsverlaging van afgewerkte fabriekaten tot uiting.

Een nadere beschouwing van den uitvoer van verschillende goederen brengt diverse bijzonderheden naar voren. Bij den uitvoer van agrarische producten valt allereerst de vermindering van den boteruitvoer in het vierde kwartaal op, gepaard gaande met een belangrijke prijsstijging. Beide verschijnselen vinden hun verklaring in vermindering van den export naar Engeland, waarheen wij voordien tegen bijzonder lage prijzen belangrijke hoeveelheden leverden. Wij exporteerden in het vierde kwartaal slechts 1500 ton boter naar Engeland tegen 5800 ton in het derde kwartaal. De boteruitvoer naar Duitschland bleef, in verband met de Duitsche contingentteering, ongeveer constant. Daar de prijs, waarvoor boter naar Duitschland wordt geleverd, ruim f 0.90 per kg is, naar Engeland ongeveer f 0.40 per kg, steeg de gemiddelde exportprijs, toen de uitvoer naar Engeland in het vierde kwartaal relatief daalde.

	Exports in 1000 ton				Price per gross ton			
	Uitvoer in 1000 tons		Price per ton brutto in gld.		3e kw. 4e kw.		3e kw. 4e kw.	
	1933	1934	1934	1934	1933	1934	1934	1934
Boter	28,4	36,9	10,2	6,0	664	599	566	739
Kaas	63,9	61,2	16,9	14,8	445	459	470	474
Eieren ..	53,5	61,4	16,2	8,1	382	389	385	532
Gec. melk	168,3	160,1	39,0	28,9	142	145	133	173
Bacon en								
spek ..	62,0	44,3	13,2	10,0	423	477	469	486
Margarine	11,7	9,2	2,0	2,3	297	239	238	217
W.en rode								
kool ..	38,6	45,6	3,5	5,7	28,10	44	29	20,30
Bloemkool	21,8	21,6	8,5	6,6	73	69	61	51
Uien en								
sjalotten	111,1	110,6	17,5	39,0	30	29	36	29
Pootaard-								
appelen	71,7	112,1	13,7	59,5	35	61	80	72
Bloembol-								
len, enz.	42,4	44,7	35,6	5,7	357	498	503	482

Voor kaas en gecondenseerde melk werden in het vierde kwartaal betere prijzen verkregen, de uitgevoerde hoeveelheid nam echter af. Hetzelfde is het geval met varkensvleesch en eieren, hetgeen bij dit laatste product een gewone seizoensbeweging is.

De uitgevoerde hoeveelheden groenten geven hetzelfde beeld als in 1933, de prijzen waren laag, hetgeen ten deele met de seizoensbeweging samenhangt. Een uitzondering hierop vormen slechts de pootaard-appelen, waarvan de export in alle opzichten gunstig verliep.

De bloembollenexport verliep bevredigend. De gemiddelde prijs was hooger dan in vorige jaren, en de hoeveelheid nam toe.

Wat den industrieelen export betreft, was die van radio-artikelen gunstig, evenals van stroocarton. De uitvoer van radio-artikelen steeg in het vierde kwartaal tot 3.276 ton tegen 1.860 ton in hetzelfde kwartaal van 1933. De uitvoer in tons van alle andere industrieproducten in de door ons samengestelde tabel liep in het vierde kwartaal achteruit.

	Uitvoer in 1000 tons		Prijns per ton brutto in gld.		3e kw. 4e kw.		3e kw. 4e kw.	
	1933	1934	1934	1934	1933	1934	1934	1934
Radio....	6,8	8,2	2,5	3,2	5849	5450	5372	4870
Gloeilamp.	18,6 ¹⁾	16,6 ¹⁾	3,5	4,3	402 ²⁾	382 ²⁾	371 ²⁾	355 ²⁾
Katoenen weefsels ³⁾	7,6	8,9	5,6	3,3	1790	1685	1621	1636
Kunstz. garens ³⁾	8,3	8,1	2,1	1,7	1975	1985	2041	2120
Kranten-papier ..	13,5	12,0	4,2	2,6	74	69	70	67
Stroocart.	207,6	242,8	51,9	61,1	42	41	41	40
Arbeids-werkt. ..	5,1	5,6	1,6	1,1	1018	1035	995	1270
Fijn aarde-werk ..	5,3	4,8	1,2	1,2	358	269	256	231
Lijnolie ..	47,7	77,7	23,9	22,0	132	122	127	114

¹⁾ Geen vergelijkbare gegevens. ²⁾ Mill. st. ³⁾ Prijs p. 1000 st. ³⁾ Netto-gew.

Over de geheele lijn valt een prijsdaling van fabriekaten, ook in onzen export, te constateeren, behalve bij arbeidswerktuigen, waarbij echter de prijs per ton geen zuivere maatstaf is, daar veel van constructie en soort dezer machines afhangt.

In vergelijking met het jaar 1933 zijn de uitgevoerde hoeveelheden van radio-artikelen, stroocarton, lijnolie en katoenen weefsels gestegen, in het laatste geval als gevolg van het grootere contingent aan Nederland bij den invoer in Ned.-Indië toegewezen. Van andere industrie-artikelen is de uitvoer min of meer belangrijk gedaald.

Scheepvaart.

De laatste maanden van 1934 en de eerste maand van 1935 vertoonden een kleinen terugslag in het aantal schepen, dat zich in de vaart bevindt. Daarbij is de varende tonnage niet verminderd, waaruit volgt, dat een paar kleinere schepen door grotere zijn vervangen. De varende vloot in ons land blijft zich, geleidelijk en met eenige schommeling uitbreiden. Gemiddeld waren in 1933 326 schepen in de vaart, in 1934 335 schepen en begin Januari 1935, steeds een maand met een geringer aantal schepen dan het jaargemiddelde, 343. Door verkoop en slooping nam de omvang van de Nederlandsche koopvaardijvloot verder af, zoodat deze van 510 schepen op 1 Januari 1932 tot 406 schepen op 1 Januari 1935 is verminderd, of precies met 20 pCt.

Wij geven hieronder de cijfers omtrent varende en opgelegde tonnage der Nederlandsche koopvaardijvloot, volgens de gegevens ons door de Nederlandsche Reedersvereniging welwillend verstrekt.

Vergelijkt men de toeneming der varende tonnage van onze koopvaardijvloot met die der wereldkoopvaardijvloot, dan blijkt het percentage gedurende de laatste jaren niet veel te verschillen. In 1933 waren maandelijks 1.472.000 ton in de vaart, in 1934 maandelijks 1.566.000 ton, hetgeen een vermeerdering van 6,4 pCt. beteekent.

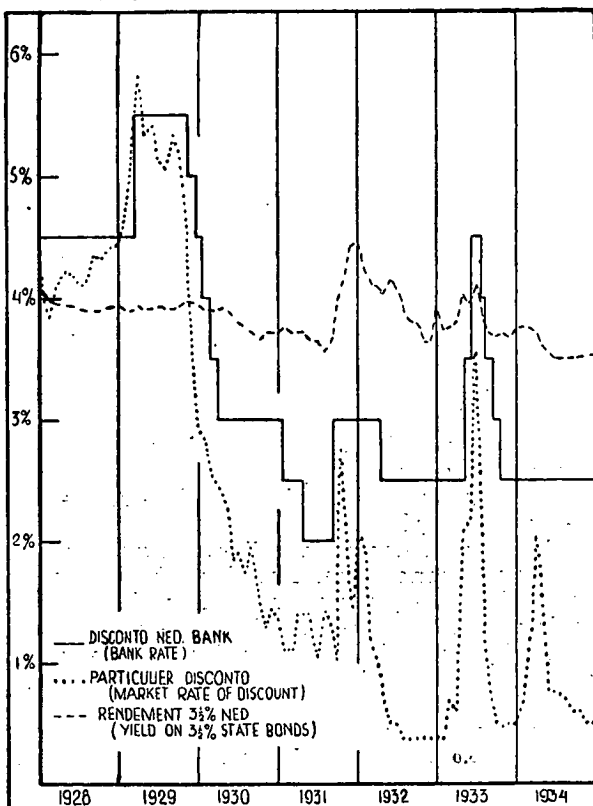
Begin v. de maand	Totaal koopvaardijvloot		Opgelegd			In de vaart	
	Aantal	in 1000 B.R.T.	Aantal	in 1000 B.R.T.	Procentage	Aantal	in 1000 B.R.T.
Jan. '32	510	2.315	167	782	33,7	349	1.534
Jan. '33	478	2.163	165	782	36,3	313	1.381
Jan. '34	432	1.977	96	338	17,1	328	1.574
Febr. "	428	1.974	83	301	15,2	339	1.625
Mrt. "	424	1.963	88	342	17,4	332	1.586
April "	419	1.943	99	411	21,1	315	1.491
Mei "	418	1.948	101	473	24,3	314	1.452
Juni "	413	1.929	69	340	17,7	340	1.559
Juli "	411	1.915	60	302	15,8	348	1.592
Aug. "	411	1.915	71	354	18,5	339	1.554
Sept. "	410	1.913	69	338	17,6	339	1.560
Oct. "	409	1.909	61	303	15,1	346	1.591
Nov. "	411	1.920	57	310	16,1	353	1.604
Dec. "	406	1.900	58	299	15,7	348	1.601
Jan. '35	406	1.900	63	298	15,7	343	1.603

Monetaire Indices.

Het jaar 1934 heeft zich gekenmerkt door uitgifte van conversieleeningen op tot nu toe ongekennde schaal in ons land. Voor f 1.880 miljoen aan obligatieleeningen werd door leeningen tegen lager rentetype vervangen, meestal tevens door leeningen met langere looptijd, waarvoor de aflossingen vooral gedurende de eerste jaren belangrijk werden verminderd. Het zijn voornamelijk overheidsorganen, die van deze mogelijkheid tot conversie hebben gebruik gemaakt, in de eerste plaats de Nederlandsche en de Nederlandsch-Indische regeering, tezamen voor bijna f 1,7 milliard.

De aandelen emissies waren iets groter dan in 1931, 1932 en 1933, ofschoon het bedrag van f 16,6 miljoen nog steeds op zeer geringe activiteit in dit opzicht wijst. Hierbij is echter f 15 miljoen van de Nederlandsche Handel Maatschappij, een uitgifte die gepaard ging met een belangrijke afschrijving op het oude aandelenkapitaal.

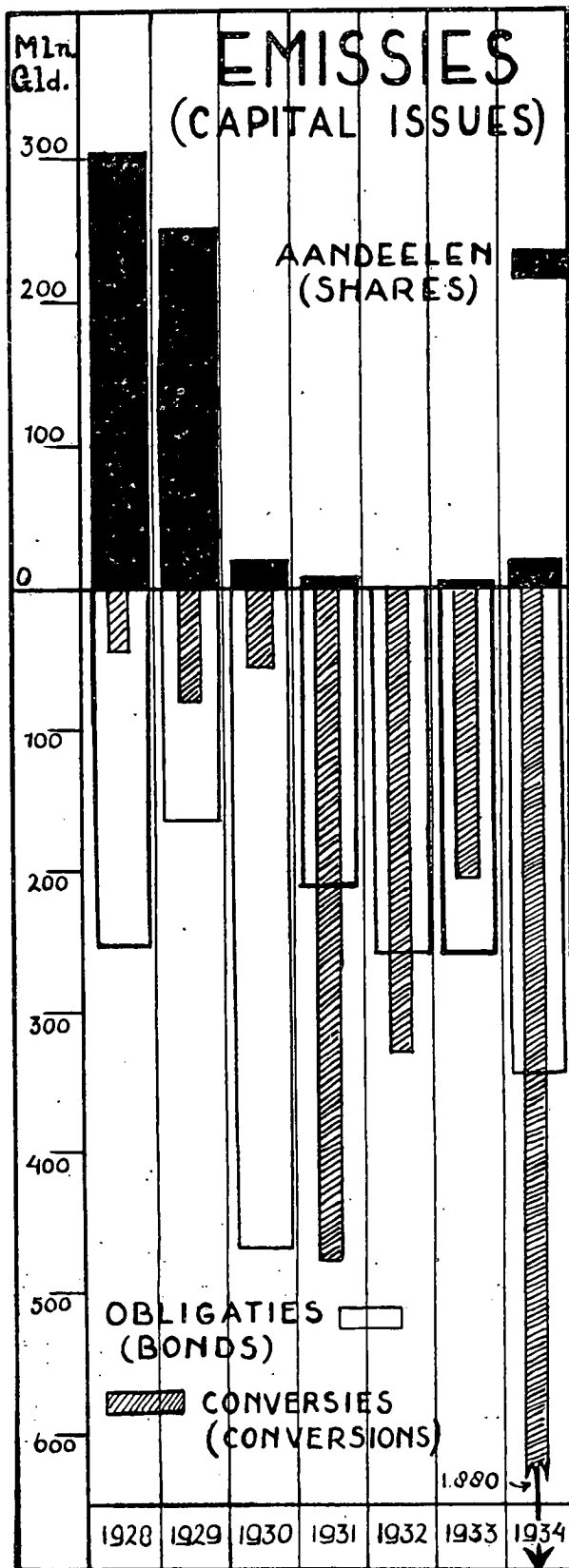
Het particulier disconto is in de laatste maanden vrijwel stabiel gebleven, maar is nog steeds buitengewoon laag, in overeenstemming met de groote ruimte op de geldmarkt. Hoewel de kapitaalrente in 1934 verder is gedaald, blijft de groote marge tusschen kapitaal- en geldrente het beeld van de depressie weerspiegelen. Het officieele bankdisconto is, on-

danks de fluctuaties in het particulier disconto in 1934, onveranderd gebleven.

De omloopssnelheid van saldi bij den Postchèque en Girodienst was groeter dan in het derde kwartaal van 1934, hetgeen voor October en November aan seizoensinvloeden is toe te schrijven. De cijfers over het laatste kwartaal zijn echter ook hooger dan in de overeenkomstige periode van 1932 en 1933, zoodat hier zeker van een verbetering sprake is. In dezelfde richting wijzen de gegevens van De Nederlandsche Bank.

De monetaire indices waren aan het eind van het jaar derhalve niet meer onverdeeld ongunstig, gelijk in het derde kwartaal van 1934, maar de ongunstige factoren hebben evenwel nog steeds de overhand.

BUSINESS CONDITIONS IN THE NETHERLANDS.

(Issued in conjunction with the *Centraal Bureau voor de Statistiek at The Hague.*)

The economic depression continued to grow worse in 1934 in the Netherlands, after a very slight recovery in 1933. At the end of 1934 it had reached a stage which may be called extremely unfavourable. Whether the bottom has been touched by now is a question depending on the development of the exports as well as on the development of the home market. The export position is a rather weak one owing to the difficulties arising from the clearing-treaty with Germany and the unsettled trade relations with Great Britain.

The prospects of the home market are not encouraging. The disproportion between cost and yield has not yet been bridged over. There is a decrease in the prices of manufactured goods, and also of the purchasing power of the population as a consequence of the dwindling incomes accompanied by no equal reduction in the cost of living, which has remained practically stable since the middle of 1933.

On the other hand there are a few favourable factors, such as the reduction in the interest on capital, the 60 million guilder scheme for public works and the advanced adaptation displayed by some branches of industry. Here and there little improvements are noticeable, inter alia, in shipping, while last year's abundant crops made agriculture more remunerative, apart from the support given to agriculture and which amounted to upwards of 200 million guilders.

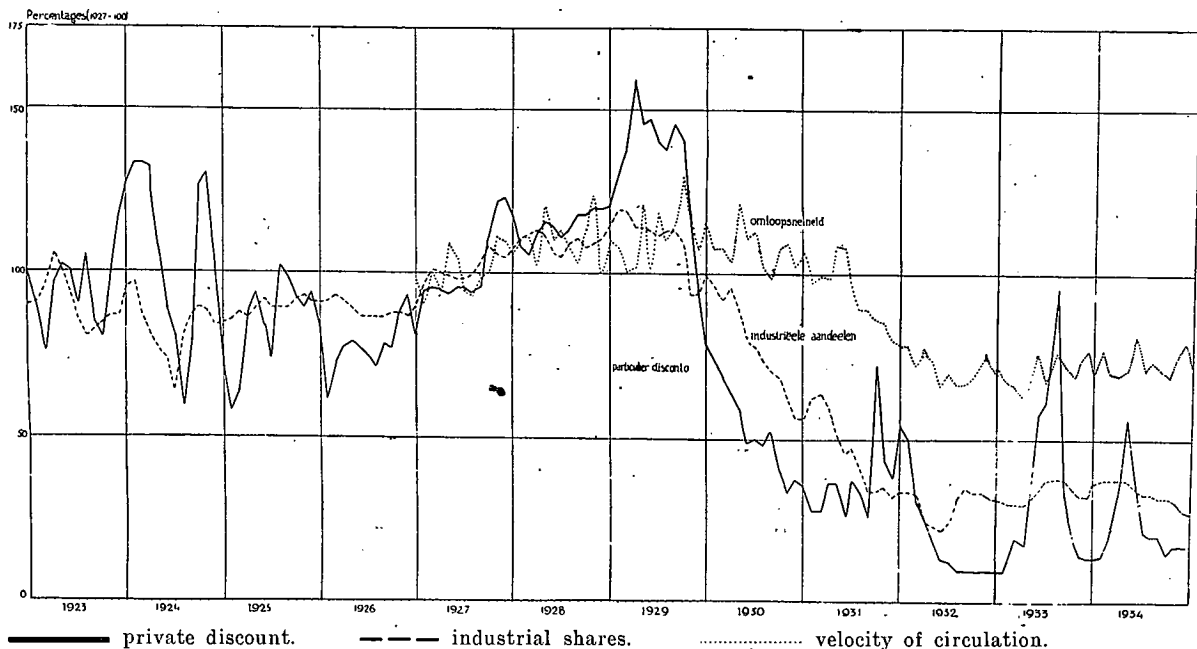
The industrial activity, adjusted for seasonal variation, has been declining steadily since the autumn of 1933, as appears from the graph at the bottom of page 85. If we consider the figures of industrial unemployment, we find that the provisional figures show an increase in 1934 over the preceding

years. After eliminating the unemployment figures for the building trade we observe that 1934 was considerably worse than 1933 and 1932. The relatively favourable figures in the building trade for 1934 were caused by the extremely mild weather in December, whereas December 1933 was a month of severe frost (see graphs on page 86).

After a slight revival in the third quarter of 1934 the fourth quarter showed a marked fall in the value of exports. The adjusted value of exports dropped to f 171 million in the fourth quarter against f 186 million in the third quarter. Imports decreased steadily during the whole year, both in quantity and value. Especially the „Agricultural Crisis Act of 1933” caused a large diminution of the import of all kinds of fodder grains. On page 87 a list is given of the principal agricultural produce and industrial products exported during the last few years and the prices obtained.

The figures on shipping show a fairly constant tonnage in commission; the total tonnage decreased considerably, which is reflected in a decline of the number and tonnage of ships laid up; this is the consequence of the breaking-up of old tonnage and the sale abroad.

The outstanding feature in the money market of 1934 was the conversion of public loans up to an amount of 1880 million guilders. The amount of new share capital issued (f 16.6 million) was somewhat larger than in the previous three years, which is to be seen from the graph on page 88. However, it must be borne in mind that f 15 million of these new issues represents an issue of the „Nederlandsche Handel Maatschappij” (Dutch Trading Company) together with a reduction of the original capital of the company. The open market rate of discount decreased slightly during the last months of 1934, whereas the bank rate remained quite constant.

Omloopsnelheid van de Giroaldi bij De Nederlandsche Bank.

Jaar	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
1927.....	122,1	176,0	160,3	162,8	153,5	107,8	101,4	120,7	130,4	117,2	123,3	108,3
1928.....	109,4	89,8	100,4	105,3	112,9	95,7	106,8	108,7	102,1	107,4	123,6	103,3
1929.....	96,6	119,5	251,4	239,2	287,5	250,2	252,2	222,9	272,2	219,0	193,8	187,9
1930.....	140,9	174,9	191,3	227,8	209,9	90,1	186,3	151,0	182,3	89,7	142,0	133,8
1931.....	134,9	96,9	161,1	187,8	193,9	97,2	38,3	12,3	15,8	13	9,6	11,0
1932.....	16,5	16,8	17,5	12,9	10,4	6,3	6,5	5,5	5,7	6,7	5,1	5,5
1933.....	5,7	7,4	8,1	7,8	14,5	19,0	32,4	14,7	13,4	9,4	7,5	7,2
1934.....	8,1	13,3	16,6	23,0	18,7	16,2	17,8	10,7	10,3	12,0	10,4	10,6

CONJUNCTUURPOLITIEK IN BELGIË.

I.

Bij de wet van 31 Juli 1934 zijn aan de Belgische regering door de Kamer der Volksvertegenwoordigers en den Senaat volmachten toegekend met het oog op het economisch en financieel herstel en de vermindering van de openbare lasten. Nog voordat de periode, waarvoor deze volmachten waren verleend (zes maanden), was verstreken, heeft het kabinet onder leiding van Graaf De Broqueville zijn ontslag aan den Koning aangeboden. Het nieuwe kabinet, dat door Theunis is gevormd, heeft de periode van volmachten, met één maand, tot einde Februari, verlengd.

Hieronder zullen wij nagaan, welke besluiten door de Belgische regering op grond van de machtigingswet zijn genomen; wij beperken ons ditmaal echter tot die van het kabinet-De Broqueville, dat op 12 Nov. 1934 is afgetreden. In het Kwartaalbericht van April zullen wij de maatregelen van het kabinet-Theunis aan een beschouwing onderwerpen. Het materiaal is, terwille van een goed inzicht, ingedeeld in rubrieken. Om voor belangstellenden het opzoeken te vergemakkelijken, hebben wij achter elken maatregel het nummer van het betreffende Koninklijk Besluit vermeld.

I. Reorganisatie van het bank- en beurswezen.

1. Credietpolitieke maatregelen.

a. Banken.

De banken kunnen haar bevroren vorderingen overdragen aan de Nationale Mij. voor Krediet aan de Nijverheid en daarvoor obligaties (rente 3 pCt.) ontvangen. De Staat waarborgt de terugbetaling van deze obligaties tot een bedrag van Frs. 2 milliard. De rente van de door de banken overgedragen schuldvorderingen — deze vervallen eerst na 20 jaar — is op 4½ pCt. vastgesteld, hetgeen voor het bedrijfsleven tevens een aanzienlijke rentebesparing beteekent. Het verschil in renteopbrengst tusschen 4½ en 3 pCt., verminderd met 0.15 pCt. administratiekosten, wordt gestort in een amortisatiefonds. De banken blijven aansprakelijk voor verliezen op de overgedragen vorderingen. Blijft één bank in gebreke, dan dient het saldo van de speciale rekening van het amortisatiefonds van de andere cedenten tot aanzuivering (Nr. 1).

b. Wijziging van het karakter van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.

De Nat. Mij. is de spil, waarom de credietpolitieke maatregelen ten behoeve van de banken draaien. Tot dusverre mocht zij credieten verlenen uitsluitend door tusschenkomst en onder waarborg van een bank of soortgelijke instelling. De statutenwijziging, die tengevolge van bovengenoemde overdracht van de credieten door de banken is doorgevoerd, geeft haar meer vrijheid (Nr. 3).

Verder is bepaald, dat de Nat. Mij. de terugbetaling van de schuldvordering vóór den termijn van 20 jaren kan vorderen, indien de handelingen van den schuldenaar de vordering in gevaar brengen. De garantie van den Staat, die tot dusverre gold voor de rentebetaling van obligaties met een looptijd van meer dan 5 jaren, wordt uitgebreid tot alle obligaties en strekt zich voortaan niet alleen uit tot de rente maar ook tot de aflossing van uitgegeven of uit te geven obligaties of kasbons (Nr. 27).

c. Middenstand.

De credietpolitieke maatregelen ten behoeve van den Middenstand worden hieronder afzonderlijk behandeld.

2. Structuurveranderingen in het bankwezen.

Ter bescherming van de spaarders en tot verruiming van het crediet heeft de regering het gemengde bankstelsel in België afgeschaft. De banken worden zuivere depositobanken, terwijl de aandelenportefeuille der banken door afzonderlijke maatschappijen zal worden beheerd. De nieuwe depositobanken mogen slechts in het bezit zijn van: 1e. aandelen van andere depositobanken, onder bepaalde voorwaarden; 2e. effecten, uitgegeven door den Belgischen Staat, door de kolonie (of onder hun waarborg), door provinciën en gemeenten; 3e. gedurende 6 maanden van alle andere Belgische of buitenlandsche aandelen of obligaties met welker uitgifte zij belast zijn. Verder moeten de depositobanken elke maand een staat van activa en passiva publiceren. (Nr. 2).

Oorspronkelijk was vastgesteld, dat het volgestort kapi-

taal der depositobanken minstens Frs. 10 miljoen moest bedragen. Dit is voor bestaande instellingen later vermindert tot Frs. 1 miljoen. Belangrijk is de bepaling, dat als depositobanken niet worden beschouwd die maatschappijen, die geen andere gelddeposito's ontvangen dan die van een of meerdere nijverheids- of handelsondernemingen, waarin zij deel hebben en waarvan zij den financieelen dienst verzekeren (Nr. 14).

3. Regeling van de handelsbeurzen en van het beroep van commissionnaires en makelaars.

De werkwijze van goederen- en effectenbeurzen wordt opnieuw geregeld. Aan het beroep van commissionnaire en makelaar worden strenge eischen gesteld. Zij mogen o.a. niet door een contract of andere overeenkomsten met banken of financieele instellingen opdrachten aanvaarden tot het uitvoeren van beursorders. Hun taak bestaat uitsluitend in het optreden als tusschenpersoon. De openbare uitgifte van effecten is hun verboden. Verder is verrekening van orders buiten de beurs verboden; de verrekening mag alleen geschieden tusschen wisselagenten onder controle van een afgevaardigde der in te stellen beurscommissie en onder bij verordening voorziene voorwaarden. Ook de nootering van effecten en deviezen is aan strenge bepalingen onderworpen (Nr. 9).

4. Reorganisatie van den termijnhandel.

Strenge bepalingen zijn uitgevaardigd betreffende de dekking van een transactie op termijn. Indien de tusschenpersonen deze bepalingen niet toepassen, kunnen zij den schuldenaar niet in rechten aanspreken. Het gevaar, dat minder nauwgezette agenten onwetende cliënten zouden aanzetten tot transacties, die slechts het karakter van spel zouden vertoonen, wordt op deze wijze afdoende beteugeld (Nr. 10).

II. Bescherming van de rechten van spaarders en aandeelhouders.

1e. Reorganisatie van het bank- en beurswezen.

Wij verwijzen hiervoor naar bovenstaande maatregelen, die mede genomen zijn met het doel om den spaarders grotere waarborgen te verlenen dan zij tot dusverre hadden. Inzonderheid de scheiding van deposito- en effectenzaken bij de banken en de reorganisatie van het beurswezen dienen ter behartiging van de belangen van de spaarders.

2e. Preventief toezicht op de beheerders van ondernemingen.

Personen, die tot een voorwaardelijke straf van ten minste 3 maanden zijn veroordeeld om een in de wet genoemd misdrijf, mogen geen ambt van beheerder, van commissaris of zaakwaarnemer in een vennootschap of aandelen, een coöperatieve vennootschap of credietvereniging, geen beroep van wisselagent of bankier uitoefenen. Door dezen maatregel wil de regering het toezicht en het beheer ontzeggen aan onwaardige personen, wier gebrek aan rechtschapenheid duidelijk blijkt of aan personen, zooals gefailleerden, die zich ongeschikt hebben getoond hun eigen zaken te beheren (Nr. 22).

3e. Afscaffing van aandelen met meervoudig stemrecht.

Het meervoudig stemrecht wordt in België radicaal afgeschaft. Tevens is bij deze gelegenheid het stemrecht van de winstaandeelen geregeld in dien zin, dat een einde wordt gemaakt aan de misbruiken om een buitensporig stemrecht toe te kennen aan winstbewijzen, die vaak slechts een onbestemden inbreng vertegenwoordigen (Nr. 26).

III. Verlaging van lasten.

1. Renteverlaging.

De credietpolitieke maatregelen beoogen niet alleen het scheppen van de mogelijkheid tot uitbreiding van het credietverkeer en de bescherming van de belangen van de spaarders, maar ook een verlichting van de lasten van het bedrijfsleven door verlaging van de rente van de door de banken aan de Nat. Mij. gecedeerde vorderingen tot 4½ pCt., een rentestand, die voor België buitengewoon laag is (Nr. 1 en 2).

Om de verlaging van den rentestand spoedig algemeen ingang te doen vinden, mag elke debiteur tot 1 Juli 1936 de geldleening, die hij heeft aangeaan, onder bepaalde voorwaarden, terugbetalen. Deze bepaling geldt voor hypotheeken, obligatieleeningen en alle andere soorten leeningen. De vennootschappen, die hypotheeken verlenen, mogen haar obligaties of kasbons slechts terugbetalen bij gedeelten, in

verhouding tot de vervroegde terugbetalingen van haar debiteuren met dien verstande, dat de in aanmerking komende titels worden uitgeloot (Nr. 7).

2. Belastingverlaging.

Deze betreft in de eerste plaats een verlaging van de belasting op roerende goederen. Verder zijn deposito's, die niet meer dan 2 pCt. rente krijgen, van de belasting op roerende goederen vrijgesteld. Voor sommige ambtenaren van openbare diensten is de belastingvoet van de z.g. nationale crisisbijdrage verlaagd. Ook voor groote gezinnen is een verlichting der belastingen voorzien (Nr. 4).

De registratierechten van hypotheken worden verlaagd of afgeschaft. Tijdelijke vrijstelling van belasting wordt verleend voor die maatschappijen, die vóór 1 Juli 1936 veranderingen in het maatschappelijk kapitaal aanbrengen, mits zij sedert 15 maanden geen dividend hebben uitgekeerd. Bij fusies van maatschappijen zal de belasting voortaan op het netto-actief en niet meer op het bruto-actief worden gevestigd. De zegelrechten op handelspapier worden verlaagd; de belasting op bankvoorschottenrekeningen wordt afgeschaft (Nr. 5).

3. Verlaging van notarieele tarieven.

In verband met de verschillende contractwijzigingen, die zullen plaats vinden als gevolg van de verlaging van registratierechten enz., worden de honoraria der notarissen verlaagd (Nr. 8).

4. Wijziging van enkele fiscale bepalingen.

Deze wijziging betreft o.a. een verlaging van de grondbelasting voor die onroerende goederen, waarvan de huurwaarde sterk is gedaald. De registratierechten voor overdracht van handelszaken worden verlaagd van 7 tot 5 pCt. waarmede aan de wenschen van den Middenstand tegemoet wordt gekomen. Om den handel in onroerende goederen te doen herleven, wordt onder bepaalde voorwaarden, de helft van de registratie- en overschrijvingsrechten gerestitueerd, indien een bij authentieke acte verkregen onroerend goed binnen twee jaar geheel of ten deele wederverkocht wordt (Nr. 13).

5. Huren.

De regeering heeft om het vraagstuk van de huren op te lossen drie soorten van maatregelen genomen.

a. Verbreking van huurovereenkomsten.

De huurder kan onder bepaalde in het besluit genoemde voorwaarden, de huurovereenkomst opzeggen. De verhuurder kan zich hertegen verzetten, waarna de rechter beslist. Dit besluit is van toepassing, zoowel op gebouwen voor handelsdoeleinden als op woonhuizen.

b. Beperking van sommige huurprijzen.

De huurprijzen van kleine woningen of gedeelten van woningen worden beperkt. Voor huizen, gebouwd vóór 1 Aug. 1914 mogen de huurprijzen niet meer bedragen dan zevenmaal de huurwaarde van 1914. De huurprijzen van bepaalde andere huizen mogen niet meer bedragen dan $\frac{5}{4}$ van het kadastraal inkomen, voorzover dit inkomen niet hooger is dan nader in het besluit genoemde bedragen. De beperking blijft van kracht tot Januari 1936. In het woord „huurprijs” zijn noch de belastingen, noch andere bijkomende, den huurder opgelegde lasten begrepen.

c. Verlenging van sommige huurovereenkomsten.

Deze maatregel voorziet de verlenging tot Januari 1936 van het recht van bewoning van de huurders en onderverhuurders van de onder b genoemde woningen (Nr. 25).

IV. Steun aan het bedrijfsleven.

1. Invoering van een stelsel van gecontroleerd beheer.

Dit stelsel beoogt de ondernemers in de gelegenheid te stellen een faillissement te voorkomen en zoo de mogelijkheid te scheppen ondernemingen te reorganiseeren of de activa onder betere voorwaarden te realiseeren. Het stelsel bestaat hierin, dat een onderneming, die nog niet failliet is verklaard of die nog geen accoord heeft bekomen, onder controle wordt geplaatst van een of meer deskundige commissarissen, die het beheer overnemen.

Tijdens de periode van dit beheer worden alle vervolgingen geschorst; aan den anderen kant wordt er gewaakt voor de belangen van schuldeischers en derden. De commissarissen kunnen alle transacties voorschrijven of toelaten, welke de belangen van de schuldeischers of van de onderneming vereischen. De rechtbank kan het plan tot reorga-

nisatie of tot verkoop der activa alleen goedkeuren, wanneer meer dan de helft der crediteuren, die meer dan de helft van de passiva vertegenwoordigen, tot het plan toetreedt. Dit besluit blijft slechts van kracht tot 31 Dec. 1935 (Nr. 11).

2. Verruiming van de bepalingen inzake uitstel van betaling.

Volgens art. 599 W. v. K. is voor uitstel van betaling de toetreding vereischt van de meerderheid der crediteuren, die drievierden van al de vorderingen vertegenwoordigen. Deze bepalingen worden in zooverre verzacht, dat niet drievierden, doch de helft van het aantal crediteuren moet toestemmen om uitstel van betaling te verkrijgen. Dit besluit geldt tot 31 Dec. 1936 (Nr. 12).

3. Wijziging van sommige wetsbepalingen betreffende douanerechten, accijnzen en verbruiksbelastingen.

Verlenging van de verlaging van den accijns op suiker, vervaardigd uit inheemsche bieten. Deze maatregel was reeds in vorige seizoenen ten bate van de bietentelers genomen. Om ontduiking tegen te gaan, wordt de verbruiksbelasting van alcohol, die tot het vervaardigen van reukwerk dient, verminderd. Verder wordt de verbruiksbelasting op appelwijn verlaagd om de productie van dezen drank te stimuleeren (Nr. 24).

V. Steunmaatregelen ten behoeve van den Middenstand.

1. Credietverleening.

a. Uitbreiding van het crediet voor ambachtswerktuigen.

Bij de wetten van 29 Maart 1929 en 10 Aug. 1933 is de regeering reeds gemachtigd geworden door de Alg. Spaar- en Lijfrentekas credieten te verleenen aan de ambachtslieden tot een bedrag van Frs. 35 miljoen. Dit bedrag is thans verhoogd tot Frs. 50 miljoen (Nr. 17).

b. Uitbreiding van het klein beroepscrediet.

Bij de wet van 11 Mei 1929 is de Hoofdkas voor het kleinberoepscrediet opgericht, die credieten verleent door tusschenkomst van een instantie, waarvan de middenstand zelf het kapitaal heeft bijeengebracht. De waarborg van den Staat, die Frs. 50 miljoen bedroeg, is tot Frs. 150 miljoen verhoogd. Bovendien zal getracht worden den rentevoet, die tot dusverre minstens 6 pCt. voor leeningen op middelmatigen en langen termijn bedroeg, te verlagen (Nr. 18).

c. Tijdelijk credietfonds voor den Middenstand.

Dit Fonds is opgericht met het doel om grootere middenstandszaken, die moeilijk bij de banken crediet kunnen krijgen te helpen. De verbintenissen van het Fonds, dat een kapitaal van Frs. 50 miljoen heeft, worden tot een bedrag van Frs. 350 miljoen gewaarborgd door den Staat. Van dit bedrag is Frs. 250 miljoen bestemd voor transacties op korten en middelmatigen termijn, en Frs. 100 miljoen om de voorschotten van den Middenstand bij de banken te doen ontdoeien. De banken ontvangen daarvoor obligaties, die 3 pCt. rente geven, terwijl de rente voor deze middenstanders op $4\frac{1}{4}$ pCt. wordt gebracht. Het Credietfonds vervult dus dezelfde functies als de Nat. Mij. voor Krediet aan de Nijverheid n.l. het overnemen van de banken van bevroren leeningen (Nr. 19).

2. Belastingverlichting.

In aansluiting op bovenvermelde maatregelen heeft de regeering de zegelrechten, die op crediettransacties van den Middenstand vallen, verlaagd (Nr. 20).

VI. Diversen.

1. Verscherping van contróle teneinde ontduiking van de betaling van invoerrechten en accijnzen te voorkomen (Nr. 6).

2. Wijziging van het stelsel van weduwen- en wezenpensioen (Nr. 15).

3. Wijziging van de wetgeving op de pensioenen (Nr. 16).

4. Verhoging van de zegelrechten op paspoorten.

Het zegelrecht voor een paspoort geldig gedurende twee jaar is verhoogd tot Frs. 200 (Nr. 21).

50. *Overdracht van de waarborg op de door de Oostenrijksche regeering uit te geven conversieleen-ning* (Nr. 23).
60. *Vervroegde aflossing van een in Frankrijk opge-nomen leening.*
Op 15 Febr. 1935 zal het restant van de 6½ pCt. leening, die in 1923 in Frankrijk is opgenomen en welke Frs. 400 miljoen bedroeg, worden afgelost (Nr. 28).
70. *Verlenging van den termijn voor de aanslagen in de voor 1933 verschuldigde nationale crisisbelas-ting* (Nr. 29).
80. *Wijziging van het fiscale stelsel van minerale oliën* (Nr. 30).
90. *Wijziging van de wet betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood* (Nr. 31).
100. *Vereenvoudigingen in de administratie.*
Deze vereenvoudigingen betreffen de uitkeeringen van de toelagen aan de burgerlijke oorlogsslachtoffers en van de militaire pensioenen (Nr. 32).
110. *Wijziging van sommige bepalingen van de Ge-meentewet, van de Gemeentekieswet en van het Landelijke Wetboek* (Nr. 33).

Strekking van bovengenoemde maatregelen.

De methode van de bestrijding van de nadeelen van de depressie is in België tot voor kort van anderen aard geweest dan in de overige landen van het goudblok. Het economisch leven is in dit land geruimen tijd in het algemeen geheel aan zichzelf overgelaten, waardoor de prijsdaling zich op vele gebieden van het bedrijfsleven duidelijk heeft geopenbaard. De Landbouw is bijv. in België lang niet zoo sterk beschermd als in Frankrijk, Italië, Zwitserland en Nederland, terwijl ook aan andere bedrijfstakken weinig steun werd verleend door middel van handelspoli-tieke maatregelen. Dit heeft er o.a. toe geleid, dat de kosten van levensonderhoud in de laatste jaren veel sterker zijn gedaald dan in de andere landen van het goudblok, waardoor de voorsprong, die het ten opzichte van enkele goudlanden reeds bezat, nog werd vergroot.¹⁾

Ondanks deze grotere mate van elasticiteit in de Belgische volkshuishouding, kon het bedrijfsleven zich niet in voldoende mate bij de gewijzigde toestan-den op de wereldmarkt aanpassen. België is in hooge mate van de wereldmarkt afhankelijk. Gerekend per hoofd van de bevolking is zijn uitvoer groter dan in eenig ander land ter wereld.

Ondanks het feit, dat België zijn relatieve positie in het internationale ruilverkeer in alle opzichten heeft kunnen handhaven en zelfs de laatste jaren nog heeft kunnen verbeteren¹⁾, bleven de moeilijk-heden toenemen. Dit is voor een zeer belangrijk deel toe te schrijven aan de geweldige prijsdaling van zijn uitvoerproducten.

Tegenover de geringe opbrengsten van de pro-ductie staat het feit, dat de uitgaven zich, ondanks een vrij aanzienlijke *nominale* loondaling, hierbij niet voldoende snel konden aanpassen, zoodat het bedrijfs-leven als geheel in moeilijkheden bleef verkeereren en niet in staat was de bij de banken opgenomen credie-ten af te lossen. De banken moesten, om haar liqui-diteit te behouden, weer overgaan tot het opvragen van die credieten, welke nog konden worden afge-lost, terwijl onder deze omstandigheden van het ver-leenen van nieuwe credieten geen sprake meer was.

Deze moeilijkheden, die voor een belangrijk deel voortvloeien uit de structuur van het Belgische bank-

wezen, hebben geleid tot tweeërlei maatregelen, nl. eenerzijds tot een verruiming van de credietverleening, anderzijds tot een verlaging van de belastingen.¹⁾ De regeering rekent er op, daardoor de bedrij-vigheid te kunnen aanwakkeren. De credietpolitieke maatregelen beoogen de bevroren credieten van de banken te doen ontdooien, door de Nat. Mij. voor Krediet aan de Nijverheid. De Staat heeft zich hier-toe tot een bedrag van Frs. 2 milliard garant ge-steld. Tevens hebben deze maatregelen ten doel de rentestand te verlagen, daar de credietnemers voor de door de banken aan de Nat. Mij. te cedeeren vor-deringen niet meer dan 4¼ pCt. rente betalen. De rentebesparing voor het bedrijfsleven wordt geschat op Frs. 200 miljoen, terwijl de lasten door de belas-tingverlaging, verlicht zullen worden met Frs. 150 miljoen. Naast de industrie zal ook de middenstand op dezelfde wijze worden gesteund. De credietexpansie ten behoeve van den Middenstand betreft een bedrag van Frs. 550 miljoen.²⁾

Om de credietverruiming door te voeren, heeft de regeering het wenschelijk geoordeeld in het bankwezen een scheiding te voltrekken tusschen de deposito-zaken en de effectenzaken. De Belgische banken zullen zich voortaan voornamelijk beperken tot de credietverleening op korten termijn en het beheer van de effectenportefeuille overdragen aan aparte instellingen. Te dien einde moeten de banken zich aan bepaalde eischen onderwerpen.¹⁾

Deze waarborgen dienen tevens ter bescherming van de belangen van de spaarders. In dezelfde rich-ting gaan de bepalingen betreffende het beurswezen, waaraan in België zeer veel ontbreekt, hetgeen reeds herhaaldelijk tot critiek aanleiding heeft gegeven. De nieuwe besluiten inzake het preventief toezicht op de beheerders van ondernemingen en inzake het afschaf-fen van aandelen met meervoudig stemrecht hebben dezelfde strekking.²⁾

Naast de steun, die aan bepaalde groepen (ban-ken, industrie, middenstand en spaarders) wordt verleend, zijn er ook maatregelen genomen om eenerzijds het aanpassingsproces te versnellen en anderzijds de nadeelige gevolgen van een al te snelle prijsdaling te verzachten.

Evenals in andere landen wordt in België een eenigszins aanzienlijke daling van de kosten van levensonderhoud geremd door de betrekkelijk hooge huren van kleine woningen. De regeering heeft ook op dit gebied ingegrepen teneinde de verlaging van huren te bevorderen. Deze maatregelen moeten tevens beschouwd worden in het licht van de algemeene daling van de kapitaalrente, die de regeering nastreeft en die zij tracht te bevorderen, eenerzijds door de mogelijkheid geldleeningen vóór den vervaldag op te zeggen en anderzijds door verlaging van de regis-tratierrechten en notarieele tarieven.

Teneinde de nadeelige gevolgen van de groote prijsdaling te verzachten voor die ondernemingen, die haar verplichtingen tegenover derden niet meer kun-nen nakomen, zijn o.a. de bepalingen inzake uitstel van betaling verruimd. Tevens is het z.g. systeem van gecontroleerd beheer ingevoerd, dat de mogelijk-heid scheidt zwakstaande ondernemingen te reorgani-seeren of de activa onder betere voorwaarden te realiseeren.

Het overzicht van de conjunctuurpolitieke maat-regelen van België is, zooals reeds in het begin op-gemerkt, niet volledig. Eerst indien alle maatregel-en van het kabinet-Theunis bekend zijn geworden, kan men het geheel beter beoordeelen. Uit het bovenstaande is intusschen voldoende gebleken, dat ook in België de politiek van onthouding van ingrijpen in het economisch leven heeft plaats gemaakt voor een politiek van staatsinterventie.

¹⁾ Zie de beschouwing over de ontwikkeling van het deflatieproces in de landen van het goudblok in het Kwar-taalbericht van October 1934.

¹⁾ Uitvoeriger beschouwingen over deze maatregelen zijn opgenomen in E.-S.B. van 22 en 29 Aug. 1934.

²⁾ Zie E.S.B. van 28 Nov. 1934.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN NEDERLANDSCH-INDIË. *)

(Samengesteld in overleg met het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's Gravenhage).

De voornamelijk tot September bekende conjunctuurgegevens vertoonen voor het derde kwartaal van het afgelopen jaar geen belangrijke wijziging in den toestand. Wel kan door de gestegen waarde van den uitvoer in het algemeen en van eenige belangrijke producten in het bijzonder, van verderen achteruitgang moeilijk meer gesproken worden, doch daar anderzijds de uitvoer van andere artikelen nog een daling vertoont, blijft het geheele economisch leven zich nog steeds op een laag niveau van activiteit voortbewegen. Doch zijn er teekenen, die op een beginnende verbetering schijnen te wijzen. Dit behoeft overigens geen verwondering te wekken, daar in het afgelopen jaar in de meeste belangrijke grondstofleverende landen een beginnend herstel is ingetreden als gevolg van de grootere vraag naar grondstoffen en de prijsstijging — in Ponden Sterling gerekend — die zich op enkele gebieden heeft voorgedaan.

Als gunstig verschijnsel dient zeer zeker de verbeterde ruilvoet met het buitenland gememoreerd te worden. De verhouding tusschen de indexcijfers van de prijzen der invoer- en uitvoerartikelen, welke voor 1929 1,26 bedroeg, werd voor Indië in de jaren daarna steeds ongunstiger en bedroeg in 1933 zelfs 1,93. In 1934 verbeterde de ruilvoet weer eenigszins, zoodat het verhoudingscijfer in September weer tot 1,78 gedaald was. Door de gestegen prijzen van eenige uitvoerartikelen, vooral echter door de groote prijs- en hoeveelheidsstijging van den rubber-uitvoer, vertoont de totale export in vergelijking met het vorige jaar een niet onaanzienlijke toename. Daar de invoer zich nog steeds in dalende richting beweegt, neemt het tot 1933 sterk gedaalde uitvoersaldo weer gedurig toe.

Foreign Trade in the period Jan./Sept.					
Handelsbeweging in de periode van Jan. t/m. Sept.					
Imports		Exports		Excess of exports	
Invoer	Uitvoer	Uitvoer	Uitvoer	Uitvoersaldo	
in mill. kg	in mill. gld.	in mill. kg	in mill. gld.	in mill. gld.	
1929	2.505	807.2	6.584	960.4	153.2
1930	2.239	649.0	6.467	818.6	169.6
1931	1.693	418.0	6.043	636.6	218.6
1932	1.284	307.6	6.486	448.9	141.3
1933	1.248	231.5	6.180	362.6	131.1
1934	1.121	215.1	6.617	396.0	180.9

De rubberuitvoer onderging in het tweede halfjaar tengevolge der restrictie een daling. De rubberprijs is echter, ondanks de in September ingetreden daling, in vergelijking met het vorige jaar nog zooveel hooger, dat de uitvoerwaarde er gunstig door beïnvloed wordt. Ook de positie van den thee-uitvoer kan, vooral nu de prijsdaling opgehouden heeft, gunstig genoemd worden. Daartegenover staat, dat het restrictiepercentage, dat 12½ pCt. bedroeg, voor 1935/36 tot 17½ pCt. is verhoogd, waardoor dus voor het volgende jaar met een geringer uitvoerquantum voor thee valt te rekenen.

De export der meeste andere producten daalde evenwel. Vooral de export en de prijs van suiker is nog steeds zeer ongunstig, evenals die van copra.

	Uitvoer in		in mill. gld.	
	Jan./Sept.	in mill. kg	1933	1934
<i>in waarde gestegen goederen</i>				
ondernem. rubber	129.6	149.0	17.5	36.3
bevolk. rubber	105.9	218.1	6.2	27.8
thee	56.1	47.5	19.1	32.7
<i>in waarde gedaalde goederen</i>				
aardoliën	3.266.7	3.646.2	77.4	75.1
suiker	836.6	775.9	44.7	33.8
copra	354.6	300.0	29.8	12.0
koffie	52.1	66.0	18.6	17.8

*) Bij het ter perse gaan ontvingen wij de nieuwste gegevens, die niet meer in den tekst verwerkt konden worden, doch wel in den conjunctuurstaat zijn opgenomen.

THE ECONOMIC SITUATION IN THE NETHERLANDS-INDIES.

(Issued in conjunction with the Centraal Bureau voor de Statistiek at the Hague).

In the past year's third quarter the economic situation did not change materially. There are some indications of a slight improvement, which are less pronounced than the marked recovery in some other countries exporting raw materials.

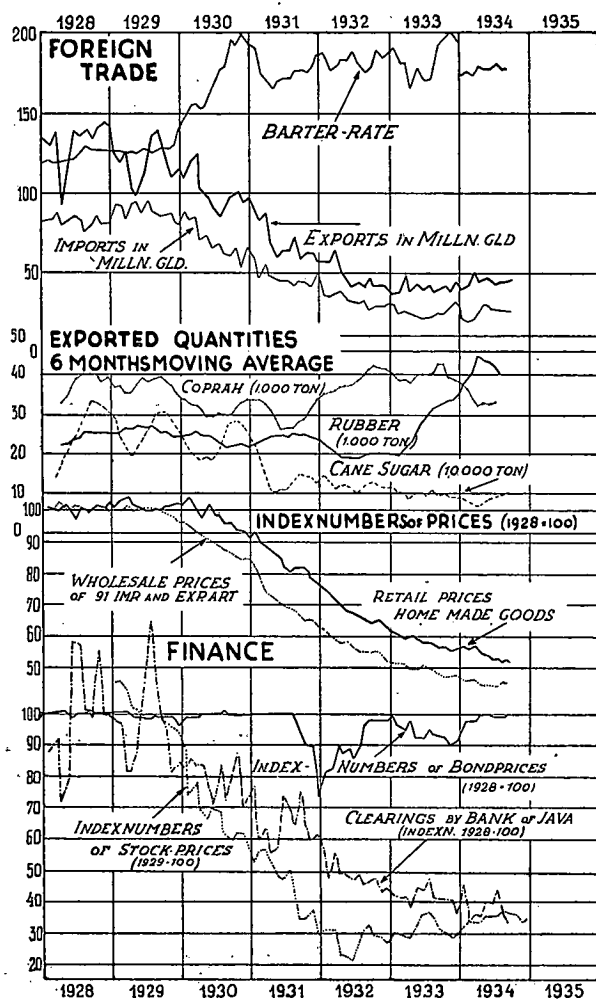
The barter rate developed favourably (see graph below). The proportion of prices of import to those of export goods was 1,26 in 1929, 1,93 in 1933 and 1,78 in Sept. 1934 on the basis of 1928 is 1.— A rise of the value of exports in 1934, together with the incessant drop in the value of imports, caused the excess of exports to increase. The figures of the foreign trade are given in the table in the preceding column on this page.

After the rubber restriction became effective in June 1934 the export of rubber decreased, but the price was considerably higher than in 1933. The tea export is also favourable. Export of most other commodities, however, declined, especially of sugar and coprah, both in regard to quantity and price.

Imports of rice and piece goods declined after import quota were fixed in the course of 1934. Imports of machinery show a marked increase, caused by the installation of a number of new factories showing the progress of industrialisation in the Netherlands Indies.

Notwithstanding the fact that a policy of deflation was maintained, evident from the still decreasing amount of bank notes in circulation and amounts cleared, and notwithstanding the conversion of a large amount of the public debt, it has not yet been possible to balance the budget. The public debt is still increasing. Tables on the next page give the public debt and the new capital, issued in Holland for the Netherlands Indies.

From November 1934 regulations have been issued for some branches of industry. The regulations prescribe a licence for the operation of an enterprise: New enterprises may only be founded after a special governmental permit has been obtained, and the same is necessary for the extension of existing industries and the introduction of new methods of production, or for the reopening of closed factories.

Ook bij den *invoer* zijn eenige verschuivingen waar te nemen. De *invoer* van eetwaren en genotmiddelen daalde vooral tengevolge der lage rijstinvouren. Eveneens een afneming vertoonde de *invoer* van garens, manufacturen enz. Daarentegen is — een typisch verschijnsel van industrialisatie — bij den *invoer* van machinerieën, werktuigen enz. een stijging waar te nemen. Deze stijging zal dan ook wel in verband staan met de berichten over oprichting van fabrieken voor natuurzijden weefsels, lampenbatterijen, flesschen, banden, verf, lucifers, vaten, zeep, enz.

Invoer in	in mill. kg		in mill. gld.	
Jan./Sept.	1933	1934	1933	1934
Garens, manufact. enz.	94.0	93.7	75.0	69.8
eetwaren, enz.	542.8	383.5	64.1	52.9
ijzer, ijzerlegeringen, enz.	118.9	123.0	14.1	14.8
machines, enz.	17.3	23.2	13.6	15.7

Bij de prijsbeweging is het tegengesteld verloop van de kosten van voeding van een Europeesch en van een Inlandsch gezin opmerkelijk. De voedingskosten voor een Europeesch gezin daalden in vergelijking met dezelfde maand van het vorig jaar met 12 pCt., die van een Inlandsch gezin stegen met 3 pCt.

De voortgaande daling der bankbiljetten-circulatie en der omzetten in de clearing wijst erop, dat het deflatieproces nog niet ten einde is. De verder afnemende achterstand der afdelings- en desabanken (f 15,9 miljoen voor Juli 1933 en f 13,3 miljoen in Juli 1934) is een gunstiger verschijnsel. Door de conversie van een aantal 5 pCt. en 4½ pCt. leeningen (totaal voor f 485 miljoen) in een van 4 pCt. onder Nederlandsche garantie, werd de rentelast aanzienlijk verlaagd.

Niettemin is de Regeering er nog niet in geslaagd het evenwicht in de begrooting te herstellen. De uitgaven zijn weliswaar in enkele jaren gedaald van ruim f 500 miljoen tot ongeveer f 300 miljoen, dus met ruim 40 pCt., doch de inkomsten zijn in sneller tempo en sterker gedaald en worden voor dit jaar geraamd op slechts f 250 miljoen.

Government Debt in million guilders.

	Ned.-Ind. schuld in mill. Gld.		Total
	Funded debt	Floating debt	
ult.	Vaste schuld	Vlottende schuld	Totaal
1928	1.011	— 7	1.004
1929	980	43	1.023
1930	1.064	101	1.165
1931	1.140	187	1.327
1932	1.188	241	1.429
1933	1.261	250	1.511
1934	1.370	138	1.508

In November werd door het Indische Gouvernement voor f 150 mill. à 4 pCt. in Nederland opgenomen. Het overige in Nederland door Indië opgenomen kapitaal was dit jaar voor thee- en rubberondernemingen bestemd.

Capital issues in Holland for the Dutch East Indies in million guilders.

In Nederland door openbare uitgiffen opgenomen obligaties en aandelen in mill. Gld.

	Shares	Bonds	Total
	Aandelen	Obligat.	Totaal
1929	4.1	61.9	66.0
1930	0.9	115.2	116.1
1931	1.5	102.1	103.7
1932	—	104.4	104.4
1933	—	—	—
1934	1.0	151.7	152.7

Op 23 October werd de bedrijfsreglementeeringordonnantie afgekondigd (zie de E.-S. B. van 5 December 1934). Als verdere regeeringsmaatregelen noemen wij de met ingang van 1 September opgeheven contingententeering van aardewerk, terwijl de biercontingenteering werd verlengd. Op handelspolitiek gebied was het, voorloopig zonder resultaat, afbreken der onderhandelingen met Japan van beteekenis, terwijl er nu ook met Duitschland (vroeger reeds met Chili en Turkije) een clearingverdrag werd gesloten.

ONTWIKKELING VAN DEN OMVANG EN DE RENTE VAN DE VLOTTENDE SCHULD VAN NEDERLAND IN DE CRISIS.

De uitgifte van schatkistpapier met korteren en langeren looptijd is in de crisisjaren in versterkte mate voortgezet. Op deze wijze werd in de behoeften der schatkist voorzien, ook voor dekking van begrootingstekorten, totdat het moment gunstig was om de aldus opgelopen bedragen der vlottende staatschuld door een emissie van staatsobligaties te consolideeren.

Dit zou een aanmerkelijke verzwaring van de overheidslasten tengevolge hebben gehad, indien niet het renteniveau in de crisisjaren sterk was gedaald. Wij hebben in nevenstaande grafiek de rente weergegeven der telkenmale bij openbare inschrijving aangeboden schatkistpromessen en schatkistbiljetten evenals de stand van het particulier disconto op den dag der inschrijving. Ter vergelijking is het rendement van de 3½ pCt. obligatielening 1911 opgenomen.

Het blijkt, dat de rente van schatkistpapier zich op dezelfde wijze beweegt als die van het particulier disconto. Tot het begin van 1932 was het particulier disconto lager dan de rente van alle schatkistpapier, daarna is met eenige onderbrekingen de rente voor drie-maandspromessen tot onder het particulier disconto gedaald, terwijl die van het langer loopende schatkistpapier in het algemeen nog boven dit disconto ligt. Begin 1933 en begin 1934 daalde zelfs de rente van 6-maands promessen onder het particulier disconto.

De stand van de rente van schatkistpapier in vergelijking met het particulier disconto schijnt verband te houden met de ruimte op de geldmarkt. Hoe groter die ruimte is, tegen des te lager rente wordt op de diverse promessen en biljetten ingeschreven. Eenige aanwijzing daaromtrent geeft het percentage der toewijzingen bij de inschrijvingen; over het algemeen is bij een klein toewijzingspercentage, dus bij groot aanbod t.o.v. de vraag, de rente laag in vergelijking met het particulier disconto¹⁾; bij een groot toewijzingspercentage, dus bij gering aanbod t.o.v. de vraag, komt zij soms niet onbelangrijk boven het particulier disconto te leggen.²⁾

Geleidelijk klimt de rente op met den looptijd van het schatkistpapier. De rente der vijf-jarige biljetten, die in 1934 zijn uitgegeven, ligt slechts weinig onder de rente voor staatsobligaties.

De val van het Pond in 1931 heeft een sterken invloed gehad op het rendement der staatsobligaties; de koers van de 3½ pCt. staatslening 1911 daalde tot ongeveer 80. Ook het particulier disconto en de rente der schatkistbiljetten stegen sprongsgewijs. Daarentegen had de depreciatie van den dollar op den koers der staatsobligaties een geringeren invloed. Het wantrouwen in den gulden, dat in den zomer van 1933 eenigen tijd heeft bestaan, komt echter duidelijk tot uiting in de snelle stijging van het particulier disconto, waarmede de stijging van de rente van schatkistbiljetten gepaard ging. Nadien is dit wantrouwen geluwd, de reactie erop was zelfs zeer sterk, terwijl in het begin van 1934 een nieuwe tijdelijke stijging in den rentevoet optrad, echter minder geprononceerd dan in den zomer van 1933. Sindsdien is de rentevoet weer dalende. De drie-maands promessen geven ca. ½ pCt. rente; het minimum werd in November 1932 met 0.12 pCt. bereikt. De 3½ pCt. staatsobligaties hebben den paristand bereikt, in verband met de inmiddels doorgevoerde conversie van leeningen met hooger rentetype.

Het bedrag der zich in omloop bevindende biljetten bedroeg op de eerste van het jaar respectievelijk:

¹⁾ Men vergelijkte de curve van de toewijzingen in de onderste grafiek met de rente van drie-maands promessen in de tweede helft van 1932, het einde van 1933, begin 1934.

²⁾ Zie Sept. 1931; Eind 1931, begin 1932.

Schatkistpapier in duiz. gld.

	Promessen	Biljetten	Totaal
1930	99.090	106.717	215.807
1931	78.790	157.380	236.170
1932	232.750	178.369	411.119
1933	116.750	339.536	456.286
1934	136.940	335.524	472.464
1935	97.070	400.966	498.036

In de laatste jaren is de vlottende schuld sterk gestegen, hetgeen nagenoeg geheel is toe te schrijven aan de uitgifte van biljetten, met een looptijd van één jaar en langer. Aan vijf-jarige schatkistbiljetten werd in 1934 alleen bij openbare inschrijving voor ruim f 143 miljoen geplaatst.¹⁾

¹⁾ Gegevens zijn slechts bekend omtrent openbare inschrijvingen op schatkistpapier, niet omtrent onderhandse plaatsingen. Daar bovendien biljetten soms voortijdig worden afgelost, kan uit de bekende gegevens niet precies worden nagegaan, welk bedrag zich in omloop bevindt, en hoe de samenstelling daarvan is.

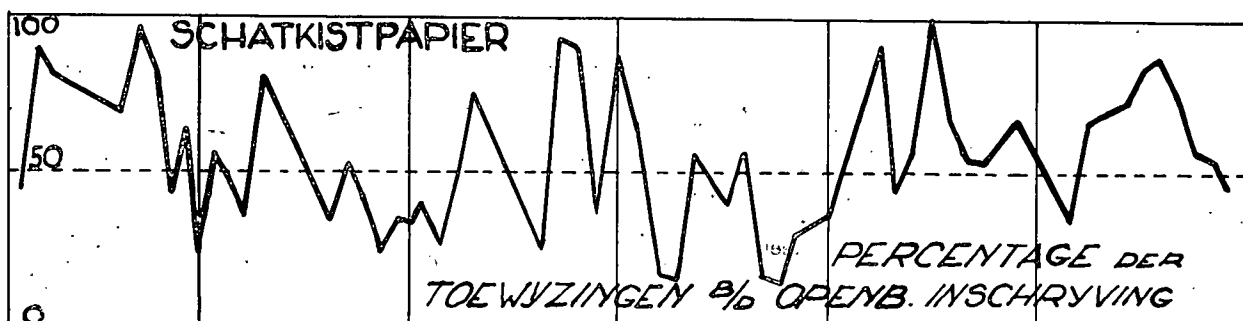
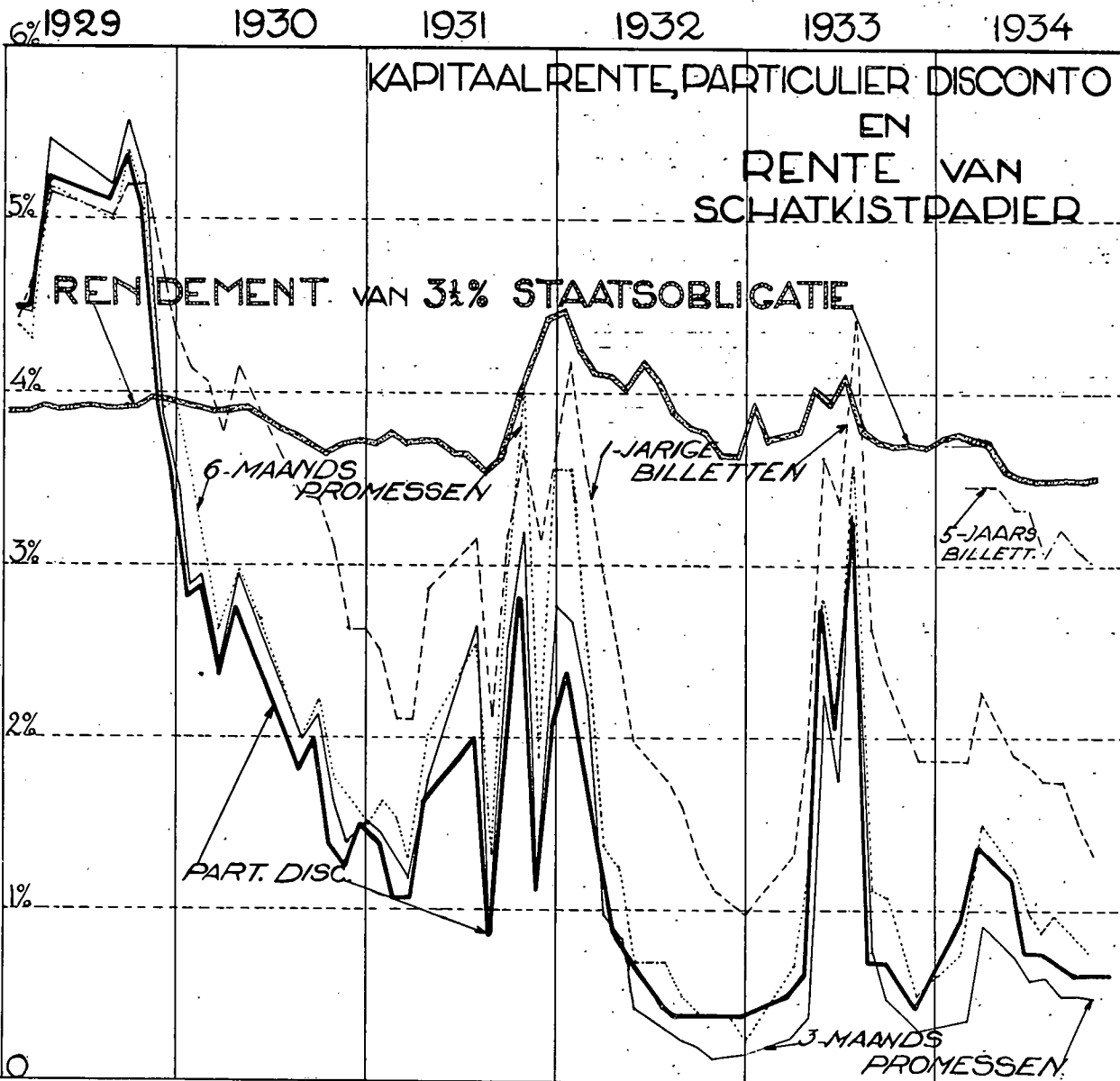
Openbaar uitgegeven promessen en biljetten (in f 1000).

Soort.	1930	1931	1932	1933	1934
3-maands	124.040	175.940	259.740	151.810	87.450
6-maands	22.300	119.400	150.870	100.410	103.310
1-jaarsbiljetten	157.317	143.527	307.836	304.911	149.568
Meerjarige....	—	17.592	—	—	143.002

In procenten van het totale bedrag.

3-maands prom.	40,8	38,5	36,1	27,3	18,1
6-maande „	7,4	26,1	21,0	18,0	21,4
Jaarsbiljetten ..	51,8	31,5	42,9	54,7	31,0
Meerjarige....	—	3,9	—	—	29,7

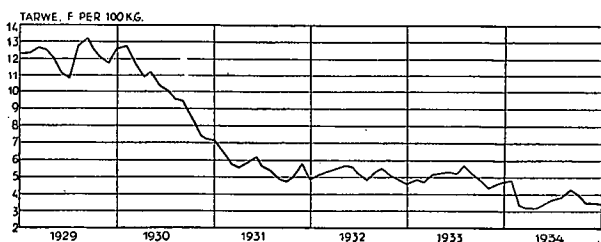
Hieruit blijkt, dat het percentage der uitgegeven langjarige biljetten gedurende de laatste jaren is gestegen, en vooral de omvang van de drie-maandspromessen relatief is verminderd.

DE LOOP DER PRIJZEN VAN GROOT-HANDELSARTIKELN GEDURENDE HET VIERDE KWARTAAL VAN 1934. *)

TARWE.

Velen hebben gemeend, dat de situatie op de tarwemarkt in de laatste drie maanden van 1934 zou verbeteren. De groote droogte in de Ver. Staten en in Europa is van ongunstigen invloed geweest op de tarwe-opbrengsten, welke overall kleiner uitvielen dan in het vorige oogstjaar. Ook Australië had te lijden onder ongunstige weersomstandigheden en uit Argentinië kwamen geregeld klachten over te veel regen, schade door roest en door sprinkhanen. Ook werd een verbetering der tarwemarkt verwacht als gevolg van de schaarschte aan voergranen in Duitschland en in de Ver. Staten. Zij, die prijsverbetering hebben verwacht, zijn bedrogen uitgekomen, want de enkele tijdelijke prijsverbeteringen zijn meestal zeer spoedig weder grootendeels of geheel verloren gegaan. In het begin van het nu afgelopen kwartaal trad een vrij sterke prijsdaling in. De oogsten waren binnengehaald op het Noordelijk halfrond en werden overall, zoowel in Europa als in de overzeesche landen, snel ter markt gebracht. De opbrengsten waren in Europa per slot meegefallen en grooter dan zij oorspronkelijk geraamd waren en het aanbod daarvan deed de vraag naar buitenlandsche tarwe vermindern. De Midden- en Oost-Europeesche exportlanden verkochten naar de omliggende importlanden, Zwitserland en Duitschland. Rusland is dezen herfst, prac-

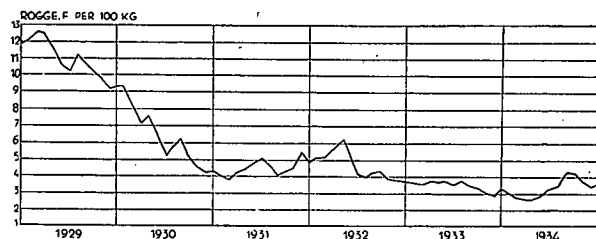
tisch niet met tarwe aan de markt geweest en West-Europa was aangewezen op Canada, Argentinië en Australië, waarbij nog kwam geregeld aanbod uit Frankrijk, dat door uitvoer, denatureering en het vormen van reservevoorraden voor regeeringsrekening van de groote overschotten der oogsten 1933 en 1934 tracht af te komen. Canada heeft behalve in Europa een markt voor tarwe gevonden in de Ver. Staten, waarheen flinke hoeveelheden gezonden zijn voor de industrie en lage gradeeringen voor voederdoeleinden. Nadat de koersen zoowel in Noord-Amerika als in Argentinië in October met slechts enkele tijdelijke verbeteringen tot een in langen tijd niet bereikt peil waren gedaald, zijn zij in November en December slechts weinig gestegen. Argentinië heeft in December door slechte weersomstandigheden nog een opleving gekend, doch deze eindigde, toen de Argentijnsche regeering schattingen publiceerde van de opbrengst van den nieuwen oogst. Deze waren wel kleiner dan de zeer groote opbrengst van het vorige jaar, doch voldoende om ook in de toekomst ruim aanbod te verwachten. Van den ouden oogst werd voortdurend op ruime schaal uitgevoerd en de door de Londensche tarweconferentie aan Argentinië toegestane uit te voeren hoeveelheid werd belangrijk overschreden. De pogingen om voor dit jaar tot overeenstemming te geraken over de door de groote tarwe-exporterende landen uit te voeren hoeveelheden, leidden niet tot eenig resultaat. In Argentinië zijn voor het volgende jaar dezelfde minimum-prijzen vastgesteld als die, welke voor den ouden oogst golden. De tegenwoordige prijzen staan daar slechts weinig boven. Verwacht wordt, dat in Argentinië dit jaar veel tarwe

*) De in de grafieken geteekende prijzen' (goudprijzen) zijn maandgemiddelden, zoodat de curve dus niet de beweging van week tot week aangeeft.

van mindere kwaliteit zal zijn, waarvan men naar de Ver. Staten hoopt uit te voeren voor voederdoeleinden. Door den lagen prijs wordt hier geregeld Argentijnsche tarwe voor voederdoeleinden gebruikt. Daarbij wordt echter sterk de concurrentie ondervonden van de inlandsche tarwe welke door onze regeering wordt aangeboden. Gedurende de laatste weken was de stemming voor tarwe lusteloos en ontbrak belangstelling van de zijde der koopers.

ROGGE.

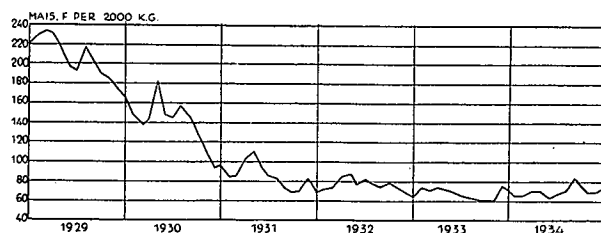
De kleine rogge-opbrengst in de Ver. Staten heeft daar een geregelde vraag doen ontstaan. Flinker zaken kwamen tot stand in Poolsche, Lithausche en Letlandsche rogge naar Noord-Amerika. Verder sloot Polen een groot contract met Duitschland, verkochten Lithauen en Hongarije naar Oostenrijk. Voor onze markt kwamen deze soorten niet in aanmerking en men kocht bijna uitsluitend Argentijnsche rogge.

Groot was de vraag niet tengevolge van den overvloedigen eigen oogst en het kostte meestal moeite voor de onderweg zijnde partijen koopers te vinden. Enkele malen zijn de prijzen gestegen, doch de verbeteringen waren doorgaans niet van langen duur. Van den nieuwen Argentijnschen oogst, die zeer goed belooft te worden, zijn reeds verscheiden zaken gedaan ter verlading in de eerste maanden van 1935. Ook voor deze positie was de prijzenloop eenzelfde, de prijzen zijn nu echter hooger dan zij op het laagste punt in de afgelopen drie maanden waren. De vraag is echter slechts gering.

MAIS.

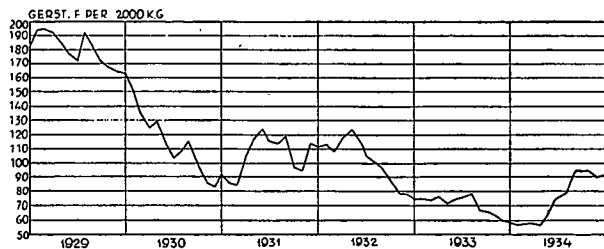
Het groote tekort aan maïs in de Vereenigde Staten heeft een vastere stemming veroorzaakt, waardoor de prijzen konden stijgen boven het niveau van begin October. Ter voorziening in de behoefte was men hoofdzakelijk aangewezen op Argentinië, daar de Zuid-Afrikaansche maïs meestal te hoog werd gehouden en een betere markt vond in Canada en voor de industrie in Engeland. Gedurende de laatste weken was het aanbod uit Zuid-Afrika beperkt. De Donaulanden zijn met maïs aan de markt, doch deze soort laat de Nederlandsche regeering alleen toe op compensatie-basis. Het gevolg daarvan is, dat Donaumaïs bijna niet wordt ingevoerd en in hoofdzaak naar Engeland en Scandinavië gaat. Behalve naar Europa wordt Platamaïs naar de Ver. Staten verkocht. In

den loop van December zijn de prijzen eenigszins gedaald wegens teleurstellende vraag. Koopers waren huiverig om nieuwe aankopen te doen, daar de kwaliteit der aankomende partijen veelal zeer te wenschen liet. De vooruitzichten van den nieuwen maïs-oogst in Argentinië zijn zeer gunstig. Tot dalende prijzen zijn verscheiden zaken gedaan ter verlading in April en volgende maanden. Ook in de Ver. Staten werd daarvan bij verschillende gelegenheden gekocht.

GERST.

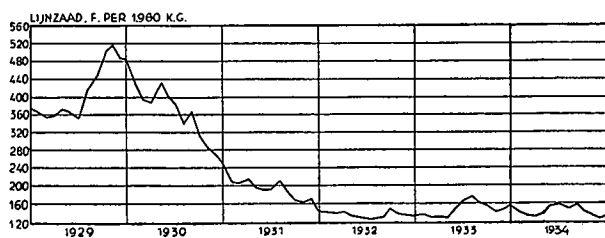
Gedurende het geheele najaar werd hier in hoofdzaak alleen Platagerst aangeboden. Roemeensche gerst werd vooral in compensatie naar Duitschland verkocht en slechts zeer weinig was daarvan voor Nederland bestemd. Hetzelfde was het geval met Russische gerst, waarvan de uitvoeren klein bleven. De uitvoer van Roemeensche gerst is nu wegens het slinken der voorraden verboden. De vraag voor Platagerst was beperkt wegens den daarvoor gevraagden hoogen prijs, die vrijwel constant bleef. Kleine zaken werden gedaan in de goedkoopere Perzische en in December ook in Marokkogerst. Argentijnsche gerst van den nieuwen oogst ter verscheping in Januari tot Maart vond geregeld koopers tot vrij sterk schommelende prijzen. In het laatst van December zijn zij weder gedaald tot het peil van begin November.

LIJNZAAD.

De daling der prijzen, die eind Augustus/begin September is aangevangen, heeft tot ver in November geduurd. De oorzaak hiervan is wel hoofdzakelijk te zoeken in de berichten omtrent verwachtingen van een zeer grooten Argentijnschen oogst; de prijzen, die half October nog ca. f 140 per last waren, zijn begin November gedaald tot ca. f 125.

Daarna is op berichten van sterken regenval in Argentinië en schade, die aan den oogst zou zijn toegebracht, een herstel gevolgd, hetwelk de prijzen tot in begin December weer op f 141 heeft gebracht. Deze verbetering heeft evenwel niet lang geduurd en is gevolgd door een hernieuwde daling, zoodat wij nu het jaar verlaten met prijzen van ca. f 128.

De gunstige berichten omtrent het binnenkomen van den Argentijnschen oogst zijn naderhand weliswaar tegengesproken, maar de officieele raming van de Argentijnsche Regeering bedraagt 1.840.000 tons, tegenover een eindopbrengst van 1.440.000 tons het vorige jaar, hetgeen een verschil uitmaakt van 20 pCt.

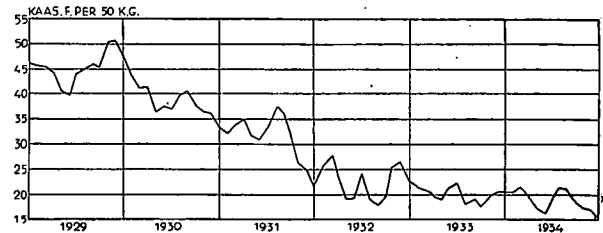
Sinds de uitermate gunstige oogstberichten in October en November hebben ons slechtere oogstberichten bereikt, die er op wijzen, dat hoewel de oogst kwantitatief grooter is, de kwaliteit te wenschen overlaat en dus dientengevolge het olie-gehalte kleiner zal zijn.

Berichten omtrent den nieuwen lijnzaadoogst in Britsch-Indië luiden ongunstig en er is aanleiding om te meenen, dat, indien niet spoedig voldoende regen valt, de Britsch-Indische oogst dit jaar uitermate klein zal zijn.

KAAS.

Van de kaasmarkten is ook dit kwartaal heel weinig animeerends te vermelden. Vooral in Friesland

en ook op de Zuid-Hollandsche markten werd de handel in hooge mate beïnvloed door den nog onbestendigen toestand van het betalingsverkeer met Duitschland. Tot half November was er daardoor, hoewel er in Duitschland hooge prijzen besteed werden, weinig kooplust van de zijde van den export naar dat land, hetgeen in Friesland de prijzen aan-

houdend deed afbrokkelen. De prijzen op de Zuid-Hollandsche markten toonden wat meer weerstandsvermogen, doch ook daar was de handel in het algemeen flauw gestemd. In de laatste weken van November viel er eenige opleving te bespeuren, doch sinds begin December werd, bij minder attractieve prijzen uit Duitschland, de vraag te onvoldoende om een verdere prijsdaling te voorkomen.

De export van kaas was dientengevolge in het laatste kwartaal lager dan sedert jaren in deze periode is voorgekomen.

Kaas in tons.

	Invoer				Uitvoer			
	1931	1932	1933	1934	1931	1932	1933	1934
1e halfj.	274	239	162	194	41.364	36.603	30.989	29.565
2e „	336	249	205	466	45.027	40.535	32.923	31.621
1e kwart.	148	128	90	108	18.934	16.302	15.953	13.184
2e kwart.	127	111	72	86	22.430	20.301	15.036	16.381
3e kwart.	158	109	95	366	24.170	22.161	17.855	16.881
4e kwart.	179	140	110	99	20.856	18.374	15.067	14.740
Jan	50	37	27	31	6.741	5.883	4.910	4.426
Febr. ..	41	44	26	39	5.845	5.457	5.232	3.956
Maart ..	57	47	37	39	6.348	4.962	5.811	4.802
April ..	46	37	25	30	6.988	6.397	4.438	5.101
Mei	36	38	25	35	6.815	6.299	5.064	5.418
Juni	45	36	22	21	8.627	7.605	5.534	5.862
Juli	48	33	31	203	8.916	6.733	5.700	5.534
Aug.	54	39	22	137	7.716	7.325	6.402	5.915
Sept.	56	37	42	26	7.538	8.183	5.753	5.432
Oct.	63	51	34	34	8.058	7.804	5.529	5.101
Nov.	57	45	43	35	7.229	5.465	5.314	4.936
Dec.	59	44	33	30	5.569	5.105	4.224	4.703

BOTER.

Vanaf den aanvang van dit kwartaal, eigenlijk reeds eenigen tijd daarvoor, noopte een uitgesproken schaarsche voorziening met het binnenlandsch product in Duitschland tot een grootere activiteit ten aanzien van den boterimport. Aan verschillende landen zijn daarvoor zelfs nog extra contingenten verleend. Deze gunstige afzetgelegenheid voor boter bij onze Oostelijke burens is echter de Nederlandsche markt goeddeels voorbijgegaan. Sinds Augustus jl. heeft de onzekere toestand in het Duitsch-Nederlandsche betalingsverkeer het doen van zaken met dit land afgeschrikt en zijn er meermalen weken geweest, dat de geheele boterexport naar Duitschland was stopgezet. Eerst na half November is onze boterhandel weer normaal op Duitschland durven gaan exporteerden, toen de vooruitzichten t.o.v. het functioneeren eener clearingovereenkomst bevredigender werden beoordeeld en het Crisis-Zuivelbureau in de gelegenheid kwam, maatregelen te treffen, welke het betalingsrisico tot de gewone proporties terugbracht. Door deze betalingsmoeilijkheden is niet alleen een deel van ons Duitsche botercontingent voor 1934 verloren moeten gaan, doch tevens is er, wat het berichtkwartaal betreft, een belangrijke steun aan de botermarkt gedurende de eerste helft daarvan ont-

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		MAIS La. Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotter- dam/A'dam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		WITTE KOOL 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		UIEN gewoon per 100 KG. Broek op Langendijk		ROODE KOOL 1-5 pond per 100 KG. Broek op Langendijk		RUND- VLEESCH (versch) Gem.v.3kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%
1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47 ⁵	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47 ⁵	78,3	13,15	100,0	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	4,55	100,0	13,25	100,0	17,23	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—
1929	12,25	71,2	10,87 ⁵	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	7,38	162,4	11,78	88,9	9,10	52,8	96,40	103,7	93,12 ⁵	120,2
1930	9,67 ⁵	56,3	6,22 ⁵	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	2,05	45,1	2,14	16,2	5,77	33,5	108,—	116,1	72,90	94,1
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	3,06	67,3	1,94	14,6	6,96	40,4	88,—	94,6	48,—	61,9
1932	5,22 ⁵	30,4	4,62 ⁵	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	1,49	32,8	8,07	60,9	1,84	10,7	61,—	65,6	37,50	48,4
1933	5,02 ⁵	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,82	18,0	2,30	17,4	2,60	15,1	52,—	55,9	49,50	63,9
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5	0,67	14,7	3,38	25,5	3,02	17,5	50,50	54,3	44,75	57,7
Febr. "	4,77 ⁵	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2	0,60	13,2	2,06	15,5	2,51	14,6	49,25	53,0	45,—	58,1
Maart "	5,05	29,4	3,82 ⁵	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,2	0,61	13,4	1,29	9,7	3,11	18,0	46,50	50,0	46,—	59,4
April "	5,15	29,4	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0	—	—	—	—	—	—	49,50	53,2	48,25	62,3
Mei "	5,40	31,4	3,77 ⁵	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7	—	—	—	—	—	—	52,25	56,2	49,—	63,2
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3	—	—	—	—	—	—	51,25	55,1	48,—	61,9
Juli "	5,82 ⁵	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	—	—	—	—	—	—	49,25	53,0	48,50	62,6
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	—	—	—	—	—	—	49,—	52,7	49,25	63,5
Sept. "	4,95	28,8	3,47 ⁵	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	—	—	—	—	—	—	50,25	54,0	54,—	69,7
Oct. "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,25	26,0	63,50	27,0	141,25	30,5	—	—	—	—	—	—	56,25	60,5	54,25	70,0
Nov. "	4,55	26,5	2,95	22,6	74,50	32,2	60,00	25,4	147,25	31,8	1,26	27,7	2,23	16,8	—	—	59,50	64,0	54,37 ⁵	70,2
Dec. "	4,57	26,6	3,30	25,3	73,50	31,7	59,25	25,1	154,50	33,4	0,97	21,3	2,56	19,3	1,76	10,2	60,75	65,3	53,50	69,0
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	3,65	80,2	2,30	17,4	3,08	17,9	62,50	67,2	53,75	69,4
Febr. "	3,40	19,8	2,77 ⁵	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	3,97	87,3	1,63	12,3	3,12	18,1	63,—	67,7	53,50	69,0
Maart "	3,25	18,9	2,72 ⁵	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	5,99	131,6	1,23	9,3	4,24	24,6	61,75	66,4	50,50	65,2
April "	3,20	18,6	2,70 ⁵	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12 ⁵	63,4
Mei "	3,32 ⁵	19,2	2,87 ⁵	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61,3
Juni "	3,67 ⁵	21,4	3,17 ⁵	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56,5
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63,—	67,7	44,62 ⁵	57,6
Aug. "	4,37 ⁵	25,4	4,27 ⁵	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	—	—	—	—	—	—	63,95	68,8	43,30	55,9
Sept. "	4,—	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	—	—	—	—	—	—	63,55	68,3	42,62 ⁵	55,0
Oct. "	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	—	—	—	—	—	—	60,70	65,3	42,12 ⁵	54,4
Nov. "	3,50	20,3	3,45	26,4	71,25	30,8	89,25	37,8	127,75	27,6	1,28	28,1	2,25	17,0	—	—	53,75	57,8	44,50	57,4
Dec. "	3,45	20,1	3,55	27,2	76,25	32,9	91,00	38,5	134,00	29,0	1,26	27,7	2,03	15,3	1,73	10,0	53,15	57,2	44,65	57,6
7 Jan. 1935	3,30	19,2	3,50	26,9	76,00	32,8	88,00	37,3	133,00	28,8	1,03	22,6	2,38	18,0	1,70	9,9	54,— ⁵	58,1	44,— ⁵	56,8
14 " "	3,30	19,2	3,55	27,2	76,00	32,8	92,00	39,0	134,00	29,0	1,16	25,5	3,06	23,1	3,08	17,9	54,— ⁵	58,1	45,75 ⁵	59,0
21 " "	3,30	19,2	3,55	27,2	72,50	31,3	89,00	37,7	142,00	30,7	1,28	28,1	2,63	19,8	3,22	18,7	54,50 ⁵	58,6	46,25 ⁵	59,7

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74,5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Canada. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) 5 Jan. 5) 12 Jan. 6) 19 Jan. 7) 9 Jan. 8) 10 Jan. 9) 17 Jan. 10) 15 Jan. 11) 1 Jan. 12) 11 Jan. 13) 18 Jan.

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN										DIVERSEN			
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,9 ⁵ Bé s. g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ⁵ §cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto				
	f.	%	f.	%	§cts.	%	§cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,0	11,15	32,1	6,15	51,3
1933	7,00	64,8	0,45	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51,5
Jan. 1932	8,25	75,3	0,71	42,3	5,25	35,3	6,65	28,6	5,09	17,4	3,38	36,2	16,50	30,0	9,00	30,5	11,63	33,5	7,10	59,2
Febr. "	8,25	76,3	0,71	42,3	4,92 ⁵	33,1	6,90	29,7	5,31	18,1	3,51	37,6	16,25	29,5	9,00	30,5	11,75	33,9	7,25	60,4
Maart "	8,35	77,3	0,71	42,3	4,62 ⁵	31,1	6,90	29,7	5,37	18,3	3,30	35,3	16,50	30,0	8,75	29,7	10,25	29,5	7,40	61,7
April "	8,65	80,1	0,86	51,2	4,34	29,2	6,25	26,9	5,08	17,4	3,08	33,0	16,50	30,0	9,00	30,5	9,25	26,7	7,40	61,7
Mei "	8,30	76,9	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,57	15,6	2,76	29,5	15,75	28,6	8,25	28,0	8,88	25,6	7,40	61,7
Juni "	8,25	76,3	0,86	51,2	4,25	28,6	5,25	22,6	4,44	15,2	2,55	27,3	15,25	27,7	7,75	26,3	9,—	25,9	7,40	61,7
Juli "	8,10	75,0	0,86	51,2	4,25	28,6	5,80	24,9	4,97	17,0	2,77	29,6	16,00	29,1	8,50	28,8	9,75	28,1	—	—
Aug. "	7,80	72,2	0,86	51,2	4,30	28,9	7,35	31,6	5,71	19,5	3,33	35,6	15,75	28,6	8,25	28,0	12,—	34,6	5,70	47,5
Sept. "	7,75	71,8	0,86	51,2	4,37 ⁵	29,4	7,75	33,3	6,37	21,8	3,64	38,9	16,75	30,5	8,75	29,7	13,75	39,6	5,90	49,2
Oct. "	7,65	70,8	0,86	51,2	4,45	29,9	6,50	28,0	5,68	19,4	3,16	33,8	15,75	28,6	8,50	28,0	14,—	40,3	6,—	50,0
Nov. "	7,40	68,5	0,86	51,2	4,60	31,0	6,15	26,5	5,16	17,6	3,—	32,1	15,25							

	ZUIVEL EN EIERN								METALEN															
	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/m.K.G. per 50 K.G.		EIERN Gem. not. Eiermijnd Roermijnd p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton		GIETRIJ-IJZER. (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce	
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	£	%	£	%	£	%	Sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%
1925	2,31	100,0	—	—	56,—	100,0	9,18	100,0	62.1/6	100,0	36.8/6	100,0	261.17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,—	36.3/6	100,—	85/6	100,—	32 1/2	100,0
1926	1,98	85,7	—	—	43,15	77,1	8,15	88,8	58.1/-	93,5	31.1/6	85,3	290.17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34.2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/2	89,3
1927	2,03	87,9	—	—	43,30	77,3	7,96	86,7	55.14/-	89,7	24.4/-	66,4	290.4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28.10/-	78,8	85/-	99,5	26 1/4	83,3
1928	2,11	91,3	—	—	48,05	85,8	7,99	87,0	63.16/-	102,8	21.1/-	57,8	227.5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25.5/6	69,9	85/-	99,5	26 1/4	81,1
1929	2,05	88,7	—	—	45,40	81,1	8,11	88,3	75.14/-	121,9	23.5/-	63,8	203.15/6	77,8	70/6	96,6	62/9	102,6	24.17/6	68,8	85/-	99,5	24 1/2	76,2
1930	1,66	71,9	—	—	38,45	68,7	6,72	73,2	54.13/-	88,0	18.1/6	49,6	142.5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16.17/-	46,6	85/-	99,5	17 1/2	55,4
1931	1,34	58,0	—	—	31,30	56,9	5,35	58,3	36.5/-	58,4	12.1/-	33,1	110.1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11.10/6	31,9	92/6	108,2	13 3/4	41,6
1932	0,91	40,7	—	—	22,70	40,5	4,14	45,4	22.17/-	36,8	8.12/-	23,6	97.2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9.16/-	27,1	118/-	138,0	12 1/8	40,1
1933	0,64	26,4	0,96	—	20,20	36,1	3,71	40,1	22.2/6	35,6	7.17/6	21,6	131.18/-	50,1	41/-	56,2	35/-	52,2	10.12/6	29,4	124.7 3/4	145,8	12 3/8	38,5
Jan. '33	0,73	31,6	0,89	—	21,75	38,8	4,27	46,7	19.17/-	32,0	7.8/-	20,3	100.1/6	38,1	40/6	55,5	34/6	51,5	9.19/-	27,5	122/8	143,5	11 1/2	36,4
Febr. "	0,65	28,1	0,91	—	20,60	36,8	4,35	47,4	20.3/-	32,5	7.7/-	20,2	104.7/6	39,9	43/-	58,9	34/-	50,7	9.15/-	27,0	120/5	140,8	11 1/2	37,2
Mrt. "	0,53	22,9	0,99	—	19,40	34,6	2,80	30,5	20.-/6	32,3	7.10/-	20,6	104.18/3	40,1	43/-	58,9	34/7	51,6	10.7/-	28,6	120/5	140,8	12 1/2	38,7
Apr. "	0,54	23,4	1,-	—	18,55	33,1	2,07 1/2	26,6	20.11/6	33,1	7.12/6	20,9	109.17/-	42,0	43/-	58,9	35/6	53,0	10.8/6	28,8	120/1	140,4	12 1/2	39,9
Mei "	0,52	22,5	1,-	—	21,80	38,9	2,49	27,1	23.6/6	37,6	8.6/-	22,9	128.17/6	49,2	41/6	56,8	36/6	54,5	10.13/-	29,4	123/6	144,4	13 1/4	41,2
Juni "	0,52	22,5	1,-	—	23,50	42,0	2,50	27,2	25.7/6	40,8	9.4/-	25,3	151.10/6	57,9	42/-	57,5	37/-	55,2	11.12/6	32,1	122.3/4	143,0	13 1/4	41,2
Juli "	0,55	23,8	1,-	—	18,50	33,0	2,60	28,3	25.16/-	41,6	9.2/-	25,0	148.1/6	56,5	41/6	56,8	35/-	52,2	12.1/-	33,3	123.10/4	144,9	12 1/2	38,7
Aug. "	0,63	27,3	1,-	—	18,90	33,8	3,57 1/2	38,9	24.5/-	39,1	8.4/6	22,6	145.3/-	55,4	41/-	56,2	35/-	52,2	11.7/-	31,4	125.10	147,2	12	37,4
Sept. "	0,66	28,6	0,95	—	18,40	32,9	3,91	42,6	22.16/6	36,8	7.16/-	21,4	140.17/6	53,8	39/6	54,1	34/6	51,5	10.18/6	30,2	130.11	153,1	11 1/2	37,0
Oct. "	0,68	29,4	0,90	—	19,45	34,7	4,68	51,0	22.1/-	35,5	7.14/-	21,1	145.5/-	55,5	39/6	54,1	34/6	51,5	10.13/-	29,4	131.1	153,3	11 1/2	37,2
Nov. "	0,65	28,1	0,90	—	20,80	37,1	5,80	63,2	20.6/6	32,7	7.13/6	21,1	150.9/6	57,5	40/-	54,8	34/6	51,5	9.19/6	27,6	128.5/4	150,1	12 1/4	38,1
Dec. "	0,60	26,0	1,-	—	20,40	36,4	5,47 1/2	59,6	21.1/-	33,9	7.12/-	20,9	153.8/-	58,6	40/6	55,5	36/-	53,7	9.19/-	27,5	126.2/4	147,6	12 1/2	39,1
Jan. '34	0,50	21,6	1,-	—	20,40	36,4	5,05	55,0	21.7/-	34,4	7.7/-	20,2	148.3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9.12/-	26,5	129/6	151,5	12 3/4	39,7
Febr. "	0,47	20,3	1,-	—	21,55	38,5	3,68	40,1	20.9/6	33,0	7.4/-	19,8	140.13/-	53,7	39/6	54,1	36/5	54,4	9.-/6	24,9	137.1	160,3	12 1/2	38,9
Mrt. "	0,44	19,0	1,-	—	19,90	35,7	2,71	29,5	20.3/-	32,5	7.3/6	19,7	144.15/6	55,3	40/6	55,5	35/3	52,6	9.2/-	25,2	136/8	159,8	12 3/8	39,3
Apr. "	0,42	18,2	1,-	—	17,20	30,5	2,72	29,6	20.14/6	33,4	7.4/6	19,8	150.10/6	57,5	41/6	56,8	34/2	51,0	9.7/6	25,9	135.1 1/4	158,0	12 1/2	38,7
Mei "	0,41	17,7	1,-	—	16,05	28,7	2,54	27,7	20.4/-	32,5	6.16/6	18,7	144.19/6	55,4	40/6	55,5	32/9	48,9	9.2/-	25,2	136/3	159,4	12 1/2	37,5
Juni "	0,41	17,7	1,-	—	19,40	34,6	2,74 1/2	29,9	19.18/6	32,1	6.14/-	18,4	140.1/-	53,5	40/6	55,5	31/9	47,4	8.16/-	24,3	137.8/4	161,1	12 1/4	38,1
Juli "	0,40	17,3	1,-	—	21,50	38,4	2,81	30,6	18.11/-	29,9	6.14/6	18,5	142.9/-	54,0	40/6	55,5	32/4	48,2	8.6/-	22,9	137.11	161,4	12 3/4	39,7
Aug. "	0,43	18,6	1,-	—	20,90	37,3	3,32 1/2	36,2	17.6/-	27,9	6.14/-	18,4	139.7/6	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	8.7/6	23,2	138/6	162,0	13	40,5
Sept. "	0,43	18,6	1,-	—	18,12 1/2	32,4	3,31	36,1	16.10/-	26,6	6.5/6	17,2	137.17/-	52,6	39/6	54,1	32/6	48,5	7.17/-	21,7	141/-	164,9	13 3/8	40,9
Oct. "	0,43	18,6	1,-	—	17,37 1/2	31,0	3,95	43,0	16.3/-	26,0	6.6/-	17,3	137.19/6	52,7	39/6	54,1	32/6	48,5	7.7/-	20,3	141.10	165,9	14	43,6
Nov. "	0,47	20,3	1,-	—	17,-	30,4	4,52 1/2	49,3	16.11/6	26,7	6.8/-	17,6	139.8/-	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	7.7/6	20,4	139.6/4	163,2	14 1/8	46,3
Dec. "	0,54	23,4	0,95	—	15,12 1/2	27,0	4,07	44,3	16.16/-	27,1	6.6/-	17,3	137.8/6	52,5	39/6	54,1	34/1	50,9	7.4/6	20,0	140.6/4	164,4	14 1/2	45,7
7 Jan. '35	0,60 1/2	26,0	0,90	—	14,50 1/2	25,9	3,95	43,0	17.5/-	27,8	6.4/-	17,0	137.5/-	52,4	39/6	54,1	34/6	51,5	7.6/-	20,2	142.1	166,2	14 3/4	45,9
14 " "	0,60 3/4	26,0	0,90	—	15,25 1/2	27,2	3,90	42,6	16.17/-	27,1	6.4/6	17,1	138.6/-	52,8	39/6	54,1	34/6	51,5	7.8/6	20,5	141.11	166,0	14 1/2	45,7
21 " "	0,60 1/2	26,0	—	—	15,-	26,8	2,35	25,6	17.-/6	27,4	6.7/-	17,4	139.11/6	53,3	39/6	54,1	34/6	51,5	7.5/6	20,1	142.0 1/2	166,1	14 3/4	45,9

6 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 *) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

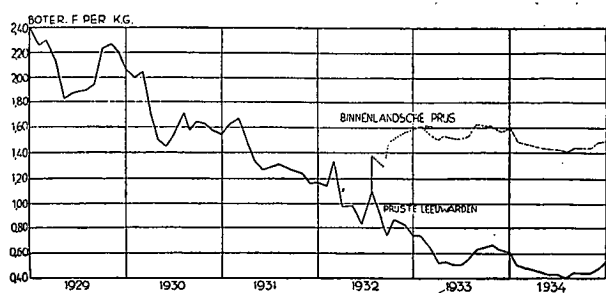
	BOUWMATERIALEN								KOLONIALE PRODUCTEN															
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³ .		S T E E N E N binnenmuur per per 1000 stuks buitenmuur per 1000 stuks		CACAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		RUBBER 1) Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java-en Sumatra thee p. 1/2 K.G.		INDEXCIJFER Grondstoffen Koloniale producten							
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	sh.	%	cts.	%	Sh.	%	f.	%	cts.	%	100.0	%				
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	42/6	100,-	35,87 1/2	100,0	61,375	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0				
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49/-	115,3	34,-	94,8	55,375	90,2	2/-	67,4	17,50	93,3	94,25	111,5	96,0	102,6				
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68/-	160,0	32,62 1/2	90,9	46,875	76,4	1/6,375	51,6	19,12 1/2	102,0	82,75	97,9	87,5	109,1				
1928	151,50	94,8	12,-	77,4	18,50	97,4	57/3	134,9	31,87 1/2	88,9	49,625	80,9	-10,75	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,8	97,4				
1929	146,00	91,4	14,-	90,3	21,25	111,8	45/10	107,9	27,37 1/2	76,3	50,75	82,7	-10,25	28,8	13,-	69,3	69,25	82,0	81,9	85,5				
1930	141,50	88,6	12,50	80,6	20,75	109,2	34/11	82,2	22,62 1/2	63,1	32	52,1	-5,875	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	88,0	84,3				
1931	110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	22/5	52,8	15,37 1/2	42,9	25	40,7	-3	8,4	8,-	42,7	42,50	50,3						

vallen. Tevens is dit voorval in ons betalingsverkeer met Duitsland voor een groot deel debet aan het ongekend groote prijsverschil, dat gedurende dezen tijd tusschen de Nederlandsche en de Deensche boterprijzen heeft bestaan.

Het in verband met de Deutsche betalingskwesie grootere exportoverschot vond voor een klein gedeelte zijn weg naar België, waar gedurende de maand October en de eerste helft van November een zeer behoorlijke vraag bestond en voor de rest naar Engeland. In den loop van de maand November kwam voor het eerst sedert vele maanden ook Frankrijk weer aan de markt, hoewel de afzet daarheen van bescheiden omvang bleef. De productie was inmiddels merkbaar verminderd en de statistische positie van de markt was, mede in verband met de ter zake van den export naar Engeland in den afgelopen zomer getroffen maatregelen, gezond.

Met de wederopname van den export naar Duitsland verbeterde eerst op het laatst van de maand November de algemeene marktsituatie. Duitsland bleef nadien zeer vlot opnemen en ook in België en Engeland was het niet lastig, de beschikbare hoeveelheden tegen hogere prijzen onder te brengen.

Alleen in het binnenland verminderde de kooplust tengevolge van de hogere prijzen, al zullen ook de hoeveelheden koelhuisboter, welke einde November werden vrijgegeven, de vraag naar versche boter hebben gematigd. In verband met een en ander werden in December de heffingen voor de binnenlandsche consumptie verlaagd.

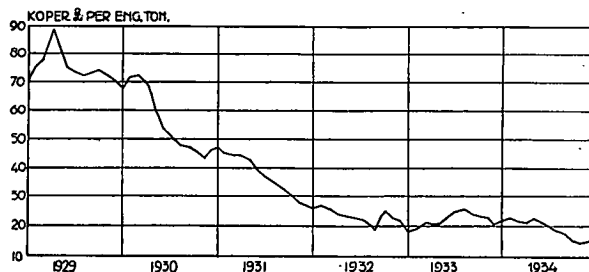
Gedurende de maand December trad in verband met den aanhoudend levendigen afzet in het buitenland voor onze boter een verdere prijsverbetering in en sloot dit voor onze botermarkt ongekend ongunstige jaar toch nog met de hoogste prijzen van 1934.

De uitvoer van boter was in de tweede helft van 1934 grooter dan in een van de drie voorafgaande jaren.

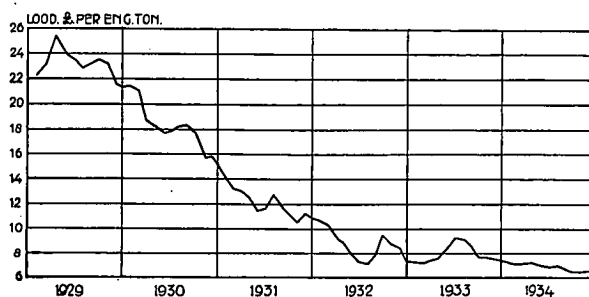
Boter in tons.

	Invoer				Uitvoer			
	1931	1932	1933	1934	1931	1932	1933	1934
1e halfj.	1.233	3.792	310	129	18.007	8.400	17.283	20.744
2e „	2.798	437	347	403	14.951	11.977	11.090	16.142
1e kwart.	813	3.165	114	32	6.936	3.824	6.454	6.325
2e kwart.	419	627	196	98	11.073	4.577	10.829	14.419
3e kwart.	812	196	125	143	8.656	4.151	6.287	10.163
4e kwart.	1.987	241	232	260	6.295	7.826	4.803	5.979
Jan.	423	1.252	15	12	2.278	1.060	1.905	1.753
Febr. ...	260	1.606	58	8	1.819	853	1.916	1.703
Maart ..	130	307	41	13	2.839	1.911	2.633	2.870
April ..	94	266	128	15	3.473	1.600	2.407	3.847
Mei	152	110	21	38	4.132	1.881	4.047	5.522
Juni	173	251	47	45	3.468	1.096	4.375	5.050
Juli	368	74	24	39	2.914	1.128	2.952	4.181
Aug.	360	90	36	41	2.977	1.436	1.695	3.408
Sept.	84	32	64	63	2.765	1.587	1.641	2.574
Oct.	442	54	81	78	2.793	2.074	1.907	1.582
Nov.	663	112	75	83	1.653	2.496	1.459	1.879
Dec.	882	75	66	99	1.849	3.256	1.437	2.518

KOPER.

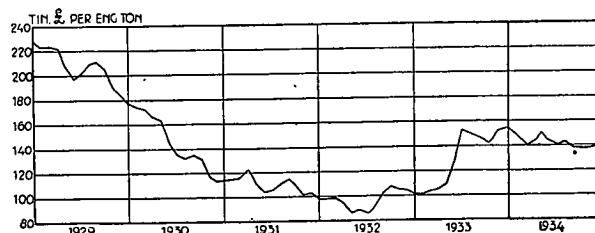
LOOD.

TIN.

Belangrijke gebeurtenissen in verband met dit metaal deden zich in de afgelopen periode vrijwel niet voor, hetgeen waarschijnlijk wel de oorzaak was van het kleurlooze verloop van de tinmarkt.

De cash-prijs te Londen daalde zeer geleidelijk van £ 232 op 1 October tot £ 228½ per ult. December, niettegenstaande de totale zichtbare voorraden in dienzelfden tijd daalden van 18.694 tons tot 17.107 tons.

Per saldo bedroeg de vermindering dezer voorraden over het jaar 1934 rond 12.000 tons. Hierbij dient echter in het oog te worden gehouden, dat de inmiddels gevormde zoogenaamde Bufferstock van ruim 8.000 tons buiten deze zichtbare voorraden valt.

In verband met de nog steeds onzekere toestanden op de wereldmarkt en de weinig bevredigende industriële bedrijvigheid, welke vooral in Amerika viel te constateeren, achtte het International Tin Committee den tijd nog niet gekomen, de export-quota der aangesloten landen te verhoogen. In haar vergadering van 22 November 1934 werd dan ook besloten, de quota voor het eerste kwartaal 1935 op 40 pCt. der standard tonnages te handhaven, waarbij dus de extra 4 pCt., welke alleen voor het jaar 1934 gold ter vereffening van verschillen, is komen te vervallen. Overwogen werd hierbij, dat bij een mogelijke industriële opleving te allen tijde over de Bufferstock beschikt kan worden om aan een plotseling grootere vraag naar tin tegemoet te kunnen komen.

Intusschen luiden de berichten uit Amerika wat hoopvoller; de tinafleveringen aldaar zijn over de laatste 2 maanden op meer normaal peil gekomen. In

	1934			October	November
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal		
	tons	tons	tons	tons	tons
Nederl.-Indië	4.240	4.853	5.001	1.149	1.398
Malakka	7.707	8.990	9.587	2.155	2.967
Bolivia	4.548	4.918	5.504	1.919	2.748
Nigeria	995	1.293	1.486	428	354
Siam	2.656	1.880	3.184	866	768
	20.146	21.934	24.762	6.517	8.235

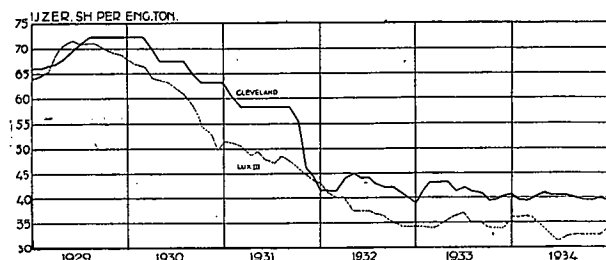
hoever deze verbetering echter stand zal houden, valt voorshands moeilijk te beoordeelen.

De exporten der vijf „signatory countries” zijn in vorenstaande tabel opgenomen. Deze cijfers vermelden de exporten exclusief die ten behoeve van de Bufferstock.

IJZER.

De toestand in die afzetgebieden, die voor ruw-ijzer nog als exportmarkt in aanmerking komen, is in den loop van 1934 weinig veranderd vergeleken bij het voorafgaande jaar.

De prijs van Lux 3 op de exportmarkt bedroeg aan het eind van 1933 36/- goud fob. Antwerpen. Aan het eind van December was het prijsniveau in de buurt van 34/9. De exporthandel in dit product is van weinig betekenis en de noteringen zijn vrijwel nominaal.

Onderstaand staatje geeft de cijfers van de voortbrenging van ruwijzer in het tijdperk Januari—November 1934 (1933) in West-Europa en de Vereenigde Staten van Amerika in duizenden metrieke tonnen.

	1933 Jan.-Nov.	1934 Jan.-Nov.
Frankrijk	5.805	5.640
Saargebied	1.462	1.676
Duitschland	4.933	7.910
Engeland	3.773	5.551
België	2.525	2.646
Luxemburg	1.734	1.782
Totaal West-Europa	20.232	25.205
Vereenigde Staten	12.031	14.783

Hieruit blijkt, dat de productie in het genoemde tijdperk in België en Luxemburg nagenoeg niet gestegen, en in Frankrijk zelfs gedaald is. Zooals wij reeds zeiden was de uitvoer van gieterij-ijzer uit Frankrijk, dat vroeger een der voornaamste exportlanden van ruwijzer was, in 1934 zeer gering. Ook het opnemingsvermogen van de Fransche ijzer- en staalmarkt zelf was in 1934 beperkt, zoodat men zich wel mag afvragen of de productie van ruwijzer, hoewel deze blijkens bovenstaande cijfers reeds gedaald was, toch niet op een te hoog peil is gehouden. Het feit, dat de prijs van P.L. No. 3 voor de Fransche markt, vóórdat de prijsafpraak tusschen de betrokken producenten in Juni tot stand kwam, tot het ongekend lage peil van 180—190 frs. basis Longwy gedaald was, geeft wel steun aan dit vermoeden. Volgens de afspraak der gieterij-ijzerproducenten in Frankrijk werd de prijs voor P.L. No. 3 in Juni vastgesteld op Fr. Frs. 210 vrachtbasis Longwy, een niveau, waarop het zich tot dusver heeft kunnen handhaven. De overeenkomst werd aangegaan onder voorwaarde, dat ook de hematietproducenten tot overeenstemming zouden geraken met betrekking tot den prijs. De bedoeling was, dat men daarna tot de stichting van een verkoopkantoor voor gieterij-ijzer en hematiet zou komen. Na maandenlange besprekingen zijn de hematietproducenten inderdaad tot overeenstemming gekomen omtrent de verdeling van de binnenlandsche markt. Er is een comptoir gesticht, dat voorloopig zal functionneeren tot en met Mei 1935. Er wordt echter geen verkoopkantoor gesticht, de deelnemers zullen door hun eigen verkooporganisaties blijven verkoopen; het comptoir zal echter de quota en verkoopprijzen vaststellen en controleeren.

Door de felle concurrentie der Fransche hematietproducenten onderling daalde de prijs van hematite de moulage franco Nord van 365 frs. in Januari tot 310 frs. in December. Men mag dan verwachten, dat de prijs van hematiet zal worden verhoogd.

Tegelijk met de verhooging van den prijs van P.L. No. 3 op de Fransche markt in Juni 1934 verhoogde het Comptoir belge, het verkoopkantoor voor de Belgische markt, waarin voornamelijk Fransche producenten van gieterij-ijzer zitten, de noteering van Lux 3 voor de Belgische markt met enige tientallen Francs tot Belg. Frs. 310—315 vrachtbasis grens. De prijs werd tot dusver op dit niveau gehandhaafd.

Het bovenvermelde productiestaatje laat een belangrijke verhooging van de productie in 1934 in Duitschland en Engeland zien. Wat Engeland betreft, is dit voor een deel te danken aan de hooge beschermende rechten op ijzer en staal, die sinds 1932 worden geheven. Het is wel merkwaardig, dat de producenten in het Clevelanddistrict niet in staat geweest zijn de productie in den loop van 1934 uit te breiden. Het gevolg van de strenge productiebeperking is geweest, dat voorraden gieterij-ijzer niet ontstonden, de prijs van Cleveland No. 3 in Februari met 5/- tot 67½ sh. franco Middlesbrough kon worden verhoogd en zich het geheele jaar door op dit peil heeft kunnen handhaven, en dat zelfs de exportprijs in October met eenige Shillings kon worden verhoogd. Niettemin is de marge tusschen den binnenlandschen en den exportprijs zeer groot, hetgeen wel blijkt uit het feit, dat ondanks de stijging van kwartaalgemiddelde van de opbrengst van Cleveland No. 3, dit in het vierde kwartaal 1934 slechts 57/4 bereikte. De binnenlandsche prijzen voor ditzelfde product zijn 67/6 franco Middlesbrough, 70/3 franco Glasgow, 67/3 franco Falkirk.

Het Roheisenverband heeft in het jaar 1934 geen verandering gebracht in den prijs voor ruwijzer bestemd voor verwerking in producten voor de binnenlandsche markt. In Juli 1934 hernieuwde het Roheisenverband de overeenkomst met de Arbeitsgemeinschaft der Verarbeitenden Industrie en verhoogde daarbij de vergoeding voor elke ton ruwijzer, die verwerkt wordt in te exporteerende gietwerk van 10—12 Mark per ton, onder voorwaarde dat minstens 95 pCt. van de totale ruwijzerbehoefte der betreffende gieterij bij het Verband werd gedekt.

Het oude dekkingspercentage was 85 pCt. Deze overeenkomst is thans voor het eerste halfjaar 1935 verlengd en van terugwerkende kracht verklaard tot Juli 1934. De vergoeding werd verhoogd tot R.M. 14; in de dekkingsvoorwaarden werd geen verandering gebracht.

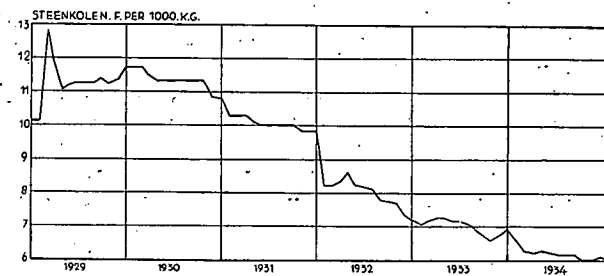
STEENKOLEN.

Het derde kwartaal 1934 bracht in den Nederlandschen kolenhandel geen belangrijke gebeurtenissen mee. De contingentteering werkte, tot vrijwel algemeen misnoegen der verbruikers en handelaars, gestadig door. Zooals reeds in een vorig verslag opgemerkt, kon er aan het Deutsche quantum niet getornd worden, daar dit bij handelsverdrag speciaal vastgelegd was. Op grond van meestbegunstigingsclausules in onze permanente handelsverdragen met Engeland en België heeft de Regeering ook deze landen de volle 100 pCt. van hun quota moeten toestaan. Oorspronkelijk was dit slechts 60 pCt. De contingentteering heeft wel degelijk aan het bedrijfsleven nieuwe lasten opgelegd, wat door de Regeering in enkele gevallen erkend is, waarbij zij haar tusschenkomst verleende, opdat aan een aldus gedupeerd bedrijf tegen lagere prijzen werd geleverd. Vooral de exportindustrie is door de contingentteering het zwaarst getroffen en dat ten koste van een bedrijf, dat ook nu nog vrijwel op topproductie staat, nl. de Nederlandsche kolenindustrie.

Steeds werden pogingen aangewend de contingentteering geheel afgeschaft te krijgen, of althans voor

de huisbrandkolen, in welke de Nederlandsche kolenindustrie, noch kwalitatief noch kwantitatief kan voorzien, en waarin gedurende een periode van strenge koude een merkbaar tekort zou komen. Gelukkig hebben wij tot nog toe een zeer zachten winter gehad.

Eenige dagen voor het einde van het jaar werd bekend gemaakt, dat de contingenteering over 1935 gehandhaafd zal blijven.

In Engeland is als voornaamste gebeurtenis te signaleren het met Polen getroffen kolenaccord, waarvan de publicatie elk oogenblik tegemoet gezien kan worden. De overeenkomst zal zoowel de exportquota's als prijzen regelen, waarbij Engeland verwacht ongeveer 1 miljoen ton meer uit te voeren en een prijsverhoging van 6 d. à 1/6 per ton te behalen. Het ware te wenschen, dat ook Duitschland en de andere kolenproducerende landen zich bij een dergelijke overeenkomst aansloten. Misschien komt het eenmaal zoo ver.

Over het geheel is er in Engeland een opleving te bespeuren, vooral in Durham, Northumberland en Schotland, echter niet in Wales, waar tengevolge van de quota's en de minimumprijsschema's de export een gevoelige klap gekregen heeft.

Westfalen meldt evenals Engeland een opleving van den afzet, terwijl ook de productie, zij het weinig, gestegen is. Deze blijft evenwel nog een derde onder de productie van 1929.

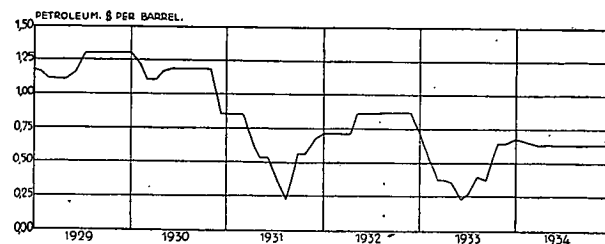
De kolenhydreering gaat steeds meer de aandacht vragen. In Engeland en Duitschland is men reeds in het groot bezig om benzine en olie uit kolen te halen en ook in Frankrijk gaan stemmen op, aldaar soortgelijke industrieën te vestigen. Er wordt nl. een tweeledig doel mede beoogd. De kolen worden op schepen, treinen en in industrieën steeds meer vervangen door vloeibare brandstoffen, zoodat de kolenproductie noodzakelijkerwijze achteruit moet gaan. Is het nu economisch mogelijk uit steenkolen die vloeibare brandstoffen te bereiden, dan geeft dit den mijnwerkers belangrijk meer werk, terwijl door het stichten van de destillatie-industrieën weer aan duizenden menschen arbeid gegeven zal worden. Ook maakt het de Europeesche kolenproducerende landen, die geen van alle over olie en benzine beschikken, voor de toekomst onafhankelijk van de overzeesche olie- en benzineproducerende landen.

PETROLEUM.

In de verslagperiode valt een der felste „benzineoorlogen” der Amerikaanse petroleumindustrie. Op prijsonderbiedingen door een aantal kleinere ondernemingen reageerden eenige groote Standard Oil maatschappijen en andere groote concerns met krachtige prijsverlagingen en spoedig was in uitgestrekte gebieden een prijsniveau bereikt, dat voor alle partijen verliesgevend was. Op sommige plaatsen werd benzine aan de pomp tot lagere prijs verkocht dan laar groothandelsprijs in de productiecentra beliep. Deze toestand duurde echter maar betrekkelijk kort, en alhoewel van een algemeen vrede nauwelijks kon worden gesproken, werd de situatie toch weer beter en bereikten de prijzen ongeveer den stand van vóór dezen oorlog, die de oude antipathie tegen de Standard Oil maatschappijen weer deed opleven.

Tegen het einde van het jaar was de toestand op

de binnenlandsche hoofdmart, het Mid-Continent, echter evenmin bevredigend te noemen als voor het uitbreken van den strijd. De oorzaak ervan moet worden gezocht in een tijdelijk weeroopleving van de productie van „hot oil”, die, al had de strijd van de regering tegen dit euvel eenig succes opgeleverd, toch nog steeds voortduurt, en in een vermeerderde activiteit der raffinaderijen. Daardoor wordt de invloed, die van de ontegenzeggelijk verbeterde statistische positie zou moeten uitgaan, gecompenseerd. De petroleumindustrie is zich bovendien ervan bewust, dat de kloof, die tusschen haar en den Staatssecretaris van Binnenlandsche Zaken Ickes bestaat, sinds het congres van het A.P.I. niet gesloten, maar verbreed is, en de Staatssecretaris waarschijnlijk stappen zal doen, om de petroleumindustrie, die bewezen heeft, ondanks alle schoone beloften niet in staat te zijn, haar eigen aangelegenheden op een met het algemeen belang strokende manier te regelen, onder federale controle te stellen, door haar tot „public utility” te doen verklaren.

In tegenstelling tot de prijzen op de binnenlandsche markt, waren die op de belangrijkste exportmarkt, de „Golf-exportprijzen” vooral in de laatste weken van het jaar vaster, en dit geldt niet slechts voor de benzine, maar ook voor lampolie en gasolie.

In overeenstemming hiermede konden ook de noteringen voor Roemeensche exportbenzine, die voor het midden van het jaar hun laagsten stand hadden bereikt, weer aantrekken, al liggen zij, zooals ook met de Amerikaansche noteringen het geval is, belangrijk beneden de prijzen van het begin van het jaar. Op 1 Januari 1935 treedt in Roemenië het stelsel van exportpremies in werking, waarvan ook de overigen door belastingen sterk getroffen petroleumindustrie zal profiteren. De exportpremie belooft voor petroleum, graan en hout 6 pCt. der waarde en wordt betaald uit een „Fonds ter bevordering van den export”, dat de benodigde middelen verkrijgt door een recht van 10 pCt. hetwelk de importeurs hebben te betalen.

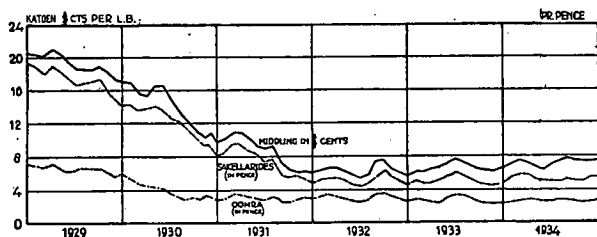
De toestand in de Russische petroleumindustrie kan aldus worden gekarakteriseerd, dat ondanks belangrijke vorderingen gemaakt in productie, verwerking en transport, het programma (op enkele punten na) geenszins werd vervuld, hetgeen gedeeltelijk een gevolg is van positieve tekortkomingen tegenover het bereikbare, gedeeltelijk echter ook daarvan, dat het programma te hooge eischen stelde en de samenwerking met andere belangrijke takken van nijverheid, waarop de petroleumindustrie is aangewezen (b.v. machine- en buizenproductie) niet voldoende was. De Russische petroleumexport is verder achteruitgegaan, en de Russische olie is tegenwoordig op tal van markten een minder gevreesde tegenstander dan kort geleden.

Volgens „World Petroleum” heeft de wereldproductie van ruwe olie gedurende de eerste negen maanden 1.123.19 mill. barrels beloopt tegen 1.063.16 miljoen in hetzelfde tijdperk van 1933, en 1.417.31 miljoen in het geheele jaar 1933. Men kan schatten, dat de productie van 1934 pl.m. 5—6 pCt. hooger zal zijn dan die van 1933, waarbij de relatief grootste toeneming niet op de Ver. Staten, maar op de andere groote productielanden zooals Rusland, Venezuela, Roemenië, Perzië, Mexico, Nederlandsch-Indië en Columbia zal komen.

KATOEN.

Prijzen van ruwe katoen hebben in het afgelopen kwartaal al heel weinig gefluctueerd en het verschil tusschen de hoogste en de laagste notering te Rotterdam bedraagt hoogstens 1 cent per $\frac{1}{2}$ kg. De tegenwoordige prijs is 24 cent tegen ruim 20 cent in Januari 1934; er heeft dus gedurende het afgelopen jaar een geleidelijke, langzame stijging plaats gevonden.

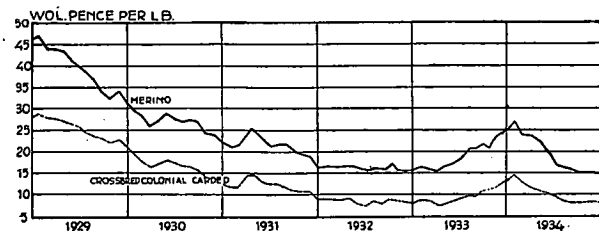
De berichten omtrent den Amerikaanschen oogst blijven vrij gunstig en de opbrengst zal ten slotte waarschijnlijk ruim 9,6 miljoen balen bedragen, dus iets hoger dan oorspronkelijk verwacht werd.

Het aanbod uit de Ver. Staten blijft klein, daar de Regeering steeds voortgaat katoen tegen 12 d.c. op te nemen. Zulks is voor vele farmers eenvoudiger dan hun katoen op de markt te verkoopen. De door de Regeering gekochte en beleende voorraden worden op 4 à 5 miljoen balen geschat en hoewel men ook van Regeeringszijde wel zal trachten den momenteel prijs te handhaven, blijft zulks op den duur toch een gevaar voor de markt. Men verwacht binnenkort definitieve Regeeringsinstructies betreffende den aanplant 1935/36, daar men ook het voornemen koestert den oogst voor het nieuwe jaar tot een zeker maximum te beperken. Door de vrij hoge prijzen van Amerikaansche katoen trachten spinners over de geheele wereld zich zooveel mogelijk van andere soorten te voorzien, zoodat de vraag naar z.g. exotische katoen uit landen als Brazilië, Peru, Soedan, enz. zeer is toegenomen.

WOL.

Na een zeer vaste en levendige stemming op de markt gedurende de eerste weken van het jaar, trad een kentering in, voornamelijk tengevolge van de Deutsche en Italiaansche moeilijkheden, welke gedurende een bepaalde periode zelfs tot een volslagen invoerverbod in Duitschland leidden en transacties met Italië zoo goed als onmogelijk maakten. In verband hiermede, werd de stemming meer dan slecht en men zou welhaast kunnen zeggen, dat gedurende den zomer bijna een paniekstemming heerschte. Later begon men de situatie iets kalmer te bezien, en tegen het eind van het jaar werd men eerder iets optimistischer.

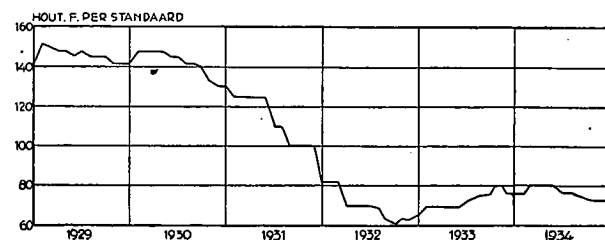
De hoogste prijzen van het jaar werden in de maand Januari betaald, daarna brokkelden de prijzen eerst vrij snel, later iets meer geleidelijk af tot zij op een niveau van 50 pCt. van de prijzen in Januari waren aangeland, op welke basis zij tenslotte eenigermate stabiel bleven.

De betere stemming gedurende het vierde kwartaal moet daaraan worden toegeschreven, dat het Duitschland en Italië mogelijk gebleken is, de allergrootste moeilijkheden ten aanzien van de wolvoorziening te overwinnen.

HOUT.

In het laatste kwartaal van het afgelopen jaar is de toestand van de houtmarkt er over het algemeen niet beter op geworden. De importeurs hebben feitelijk het geheele jaar den invloed ondervonden van de vrij groote aankopen in het begin van het jaar en hoewel er de laatste maanden nog wel enkele contracten zijn afgesloten, was er toch betrekkelijk weinig animo voor nieuwe zaken.

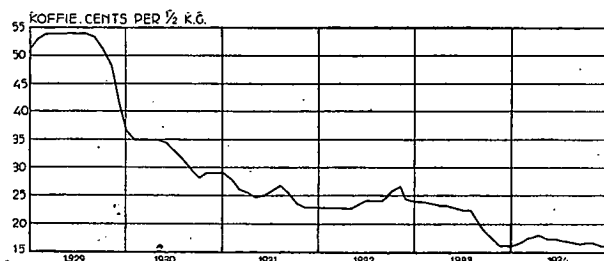
Daar ook Engeland met enorme voorraden zat, tengevolge van een abnormaal grooten aanvoer uit Canada en de Westelijke Staten van de Ver. Staten, gingen de prijzen voor Vurenhout daar naar beneden met het directe gevolg, dat Zweden en Finland groote moeite deden om nog zooveel mogelijk naar het Continent te verkoopen vóór ook daar lagere prijzen zouden moeten worden geaccepteerd. Natuurlijk duurde het niet lang of de prijzen begonnen langzaam af te brokkelen, zoodat al spoedig in plaats van f 73 resp. £ 10/- per std. basis 7" f.o.b. er noteringen waren à £ 9.10/- en zelfs £ 9/- . Vooral de Finnen hebben het hunne tot deze prijsverlaging bijgedragen, ofschoon die op hun beurt weer beweren hiertoe genoodzaakt te zijn door den druk, die door de Russen op de markt werd uitgeoefend. Een feit is het, dat er inderdaad tot £ 9/- per std. voor basis 7" f.o.b. is afgesloten en misschien zelfs een enkel partijtje van een minder goede productie of ongunstige specificatie tot £ 8.15/- . Op het oogenblik is het wachten op de Russische noteringen, die nog wel eenigen tijd zullen uitblijven, daar in ieder geval eerst Engeland aan de beurt is. Daar wordt nog steeds onderhandeld, meer over het kwantum dan over de prijzen, waaromtrent men het, naar wordt beweerd, reeds vrijwel eens is.

In Nederland zijn de verwachtingen niet hoog gespannen. De voorraden in de groote steden en eveneens in het binnenland zijn nog groot genoeg om voor een vrij langen tijd toereikend te zijn, tenzij de vraag plotseling zou toenemen, waar het op het oogenblik niet naar uitziet. Er wordt weinig gebouwd en ook de export is nog steeds ongunstig, zoodat ook de kistenfabrieken reden tot klagen hebben.

KOFFIE.

In den loop van het vierde kwartaal daalde de notering van loco Robusta van 16½ op 16 ct. per $\frac{1}{2}$ Kg. en die van loco Superior Santos van 18 op 17½ ct. Deze nieuwe daling is toe te schrijven aan de sterk verminderde belangstelling voor het artikel, ontstaan door den bijna volkomen stilstand van den export. Ook voor binnenlandsch verbruik was de vraag zeer gering, daar het in den laatsten tijd bij de branders meer en meer gewoonte is geworden om zich slechts bij dringende behoefte van het hoognoodige te voorzien. De markt verkeerde daardoor dan ook voortdurend in gedrukte stemming.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië ondergingen ook slechts kleine wijzigingen. De prijs voor goed beschreven Superior Santos daalde van 7.30 goud-dollar per cwt. op 7.— goud-dollar en voor Rio type New-York 7 met beschrijving van 6.10 op 5.90 goud-dollar per cwt., alles prompte verscheping.

De cifprijs op prompte verscheping van Nederlandsch-Indië daalde voor Robusta W.I.B. f.a.q. van 15 op 14½ ct. en herstelde zich later weder op 15 ct. per ½ Kgr. Die van ongewasschen Palembang Robusta bleef gedurende het geheele kwartaal vrijwel onveranderd 10½ ct.

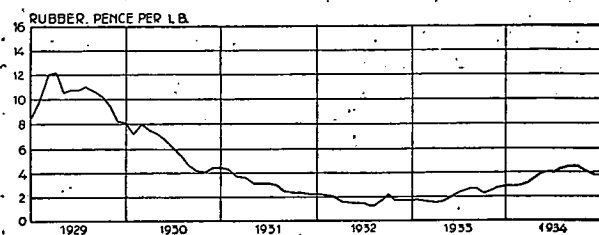
De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt zakten nog verder ¼ à 1¼ ct. in.

De vernietiging in Brazilië bedroeg in het afgelopen kwartaal 2.189.000 balen en vanaf het begin in Januari 1931 34.108.000 balen.

RUBBER.

Het Internationaal Rubber Restrictie Comité heeft begin November de *export-quota* voor de eerste drie maanden van 1935 op 75 pCt. der basis-quota vastgesteld. Van Engelsche zijde had men een verscherping der export-bepanking tot 30 of 35 pCt. geëischt, terwijl men van Nederlandsche een restrictie van 15 of 20 pCt. voldoende vond, zoodat het cijfer van 25 pCt. als een compromis is te beschouwen, dat bovendien niet zonder eenige moeilijkheden tot stand kwam. Aangezien de basis-quota voor het jaar 1935 belangrijk hooger zijn dan die gedurende 1934 golden, zal de maandelijksche productie tegenover December, waar een restrictie van 30 pCt. werd toegepast, in absolute cijfers belangrijk sterker dan met 5 pCt. toenemen. Het feit, dat althans overeenstemming werd bereikt, werd door de rubbermarkt gunstig ontvangen, al zal dezelfde moeilijkheid zich over eenige maanden weer voordoen, tenzij de practische ontwikkeling van export en verbruik een der beide partijen zoo duidelijk in het gelijk zal stellen, dat discussies als het ware overbodig zullen worden.

Het moeilijke vraagstuk der restrictie van de *bevolkingsrubber* door middel van een uitvoerrecht bleef aan de orde van den dag. Het bleek nl., dat het uitvoerrecht, dat op 20 cts. per ¼ kg droge rubber, en iets minder voor andere rubber, werd vastgesteld, tot een vrij sterke, ja tē sterke vermindering van den uitvoer heeft geleid, (pl.m. 5000 ton in October en November tegen 15.615 ton in September) zoodat de regering tegen het einde van het jaar weer tot een verlaging van dit recht besloot. De plannen om de z.g. individueele restrictie, zooals deze voor alle Europeesche ondernemingen en voor de bevolkingstuinen op Java van toepassing is, ook op de buitenbezittingen toe te passen, hebben verderen vooruitgang gemaakt, al zal de regering hierbij niets overhaasten. Niet ontkend kan worden, dat de heffing van een uitvoerrecht volgens het drooggewicht der rubber een belangrijke verbetering der kwaliteit van het bevolkingsproduct tengevolge heeft gehad.

In het afgelopen jaar zal het *verbruik* van rubber de 900.000-ton belangrijk hebben overtroffen (1933 814.000 ton, 1932 683.000 ton); nog sterker is echter de *wereldexport* toegenomen, die naar schatting 985.000 ton tegen 852.000 ton een jaar geleden en 708.000 ton twee jaar geleden beliep. Ondanks de sinds Juni toegepaste restrictie is de verhouding van uitvoer tot verbruik in het afgelopen jaar niet verbeterd (wēl was zulks in de laatste maanden het geval), ofschoon de toeneming van het verbruik eigen-

lijk een bijzonder hoopgevend verschijnsel is.

De productie-uitvoer der voornaamste productiegebieden kan voor de laatste maanden als volgt worden aangegeven: Malakka: October 36.819 long tons (tegen 43.162 in September en 47.739 in October 1933); Java en Madoera October 6067 (5820 en 6942) tons van 1000 kg; Buitengewesten 12.426 (26.660 en 21.941) ton, en Ceylon November 6375 (October: 6918 en November 1933 6363) ton. De wereldproductie van plantagerubber heeft in October 1934 volgens Wijnand & Keppler 68.048 (September 87.514; October 1933 83.873) ton bedragen en gedurende de eerste tien maanden van het jaar 826.729 ton bereikt, dus op 7000 ton na evenveel als de wereldproductie van het geheele jaar 1933: 833.491 ton. De rubbervoorraad in de Ver. Staten beliep eind November 361.000 ton tegen 364.500 ton in het begin van het jaar, terwijl die in Groot-Brittannië op 15 December 1934 132.499 ton bereikte tegen 86.791 ton op 1 Januari 1934.

Misschien kan men, zonder te moeten yreezen, dat men door de feitelijke ontwikkeling zal worden gelogenstraft, zeggen, dat de vooruitzichten der rubbermarkt in het komende jaar sterker van de ontwikkeling van het verbruik zullen afhangen (en van de interpretatie dezer cijfers door de leiders der toepassing der restrictiebepalingen), dan door de productie zelve; immers is deze laatste volgens het restrictieplan vrij goed te controleeren, terwijl het verbruik zich aan een dergelijke controle onttrekt. Juist deze mogelijke en gewenschte aanpassing van de productie aan het verbruik doet zeer belangrijke schommelingen van den rubberprijs in de naaste toekomst niet verwachten.

SUIKER.

De suikermarkt was gedurende het laatste kwartaal van het afgelopen jaar — het wordt eentonig — loom, zonder verbetering.

De enkele gebeurtenissen, welke plaats vonden, zijn van reguleerenden en plaatselijken aard. In Amerika is men namelijk voortgegaan door onderlinge regeling van productie en afzet de markt voor verrassingen te vrijwaren. Zoo zal de Philippijnsche oogst belangrijk beperkt worden, terwijl van het overschot van het riet melasse kan worden geproduceerd, waarvoor nog emplooi gezocht moet worden.

Tegen het einde van het jaar besloot de New-Yorksche Coffee & Sugar Exchange om een nieuw termijncontract in te stellen, het „No. 3 contract”. De noteeringen zullen luiden op basis van „in bond” voor ruwe rietsuiker van elke herkomst. Dit beteekent een aanzienlijke verruiming der New-Yorksche markt, die daardoor tevens minder gevoelig zal worden voor de gebeurtenissen in Cuba.

Op het verloop der noteeringen op de New-Yorksche termijnmarkt gedurende het afgelopen kwartaal valt weinig commentaar te leveren, hoewel de fluctuaties niet onbeteekenend waren. Spot Centrifugals noteerden op 1 October 2.97 d.c., kwamen eind November tengevolge van een in Cuba vastgestelden minimumprijs op 3.08½ d.c. te staan en bleven verder ongewijzigd. December termijn noteerde op 1 October 1.96 d.c. en begin December 1.80 d.c., Maart termijn opende op 1.93 d.c., daalde in den loop van October tot 1.66 d.c., trok daarna geleidelijk aan om eind December op 1.82 te belanden.

Vermeldenswaard is het feit, dat tengevolge van de geringe hoeveelheden Cubasuiker, welke tegen December termijn contracten konden worden aangediend, de noteeringen van deze positie van 1.80 d.c. op 1 December stegen tot 2.- d.c. op 20 December, terwijl de noteeringen der verdere termijnen op laatstgenoemden datum 1 punt lager waren dan op den 1sten December.

De Engelsche markt werd geheel beheerscht door de raffinadeurs, die, voorzoover ze hun behoeften niet reeds gedekt hadden, zich konden voorzien van bin-

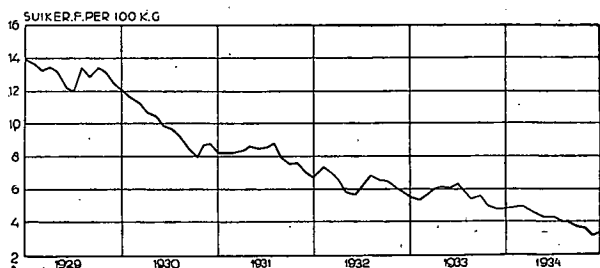
nenlandsche bietsuiker, zoodat weinig aankopen van „full duties” zoals Cubasuiker en Javasuiker plaats vonden, waarvan overigens op de zeer lage prijzen zoo goed als geen aanbod bestond.

Evenals gedurende het vorige kwartaal trok de Londensche termijnmarkt zich weinig aan van de stemming te New-York. Gedurende de maand November werden weer laagterecords gebroken. Tot dusver was er nog nooit een notering beneden Sh. 4/- geweest.

De noteringen luidden begin October voor December Sh. 4/5, Maart Sh. 4/7 en December 1935 Sh. 5/-, brokkelden langzaam af om op 13 November het laagste punt te bereiken met Sh. 3/10¼ voor December, Sh. 4/-½ voor Maart en Sh. 4/7 voor December 1935. Een langzaam herstel volgde en het einde van het jaar gaf het volgende beeld te zien: December Sh. 4/1, Maart Sh. 4/4½ en December 1935 Sh. 4/10½.

Vermelding verdient, dat in Duitschland de suikerindustrie en handel thans ook „gleichgeschaltet” zijn door de instelling eener nieuwe organisatie, welker President, die door den Rijkminister van Voedselvoorziening en Landbouw benoemd wordt, een vrijwel dictatoriale macht bezit.

In ons land volgde de markt geheel de stemming te Londen. Ook hier kwamen de noteringen midden November op recordlaagten. De noteringen te Amsterdam waren op 1 October voor December f 3% en voor Maart f 3½, op 13 November f 27/8 resp. f 3½ en eind December resp. f 3¼ en f 3%. Opmerkelijk was het, dat van December posities weinig liquidaties plaats vonden en alles omgezet werd op latere maanden, waarbij de bij te betalen prijsverschillen gering bleven. Blijkbaar had niemand lust op deze lage basis verlies te nemen.

Op Java verkocht de Nivas gedurende het laatste drie-maandelijksche tijdvak van 1934 ruim 400.000 tons suiker. De prijzen daalden tot f 2.85 voor witte Suiker met bestemming Westkust van Britsch-Indië — midden November — en konden zich tegen het einde van het jaar tot iets boven f 3 verheffen.

Wat de Europeesche bietoogsten betreft, was het opvallend, dat de verwachtingen steeds beter werden naar mate de tijd voortschreed. Telkens verhoogde F.O. Licht zijn maandelijksche ramingen. De eerste raming was aan den lagen kant, aangezien algemeen aangenomen werd, dat de droge zomer in verschillende streken aan de bieten schade berokkend had. De verdere ontwikkeling was echter blijkbaar dermate gunstig, dat de laatste raming voor Europa zonder Rusland 235.000 tons hooger luidde dan de eerste en wel 6.827.000 tons tegen een opbrengst 1933/34 van 6.185.000 tons. De raming voor Rusland is 1.500.000 tons tegen een opbrengst van 1.100.000 ton in 1933/34.

THEE.

De theeprijzen der Amsterdamsche veilingen vertoonden gedurende het laatste kwartaal van 1934 een lichte stijging, vooral onder invloed van betere kwaliteit. De Java theeën konden ca. vier cts. in prijs stijgen, terwijl Sumatra thee van gemiddeld 30 cts. op 32¼ cts. per h.kg kwam. (Zie eerste tabel volgende kolom).

De Londensche markt liep gedurende de verslagperiode eenigszins terug (van gemiddeld 12.89 d. per lb. tot 11.61 d. per lb.). Omgerekend in cts. per h.kg tegen den gemiddelden weekkoers van het Pond is dit resp. 42.8 en 39.0 cts.

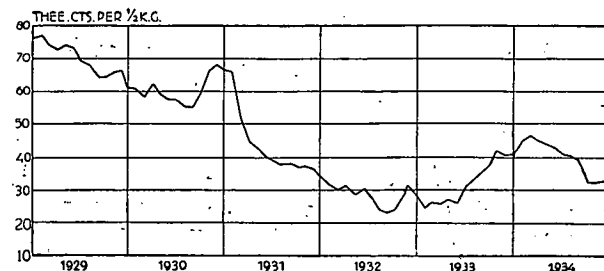
veiling datum	Java thee	Sumatra thee	Gemiddeld
20/9 1934	32	30	31½
4/10	33¼	32	33
18/10	32¾	31½	32¼
1/11	32¾	30¾	32¼
15/11	34¼	31½	33½
29/11	34	32½	33½
13/12	36	32¼	34½
jaargemiddelde 1934			39½
„ 1933			31¼

Het veilingaanbod te Amsterdam liep ook in het vierde kwartaal op, vergeleken met het vorige jaar, zulks in tegenstelling met Londen, hoewel de afnemings aldaar ieder kwartaal iets geringer werd.

Veiling-aanbod te Amsterdam (in kisten).			
	1934	verschil met	1933
1e kwart. (6 veilingen)	65.624	afgenomen met 35	100.456
2e „ (7 „)	80.055	„ „ 23	103.967
3e „ (4 „)	74.591	toegenomen „ 22	61.057
4e „ (6 „)	70.187	„ „ 12	62.860
Totaal	290.457	afgenomen met 11½	328.340

Veiling-aanbod te Londen (in kisten).			
	1934	verschil met	1933
1e kwartaal	945.566	afgenomen met 15½	1.117.916
2e „	870.914	„ „ 8	945.560
3e „	915.542	„ „ 6½	977.843
4e „	860.424	„ „ 3½	890.277
Totaal	3.592.446	„ „ 8½	3.931.596

Van meer belang voor de statistische positie van de thee zijn de voorraadcijfers die, voor zoover het Londen betreft, met 3¼ pCt. zijn toegenomen en te Amsterdam met nog niet 1 pCt. afnamen.

Voorraden Ned.-Indische thee bij het Thee-Etablissement te Amsterdam (in kisten).

	1934	verschil met	1933
ultimo 1e kwartaal	69.799	afnemings 27	95.927
„ 2e „	83.691	„ „ 27½	115.309
„ 3e „	88.193	„ „ 8	96.111
„ 4e „	74.699	„ „ 2/3	75.232

Voorraden thee te Londen (in 1000 lbs.).

	1934	verschil met	1933
ultimo 1e kwartaal	251.475	— 9	275.640
„ 2e „	212.207	— 13½	244.771
„ 3e „	232.544	— 1	235.329
„ 4e „	279.178	+ 3½	269.794

De aanvoeren en afleveringen te Amsterdam bedroegen (in kisten).

	Aanvoeren		Afleveringen	
	1934	1933	1934	1933
1e kwartaal	58.562	102.502	63.995	70.812
2e „	87.571	109.709	73.679	90.327
3e „	87.757	57.565	83.255	76.763
4e „	56.456	61.546	69.950	82.425
Totaal	290.346	331.322	290.879	320.327

Teruggelopen met 12 pCt. 9 pCt.

Uit de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt, dat de aanvoeren in Nederland gedurende 1934 met 10 pCt. teruggelopen zijn, terwijl de invoeren tot verbruik 3½ pCt. vooruitgingen. Dit laatste gegeven stemt hoopvol voor de toekomst.

Aanvoer en invoer tot verbruik in Nederland (in 1000 kg).

	Aanvoeren		Invoer tot verbruik	
	1934	1933	1934	1933
1e kwartaal	3.555	5.534	1.871	1.548
2e „	4.187	5.186	2.006	2.150
3e „	4.940	3.860	3.457	2.785
4e „	3.574	3.528	2.608	3.122
Totaal	16.256	18.108	9.942	9.605
Vershil		— 10 pCt.		+ 3½ pCt.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN DUITSCHLAND, GROOT-BRITTANNIË EN DE VEREENIGDE STATEN

Duitschland.

(Samengesteld in overleg met het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.)

Hoewel de moeilijkheden bij de grondstoffenvoorziening uit het buitenland, door de slechte positie van den goud- en deviezenvoorraad en het belangrijke passieve saldo van de handelsbalans gedurende de laatste maanden niet zijn verminderd, kon de industriële productie zich, na een kleine daling in Augustus, toch op het vrij hooge niveau handhaven (ca. 87 bij 1928 = 100 en 61.2 in 1932). De voortbrenging van productiemiddelen breidde zich, dank zij ook de vele pogingen om tot vervanging van ingevoerde producten door binnenlandsche te komen, gedurig uit en bereikte in October een nieuw hoogtepunt. De groep „Investitionsgüter”, waarvan het indexcijfer in 1932 tot gemiddeld 37.0 was gedaald, verbeterde in November 1934 zelfs tot 84.4 tegen 55.8 in November 1933. Terwijl de stijging bij de voortbrenging van kapitaalgoederen zich in den laatsten tijd nog eenigszins voortzette, beweegt de productie van verbruiksgoederen zich sedert Juni, toen een cijfer van 101.8 werd bereikt (77.7 in 1932), in dalende richting (de stijging in November is niet noemenswaard) en bedraagt nu weer 91.3.

Het is vooral de voortbrenging van eenige belangrijke verbruiksgoederen, welke door haar afhankelijkheid van de buitenlandsche grondstoffen sterk onder de deviezenvoorschriften te lijden heeft, inzonderheid daar ook de voorraden aanzienlijk verminderen. In de textiel-industrie moest zelfs tot verkorting van den arbeidstijd worden overgegaan om ontslag van arbeiders te voorkomen. De productie in de textiel-industrie daalde van 105.1 in Mei tot 94.2 in November (96.6 in November 1933).

De sterke stijging in de voortbrenging van verbruiksgoederen, welke sedert het begin van 1934 viel waar te nemen en die zich tot Juni voortzette zal voornamelijk in anticipatie op de te verwachten grondstoffen-moeilijkheden hebben plaats gevonden, dus door op voorraad te werken, en niet onmiddellijk voor de binnenlandsche markt. Dit is ook in overeenstemming met de omzetten in den kleinhandel, die een veel gestadiger groei te zien geven. Eerst in den allerlaatsten tijd, nu het grondstoffenprobleem acuut is geworden, reageert de uiteindelijke consument met het inslaan van voorraden. De totale omzetten in den kleinhandel stegen van September op October van 62.9 op 71.5 (1928 = 100) en van 57.0 op 59.9 in dezelfde maanden van 1933.

De verder afnemende werkloosheid (2,604 miljoen tegen 4,059 miljoen in December 1933), de stabiel blijvende loonen en de toenemende inlagen bij de spaarbanken (R.M. 12,242 milliard tegen 10,618 in October 1933) wijzen naast de stijgende omzetten in den kleinhandel op een voortgaande verbetering van het volksinkomen. Parallel met de algemeene opwaartsche beweging in het binnenland loopt de vermeerdering van het goederenverkeer per spoor en in de binnenvaart (42.7 miljoen ton tegen 36.1 miljoen in October 1933).

Op de grootere opname-capaciteit van de binnenlandsche markt wijst ook de divergentie tusschen de industriële productie en den uitvoer. Uit de ontwikkeling dezer beide reeksen sedert 1933, maar vooral in 1934 blijkt, dat de toegenomen productie geheel en al door de binnenlandsche markt moet zijn geabsorbeerd. De uitvoer kon in September en October de seizoenmatige stijging doorzetten, terwijl de afnemering in November eveneens normaal is. De beweging blijft evenwel, in vergelijking met het vorige jaar, nog steeds dalend. Dank zij de invoer-controle verdween het invoersaldo, dat in Augustus en September ook al gering was, en maakte weer plaats voor een uitvoeroverschot (totaal in October en November R.M. 27

miljoen tegen R.M. 141 miljoen in dezelfde maanden van 1933 en R.M. 166 miljoen in 1932). De invoer blijft zijn gedwongen dalende beweging behouden met het reeds genoemde nadeelige gevolg, wat de grondstoffenvoorziening betreft. Doordat de regering door verschillende handelsverdragen gebonden is, kan zij den invoer van voedingsmiddelen en fabricaten niet willekeurig verlagen, zoodat zij tegen haar wil wel genoodzaakt is ook den grondstoffen-import te beperken.

Het vraagstuk der prijzen dreigde eenigen tijd moeilijkheden te veroorzaken (instelling van prijzen-commissaris) en het blijft ook nu nog, uit het oogpunt van kosten, gezien de toch reeds lastige omstandigheden van den uitvoer en het vraagstuk van de kosten in het binnenland, steeds de aandacht trekken. De algemeene tendens tot prijsstijging, in sommige groepen zelfs tamelijk sterk, is onmiskenbaar.

Indexcijfers van	Jan. 1933	Nov. 1933	Juni 1934	Nov. 1934
Groothandelsprijzen	91.0	96.0	97.2	101.2
Landb. producten	80.9	93.7	93.7	101.1
Textielgoederen	118.5	122.3	125.4	134.7
Kosten van Levensonderh.	116.6	120.2	120.5	122.3

De toestand op de geld- en kapitaalmarkt blijft zich, niettegenstaande de lichte daling in de laatste maanden, door een hoogen rentevoet kenmerken. De koersen van 6 pCt. obligaties staan na een kleine verbetering, nog op ca. 93. Voor de verdere ontwikkeling kan de nieuwe credietwet van 5 December 1934, welke vele ingrijpende veranderingen in het bank- en credietwezen voorstelt, van betekenis worden.

Over het geheel genomen wekken de gegevens over de productie en de werkloosheid den indruk van een vrij gunstige ontwikkeling. De moeilijkheden van zowel den invoer als den uitvoer en in mindere mate ook de prijsbeweging, kunnen in de toekomst echter een storend element gaan vormen, zoodat de toestand in het algemeen labiel moet worden geacht.

Groot-Brittannië.

In het voorjaar van 1934 eindigde de eerste phase van opleving van het economisch leven in Engeland na de diepe depressie; sedertdien handhaafde het eenmaal bereikte niveau zich met eenige aarzeling; in het laatste kwartaal van het jaar is echter weer een nieuwe voortgang der opwaartsche beweging te bespeuren, zij het in vertraagd tempo. Het indexcijfer der bedrijvigheid van „The Economist” was in Maart 1934 109,1 en schommelde sedertdien tusschen 107,5 en 109,5. In October overschreed dit indexcijfer voor het eerst deze grens tot 109,6 en in November tot 110,2. Hoewel deze laatste vooruitgang gering is, is hij als symptoom van een verdere opwaartsche beweging zeer belangrijk.

De verbetering in de binnenlandsche conjunctuur komt het meest markant tot uiting in de bouwvakken en in de staal- en machine-industrie.

Al wordt de bouwbedrijvigheid buiten de eigenlijke kapitaalmarkt om gefinancierd, zoo wordt zij toch door de lage en nog steeds dalende kapitaalrente en de politiek van de regering tot opruiming van krotwoningen, krachtig gestimuleerd. Hierdoor en door den zachten winter zet de bedrijvigheid in de bouwvakken zich voort, zooals in dezen tijd van het jaar sinds menschenheugenis niet is voorgekomen. Er liggen nu nog 20 pCt. meer bouwplannen dan in het voorjaar op uitvoering te wachten.

Tengevolge van de groote activiteit in de bouwvakken en door het goedkeuren van £60 miljoen meerdere uitgaven voor bewapening voor de volgende vijf jaren, is de bedrijvigheid in de ijzer- en staal-industrie gedurende de tweede helft van 1934 gestegen. (Zie tabel bovenaan volgende pagina).

Door een sterkere vraag naar kolen voor industriële doeleinden is de bedrijvigheid in den kolennijbouw wat verbeterd, al is de vraag naar huisbrand gering.

Staalproductie in 1000 metr. tons.

Jaar	Staal	Ruwijzer
1929	816	643
1930	618	525
1931	438	318
1932	445	303
1933	593	349
1934 ¹⁾	758	505

¹⁾ 11 maanden.

De reorganisatie van den kolenmijnbouw is reeds in vollen gang. In Zuid-Wales vond een belangrijke fusie van belangen plaats door samenvoeging van de Powell Duffryn Steam Coal Cy. en Coelsh Associated Collieries. Hierdoor wordt een controle over 75 mijnen met een potentiële productie van 20 miljoen ton per jaar verkregen. Er zijn verder ontwerpen voor een gedeeltelijke fusie in Durham, South Yorkshire en deelen van Nottinghamshire en Derbyshire.

Terwijl dus bijna alle takken van de zware industrie en de industrie van productiemiddelen goed van werk zijn voorzien, is de tendens bij de consumptiegoederenindustrie verdeeld. Naast enkele bedrijfstakken, die goed gaan (kunstzijde en schoenen), staan andere, waar de depressie nog steeds aanhoudt (katoen). De industrie van consumptiegoederen heeft zich de laatste jaren weliswaar hersteld, maar de verbetering is bij die in de industrie van productiemiddelen verre ten achter gebleven.

Bij de typische oude Engelsche industrietakken, de kolenmijnbouw en de katoenindustrie, grijpt de Regeering in om de crisisverschijnselen of structuurveranderingen het hoofd te bieden. Ook op de ijzer- en staalindustrie, de derde peiler van Groot-Brittannië's oude industrie, oefent de Regeering invloed uit, want de verlenging van de beschermende invoerrechten wordt afhankelijk gesteld van een sterkere organisatorische aaneensluiting. De actie der scheepbouwindustrie om zichzelf te helpen door verkleining van de te groote productiecapaciteit wordt indirect gesteund; de eerste credieten zijn reeds verleend door een bank, die in contact staat met de Bank of England.

In nauw verband met de over het geheel genomen vrij gunstige cijfers der industriële bedrijvigheid staan die van de *werkloosheid*, die weliswaar in October en November iets zijn gestegen, daarentegen in December wederom zijn gedaald. Vooral het werklozencijfer over December 1934 is bijzonder gunstig en ongeveer gelijk aan de tot nog toe gunstigste maand September 1934 en verder het laagste cijfer sedert Augustus 1930.

De laatste maanden van het afgelopen jaar hebben zich gekenmerkt door een grootere ruimte op de geld- en kapitaalmarkt. De koersen van Britsche staatsfondsen zijn zeer sterk gestegen. 2½ pCt. Consols noteerden aan het einde van 1934 reeds 93 pCt.

De omvang van het belegging zoekende kapitaal blijkt nog uit de deposito's bij de clearingbanken (Nov. 1934 = 1911 mill. £ tegen Nov. 1933 = 1928 mill. £), die door het ontbreken van beleggingsmogelijkheden een stijging van hun deposito's trachten te verhinderen. Om dezelfde reden deden de banken geen beroep op de circulatiebank voor discontering van wissels.

De voorschotten van de clearingbanken toonen ook geen stijging. De wisselportefeuille daalde zelfs, vergeleken bij het voorafgaande jaar, gemeten aan de verplichtingen. Men heeft de vlottende kapitalen dus niet voor de financiering van de stijgende productie en omzetten gebruikt. Het grootste gedeelte van de bankgelden werd in effecten, speciaal in staatsfondsen, belegd.

De geringere behoefte van het bedrijfsleven aan kapitaal is, naast de sterkere financiering uit eigen middelen een gevolg van het feit, dat het kapitaal op andere wijze dan vroeger wordt verschaft. De niet bij de clearing aangesloten banken nemen in sterkere mate aan de verzorging van de geldmarkt deel. Boven-

dien interesseeren verzekeringsmaatschappijen zich als tegenwicht tegen de laag renderende staatsobligatiën voor goede aandelen. Tenslotte wordt vooral de bouwbedrijvigheid, die een ware „boom” doormaakt, voor een aanzienlijk deel buiten de beurs om gefinancierd en wel bijna uitsluitend door de bouwspaarbanken.

De cijfers van de clearing te Londen, die van April t/m. Sept. overeenkomstig de minder gunstige industriële bedrijvigheid een dalende tendens vertoonden, stegen ò in October ò in November belangrijk. Zij waren in November hooger dan in eenige andere maand sedert 1931.

De sedert 1932 gevolgde open markt politiek van de Bank of England veroorzaakte door koop van beleggingspapier een voortdurende toeneming van liquide middelen bij de credietbanken, hetgeen een sterken druk op den rentevoet uitoefende. Deze druk werd versterkt door de buitenlandse kapitalen, die slechts tot korte belegging bereid waren.

Het Ministerie van Financiën werkte de verlaging van de rente in de hand door schatkistwissels zeer schaarsch te maken. De huidige marge tusschen particulier en officieel disconto van resp. ¼ en 2 pCt. is buitengewoon groot. Maar ook een verlaging van het officieel disconto zou de vroegere verhoudingen niet herstellen, want de buitenlandse kapitalen vloeien toch niet uit rentabiliteitsoverwegingen naar Engeland. Er bestond een gentlemen's agreement tusschen vier van de „Big Five” omtrent het minimale disconto voor schatkistbiljetten. Sedert den zomer van 1934 werd dit herhaaldelijk overtreden door de sterke daling van het particulier disconto der outside-banken. Op 6 November 1934 viel deze overeenkomst officieel uiteen en op dien dag daalde het disconto van 1 op ½ pCt.

Naast de besproken factoren van dalende geld- en kapitaalrente en de verhoogde industriële activiteit is een kleine opleving in den buitenlandschen handel ingetreden.

Textielgoederen en kolen — vroeger belangrijke uitvoergoederen — spelen een steeds geringere rol. De Regeering tracht deze beide takken door handelsverdragen en het verkrijgen van contingenten te helpen. De moeilijkheden van de Engelsche handelspolitiek liggen daarin, dat dergelijke overeenkomsten meestal alleen met die landen kunnen worden afgesloten, die als leveranciers van agrarische producten op het Engelsche afzetgebied aangewezen zijn. De binnenlandsche agrarische politiek leidt echter tot verhoging der prijzen van voedingsmiddelen (bacon!).

De scheepvaart toont de gebruikelijke seizoenterslag, echter ook een achteruitgang van de tijdelijk sterk gestegen vrachten, welke stijging, veroorzaakt door een toeneming van de verschepingen tengevolge van agrarische misoogsten, dus uiteraard van beperkten duur moest zijn.

Vereenigde Staten.

De achter ons liggende periode heeft slechts geringe veranderingen gebracht. Er vond een langzaam herstel plaats, dat evenwel een aarzelend karakter toonde. Waar in de tegenwoordige omstandigheden de regeeringsmaatregelen in Amerika van zulk een groot belang voor het zakenleven zijn, wordt dit gekarakteriseerd door een afwachtende houding in verband met de nieuwe Congresszitting en de voorstellen, die daar behandeld zullen worden.

Vergeleken met de overeenkomstige maanden aan het eind van 1933, is er groote overeenkomst tusschen de conjunctuur in beide jaren. Het jaar van economische experimenten, van een ongekende droogte en daardoor veranderde prijzen en voorraden, heeft tenslotte als geheel niet veel verandering gebracht. Wel hebben perioden van herstel en van inzinking elkaar afgewisseld, maar de krachten in tegengestelde richting bleken per saldo ongeveer even groot te zijn. Aan het einde van 1933 beschouwde men dien toestand zoozeer onbevredigend, dat van regeerings-

zijde verschillende maatregelen werden getroffen om tot een verbetering te geraken; ook thans nog is men in regeeringskringen bezig middelen te beramen, die een constanter herstel in de hand kunnen werken dan men tot nu toe heeft weten te bereiken. Daarbij heeft de regeering den laatsten tijd doen uitkomen, dat zij meer dan in de achter ons liggende perioden naar samenwerking met het bedrijfsleven wil streven.

Industrieel bedrijvigheid.

De diepe inzinking in de bedrijvigheid gedurende den zomer en herfst, waarbij het gecorrigeerde indexcijfer in een paar maanden tijds van 86 in Mei tot 71 in September daalde, is tot stilstand gekomen, en heeft plaats gemaakt voor een licht herstel. Het indexcijfer van October steeg tot 73, dat van November (voorloopig cijfer) tot 74. Volgens de voorloopige berichten bleef de geleidelijke verbetering ook in December aanhouden. Hierbij speelde de bedrijvigheid in de ijzer- en staalindustrie een belangrijke rol.

De gecorrigeerde index beweegt zich daarbij in gelijke richting als die van de geheele industrieel bedrijvigheid. Het niveau van het midden van 1934 is nog lang niet bereikt.

Indices der bedrijvigheid, na seizoenscorr.

1934	1ste kwartaal	Sept.	Oct.	Nov.
Totaal	81	71	73	74
IJzer en staal ...	62	37	41	48

Ook in het bouwbedrijf is de opleving van het begin van 1934 niet duurzaam geweest. Het indexcijfer van het bedrag der aanbestedingen (gecorrigeerd), dat in Januari 49 bedroeg, daalde onophoudelijk tot 26 in Juni en 27 in Juli en Augustus, om vervolgens weer langzaam te gaan stijgen tot 31 zoowel in October als in November.

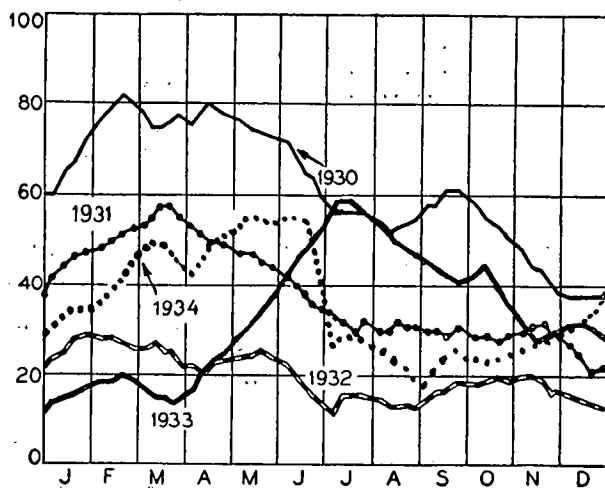
In de industrieën van verbruiksartikelen is de tendens anders. In de beide meest representatieve groepen, die der voedingsmiddelen en de textielindustrie, is, wat de eerste groep betreft, de bedrijvigheid grooter dan einde 1933 en begin 1934, (indexcijfers resp. Oct. 1934 107, Jan. 1934 96 en Oct. 1933 85), terwijl de bedrijvigheid — voor seizoensgecorrigeerde indexcijfers — in de textielindustrie slechts gedurende September, tijdens de groote staking, achteruitging, maar zich overigens op een niveau van omstreeks 85 kon handhaven (Nov. 88).

De pogingen om een herstel teweeg te brengen gaan thans dan ook in de richting van de industrieën van kapitaalgoederen. Men wil trachten gedurende de komende maanden de bouwbedrijvigheid aan te wakkeren door de eigenaars tot verbetering en vernieuwing van hun huizen op groote schaal te bewegen, terwijl er ook regeeringsplannen bestaan om tot een groot programma van woningverbetering mede te werken, waarbij credieten verstrekt zullen worden voor het opruimen van krotwoningen.

De regeering hoopt daarbij goede resultaten te bereiken, daar algemeen een groot verbruik van ijzer en staal gedurende de eerstvolgende maanden door het particuliere bedrijfsleven, vooral door de automobiellindustrie, wordt verwacht. Deze verwachting is gebaseerd op het feit, dat de nieuwe modellen der auto's dit jaar vrij laat gereed zijn gekomen, waardoor de bedrijvigheid in de automobiellbranche in October en November zeer laag was in vergelijking met de overige maanden van het jaar. In de eerste helft was de productie veel hoger dan in 1933, in de tweede helft viel zij nagenoeg met die in 1933 samen. Nu er desondanks een stijgende lijn in de bedrijvigheid der ijzer- en staalindustrie viel te constateeren (zie de grafiek in de volgende kolom), hoopt men, dat die verbetering krachtiger zal worden, wanneer de automobiellproductie haar normalen loop herneeft.

Er bestaan ook plannen om wijziging te brengen in den aard der openbare werken, die ter leniging van de crisis worden uitgevoerd. Men wil op groote schaal tot verbetering der spoorwegen overgaan,

Capaciteit in de staalindustrie.

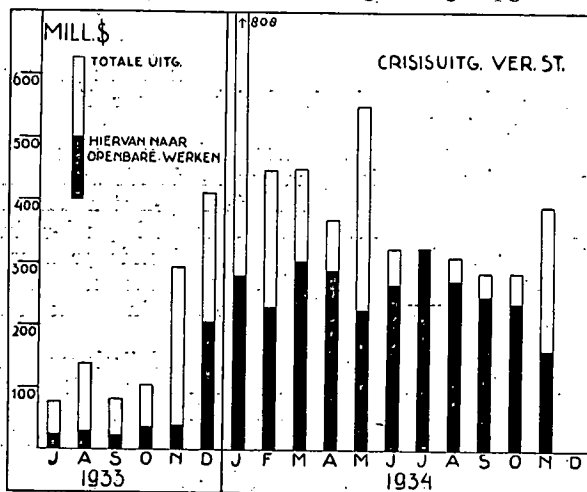
waarbij bestaande kruisingen en overwegen zullen verdwijnen door de banen ter plaatse op hooger niveau te brengen. Men verhoogt daardoor de veiligheid van het verkeer en maakt op den duur grootere exploitatiesnelheid mogelijk.

Op deze wijze hoopt men, door een samengaan van regeeringshulp en hetgeen men van de particuliere bedrijvigheid verwacht, de industrieën van kapitaalgoederen zoo krachtig mogelijk te stimuleeren. Wat de bouwbedrijvigheid betreft zijn er eenige factoren, die erop wijzen, dat de regeeringsbemoeienis hier in de richting van het particuliere bedrijfsleven gaat en dus de bestaande tendens zou versterken.

De inzinking in de bouwbedrijvigheid in den loop van 1934 blijkt bijna uitsluitend te zijn veroorzaakt door een achteruitgang der aanbestedingen voor openbare werken, die van \$ 113 miljoen per maand in het begin van het jaar tot \$ 52 miljoen in November zijn gedaald. De aanbestedingen voor particuliere bouwwerken bleven zich het geheele jaar tusschen de \$ 60 en \$ 80 miljoen per maand bewegen, hetgeen meer is dan in 1932 en 1933 gemiddeld door particulieren werd aanbesteed. Het eenigermate terugkerende vertrouwen wordt hier dan ook bevestigd door het feit, dat, volgens de laatste berichten van de Fed. Home Loan Board, de particuliere credietgeving voor bouwopdrachten grooteren omvang aan gaat nemen en de credietaanvragen voor dat doel bij de Home Loan Banks aan het afnemen zijn.

Regeeringsuitgaven.

De crisisuitgaven hebben, vanaf Juli 1933 tot eind Nov. 1934, ruim \$ 5,6 milliard bedragen. Gedurende de tweede helft van 1934 werd maandelijks gemiddeld bijna \$ 300 miljoen voor dat doel uitgegeven. Op deze wijze voortgaande zou men in Juni 1935, aan het einde van het begrotingsjaar 1934—1935, tot een totaal van bijna \$ 7 milliard aan crisisuitgaven komen, in overeenstemming met de volgens de oorspronkelijke plannen in de begroting opgenomen

cijfers. Daar er op de gewone dienst een klein overschot is, zou het begrootingstekort dus eenige honderden millioenen minder bedragen.

In de voorgaande grafiek zijn de maandelijksche crisisuitgaven geteekend. In Juli 1934 ontving de R.F.C. groote bedragen aan uitgeleende credieten terug. Vandaar, dat in die maand de uitgaven voor openbare werken groter waren dan alle crisisuitgaven.

Ongeveer 60 pCt. van deze crisisuitgaven worden in beslag genomen door de bedragen voor openbare werken; daarop volgen, wat grootte betreft, de door de Reconstruction Finance Corporation verleende credieten, en vervolgens de credieten door de landbanken en de Agricultural Adjustment Administration verstrekt, de credieten van de Home Loan Banks en het kapitaal van de Deposit Insurance Corporation. Hieruit blijkt, dat een zeer belangrijk deel dezer crisisuitgaven uit regeeringsleeningen van tijdelijken duur bestaat, die over eenigen tijd zullen worden afgelost, indien het herstel van het economisch leven op bevredigende wijze intreedt. Tegenover de bijna 3 milliard uitgaven voor openbare werken staat natuurlijk de stoffelijke waarde daarvan, nadat zij gereed zullen zijn. Al zal deze waarde vermoedelijk minder dan \$ 3 milliard bedragen, toch is zij zeker niet te verwaarlozen, waar werken als de hydro-electrische centrale in Tennessee-Valley hiertoe behooren.

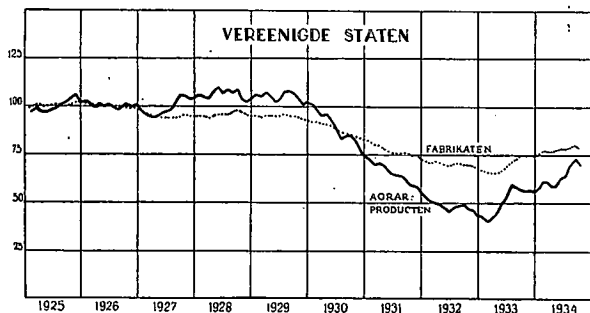
Nu op de begrooting 1935-'36 een bedrag van \$ 4 milliard is uitgetrokken voor werkverschaffingsdoeleinden, welk bedrag door leeningen zal worden gedekt, kan worden geconstateerd, dat het oorspronkelijke doel van Roosevelt, herstel van het begrotingsévenwicht in 1935-'36, niet is bereikt.

Prijzen.

De prijsstijging in den nazomer en herfst, die grotendeels voor landbouwproducten gold, als gevolg van den slechten oogst, is in latere maanden tot staan gekomen en weer in een lichte prijsdaling omgeslagen. Hetzelfde geldt voor de kosten van levensonderhoud, die goeddeels de kleinhandelsprijzen weergeven.

De wanverhouding tusschen de prijzen van fabricaten en agrarische producten is in het afgelopen jaar sterk verminderd.

Prijnsindex van agrar. producten en fabricaten.
Basis 1926 = 100.

Handelsomzetten.

De omzetten zowel van warenhuizen als van filiaalzaken ontwikkelden zich in den loop van 1934 geleidelijk in stijgende richting, wanneer men de op seizoensinvloeden gecorrigeerde indexcijfers beschouwt. De Marketing Research Division van het ministerie van handel heeft voor het eerst het resultaat gepubliceerd van een onderzoek naar de omzetten in den kleinhandel in kleine steden en op het platteland. Deze indexcijfers vertoonen een plotselinge sprong in Sept., terwijl voordien geen regelmatige stijging valt te constateeren zooals bij de algemeene omzetten. In die maand is de vergrooting der omzetten echter veel belangrijker geweest dan in de stedelijke zaken.

Wij geven hieronder de verschillende indexcijfers.

	Jan.	April	Aug.	Sept.	Oct.
Warenhuizen (1923-'25 = 100)	69	77	79	76	74
Filiaalzaken (1929-'31 = 100)	89	92	93	95	92
Kleine steden (1929-'31 = 100)	79,5	73,8	79,2	98,8	89,1

Vergelijkt men de cijfers over October met die van Januari, dan blijkt duidelijk de invloed van den betere toestand in den Landbouw. Volgens het Januari-overzicht van de National City Bank van New-York waren de Kerstverkoop op het platteland, vooral in het Zuiden en Zuid-Westen 20 tot 30 pCt. hooger dan in 1933, terwijl in de Oostelijke industrieele Staten de verbetering 5 tot 10 pCt. bedroeg.

Buitenlandsche handel.

Terwijl over het algemeen de in- en uitvoercijfers niet veel verandering vertoonen, maken de maanden September en October hierop een uitzondering door een tendens tot waardeinstijging van den uitvoer, die in de laatstgenoemde maand, voor het eerst sinds begin 1933, tot boven de \$ 200 millioen steeg. Voor een deel kan de waardeinstijging op rekening worden gesteld van de prijsstijging van landbouwproducten. De uitgevoerde hoeveelheden landbouwproducten zijn daarentegen verminderd.

De stijging van den invoer was niet zoo groot als die van den uitvoer, zoodat het uitvoersaldo in 1934 zeer aanzienlijk is gestegen.

Waarde van den in- en uitvoer in mill. Dollars.

	Jan. t/m.	Oct. 1929	1930	1931	1932	1933	1934
Uitvoer	4.352	3.279	2.047	1.342	1.299	1.768
Invoer	3.751	2.649	1.791	1.122	1.188	1.371
Uitvoersaldo	...	601	630	256	220	111	397

Geld- en kapitaalmarkt.

De ruimte op de geldmarkt duurt onveranderd voort. Ofschoon dus de vraag naar geld op korteren en langeren termijn nog gering is in vergelijking met het aanbod kan men toch op eenige tendens tot verbetering wijzen. De leeningen voor handels- en industrie-doelinden, door de leden-banken van het Reservesysteem geplaatst, zijn vanaf Juli met bijna \$ 400 millioen toegenomen. Daartegenover staat een vermindering van leeningen op effecten met \$ 500 millioen in dezelfde periode. Het totaal der uitstaande leeningen is weliswaar afgenomen, maar de verhouding is eenigszins gewijzigd ten gunste van leeningen van het bedrijfsleven. Bij de bespreking der bouwbedrijvigheid hebben wij erop gewezen, dat ook bij de verstrekking van bouwcredieten een iets grotere bereidwilligheid van de zijde van het particuliere kapitaal schijnt op te komen.

Het is geheel in overeenstemming met die toegenomen credietverleening voor zakendoelinden, dat de terstond opzegbare deposito's der banken geleidelijk groeien, van 9,2 in Juni tot 10 milliard dollar in November.

Wat de emissies betreft, is het particuliere bedrijfsleven nog nagenoeg niet aan de markt, behoudens voor enkele conversies. Emissies van privaatrechtelijke instellingen bedragen meestal minder dan \$ 10 millioen per maand tegen een maandgemiddelde van ca. \$ 300 millioen vóór de crisis. De financiering van het particuliere bedrijfsleven geschiedt nog steeds nagenoeg geheel via de Reconstruction Finance Corporation en andere regeeringsinstellingen.

Regeeringsingrijpen.

Door de mogelijkheden van regeeringsingrijpen, zowel op monetair gebied — direct en indirect, het laatste door middel van nieuwe vergrooting der staatschuld — als direct in het bedrijfsleven met de codebepalingen, blijft de toestand onzeker, hetgeen zich weerspiegelt in grotere voorzichtigheid op industrieel-, handels- en financieel-terrein. Deze onzekerheid wordt nog vergroot door beroepen op het hoogerechtshof om verschillende regeeringsmaatregelen ongrondwettig te verklaren, o.a. de annuleering der goudclausule in contracten en obligaties, de bepalingen van de petroleumcode en de wet tot verplichte pensionneering van spoorwegpersoneel op 65-jarigen leeftijd.

Data	Production and trade.																						
	Production					Imports 1)						Exports 1)											
	Coal 2)	Ship building 3)	Construct. contracts 1)		Unemployment index	Total	Raw materials excess of imports 1922-1925 = 100	Power equipment	Workshop equipment	Agricultural implements	Total	Manufactured goods	Raw materials	Electric bulbs	Radio-apparatus	Rayon	Margarine	Cheese	Vegetables	Excess of imports			
			Total	Factory building only																	Total	in mill. gld.	in mill. gld.
1000 tons	1000 B. R.T.	in mill. gld.		in mill. gld.	in mill. gld.	in mill. K.G.	in mill. gld.	in 1000 tons	in mill. gld.	in 1000 tons	in mill. gld.	in 1000 tons	in mill. gld.	in ten thous. sands	in tons	in tons	in 1000 gld.	in 1000 tns	in 1000 tons	in 1000 tons	in mill. gld.		
1925	593	101	9.55	0.36	—	205	121	2.56	4.12	0.62	151	164	52	631	24	395.4	31	237	1.280	7.7	6.6	36.5	54
1926	737	148	11.33	0.39	—	203	125	3.04	4.69	0.67	146	193	52	899	28	325.4	100	444	1.744	7.9	7.0	35.9	58
1927	791	172	11.07	0.48	7.5	212	139	3.28	5.32	0.59	158	210	58	751	29	318.4	173	579	2.158	7.7	8.1	38.8	54
1928	910	173	13.35	0.57	5.6	224	157	4.02	6.38	0.59	166	225	67	849	27	573	336	633	2.431	7.4	7.7	43.8	58
1929	965	172	14.84	0.68	5.9	229	161	4.27	6.87	0.62	166	228	72	895	27	503	875	717	2.271	6.0	8.0	45.9	63
1930	1.018	187	15.42	0.29	7.8	202	146	3.36	6.52	0.67	143	222	62	929	23	412	908	743	1.992	5.7	7.8	45.0	59
1931	1.075	108	12.66	0.16	14.7	158	128	1.95	4.67	0.54	109	230	45	941	17	243	706	791	1.588	4.5	7.2	39.4	49
1932	1.063	49	7.44	0.10	25.3	108	101	1.57	3.15	0.37	71	204	28	764	12	163	530	686	1.380	1.3	6.4	35.0	38
1933	1.048	32	9.08	0.12	26.8	101	112	1.42	3.42	0.47	61	189	25	704	13	194	564	683	1.356	0.9	5.3	31.3	40
1934						87					59	197	23	751	14	179	684	670	1.360	0.8	5.1	31.0	27
J.'33	1.045		8.55	0.11	23.8	104	117	1.48	3.49	0.62	56	173	22	778	12	181	497	616	1.246	1.0	5.7	39.5	48
Aug.	1.071	41	8.07	0.02	24.4	106	113	1.22	3.50	0.65	62	217	24	804	13	189	534	752	1.541	1.0	6.4	41.3	44
Sept.	1.040		5.26	0.13	24.4	111	110	1.44	3.33	0.52	74	208	28	771	13	204	590	689	1.334	0.9	5.8	36.6	37
Oct.	1.058		10.10	0.18	24.6	109	105	1.45	3.68	0.41	63	199	26	753	13	196	844	674	1.326	0.9	5.5	26.2	46
Nov.	1.047	41	5.38	0.06	25.7	109	109	1.42	4.27	0.29	63	191	26	688	14	206	899	799	1.554	1.0	5.3	30.4	46
Dec.	1.020		11.09	0.06	31.9	108	112	1.82	4.73	0.81	52	116	23	531	11	224	780	631	1.231	1.1	4.2	20.4	55
J.'34	1.070		7.15	0.08	31.9	100	119	2.05	4.96	0.92	56	202	22	645	13	184	630	655	1.297	0.9	4.4	32.7	44
Feb.	974	51	6.93	0.17	28.9	82	116	1.10	2.49	0.18	51	207	20	643	13	132	359	750	1.488	0.8	4.0	31.6	31
Mar.	1.070		9.19	0.05	26.4	94	126	1.18	2.99	0.39	61	236	23	807	15	166	314	802	1.590	1.0	4.8	34.5	33
Apr.	958		11.28	0.28	25.4	86	122	1.19	3.11	0.47	54	197	20	793	14	148	281	675	1.372	0.8	5.1	26.8	32
May	1.002	55	9.38	0.15	25.3	87	125	1.49	3.17	0.73	57	193	21	776	13	135	358	682	1.444	0.8	5.4	29.7	30
June	992		7.44	0.10	25.3	89	111	1.74	3.67	1.16	59	167	22	811	14	206	474	696	1.472	0.7	5.9	41.	30
July	1.047		10.34	0.20	26.8	86	108	2.25	3.52	1.15	58	190	24	788	13	217	717	639	1.345	0.7	5.5	47.	28
Aug.	1.053	71	6.81	0.09	27.4	89	106	1.46	3.19	0.73	69	194	22	878	17	148	801	690	1.433	0.7	5.9	39.	20
Sept.	1.026		6.29	0.04	27.3	78	98	1.39	3.25	0.75	69	183	25	792	13	183	992	704	1.374	0.7	5.4	23.6	9
Oct.	1.126		4.51	0.06	27.9	87	100	1.43	3.03	0.54	62	202	27	758	11	230	1.171	665	1.339	0.9	5.1	24.0	25
Nov.	1.044		5.22	0.24		88	101	1.54	3.10	0.21	60	206	26	681	13	195	1.080	471	953	0.7	4.9	23.6	28
Dec.						75					56	185	23	645	13	209	1.026	613	1.208	0.7	4.7	18.1	19

Data	Capital market										Money market		Prices			Transport 1)				Number of commercial failures 1)			
	Stock exchange			Capital Issues						Savings-banks		Money market		Indexnumbers of			Shipping		Receipts of Railways		Receipts of Postal serv., telegr., teleph.		
	Banks	Trading-companies	Industrial enterprises	Shipping companies	Total new capital	Conversion	Holland and Colonies	Foreign countries	Shares	Bonds	Postal-savings-banks	40 private savings-banks	Collateral loan rate 1)	Open market discount 1)	Wholesale prices 1)	Agricultural prices 2)	Cost of living workmen's families at Amsterdam 3)	Entered				Cleared	
																			1913=100		1924=100		1929=100
In million guilders										In pCt.		1913=100	1924=100	1929=100	Oct. 1 '23 - Spt. 30 '24 = 100	In 10 million cubic metr.	In million Guilders						
1925	—	—	—	—	25	18	15	10	5	20	304	191	2.88	3.08	155	—	—	5.00	4.24	13.6	6.31	342	
1926	—	—	—	—	39	36	16	23	6	33	299	209	2.92	2.88	145	—	95.1	5.22	6.10	13.6	6.23	312	
1927	—	—	—	—	41	4	13	28	8	33	321	225	3.83	3.76	148	—	94.9	5.95	4.80	13.5	6.23	296	
1928	—	—	—	—	55	4	30	25	28	27	332	242	4.16	4.18	149	—	95.8	6.14	5.03	14.5	6.42	266	
1929	158	168	433	125	38	7	27	11	24	14	343	257	4.89	4.82	142	—	95.1	6.02	4.12	15.0	6.79	236	
1930	149	126	265	83	50	5	29	21	2	48	367	292	2.17	2.06	117	79	91.1	5.95	4.00	14.6	6.62	255	
1931	118	94	168	50	28	40	24	4	1	27	429	302	1.56	1.42	97	67	85.5	5.17	3.85	13.7	6.37	284	
1932	76	67	116	25	37	23	35	2	0	37	490	294	1.18	0.85	79	51	79.7	4.42	3.16	11.6	6.09	378	
1933	84	79	138	23	30	19	29	1	0	30	516	307	1.28	1.08	74	50	78.9	4.62	3.15	10.1v	6.06	382	
1934	76	77	158	16	16	171	30			1	59				78								
J.'33	92	88	151	28							518	304	2.64	3.53	73	49	—	4.93	3.35	11.4	6.11	333	
Aug.	89	85	150	26	0.2	—	—	—	—	—	521	306	1.08	1.21	73	51	—	4.72	3.61	11.7	5.94	333	
Sept.	86	82	147	22	7.0	4.9	7.0	—	—	—	521	306	1.00	0.77	75	55	79.0	4.65	3.40	10.0	5.95	417	
Oct.	79	78	139	19	202.9	5.1	202.9	—	—	—	202.9	518	305	1.00	0.50	76	55	—	4.92	3.23	10.1	6.35	388
Nov.	76	73	145	16	4.4	2.2	4.4	—	—	—	518	305	1.00	0.47	76	54	—	4.76	3.20	9.2	5.93	435	
Dec.	76	80	153	18	0.4	3.8	0.4	—	—	—	516	307	1.00	0.50	77	55	80.7	4.57	3.10	10.7	7.22	338	
J.'34	79	85	159	19	6.0	1.4	6.0	—	—	—	518	312	1.00	0.50	79	55	—	4.72	3.24	10.1	5.86	377	
Feb.	81	89	159	19	1.9	306	1.9	—	—	—	521	314	1.00	0.75	80	55	—	4.23	3.08	8.1	5.75	388	
Mar.	80	87	157	20	4.2	—	4.2	—	—	—	517	313	1.07	1.23	79	55	80.1	4.75	3.17	9.7	6.01	408	
Apr.	77	85	158	19	11.5	752	163	—	—	—	509	308	1.86	2.04	79	58	—	5.01	2.96	9.0	6.17	342	
May	75	81	156	17	3.6	15	3.6	—	—	—	507	309	1.22	1.37	77	58	—	5.20	3.47	9.4	5.68	416	
June	71	73	154	15	7.1	5.7	7.1	—	—	—	506	310	1.00	0.77	76	55	79.2	5.15	3.46	9.0	6.22	418	
July	72	69	157	15	0.9	108.0	0.9	—	—	—	506	311	1.00	0.74	77	53	—	5.53	3.41	10.8	5.93	294	
Aug.	75	71	156	15	2.7	49.0	2.7	—	—	—	509	314	1.00	0.72	78	55	—	5.48	3.65	10.9	5.85	330	
Sept.	77	72	158	16	2.2	485.5	2.2	—	—	—	510	315	1.00	0.60	77	55	79.3	4.76	3.36	9.1v	5.80	434	
Oct.	77	70	161	14	2.7	97.5	2.7	—	—	—	510	316	1.00	0.62	77	52	—	5.15	3.67	8.9v	6.08	453	
Nov.	75	68	161	13	150.6	7.6	150.6	—	—	—	513		1.00	0.62	77	51	—	4.54	3.53	8.1v	5.84	415	
Dec.	72	68	161	12	18.6	52.3	18.6	—	—	—	513				77								

*) The yearly figures are calculated from the monthly averages, with the exception of the data of savings-banks, which give the December-figures. 1) Central Bureau of Statistics. 2) From January '32 preliminary figures. 3) The figures from 1925-1927 refer to June. 4) Gross weight in tons. 5) Source: Bank voor Handel en Scheepvaart, Rotterdam (Copyright). 6) Department of Agriculture. New series, started July 1929. 7) Bureau of Statistics Amsterdam. v=preliminary. 1 (metric) ton = 1000 K.G.

Datum	Productie ¹⁾ , Handel en Verkeer																		
	Productie-index van								Buitenlandse handel						Invoer resp. uitvoer-overschot	Scheepvaartverkeer v. d. belangr. havens ²⁾		Ontvangsten van de spoorwegen ³⁾	
	Industrieel productie	Totaal productie-middelen	Totaal verbruiks-goederen	Steenkolen	Ijzer	Staal	Machine-industrie	Textiel-industrie	Invoer			Uitvoer				In-komend	Uit-gaand		
									Totaal	Grondstoffen	Fabrieken	Totaal	Grondstoffen	Fabrieken					
Gemiddelde van 1928 = 100								in miljoenen R.M.						in 1000 N.R.T.		Mill. R.M.			
1926 ..	80,8	78,7	81,5	96,5	82,7	76,7	60,7	82,8	833	412	114	868	228	596	+	35	3.190	3.183	—
1927 ..	101,1	100,4	101,4	102,0	111,3	112,6	79,7	108,5	1.186	599	212	900	217	644	—	286	3.389	3.374	417,6
1928 ..	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	1.167	602	204	1.023	229	740	—	144	3.678	3.653	428,3
1929 ..	100,4	104,0	94,8	108,3	113,8	112,5	100,9	92,4	1.121	600	189	1.124	244	819	+	137	3.671	3.598	445,5
1930 ..	90,1	88,7	92,3	94,7	82,5	80,5	83,1	90,0	866	459	150	1.003	204	753	+	137	3.671	3.644	380,3
1931 ..	73,6	65,4	85,7	78,7	51,6	57,5	59,5	87,7	561	290	102	800	151	615	+	239	3.366	3.331	319,8
1932 ..	61,2	50,2	77,7	69,0	33,4	40,0	38,2	80,0	389	201	61	478	86	374	+	89	2.943	2.909	240,8
1933 ..	68,9	58,5	84,6	73,2	44,7	53,1	41,9	90,6	350	202	56	406	75	315	+	56	3.015	2.999	242,9
Jan.'33	62,9	53,1	77,6	72,7	40,3	44,1	31,0	83,7	368	214	51	390	75	299	+	23	2.712	2.708	208,4
Febr.	64,6	55,0	78,9	73,5	37,5	40,8	34,2	82,1	347	200	52	374	74	284	+	26	2.483	2.468	201,5
Maart	64,9	55,0	79,8	68,3	42,5	45,8	35,4	83,2	362	200	56	426	76	337	+	64	2.931	2.843	229,6
April	65,5	54,3	82,3	68,6	38,8	48,8	39,4	84,2	321	177	55	382	69	302	+	61	2.741	2.693	221,1
Mei	67,9	56,8	84,5	70,0	41,6	54,3	38,9	83,1	333	190	54	422	76	333	+	89	3.106	3.127	231,7
Juni	69,5	57,8	87,1	71,4	43,7	58,7	42,9	90,0	357	212	58	384	72	299	+	28	3.201	3.240	246,1
Juli ⁵⁾	70,6	58,6	88,7	70,3	44,0	52,2	45,6	94,7	360	218	58	385	76	298	+	25	3.344	3.288	260,0
Aug.	70,7	59,0	88,3	69,5	47,5	55,3	47,6	96,6	347	210	54	413	78	320	+	66	3.437	3.489	262,8
Sept.	71,0	59,7	88,0	72,3	45,3	51,3	49,1	97,3	337	201	58	432	77	336	+	95	3.048	3.144	260,3
Oct.	71,9	61,9	87,0	75,7	49,3	58,1	43,9	97,2	347	195	60	445	83	343	+	98	3.165	3.037	258,3
Nov.	73,2	64,4	86,5	81,8	52,7	63,8	42,9	96,6	351	195	54	394	74	303	+	43	3.071	3.038	259,5
Dec.	75,1	66,1	88,6	83,9	53,3	64,2	52,4	97,7	374	208	60	424	74	331	+	50	2.941	2.903	275,7
Jan.'34	79,1	72,1	89,6	82,6	54,3	66,5	41,9	98,3	372	225	56	350	78	259	—	22	2.824	2.808	239,1
Febr.	82,5	75,4	93,2	82,0	60,8	72,4	49,6	101,2	378	238	57	343	71	260	—	35	2.637	2.694	232,7
Mrt.	84,2	77,6	94,1	80,2	65,1	75,6	58,7	103,4	378	245	62	401	72	315	+	23	3.171	3.133	271,9
April	86,1	79,4	96,2	81,1	72,0	86,0	62,2	103,3	398	253	63	316	66	240	—	82	3.137	3.042	249,4
Mei	88,1	82,5	96,6	81,0	73,8	87,0	61,5	105,1	380	240	62	337	61	265	—	43	3.379	3.464	266,1
Juni	89,4	81,2	101,8	77,2	74,1	81,5	69,1	104,1	375	224	64	339	64	267	—	36	3.358	3.398	285,3
Juli	89,5	84,3	97,4	79,0	76,6	84,3	69,4	103,2	363	199	62	321	62	250	—	42	3.545	3.503	299,3
Aug.	87,0	83,4	92,6	80,1	80,0	83,6	67,1	92,0	342	195	64	334	64	262	—	8	3.706	3.629	300,2
Sept.	86,7	84,4	90,2	82,8	80,3	82,4	74,3	94,0	352	200	75	350	66	278	—	2	3.409	3.553	294,6
Oct.	86,4	83,9	90,2	86,2	84,4	88,9	62,7	93,8	349	186	61	366	68	290	+	17	3.428	3.311	302,1
Nov.	87,3	84,7	91,3	90,8	85,6	91,7	—	94,2	346	186	59	356	62	285	+	10	—	—	—
Dec.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Datum	Kapitaalmarkt ²⁾													Geldmarkt ³⁾			Prijzen		Aantal Faillissementen	Aantal werklozen ⁴⁾	
	Effectenbeurs						Emissies ⁵⁾							Callrente	Particulier Disconto	Rente van maandgeld	Indexcijf. v. Groothand. prijzen	Kosten van Levens-onderhoud			
	Indexcijfer van						Totaal	Binnen-landsche	In het buitenland opgenomen	Aandeelen	Obligaties ³⁾	Privaat-rechtelijke ondern.	Publiek-rechtelijke lichamen						Tegood bij Spaarbanken ⁴⁾		
	319 Aandeelen	25 Credit-banken	6 Steenkolen ondern.	12 Metaal-industrieën	14 Electro-techn. ondern.	26 Chemische ondern.															
1924—1926 = 100						in miljoenen R.M.							mill. R.M.	in %	1913 = 100	1913/4 = 100	1000				
1926 ..	109	118	121	97	121	113	500	368	133	82	418	310	189	3.089	5,31	4,91	6,57	134	141	1.003	—
1927 ..	158	162	163	130	174	155	479a	361a	118	120	359	358	121a	4.693	6,05	5,47	7,82	138	148	475	—
1928 ..	148	159	128	101	174	142	477b	355b	122	112	365	321	156b	6.990	6,74	6,54	8,22	140	152	665	—
1929 ..	134	153	120	85	168	123	253	224	29	82	171	174	78c	9.016	7,68	6,87	8,97	137	154	821	1.915
1930 ..	109	130	111	73	139	94	388	290	98	46	342	224	164	10.400	5,06	4,43	6,14	125	147	945	3.139
1931 ..	—	—	—	—	—	—	194	165	29	53	140	136	57	9.722	8,37	6,78	8,71	111	136	1.133	4.573
1932 ..	—	—	—	—	—	—	81	81	—	13	68	37	44	9.917	6,23	4,95	6,73	97	121	717	5.580
1933 ..	67,3	56,2	74,4	46,7	68,0	74,4	126	126	—	8	118	39	87	10.808	5,11	3,88	5,78	93	118	326	4.733
Jan.'33	64,6	57,1	70,5	39,8	66,3	66,9	133	133	—	19	115	51	82	10.228	5,06	3,88	5,79	91	117	539	6.014
Febr.	64,8	57,3	72,2	40,2	65,5	67,9	105	105	—	12	94	38	67	10.365	5,09	3,88	5,79	91	117	475	6.001
Maart	70,3	58,3	77,7	44,5	72,5	76,3	142	142	—	6	136	44	98	10.396	5,12	3,88	5,79	91	117	467	5.599
April	72,8	60,3	80,3	46,7	75,8	81,1	112	112	—	4	108	31	81	10.459	5,21	3,88	5,79	91	117	373	5.331
Mei	73,3	59,0	81,8	51,2	75,1	81,7	124	124	—	8	117	27	97	10.478	5,12	3,88	5,79	92	118	394	5.039
Juni	71,6	57,0	81,3	52,0	70,7	80,0	115	115	—	6	108	30	85	10.467	5,11	3,88	5,79	93	119	264	4.857
Juli ⁵⁾	68,5	55,9	78,4	50,9	67,0	77,0	129	129	—	3	126	36	93	10.490	5,04	3,88	5,79	94	118	262	4.464
Aug.	66,2	55,2	74,1	49,6	65,9	75,3	134	134	—	12	123	38	96	10.545	5,11	3,88	5,79	94	118	255	4.124
Sept.	62,5	53,3	67,7	46,7	63,7	70,3	121	121	—	9	111	39	82	10.561	5,16	3,88	5,79	95	119	218	3.849
Oct.	62,1	52,5	66,7	45,5	61,8	70,2	134	134	—	5	129	41	93	10.618	5,12	3,88	5,79	96	119	250	3.745
Nov.	64,0	53,2	67,7	45,8	63,3	72,0	129	129	—	5	124	50	79	10.684	5,05	3,88	5,74	96	120	221	3.714
Dec.	67,4	55,1	73,8	47,3	68,7	74,6	115	115	—	2	112	36	78	10.808	5,14	3,88	5,69	96	121	197	4.059
Jan.'34	70,2	56,6	76,0	49,5	71,9	77,3	128	128	—	10	118	57	71	11.234	4,78	3,88	5,18	96	120	270	3.773
Febr.	73,9	58,9	81,2	52,3	75,5	82,2	141	141	—	18	123	52	89	11.565	4,85	3,88	5,06	96	120	227	3.373
Mrt.	77,0	58,7	86,4	54,6	78,3	87,1	82	82	—	6	76	35	47	11.621	4,93	3,88	5,06	96	120	274	2.798
April	75,0	56,1	85,0	53,7	76,3	85,6	62	62	—	5	57	30	32	11.669	4,68	3,88	5,06	96	120	225	2.609
Mei	73,3	54,9	83,1	52,3	73,7	81,9	72	72	—	7	65	41	31	11.688	4,69	3,88	5,06	96	120	249	2.529
Juni	76,2	56,5	87,5	54,3	78,5	86,4	67	67	—	4	63	44	23	11.668	4,56	3,76	5,06	97	122	227	2.481
Juli	77,7	57,2	88,7	54,7	82,0	88,5	79	79	—	6	73	42	37	11.675	4,68	3,75	5,06	99	122	196	2.426
Aug.	80,0	57,9	88,0	55,9	83,2	92,2	57	57	—	14	42	11	46	12.160	4,69	3,75	5,06	100	122	213	2.398
Sept.	83,1	60,8	90,4	57,7	87,3	94,3	49	49	—	5	44	10	39	12.213	4,71	3,75	5,06	100	122	208	2.282
Oct.	83,2	62,2	92,3	58,3	88,0	94,2	82	82	—	5	77	15	67	12.242	4,61	3,75	5,06	101	122	267	2.268
Nov.	80,4	61,7	86,8	56,7	84,3	90,4	74														

Productie, Handel en Verkeer.

Datum	The Econom. Index der bedrijvigheid	Index van de industriële productie	Productie-index ¹⁾ van										Aantal werktöozen	Buitenlandsche handel					Scheepvaartverkeer			
			Steenkolen	Ruwwijzer	Staal	Scheepsbouw	Andere metall. industriën	Olie- en chemische industrie	Katoen	Invoer				Uitvoer		Inkomend	Uitgaand	Indexcijf. v.		Ontvangsten van de spoorwegen		
										Totaal	Grondstoffen	Fabrieken		Totaal	Fabrieken			Invoer resp. uitvoer (+)oversch.	Tijd-chart.		Vrachten	
																						1924 = 100
1925..	—	97,5	91,7	85,4	90,2	69,7	106,0	93,0	123,6	1.338	110,3	35,5	26,7	64,4	51,4	45,9	463	519	95	86	8,65	
1926..	—	75,3	46,1	33,4	43,4	52,0	113,8	81,6	106,7	1.506	103,6	32,7	26,3	54,3	44,8	49,3	534	392	111	98	7,12	
1927..	—	108,1	94,6	99,8	111,0	103,6	122,0	97,6	120,5	1.166	101,7	29,3	26,9	59,1	47,0	42,6	501	529	107	95	9,15	
1928..	—	102,5	89,6	90,5	104,0	90,6	114,9	101,2	107,8	1.290	99,8	27,9	26,5	60,3	48,3	39,5	504	537	97	87	8,88	
1929..	110,0	110,6	96,8	103,7	118,4	105,9	116,1	102,8	108,4	1.263	101,9	28,3	27,9	60,8	47,8	41,1	522	573	107	84	8,92	
1930..	105,9	98,5	91,8	84,8	90,5	91,7	115,7	91,3	84,1	1.991	87,1	20,9	25,6	47,5	36,6	39,6	531	549	77	65	8,29	
1931..	96,3	84,3	83,0	51,4	63,8	37,7	106,5	81,7	81,5	2.717	71,9	14,5	21,8	32,4	24,2	39,5	502	486	61	67	7,54	
1932..	95,8	84,9	79,4	48,9	64,8	20,4	98,2	89,3	89,0	2.828	58,6	13,7	13,1	30,4	23,0	28,2	495	462	58	64	6,23	
1933..	99,7	90,4	78,5	56,5	86,3	21,4	109,2	89,1	94,0	2.567	56,6	15,1	12,6	30,6	23,4	26,0	504	464	62	61	6,23	
1934..										2.171												
Jan. '33	96,5									2.955	54,1	15,1	11,5	29,2	22,1	24,9	440	440	60	64	6,02*	
Febr.	96,6	88,0	85,5	48,7	75,1	18,4	87,3	88,0	95,7	2.915	49,1	13,2	10,5	27,9	21,4	21,2	403	409	61	63	6,33	
Mrt.	96,6									2.821	56,3	14,1	12,8	32,6	25,4	23,7	476	443	—	60	6,45	
April	96,6									2.738	51,2	13,0	11,4	26,4	20,5	24,8	464	420	—	58	5,77	
Mei	97,8	88,8	73,0	55,3	83,7	21,0	115,9	94,1	89,7	2.626	57,3	14,5	12,6	30,8	23,5	26,5	524	478	64	59	6,16	
Juni	98,3									2.498	53,8	14,0	12,2	28,5	21,7	25,3	531	485	64	61	5,60	
Juli	99,6									2.508	53,7	14,9	12,0	29,8	22,8	23,9	549	482	64	61	5,85	
Aug.	101,1	87,9	71,1	58,4	87,2	22,1	110,1	84,4	91,3	2.459	56,8	16,4	13,0	31,0	23,9	25,8	565	512	61	60	5,55	
Sept.	102,2									2.375	57,8	14,5	13,1	32,2	24,6	25,6	558	516	61	56	6,13	
Oct.	102,5									2.335	61,8	15,0	14,2	34,1	26,1	27,7	543	476	64	61	6,43	
Nov.	102,7	97,4	84,4	63,4	99,1	24,2	123,3	101,1	99,3	2.309	63,7	17,0	14,5	34,4	25,7	29,3	498	478	60	64	6,87	
Dec.	102,9									2.263	63,2	18,9	13,6	30,4	22,6	32,8	491	424	64	70	7,10*	
Jan. '34	105,9									2.407	64,7	21,3	13,9	31,6	24,2	33,1	481	449	68	64	6,68*	
Febr.	107,4	102,5	90,5	74,4	109,6	35,0	139,3	103,7	99,0	2.343	57,4	18,2	13,2	30,1	22,7	27,3	425	414	64	64	6,75	
Mrt.	109,1									2.224	62,0	18,2	14,8	33,1	25,6	28,9	499	455	58	62	7,00	
April	108,5									2.148	56,3	17,1	13,5	30,1	23,7	26,2	497	425	56	60	7,13	
Mei	107,5	102,6	79,6	84,3	112,4	42,8	142,3	96,7	94,9	2.097	61,7	16,9	14,9	32,8	25,1	28,9	530	476	58	60	6,38	
Juni	108,2									2.125	61,2	16,9	14,4	32,1	24,9	29,1	571	490	58	58	6,45	
Juli	107,8									2.163	58,0	16,6	14,3	33,2	26,0	24,8	571	484	58	62	5,93	
Aug.	109,5	96,7	77,6	83,8	103,4	44,0	147,2	90,0	85,8	2.135	60,0	17,6	14,7	32,1	25,1	27,9	573	524	69	68	6,13	
Sept.	108,4									2.081	57,7	15,2	13,2	34,0	26,3	23,7	542	492	77	70	5,84	
Oct.	109,6									2.119	69,0	16,9	16,0	36,7	28,5	40,5	552	492	—	66	6,53	
Nov.	110,2									2.122	64,7	16,7	15,2	36,1	27,4	37,3	517	469	64	66	6,76	
Dec.										2.086												

Datum	Kapitaalmarkt										Geldmarkt					Prijzen			Kosten van levensonderhoud ⁸⁾	Kosten van voeding	Index van gemiddelde weekloon ⁹⁾
	Effectenbeurs ³⁾		Emissies ⁴⁾				Geldmarkt					Indexcijfers v. grooth.prijzen ⁷⁾									
	Index van industriele aandelen	Index van vaste rente-drag. fonds.	Totaal	Groot-Britannië	Britische Bezittingen	Buitenland	Clearing te Londen ⁶⁾	Depositos	Voor-schotten	Wissels	Callrente	3-maands disconto	Totaal	Voedings-middelen	Grond-stoffen fabrieken						
																1924 = 100		Mill. £			
1925.....	109	98,3	101,8	18,3	11,0	4,8	2,5	2.983	1.662	856	226	3,47	4,15	95,9	100,4	93,5	100	100,3	100,6		
1926.....	114	96,4	103,8	21,1	11,7	4,4	5,0	2.946	1.665	892	216	4,01	4,49	89,1	93,1	87,0	98	96	100,7		
1927.....	124	96,9	103,2	26,2	14,7	7,3	4,2	3.068	1.713	928	218	3,71	4,24	85,1	91,4	81,8	96	93,2	100,6		
1928.....	142	99,2	100,8	30,2	18,3	7,1	4,8	3.276	1.766	948	237	3,56	4,16	84,4	91,6	80,7	94	92	99,7		
1929.....	139	96,3	104,3	21,1	13,3	4,5	3,3	3.328	1.800	991	229	4,58	5,31	82,2	87,4	79,4	94	89	99,3		
1930.....	112	99,4	100,7	19,6	10,6	5,8	3,2	3.232	1.801	963	264	2,36	2,62	72,0	76,2	69,7	90	84,2	98,2		
1931.....	87	98,7	101,8	7,4	3,5	3,1	0,8	2.651	1.760	957	270	2,92	3,53	62,7	67,0	60,3	84	76,1	97,0		
1932.....	84	112,4	90,3	9,4	7,0	2,4	—	2.319	1.791	843	308	1,64	1,94	61,1	66,5	58,4	82	73,4	95,3		
1933.....	103	124,3	80,7	11,1	7,9	2,5	0,7	2.310	1.953	759	354	0,66	0,71	60,7	62,2	60,0	80	70,6	94,0		
1934.....	125	132,5	75,7	12,5	8,9	3,4	0,3					0,81	0,84						94,1		
Juli 1933	108	121,6	82,5	6,0	5,2	0,3	0,5	2.465	1.973	768	362	0,58	0,51	61,5	61,0	61,8	80	70	94		
Augustus	106	124,3	80,7	21,2	1,3	15,6	4,3 ¹⁰⁾	2.142	1.966	758	359	0,62	0,40	61,7	62,3	61,3	81	71,5	94		
September	110	126,2	79,3	7,1	6,7	0,2	0,2	2.332	1.958	750	355	0,63	0,42	62,0	63,1	61,4	81	72	94		
October	115	126,3	79,3	10,0	6,8	3,0	0,2	2.491	1.951	747	343	0,75	0,72	61,8	62,4	61,4	81	74	94		
November	114	126,4	79,4	12,8	12,2	0,5	0,1	2.498	1.928	737	317	0,75	1,07	61,9	62,5	61,5	82	74	94		
December	113	127,5	78,4	6,4	5,1	0,9	0,4	2.334	1.941	736	311	0,75	1,22	61,9	61,9	61,8	81	73	94		
Januari 1934	118	129,6	77,4	10,9	8,7	1,8	0,4	2.848	1.920	735	284	0,90	0,98	63,0	62,8	63,1	81	71,5	94		
Februari	116	128,8	77,7	7,0	5,3	1,4	0,5	2.845	1.867	742	250	0,88	0,94	63,4	62,5	63,9	80	70,5	94		
Maart	122	130,8	76,6	7,1	6,0	0,9	0,2	2.926	1.831	753	202	0,88	0,94	62,5	60,6	63,5	80	69,5	94		
April	124	130,9	76,6	9,6	8,7	0,9	0,1	2.506	1.852	759	212	0,88	0,97	61,9	59,8	63,1	79	68	94		
Mei	127	130,7	76,7	22,4	11,4	10,9	0,04	2.274	1.858	755	222	0,79	0,90	61,7	60,1	62,5	79	68,5	94		
Juni	124	130,3	76,9	12,0	7,0	4,6	0,4	2.350	1.870	757	228	0,88	0,91	62,4	62,3	62,4	81	71,5	94		
Juli	124	131,6	76,2	15,0	10,0	5,0	0,03	2.441	1.871	759	224	0,88	0,88	62,3	62,4	62,2	81	72	94		
Augustus	125	132,2	75,8	9,9	3,2	5,5	1,23	2.284	1.856	756	222	0,88	0,81	63,6	66,5	62,0	82	74	94		
September	127	132,7	75,5	6,7	5,6	0,6	0,41	2.141	1.858	754	213	0,75	0,66	63,4	66,1	61,9	82	73,5	94		
October	128	133,7	75,0	23,4	20,8	2,5	0,16	2.563	1.891	756	216	0,75	0,77	62,7	64,6	61,7	83	74,5	94		
November	132	140,9	71,1	13,1	11,0	1,9	0,14	3.070	1.911	755	232	0,67	0,43	62,7	64,5	61,7	83	74,5	94		
December	131	138,2	72,6	13,0	9,1	3,9	0,01					0,63	0,56						94		

*) Alle jaarcijfers zijn berekend uit de gemiddelde maandcijfers. 1) Productie-index van de London and Cambridge Economic Service. 2) 4 wekelijkse gemidd. na 1931, dus 13 cijfers per jaar. 7.10 behoort bij Nov. 6.68 bij Dec. 3) London and Cambridge Economic Service. 4) Volgens Midland Bank Ltd. 5) London Banker's Clearing-House Returns. 6) Wekelijkse gemiddelden. 7) Board of Trade. 8) Ministry of Labour. 9) London and Cambridge

Datum	Productie ¹⁾ , Handel en Verkeer																		
	Index van de industriële productie	Productie-index van										Buitenlandsche handel							
		Fabrikaten	Mineralen	Steenkolen	Ruwe Petroleum	Rubberbanden	Ijzer en Staal	Textielgoederen	Automobielen	Bouwbedrijfveuld	Wagonladingen	Katoenverbruik	Aantal tewerkgestelden	Betaalde loonen	Invoer			Uitvoer	
															Totaal	Grondstoff.	Totaal	Fabrikaten	Uitvoerschot
Gemiddelde van 1923—1925 = 100												1923—1925 = 100		Mill. \$					
1925	104	105	99	99	104	116	106	104	107	122	103	—	99.4	100.6	352	146	409	154	57
1926	108	108	108	110	105	120	113	104	108	129	106	109 ²⁾	101.2	103.8	369	149	401	163	32
1927	106	106	107	99	122	120	104	113	86	129	103	122	98.9	101.8	349	133	405	165	56
1928	111	112	106	96	122	144	119	107	110	135	103	107	98.9	102.4	341	122	427	188	86
1929	119	119	115	102	137	135	130	115	135	117	106	115	104.8	109.1	367	130	437 ³⁾	211	70
1930	96	95	99	89	122	100	94	91	85	92	92	87	91.5	88.7	255	84	320	158	65
1931	81	80	84	72	115	96	59	94	60	63	75	88	77.4	67.5	174	54	202	93	28
1932	64	73	71	58	106	78	31	83	35	28	57	81	64.1	46.1	110	30	134	52	24
1933	77	76	72	63	122	90	55	98	48	26	58	102	69.0	48.5	121	35	140	51	19
Juli '33	100	101	90	76	132	143	99	130	69	21	65	135	71.5	50.8	143	46	144	53	1
Aug.	91	91	91	75	134	111	80	114 ^v	60	24	61	120	76.4	56.8	155	51	132	50	23
Sept.	84	84	87	65	125	103	65	99 ^v	55	30	60	103	80.0	59.1	147	48	160	54	13
Oct.	77	76	81	61	120	90	60	91 ^v	45	37	58	95	77.8	59.4	151	47	194	61	43
Nov.	72	71	81	65	116	97	47	89 ^v	30	48	60	89	75.9	55.5	129	37	184	62	55
Dec.	75	73	85	66	119	108	60	78 ^v	45	58	62	77	75.0	54.5	134	36	193	64	59
Jan. '34	78	76	88	67	120	97	56	87 ^v	56	49	64	91	75.1	54.0	136	36	172	61	36
Februari	81	80	91	74	118	100	64	91 ^v	71	44	64	95	78.4	60.6	133	37	163	61	30
Maart	84	82	100	84	122	106	66	94 ^v	78	33	66	97	81.0	64.8	158	45	191	81	33
April	85	85	90	72	125	97	76	90 ^v	85	32	62	97	82.2	67.3	147	41	179	83	32
Mei	86	86	89	72	127	81	84	88 ^v	78	26	63	95	82.4	67.1	155	43	160	76	5
Juni	83	83	87	67	130	84	85	77 ^v	82	26	64	74	81.4	64.8	136	43	171	78	35
Juli	76	74	85	65	128	83	47	78 ^v	78	27	61	79	79.4	60.4	127	39	162	76	35
Aug.	73	72	80	61	124	79	38	81 ^v	61	27	59	86	79.3	62.1	120	34	172	79	52
Sept.	71	69	82	64	122	79	37	64 ^v	51	29	59	64	73.9	57.9	132	39	192	73	60
Oct.	73	72	80	64	120	82	41	90 ^v	41	31	57	—	76.7	61.0	130	35	206	70	76
Nov.	74 ^v	73 ^v	82 ^v	64 ^v	124 ^v	—	—	—	—	—	—	—	76.7	59.5	151	—	195	—	44

Datum	Kapitaalmarkt														Staatschuld einde van de maand	Geldmarkt		Prijzen			
	Effectenbeurs						Emissies ⁴⁾									Prima bank-accepten (90 dagen)	Prima hand-elspapier (4-6 mnd.)	Indexcijfer van groot-hand.prijzen ⁷⁾	Landbouw-producten ⁷⁾	Kosten van Levens-onderhoud	
	Indexcijfer van			Binnen- en buitenl.			Binnenlandsche					Buiteni. Emissies	in %	1926 = 100							1923 = 100
	421 Aandelen	351 Industr. aandelen	33 Spoorweg-aandelen	37 Aand. van public utilities	60 Obligaties	Makelaars-leeningen ⁹⁾	Totaal (zonder conversie)	Conversies	Aandelen	Obligaties	Totaal Binnenland										
1926 = 100						in millioenen dollars						mill. \$	in %		1926 = 100		1923 = 100				
1925	90	88	90	95	95.3	—	517	76	96	421	427	300	127	90	20.5	3	3	104	110	103.8	
1926	100	100	100	100	97.0	3.292	526	91	91	435	433	313	120	94	19.6	3	3	100	100	103.8	
1927	118	118	119	116	98.9	4.432	649	179	123	526	519	388	131	130	18.5	3	3	95	99	101.6	
1928	150	154	129	149	98.7	6.440	678	155	247	429	566	446	120	110	17.6	4	4	97	106	100.4	
1929	190	189	147	235	95.6	3.990	848	117	494	354	786	667	119	63	16.9	3	3	95	105	100.0	
1930	150	141	125	215	98.3	1.894	585	55	125	460	500	374	126	84	16.2	1	1	86	88	96.2	
1931	94	87	72	148	96.1	587	258	76	26	232	238	129	109	19	16.8	1	1	73	65	86.7	
1932	49	46	26	79	81.1	347	99	45	2	97	96	27	69	2	19.5	1	1	65	48	77.7	
1933	64	67	38	78	84.0	845	59	28	10	49	59	13	46	—	22.3	—	—	66	52	74.8	
Jan.'33	49	46	28	82	84.1	359	65	47	3	62	65	22	43	—	20.8	—	—	61	43	73.7	
Febr.	45	43	27	73	82.5	360	20	37	—	20	20	1	19	—	20.9	—	—	60	41	72.1	
Mrt.	43	42	26	67	76.7	311	16	3	3	13	16	3	13	—	21.3	—	—	60	43	71.8	
Apr.	48	49	26	64	75.4	322	25	20	1	24	25	17	8	—	21.4	—	—	60	45	71.5	
Mei	63	65	38	79	82.0	529	44	16	3	41	44	4	40	—	21.9	—	—	63	50	72.1	
Juni	75	77	44	97	86.8	780	110	112	9	101	110	12	98	—	22.5	—	—	65	53	72.8	
Juli	80	84	53	98	89.6	916	117	45	53	64	117	53	64	—	22.6	—	—	69	60	75.2	
Aug.	75	79	49	87	89.9	917	46	7	14	32	46	14	32	—	23.1	—	—	70	58	76.9	
Sept.	75	81	47	80	87.9	897	64	30	9	55	64	9	55	—	23.1	—	—	71	57	77.9	
Oct.	70	76	40	75	86.5	776	59	1	3	56	59	3	56	—	23.1	—	—	71	56	78.0	
Nov.	69	77	38	70	82.6	789	88	2	6	82	88	6	82	—	23.5	—	—	71	57	77.8	
Dec.	70	79	40	67	83.6	845	57	18	16	41	57	16	41	—	23.8	—	—	71	56	77.3	
Jan.'34	76	84	46	73	88.3	903	48	42	6	42	48	6	42	—	25.1	—	—	72	59	77.5	
Feb.	81	88	50	81	92.9	938	79	8	1	78	79	13	65	—	26.1	—	—	74	61	78.3	
Mrt.	77	85	48	76	95.1	981	97	50	5	92	97	14	83	—	26.2	—	—	74	61	78.5	
Apr.	80	88	49	76	97.0	1.088	143	93	5	138	143	28	115	—	26.1	—	—	73	60	78.4	
Mei	72	80	43	70	97.6	1.016	103	39	3	101	103	29	74	—	26.2	—	—	74	60	78.6	
Juni	74	81	44	72	99.0	1.082	123	183	9	114	123	9	113	—	26.2	—	—	75	63	78.8	
Juli	71	80	41	69	99.3	923	217	157	2	215	217	20	197	—	27.1	—	—	75	65	79.1	
Aug.	68	77	36	65	97.8	874	180	79 ¹⁰⁾	—	180	180	8	172	—	27.2	—	—	77	70	79.6	
Sept.	67	76	35	64	96.7	832	43	26	2	41	43	4	39	—	27.1	—	—	78	73	81.0	
Oct.	67	76	36	63	98.4	827	122	36	0.4	121.5	122	0.4	121.5	—	27.2	—	—	77	71	80.9	
Nov.	—	—	—	—	—	—	107	35 ¹⁰⁾	—	107	107	8	99	—	27.2	—	—	77	71	—	
Dec.	—	—	—	—	—	—	141	45	1	140	141	35	106	—	—	—	—	77	71	—	

*) De jaarcijfers zijn berekend uit de maandelijksche gemiddelden.
 1) De indexcijfers betreffende de productie, de wagonladingen, het katoenverbruik, het aantal tewerkgestelden en de betaalde loonen zijn ontleend aan het Federal Reserve Bulletin. De index van de industriële productie is samengesteld uit de gegevens van 58 industrieën n.l. 50 van fabrieken en 8 van mineralen. 2) Gemiddelde van Maart—Dec. 3) Einde v. h. jaar (resp. maand). 4) Ontleend aan the Commercial and Financial Chronicle. Hieronder zijn niet opgenomen de leeningen van de Reconstruction Finance Corporation en die van verdere herstel-organisaties aan Staten en Gemeenten. 5) Stock exchange call loans. 6) Renewal rate. 7) Bureau of Labor Statistics. 8) Volgens „Survey of Current business“ 435. v) = voorloopig. 9) w.o. \$ 10 mill. dollars van de Canadeesche regering. 10) w.o. \$ 10 mill. conversie Fransche leening.